วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ เป็นวารสารฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป โดยมีกำหนดออกราย 4 เดือน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธรรมรักษ์ ละอองนวล	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สงครามชัย ลีทองดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยกนิฏฐ์ โชติวนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ตรีเนตร สาระพงษ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิ	ข้าราชการเกษียณ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุณฑวรรณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร ดวนใหญ่	ข้าราชการเกษียณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทิพราช	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เลียงจินดาถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ตังควนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนันรัตน์ รูปใหญ่

ฝ่ายจัดการ นางสาวปณิดา ธรรมวงค์

สำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

พิมพ์ที่ หจก.วิทยาการพิมพ์ 336-338 ถนนผาแดง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทร. 045-240692 โทรสาร. 045-265756

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อย 2 คน ความคิดเห็นในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนมิใช่ความคิดเห็นของผู้จัดทำ จึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และบทความในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สงวนสิทธิ์ตามกฎหมายไทย การจะนำไปเผยแพร่ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากกองบรรณาธิการ

Journal of Graduate School, Pitchayatat, Ubon Ratchathani Rajabhat University

The Journal of Graduate School, Pitchayatat, Ubon Ratchathani Rajabhat University (Humanities and Social Sciences) publishes research articles, academic articles and review articles. Its objectives are to publish articles in the fields of education, business administration, economics, political science, public administration, law, communication, agricultural extension, art, culture and related fields for promoting the concept, techniques, theories, and innovation development and to provide a platform for the presentation of academic outputs among the universities' personnel and people in general. It is issued every 4 months.

Consultants

Assoc. Prof.Thamarak La-ongnual	Ubon Ratchathani Rajabhat University President
Assoc. Prof. Dr.Mali Chaisena	Vice President for Academic Affairs

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr.Mali Chaisena	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Songkramchai Leethongdee	Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr.Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc.Prof.Treeneat Sarapong	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr.Saman Asawapoom	Retired civil servant
Assoc. Prof. Dr.Boonthawan Wingwon	Lampang Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sanya Kenaphoom	MahaSarakham Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Udom Tipparach	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr.Somporn Duanyai	Retired civil servant
Asst. Prof. Dr.Orathai Liengjindathaworn	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sudaporn Tangkawanit	Ubon Ratchathani Rajabhat University

Editor	Assoc. Prof.Chanchai Suksai
Associate Editor	Asst. Prof.Chananrath Roobyai
Operating Team	Ms.Panida Thammawong
Editorial Office	Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Publication Frequency	2 issues per year Issue 1, January-April, Issue 2, May-August and Issue 3, September-December
Place of Publication	Wittaya Printing 1973 Limited Partnership, 336-338 Phadaeng Road, Mueang District, Ubon Ratchathani Province 34000; Tel: 0-4524-0692, Fax: 0-4526-5756

Every article is peer-reviewed for academic correctness by at least two external qualified experts. The opinions in the Journal of Graduate School, Pitchayatat, Ubon Ratchathani Rajabhat University (Humanities and Social Sciences) belong to the authors; not belong to the Publisher. Thus, Graduate School of Ubon Ratchathani Rajabhat University cannot to be held responsible for them. The articles in this journal are protected by the copyright of Thailand. No part of each issue may be reproduced for dissemination without written permission from the publisher.

สารบัญ

เรื่อง **หน้า**

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วม เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี 1
Driving the Participatory Local Public Policies to Control and Prevent Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in the Community of Rai Tai Sub-District, Phibun Mungsahan District, Ubon Ratchathani Province
ฉัตรวิไล ลีสาวงษ์ สงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล และวิโรจน์ เซมรัมย์
Chatwilai Lisawong, Songkramchai Leethongdeesakul, and Wirote Semrum

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 13
A Model to Empower the Community to Prevent Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in Sam Suan Sub-District, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province
ฐิติพร บำรุงราษฎร์ สงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล และสุรศักดิ์ เทียบฤทธิ์
Thitiporn Bumrungrat, Songkhamchai Leethongdissakul, and Surasak Tiabrid

การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 23
Teacher Development of the School Administrators in the Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28
วรรณธนา วงศ์พิทักษ์ อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และพิมล วิเศษสังข์
Wantana Wongpitak, Udompun Pitprasert, Pongsak Tongpanchang and Pimon Wisedsang

การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ 35
Development of Skills of the Digital Instructional Media Creation for Teacher Students to Enhance Learning in Technology of the Students in Surin Province
จักรพงษ์ วารี
Jakkrapong Waree

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 Skills in the Digital Era of the School Administrators in the Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 **พิมพ์วิมล วงษ์ขันธ์ อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และพิมล วิเศษสังข์** **Pimwimon Wongkhan, Udompan Pitparsert, Pongsak Thongpanchang and Pimon Wisetsang**	43
การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ Development of a Model Used to Enhance the Innovative Leadership of School Administrators in the Schools Under Buengkan Primary Educational Service Area Office **ปุญญพัฒน์ สิงห์จารย์ วาโร เพ็งสวัสดิ์ และอภิสิทธิ์ สมศรีสุข** **Punyaphat Singchan, Waro Phengsawat and Aphisit Somsrisook**	57
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในช่วงการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตปกติใหม่ Factors Affecting Attention-Deficit Hyperactivity Disorder of Rajabhat University Students During Learning in the New Normal Era **ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์ และบุญเลี้ยง ทุมทอง** **Titawan hongkittiyanon and Boonleang Thumthong**	75
ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 Efficiency of the Academic Management of the Schools Administrators in the Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 4 **ยุทธพล อุพรม ประกาศิต อานุภาพแสนยากร สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง และประดิษฐ ศิลาบุตร** **Yuttapon U-Prom, Prakhasit Arnupharbsaenyakorn, Surasak Sikrajang and Pradit Silabutr**	87

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง **หน้า**

การพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูล การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตเมืองกาญจนบุรี ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล 103
Application Development by Applying Augmented Reality Technology to Enhance Values and Support Historical Tourist Attraction Information in Muang Kanchanaburi District to Be Digital Tourism
สิทธิพงศ์ พรอุดมทรัพย์ พัชรินทร์ บุญสมธป และปรางฉาย ปรัตคจริยา
Sittiphong Pornudomthap, Patcharin Boonsomthop and Prangchay Paratkajariya

อิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจนเนอเรชั่นแซดในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจในจังหวัดอุบลราชธานี 121
Influence of Educational Service Quality Perception towards Academic Engagement of the Gen Z Customers in the Educational Institutions Providing Teaching and Learning Management in Business Administration in Ubon Ratchathani Province
สุขวิทย์ โสภาพล และธัญญา สุพรประดิษฐ์ชัย
Sukhawit Sopapol and Tanya Supornpraditchai

การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 131
A Study of the Good Governance Administration of the School Administrators Based on the Teachers' Opinions in the Schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5
ฐาณิศรา กาบบัวศรี ธิดารัตน์ จันทะหิน และสุวิมล โพธิ์กลิ่น
Thanisara Kabbuasri, Thidarat Chanthahin and Suwimon Phoglin

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง **หน้า**

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ 143
Relationship between the Morality of the Executives and the Performance Quality of the Teachers Taking Care of the Children in the Children Development Centers under the Local Administrative Organizations in Surin Province
ราชันย์ บุญหล้า พิมล วิเศษสังข์ อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง
Rachan Boonla, Pimon Wisetsang, Udompan Pitparsert and Pongsak Thongpanchang

การศึกษาเพื่อปวงชน : ความเสมอภาคทางการศึกษาของประชาชน 153
Education for All: People Educational Equality
ธนศิษฏ์ เกษมสุข ศศิพร สามนคร นพวรรณ ตันติคงพันธ์ อัจฉรา ชุมภู และนพวรรณ ฉิมรอยลาภ
Tanasit Kaseamsuk, Sasiporn Samnakorn, Noppawan Tantikongpan, Atchara Chumbhoo and Nopphawan Chimroylarp

ปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 171
Factors Affecting Capital Structures and Working Capital Management of the Listed Companies in the SET100 Group in the Stock Exchange of Thailand
ปัณณภัสร์ ปัญญากาศ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์
Pannapat Panyakat and Kanoksak Sukwatanasinit

สบู่เหลวต้านเชื้อแบคทีเรียจากสารสกัดเปลือกกล้วย 187
Antibacterial Liquid Soap from Banana Peel Extract
พนิดา แสนประกอบ ปัทมาภรณ์ เจริญนนท์ และชารินันท์ แจงกลาง
Panida Saenprakob, Pattamaporn Jaroennon and Charinan Jaengklang

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง **หน้า**

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี 199
Morale and Encouragement of Performance of the Employees of the Subdistrict Administrative Organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province
รุ่งทิวา บุญเนตร นลินี ทองประเสริฐ และกิติมา จึงสุวดี
Rungthiva Boonnet, Nalinee Thongprasert and Kittima Cheungsuvadee

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 215
A Study of the Service Quality Affecting the Satisfaction of the Service Recipients from the Subdistrict Administrative Organizations in Khueangnai District, Ubon Ratchathani Province
นริสรา ลาลี ประนอม คำผา และกิตติมา จึงสุวดี
Narisara Lalee, Pranom Kumpla and Kittima Cheugsuvadee

การระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูลขนาดเล็ก 231
Identifying General Education Courses Enhancing Students' Learning by Using Small Datasets
สุวัฒน์ บรรลือ และประยงค์ ฐิติธนานนท์
Suwat Banlue and Prayong Thitithananon

การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการ ในการสอน แบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษ 241
A Study of Effectiveness on the 6 Principles for Exemplary Teaching of English Learners
วันชนะ บุญชม และจุฑามณี ทิพราช
Wanchana Boonchom and Jutamanee Tipparach

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง **หน้า**

ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ ในจังหวัดอุบลราชธานี: กรณีศึกษา บ้านเกษตรพัฒนา เทศบาลตำบลคำขวาง อำเภอรินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 255
Possibility of the Health Tourism Development in the Form of the Creative Alternative Medicine in Ubon Ratchathani Province: A Case Study of Ban Kaset Puttana, Kum-Kwang Subdistrict, Warinchamrab District, Ubon Ratchathani Province
สายรุ้ง ดินโคกสูง นรา หัตถสิน และบุษดี ทิพรส
Sairoong Dinkoksung, Nara Huttasin and Bussadee Tipparod

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ 271
หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ 272
ขั้นตอนการตีพิมพ์ในวารสาร 278
แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ 279
ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 281
ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิจัย 284

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วม เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

Driving the Participatory Local Public Policies to Control and Prevent Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in the Community of Rai Tai Sub-District, Phibun Mungsahan District, Ubon Ratchathani Province

ฉัตรวิไล ลีสาวงษ์ สงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล และวิโรจน์ เซมรัมย์
Chatwilai Lisawong Songkramchai Leethongdeesakul and Wirote Semrum

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Faculty of Public Health, Mahasarakham University
E-mail: Lekky_lisawong@hotmail.com
Received: June 13, 2020; Revised: July 17, 2020; Accepted: July 20, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องในขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ คัดเลือกแบบเจาะจง 67 คน ประกอบด้วย ภาคการเมือง ภาคประชาชน และภาควิชาการ และตัวอย่างประชาชนตำบลไร่ใต้ ได้มาโดยสุ่ม 360 คน เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

ประชาชนตำบลไร่ใต้มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการสำรวจดัชนีลูกน้ำยุงลายในพื้นที่ลดลง และมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน ก่อนดำเนินการ (HI=56.94, CI=50.76) หลังดำเนินการ (HI=6.67, CI=19.67) ส่งผลให้อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่เป็นศูนย์

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ การมีส่วนร่วม การควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก

Abstract

The objective of this research was to study a process of driving participatory local public policies to control and prevent Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in the community of Rai Tai Sub-District, Phibun Mungsahan District, Ubon Ratchathani Province by applying the participatory process of the health public policies. The target group included 67 participants who involved in driving public policies and were from the groups of people from political sectors, normal people, and academic sectors. The samples were 360 participants randomized by simple random sampling.

The data were collected in quantitative and qualitative data and analyzed by descriptive statistics, qualitative data, and content analysis.

The research findings were found as follows.

The residents in Rai Tai Sub-District increased knowledge about controlling and preventing DHF with the statistical significance at the level of 0.5. The mean scores of the participation in the implementation to control and prevent DHF in the community increased with the statistical significance at the level of 0.5. The findings of the survey on Container Index (CI) in the area showed that CI decreased and its values did not exceed the standard values in both before processing (HI=56.94, CI=50.76) and after processing (HI=6.67, CI=19.67). These affected the DHF sickness to be at the zero level in the area.

Keywords: Health Public Policies, Participation, Control and Prevention of DHF

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ อุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั่วโลก จากข้อมูลสถานการณ์ในระดับสากลบ่งชี้ว่ามีการติดเชื้อไข้เลือดออก 390 ล้านครั้งต่อปี และมีแนวโน้มลดลงในปี พ.ศ. 2560-2561 แต่ในทางกลับกันพบว่ามีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 70 ของผู้ป่วยเป็นผู้ป่วยในภูมิภาคเอเชีย (WHO, 2019) สถานการณ์โรคไข้เลือดออกของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558–2562 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน กล่าวคือ 151.42, 72.83, 62.59, 97.86 และ 148.89 ตามลำดับ (กรมควบคุมโรค, 2562) สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี อัตราป่วย 376.20 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิตร้อยละ 0.18 โดยอำเภอพิบูลมังสาหาร มีอัตราป่วย เป็นอันดับที่ 13 จาก 25 อำเภอ มีอัตราป่วย 384.5 ต่อประชากรแสนคน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี 2562) และข้อมูลของพื้นที่ ตำบลไร่ใต้ มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก 5 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 ดังนี้ 76.92, 138.46, 33.50, 569.00 และ 230.76 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ มีการระบาดอย่างหนัก ในปี พ.ศ. 2561 อัตราป่วยสูงถึง 569 ต่อแสนประชากร สูงเป็นอันดับ 2 ของอำเภอพิบูลมังสาหาร จึงถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่จะต้องหาแนวทางในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน

ยุงลายเป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออก มีแหล่งเพาะพันธุ์อยู่ในภาชนะน้ำขังที่มนุษย์สร้างขึ้นในบ้าน และรอบบ้าน การป้องกันและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ทุกคนสามารถทำได้ และประหยัดงบประมาณมากที่สุด เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดโรคในชุมชนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการดำเนินงานสร้างสิ่งแวดล้อมที่ที่เอื้อต่อสุขภาพ โดยการนำกลยุทธวิธีการเชิงสังคมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างกฎระเบียบ หรือนโยบาย ที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขปัญหา (วิจิตร ศรีสุพรรณ และวิลาวัณย์ เสนารัตน์, 2560)

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เป็นมาตรการทางสังคมที่ได้มีการนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพในพื้นที่ต่าง ๆ หลายพื้นที่ ดังเช่น กรณีศึกษาการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยชุมชนมีส่วนร่วมตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วมส่งผลต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นอย่างดี โดยทำให้อัตราป่วยโรคไข้เลือดออกในชุมชนลดลงอย่างชัดเจน (นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี วรันธรณ์ จงรุ่งโรจน์สกุล และศิวพงษ์ คล่องพานิช, 2560) ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินงานในระดับพื้นที่ หัวใจสำคัญของนโยบายสาธารณะไม่ได้อยู่ที่คำประกาศหรือข้อเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษร

หรือเป็นทางการเท่านั้น หากแต่อยู่ที่ “กระบวนการ” ของการดำเนินการให้ได้มา ซึ่งนโยบายสาธารณะมากกว่า โดยที่กระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะที่ดีต้องเกิดจากการ มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสังคมเข้ามาทำงานร่วมกัน โดยร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ร่วมกำหนดทิศทางแนวทางของนโยบายสาธารณะ ร่วมดำเนินการ ตามนโยบายเหล่านั้น ร่วมติดตามผลและร่วมทบทวนนโยบายสาธารณะเพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาต่อเนื่อง

จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในพื้นที่ จะเห็นได้ว่าการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร นี้เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญมากของชุมชนที่ต้องเร่งหาแนวทางในการแก้ไข โดยการวิเคราะห์สาเหตุในเบื้องต้นพบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งในการดำเนินงานนั้นจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และที่สำคัญคือภาคประชาชน เพื่อกำหนดให้เป็นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ต้องสอดคล้องกับปัญหาตามบริบทของชุมชน และกำหนดขึ้นเองโดยชุมชน มีแนวทาง และกำหนดกิจกรรม บทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วน อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีเป้าหมายที่วัดผลได้ จึงจะนำไปสู่การประกาศใช้โดยชุมชนเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ โดยเป็น “กระบวนการนโยบาย สาธารณะแบบมีส่วนร่วม ไม่ใช่ การกำหนดนโยบายสาธารณะจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียว ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่จะสามารถนำทุกคนในชุมได้มีส่วนร่วมในทุกระดับ ได้ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ว่าจะขับเคลื่อนให้เกิดนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้อย่างไร เพื่อให้อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกตำบลไร่ใต้ลดลง และศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อกระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของพื้นที่ กระบวนการพัฒนา ผลของกระบวนการพัฒนา และปัจจัยแห่งความสำเร็จของกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Practical action research) ตามแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart คือประกอบด้วยกระบวนการ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วม

ประชากรและตัวอย่าง

ประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม

1) ประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ประกอบด้วยภาคประชาชน ภาคการเมือง ภาควิชาการ ได้คัดเลือกตัวอย่างโดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 67 คน

2) ประชากรที่เป็นตัวแทนครัวเรือนในตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด 2,764 ครัวเรือน ขนาดตัวอย่าง ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้ขนาดตัวอย่าง

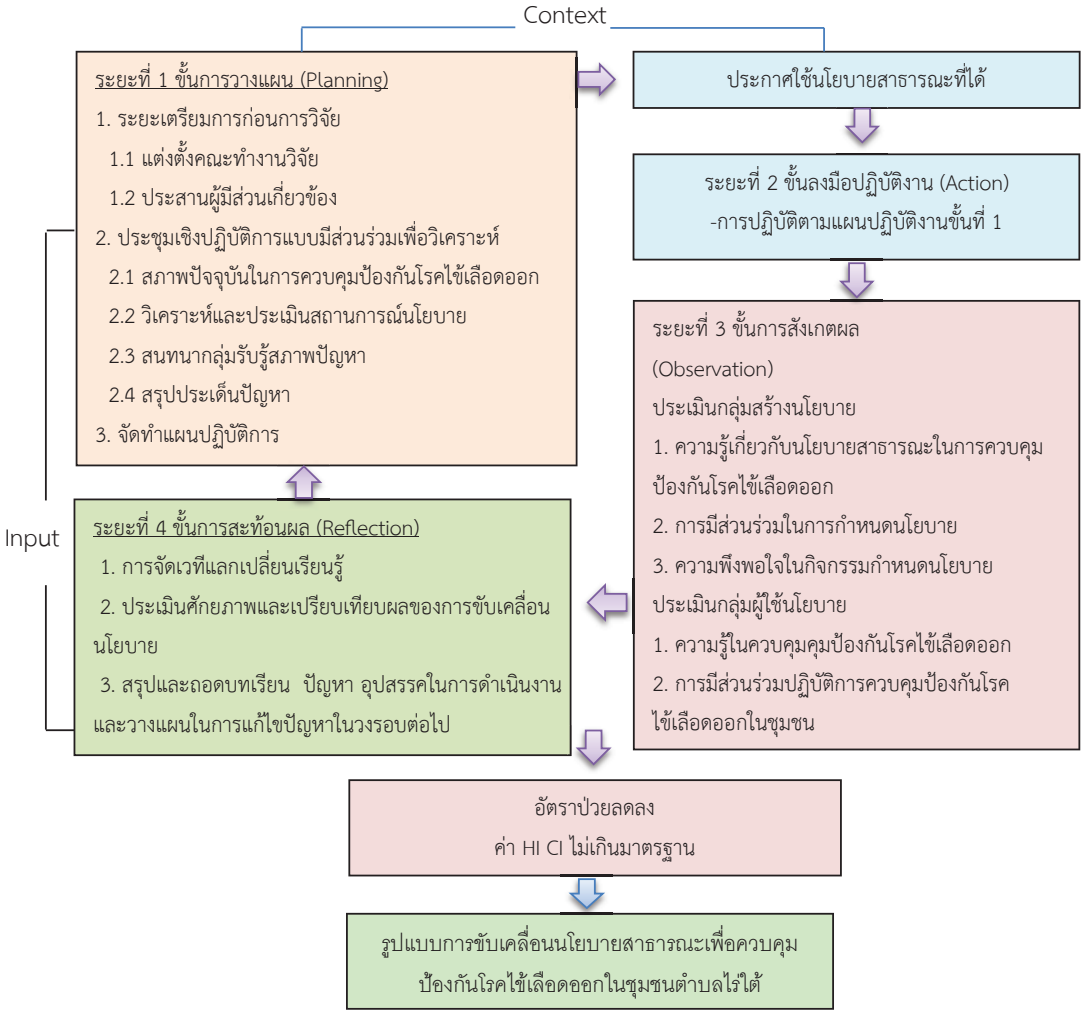
จำนวน 338 คน และจากการเพิ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 10 เพื่อป้องกันกรณีตัวอย่างสูญหายหรือไม่สามารถติดต่อได้ ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดตัวอย่างคือ 363 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยแบ่งสัดส่วนแต่ละหมู่บ้านให้เท่ากันก่อนและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาที่ ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 สัปดาห์ ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ใน 1 วงรอบ

กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานโยบายสาธารณะ ได้แก่ แบบสอบถามข้อทั่วไป แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ แบบวัดการมีส่วนร่วม และแบบวัดความพึงพอใจต่อนโยบายสาธารณะ และ กลุ่มประชาชนที่เป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือนในเขตตำบลไร่ใต้ เพื่อวัดผลของกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้และการมีส่วนร่วมในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน และ แบบสำรวจค่า HI และ CI

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกจากการสังเกต และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ตรวจสอบความตรง (Validity) นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นจึงนำผลมาพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือค่า IOC (Index of Item of Objective Congruence) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC มากกว่า .5 ขึ้นไป

2) ตรวจสอบความเที่ยง เครื่องมือที่เป็นแบบมาตรวัด (Rating scale) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคมากกว่า .70 และตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือที่เป็นแบบประเมินแบบ 2 ตัวเลือก โดยวิธีของ Kuder-Richardson (KR-20) ได้ค่ามากกว่า .70

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลจากแบบสอบถามการดำเนินการปฏิบัติงานการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมและการป้องกันโรคไข้เลือดออก การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการของชุมชนในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก และดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย ค่า HI , CI , BI ในชุมชนตำบลไร่ใต้ ก่อนและหลังการการขับเคลื่อนนโยบายโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยสถิติทดสอบ Paired sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 (p-value<0.05)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดหมวดหมู่ตามประเด็น ซึ่งทั้งหมดเป็นการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยการรวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล

การดำเนินการด้านจริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี หนังสืออนุมัติเลขที่ SSJ. UB 2563–022 และอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หนังสืออนุมัติเลขที่ 041/2563

ผลการวิจัย

1. บริบทและสภาพปัญหาของพื้นที่

1.1 บริบททั่วไป ตำบลไร่ใต้เป็นที่ราบลุ่ม มีหนองน้ำอยู่ทั่วไป และมีแม่น้ำลำโดมใหญ่ไหลผ่านพื้นที่ตำบลไร่ใต้ สภาพภูมิอากาศทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน จะเริ่มในเดือนพฤษภาคม ฝนตกชุกในเดือนกรกฎาคม ฤดูหนาว จะเริ่มเดือนพฤศจิกายน อากาศหนาวจัดในช่วงเดือนมกราคม ฤดูร้อนจะเริ่มเดือนมีนาคม อากาศร้อนจัดช่วงเดือนเมษายน ของทุกปี ประชาชนตำบลไร่ใต้ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ปลูกพืชหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง และยางพารา ประชากรบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) จำนวน 1 แห่ง จำนวนหลังคาเรือน 2,125 หลังคาเรือน ประชากร 6,513 คน สถานบริการด้านสาธารณสุขของรัฐ จำนวน 1 แห่ง คือ สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ ๖๐

พรรษา นวมินทราชินีไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

1.2 ข้อมูลบริบทของการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมตำบลไร่ใต้

1.2.1 สถานการณ์โรคไข้เลือดออกของ ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี, 2562) มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก 5 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 ดังนี้ 76.92,138.46, 33.50, 569.00 และ 230.76 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

1.2.2 ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคไข้เลือดออกในชุมชุนตามหลักการระบาดวิทยา ซึ่งประกอบด้วย คน (Host) ตัวก่อโรค (Agent) สิ่งแวดล้อม (Environment)

คน (Host) ตำบลไร่ใต้มีประชากร ทั้งหมด 6,513 คน ชาย จำนวน 3,231 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 หญิง จำนวน 3,282 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว ปลูกมันสำปะหลัง และทำสวนยางพาราเป็นต้น กลุ่มวัยรุ่นละวัยทำงานส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกบ้าน หรือตามไร่นา และสวน ผู้ที่อาศัยอยู่บ้านตอนกลางวันส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุละเด็ก ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุและเด็กมีพฤติกรรมการนอนกลางวัน อย่างน้อย 1-2 ชั่วโมง และส่วนใหญ่จะนอนไม่กางมุ้ง จึงทำให้ยุงลายกัดได้ และช่วงโรงเรียนเปิดภาคเรียน เด็กช่วงวัยเรียนจะไปโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากสถิติการเกิดโรคไข้เลือดออกที่ผ่านมาพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยเรียน มากกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากอยู่รวมกันสามารถติดต่อกันได้ง่าย

ตัวก่อโรค (Agent) โรคไข้เลือดออกเกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี ซึ่งมีพาหะนำโรค คือยุงลาย ซึ่งในเขตตำบลไร่ใต้พบว่ามีทั้งยุงลายบ้านและยุงลายสวน เนื่องจากลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่จะมีสวนและป่าละเมาะหลังบ้าน และจากการสำรวจยังพบยุงลายสวนที่สวนยางพาราจำนวนมาก

สิ่งแวดล้อม (Environment) ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน

สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน จากการสำรวจลูกน้ำยุงลายในชุมชนพบว่า มีภาชนะรองน้ำจำนวนมาก เช่น ถ้วยรองขาตู้เพื่อป้องกันมด ถาดรองน้ำหลังตู้เย็น โอ่งน้ำในครัวและห้องน้ำ ด้วยวิถีชีวิตของชุมชนที่จะเก็บน้ำฝนไว้เพื่ออุปโภคและบริโภค จึงทำบ้านแต่ละหลังมีโอ่งน้ำจำนวนมาก และชุมชนยังพบปัญหาน้ำประปาไม่ไหลบ่อยครั้ง ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องเก็บน้ำไว้ใช้จำนวนมาก จึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของลูกน้ำยุงลาย และพบว่าภายในบ้านแสงสว่างไม่เพียงพอโดยเฉพาะในห้องน้ำ ซึ่งพฤติกรรมของยุงลายจะชอบอาศัยอยู่ที่มืดเกาะตามเสื้อผ้า ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่มีตู้เสื้อผ้า จะแขวนหรือพาดไว้กับราวไม้หรือเชือกซึ่งทำให้ยุงลายไปเกาะ

สิ่งแวดล้อมนอกบ้าน ลักษณะสิ่งแวดล้อมรอบหมู่บ้าน ยังมีขยะเศษกระดาษ ถุงพลาสติก หรือ พวกขวดพลาสติกต่าง ๆ ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้ นอกจากนี้รอบ ๆ ชุมชนตำบลไร่ใต้มีป่ารกหลายแห่งด้วยความอุดมสมบูรณ์มีแม่น้ำลำโดมใหญ่ไหลผ่าน และมีป่าไผ่จำนวนมาก และชาวบ้านจะไปตัดไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน ทำให้ตอของต้นไผ่ มีน้ำขังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย และมีโอ่งขนาดใหญ่สีขาว ซึ่งส่วนมากไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว กลายเป็นแหล่งน้ำขังมีกระจายอยู่เกือบทุกหลังคาเรือน และสาเหตุที่สำคัญอีกหนึ่งอย่างคือสวนยางพารา ซึ่งรวมแล้วมีหลายพันไร่กระจายอยู่บริเวณรอบหมู่บ้านและตามไร่นา ซึ่งจากการสำรวจลูกน้ำยุงลายพบว่าช่วงที่ไม่มีกรีดยางจะมีน้ำขังที่ถ้วยรองน้ำยาง กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย

1.3 บริบทการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเรื่องการควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลไร่ใต้ ได้ดำเนินงานโครงการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นประจำทุกปี ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลไร่ใต้ ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมกองทุกหลักประกันสุขภาพตำบล เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายการป้องกันโรคไข้เลือดออก ใช้งบประมาณค่อนข้างสูง บทบาทในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ซึ่งยังไม่สามารถควบคุมและป้องกันโรคระบาดได้ มีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในอัตราที่สูงในทุก ๆ ปี

2. กระบวนการพัฒนา

กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบล

ไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหารจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้กรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดสมัชชาสุขภาพ ในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานโยบายสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย ภาคการเมือง ภาควิชาการและภาคประชาชน ทั้งหมด 67 คน โดยมีประเด็นในการจัดทำแผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ได้กระบวนการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นวางแผน Planning

การเตรียมความพร้อมทีมดำเนินงาน แต่งตั้งคณะทำงาน ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ประชุมคณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ สร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะและร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน

กิจกรรมรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนโดยการประชาคมประชาชนของแต่ละหมู่บ้าน ทำความเข้าใจรับฟังปัญหาและรวบรวมข้อเสนอแนะของแต่ละหมู่บ้านและให้ตัวแทนของหมู่บ้านร่วมประชุมกำหนดนโยบายในบทบาทภาคประชาชน จากนั้น จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยกระบวนการ AIC ซึ่งจัดขึ้นในรูปแบบเวทีสมัชชาประกอบด้วย ภาคการเมือง ภาควิชาการ และภาคประชาชน โดยมีขั้นการสร้างความเข้าใจสถานการณ์และกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (A: Appreciation) ขั้นการร่วมกันค้นหาวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย (I: Influence) ขั้นตอนการกำหนดแผนปฏิบัติการและผู้รับผิดชอบ (C: Control)

2.2 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นตอนนี้ได้ประกาศใช้นโยบาย โดยการจัดประชุมประชาคมในระดับหมู่บ้านพร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนให้รับทราบแนวทางปฏิบัติร่วมกัน และดำเนินปฏิบัติงานตามแผนและข้อตกลงร่วมกัน ตามแผนนโยบายที่ทุกฝ่ายได้ร่วมกันขับเคลื่อน “ชุมชนไร่ใต้ปลอดลูกน้ำยุงลาย ปลอดไข้เลือดออก” ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องโรคไข้เลือดออกและมาตรการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรม Big Cleaning Day วัตถุประสงค์ : เพื่อทำความสะอาดหมู่บ้าน และสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ไม่

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรม พ่นหมอกควันกำจัดยุงลายตัวแก่

กิจกรรมที่ 4 อสม. เคาะประตูบ้านสำรวจลูกน้ำยุงลาย

กิจกรรมที่ 5 X-ray ลูกน้ำยุงลายแบบสุ่มไขว้

2.3 ขั้นการสังเกตการปฏิบัติงาน (Observation) ผู้วิจัยและคณะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เป็นผู้ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งระบุไว้ในแผนปฏิบัติการอย่างชัดเชน โดยการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม การสังเกตสิ่งแวดล้อม การสำรวจลูกน้ำยุงลาย และการสังเกตการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.4 ขั้นสะท้อนผลกลับ (Reflect) จัดเวทีการประชุมถอดบทเรียนโดยกระบวนการ Focus group หาปัจจัยแห่งความสำเร็จ สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางพัฒนาต่อยอด โดยสรุปได้ขั้นตอนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม 2) ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) สร้างความรู้ความเข้าใจ 4) รับฟังความคิดเห็นจากชุมชนระดับหมู่บ้าน 5) กำหนดนโยบายสาธารณะโดยการจัดเวทีสมัชชา 6) กำหนดแผนปฏิบัติการและผู้รับผิดชอบ 7) ประกาศใช้นโยบายและสื่อสารผ่านเวทีชุมชน 8) ดำเนินปฏิบัติงานตามแผนนโยบาย 9) ติดตามประเมินผล และ 10) ถอดบทเรียน

3. ผลของกระบวนการพัฒนา

ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีพบว่า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการควบคุมและโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลไร่ใต้ ก่อนและหลังการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ (n = 360)

คะแนนความรู้	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลไร่ใต้								
	n	Mean	S	D	S.D.d	95%CI	t-test	df	P - value
ก่อนดำเนินงาน	360	11.69	1.57	2.04	1.45	1.894 - 2.195	26.78*	359	< 0.00
หลังดำเนินงาน	360	13.74	1.24						

* p ≤ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่าความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ก่อนดำเนินการ ($\overline{X}$=11.69, S=1.58) หลังดำเนินการ ($\overline{X}$=13.74, S=1.24) เมื่อเปรียบเทียบด้วยด้วยค่าสถิติ (Paired sample t-test) ภายหลังการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะมีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การปฏิบัติของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน (n = 360)

คะแนนการปฏิบัติ	ผลการเปรียบเทียบคะแนนด้านการปฏิบัติของประชาชนในชุมชน								
	n	Mean	S	D	S.D.d	95%CI	t-test	df	P - value
ก่อนดำเนินการ	360	2.78	.25	.12	.15	0.103 - 0.135	14.86*	359	< 0.00
หลังดำเนินการ	360	2.90	.12						

* p ≤ 0.05

จากตารางที่ 2 การปฏิบัติของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ก่อนและหลังดำเนินการ ก่อนดำเนินการ ($\overline{X}$=2.78, S=0.25) หลังดำเนินการ ($\overline{X}$=2.90, S=0.12) เมื่อเปรียบเทียบด้วยค่าสถิติ (Paired sample t-test) ภายหลังการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย ค่า HI CI และ BI ในชุมชนตำบลไร่ใต้ ก่อนและหลังการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน

ผลการเปรียบเทียบ	จำนวนบ้านที่สำรวจ (A)	จำนวนบ้านที่พบลูกน้ำ (B)	จำนวนภาชนะที่สำรวจทั้งหมด (C)	จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ (D)	HI (B*100/A)	CI (D*100/C)	BI (D*100/A)
ก่อนดำเนินการ	360	205	859	436	56.94	50.76	121.11
หลังดำเนินการ	360	24	859	169	6.67	19.67	46.94

หมายเหตุ เก็บข้อมูลก่อนดำเนินการ (เดือน 1 กุมภาพันธุ์ 2563) เก็บข้อมูลหลังดำเนินการ (30 พฤษภาคม 2563)

จากตารางที่ 3 พบว่า ภายหลังการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุม ค่า HI CI และ BI ไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน และอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบลไร่ใต้เท่ากับศูนย์

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

4.1 กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะครั้งนี้เป็นกระบวนการที่มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนจากกระบวนการประชาคมรับฟังความคิดเห็นระดับหมู่บ้านก่อน จากนั้นให้มีตัวแทนคือผู้นำชุมชนและตัวแทนภาคประชาชนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมกำหนดนโยบายในเวทีสมัชชาระดับตำบล

4.2 การนำนโยบายสู่การปฏิบัติมีแผนปฏิบัติการ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และกิจกรรมที่ชัดเจน โดยผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติตามภารกิจของตนเองอย่างเข้มแข็ง

4.3 มีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องและรายงานผลการดำเนินงานผ่านเวทีสาธารณะในชุมชนได้แก่ การประชาสัมพันธุ์ข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวชุมชน และเวทีประชุมสัญจรกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีการรายงานผลต่อนายอำเภอทำให้ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับปัญหาโรคไข้เลือดออกในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทของชุมชนตำบลไร่ใต้การควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ประชาชนยังมองว่าเป็นปัญหาของภาคราชการและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งความเป็นจริงแล้วปัญหาโรคไข้เลือดออกถือเป็นปัญหาสาธารณะที่ทุกคนในชุมชนต้องร่วมกันในดำเนินการควบคุมและป้องกัน สอดคล้องกับ Gomez, Hector and Janine (2009) ที่ชี้ว่า การควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ไข้เลือดออกถูกมองว่าเป็นปัญหาของ “คนอื่น” (เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม) ดังนั้นความรับผิดชอบในการควบคุมจึงถูกส่งต่อไปยังผู้อื่น (เพื่อนบ้านชุมชนเทศบาลสถาบันสุขภาพหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ) จากการสำรวจลูกน้ำยุงลายซึ่งเป็นตัวพยากรณ์การเกิดโรคไข้เลือดออกพบว่าในเขตตำบลไร่ใต้ มีดัชนีลูกน้ำยุงลายเกินค่ามาตรฐาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกในเขตตำบลไร่ใต้ ซึ่งการป้องกันและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก รวดเร็ว ทุกคนสามารถทำได้

และประหยัดงบประมาณมากที่สุด โดยการวิเคราะห์สาเหตุในเบื้องต้นพบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งในการดำเนินงานนั้นจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และที่สำคัญคือภาคประชาชนเข้ามาร่วมแก้ปัญหา เพื่อกำหนดให้เป็นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และจะต้องเป็นนโยบายระดับพื้นที่สอดคล้องกับปัญหาตามบริบทของชุมชน และเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเองโดยชุมชน มีแนวทาง และกำหนดกิจกรรม บทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีเป้าหมายที่วัดผลได้ จึงจะนำไปสู่การประกาศใช้โดยชุมชนเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสุวรรณ และวิลาวัณย์ เสนารัตน์ (2560) ที่ชี้ว่าการลดความเสี่ยงของการเกิดโรคในชุมชนให้มีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพหรือการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ โดยการนำกลยุทธและวิธีการเชิงสังคมมาใช้ในการแก้ปัญหาด้วยการสร้างกฎระเบียบ หรือนโยบายที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นการควบคุมปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ การลดความเสี่ยงของการเกิดโรคในชุมชนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินงานสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพหรือการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ โดยการนำกลยุทธและวิธีการเชิงสังคมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้าง กฎระเบียบหรือนโยบาย ที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นการควบคุมปัจจัยแวดล้อมทางสังคมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย โดยยึดขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย ซึ่งมี 10 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม 2) ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) สร้างความรู้ความเข้าใจ 4) รับฟังความคิดเห็นจากชุมชนระดับหมู่บ้าน 5) กำหนดนโยบายสาธารณะโดยการจัดเวทีสมัชชา 6) กำหนดแผนปฏิบัติการและผู้รับผิดชอบ 7) ประกาศใช้นโยบายและสื่อสารผ่านเวทีชุมชน 8) ดำเนินปฏิบัติงานตามแผนนโยบาย 9) ติดตามประเมินผล 10) ถอดบทเรียน เพื่อให้กระบวนการนโยบายบายครบถ้วนและเป็นไปตามแบบแผนและประสบผลสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับ พิรุฬ ศิริทองคำ และคณะ (2561) พบว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะประกอบด้วย การก่อตัวของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายได้แก่ ผู้แสดงทางนโยบาย ภารกิจของนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น ปัจจัยที่ส่งต่อกระบวนการนโยบาย และกระบวนการนโยบาย ผู้วิจัยได้จัดประชุมในรูปแบบสมัชชาสุขภาพ ซึ่งได้ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ประกอบด้วย ภาคการเมือง ภาคประชาชน และภาควิชาการ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันรับผิดชอบและมองเห็นปัญหาร่วมกัน และร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหา จึงเกิดการขับเคลื่อนให้เป็นนโยบายสาธารณะที่ทุกหน่วยงานทุกฝ่ายทุกภาคส่วนรวมถึงประชาชนทุกคนต้องยึดปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กนกวรรณ เอี่ยมชัย, แดนชัย ชอบจิตร และพัชรบูรณ์ ศรีวิชัย (2561) ที่ชี้ว่ากระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เป็นการดำเนินงานในลักษณะการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ เทคนิค A-I-C (Appreciation-Influence-Control) เพื่อใช้ในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ร่วมเวทีสมัชชาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่มการเสนอแนวทางเพื่อนำไปเป็นแนวทางแก้ควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ตำบลไร่ใต้เป็นชุมชนปลอดลูกน้ำยุงลายปลอดโรคไข้เลือดออก ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ บุญเทียน (2561) ที่ชี้ว่า กระบวนการที่ก่อให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หาทางออกร่วมกัน หรือมีข้อเสนอในการปฏิบัติร่วมกัน ของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนเกิดกระบวนการผลักดันนโยบาย สู่การปฏิบัติเพื่อสุขภาวะร่วมกัน ภายใต้หลักการของสมัชชาสุขภาพ

3. ผลของการศึกษาการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนตำบลไร่ใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าภายหลังการขับเคลื่อน ประชาชนตำบลไร่ใต้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกมากขึ้น และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายตลอดระยะเวลา

การดำเนินงานลดลงและมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน และอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเป็นศูนย์ ซึ่งสอดคล้องกับนพมาศ ศรีเพชรวรรณดี วรันธรณ์ จงรุ่งโรจน์สกุล และศิวพงษ์ คล่องพานิช (2560) ที่ชี้ว่านโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมสามารถควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกออกในชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างนโยบายสาธารณะในพื้นที่ควรเป็นกระบวนการกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ ที่สร้างการเรียนรู้ของชุมชน โดยอาจใช้รูปแบบเวทีสมัชชาสุขภาพหรือรูปแบบอื่นเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้นในรายละเอียดของกระบวนการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและบริบทพื้นที่โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งระบบ

2. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ยากและมีรายละเอียดเชิงเทคนิคมาก จึงควรมีกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนในรูปแบบแผนปฏิบัติการของชุมชนและมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ที่มีรายละเอียดที่ไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย

3. ควรมีกระบวนการกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โดยมีการรายงานผลผ่านเวทีสาธารณะในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน เวทีประชุมสัญจรกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนกำกับผลและควบคุมผลสำเร็จตามเป้าหมายระหว่างกันในกลุ่มผู้ดำเนินงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจากความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.วิโรจน์ เซมรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำจนงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ เอี่ยมชัย แดนชัย ชอบจิตร และพัชรบูรณ์ ศรีวิชัย. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านแม่ต๋อม ในจังหวัดพะเยา,” **วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่.** 10, 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2561): 229-242.

ควบคุมโรค, กรม. **สถานการณ์ โรคไข้ เลือดออก 2562:** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2562). จาก https://ddc.moph.go.th/dvb/news.php?news=696&deptcode=dvb

นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี วรันธรณ์ จงรุ่งโรจน์สกุล และศิวพงษ์ คล่องพานิช. “ถอดบทเรียนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพกรณีศึกษาการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยชุมชนมีส่วนร่วม,” **พยาบาลสาร.** 44, ฉบับพิเศษ 1 (ธันวาคม 2560): 117-127.

วิจิตร ศรีสุพรรณ และวิลาวัณย์ เสนารัตน์. “โครงการขับเคลื่อนวิชาชีพพยาบาลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ,” **การปฏิบัติการพยาบาลและพดุงครรภ์ไทย.** 4, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560): 5-19.

พิรุฬห์ ศิริทองคำ และคณะ. “รูปแบบการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพระดับท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย,” **สังคมศาสตร์และวิชาการ.** 11, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2561): 398-408.

สุรศักดิ์ บุญเทียน “การพัฒนารูปแบบการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ แบบมีส่วนร่วมของสมัชชาสุขภาพจังหวัดกำแพงเพชร” **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์.** 35, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561): 64-89.

สาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี, สำนักงาน. **สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในพื้นที่จังหวัด อุบลราชธานี.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2562). จาก http://hdc.phoubon.in.th/gisubon/timemapdhf.php

Gomez, D., W. Hector and R. Janine. “Dengue in the Americas: Challenges for prevention and control”. **Cadernos de Saude Publica (Rio de Janeiro).** 25, 1 (February 2009): 19-31

World Health, Organization, WPRO. **Dengue Situation Updates 2019.** (online). 2019 (Cited 1 November 2019). Available from: https://iris.wpro.who.int/handle/10665.1/14329

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

A Model to Empower the Community to Prevent Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in Sam Suan Sub-District, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province

ฐิติพร บำรุงราษฎร์ สงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล และสุรศักดิ์ เทียบฤทธิ์
Thitiporn Bumrungrat Songkhamchai Leethongdissakul and Surasak Tiabrid

นิสิตสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Faculty of Public Health, Mahasarakham University, Thiland
E-mail: moeiylyly@hotmail.com
Received: June 17, 2020; Revised: July 21, 2020; Accepted: July 22, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมายคือ แกนนำประชาชน จำนวนทั้งสิ้น 63 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบกลุ่มสัมพันธ์ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้มี 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาบริบทของพื้นที่ 2) ประชุมวางแผน 3) ทดสอบก่อนดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) นิเทศ ติดตาม สนับสนุน 6) จัดประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) ทวนสอบด้วยการประชุมกลุ่มย่อย และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 8) ทดสอบรูปแบบหลังดำเนินการ โดยภาพรวมผลการดำเนินงานตามกระบวนการ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: แกนนำประชาชน การเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน การป้องกันโรคไข้เลือดออก

Abstract

The objective of this research was to study a model to empower the community to prevent and control Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in Sam Suan Sub-District, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. The target group consisted of 63 participants selected by purposive sampling. The data were collected in the quantitative and qualitative data by using a questionnaire and an interview form created. The data analysis was conducted by using a package software. The statistics used in this research were frequency, percentage, mean, standard deviation, dependent samples t-test, and content analysis.

The research findings were found as follows.

The process used to develop the model consisted of 8 procedures: 1) investigating the context of the local area, 2) meeting for planning, 3) testing before operating, 4) implementing according to the plan, 5) supervising, following, and supporting, 6) organizing the meeting to be the stage for sharing knowledge, 7) reviewing the test by organizing the focus group discussion and the in-depth interview, 8) testing the model after operating. In the overall, the findings showed that the operation based on the process affected the target group to change the knowledge of the participation and to be more satisfied in the DHF prevention with the statistical significance.

Keywords: People's leaders, Community Empowerment, Dengue Hemorrhagic Fever Prevention

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue Hemorrhagic Fever หรือ DHF) เป็นโรคอุบัติขึ้นใหม่ (Emerging disease) เมื่อประมาณ 50 ปีมานี้ โดยเริ่มมีรายงานว่ามีอุบัติการณ์ประปรายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 แต่เกิดระบาดใหญ่เป็นครั้งแรกที่ประเทศฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2497 ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่พบเรื้อรังของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้นเป็นระยะ ๆ จำนวน 10 ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นพบว่าประเทศไทย อินโดนีเซีย และเมียนม่าร์ มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกสูงมาก ประเทศไทย มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกครั้งแรกใน พ.ศ. 2492 และพบผู้ป่วยประปรายมาจนกระทั่งเกิดการระบาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครครั้งแรกใน พ.ศ. 2501 ซึ่งมีรายงานผู้ป่วย 2,158 ราย และเสียชีวิตถึง 300 ราย หลังจาก พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา โรคไข้เลือดออกแพร่กระจายในวงกว้างในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยมีการจัดตั้งระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ซึ่งลักษณะการระบาดในประเทศไทยมักจะระบาด แบบปีเว้นสองปีหรือปีเว้นปี (กรมควบคุมโรค, 2562)

โรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2562 มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกทั้งประเทศ (Dengue fever : DF, Dengue hemorrhagic fever : DHF, Dengue shock syndrome : DSS) สะสมรวม 77,575 ราย เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 24 4,251 ราย อัตราป่วย 117.43 ต่อประชากรแสนคน มีการรายงานจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกมากกว่าปี พ.ศ. 2561 ณ ช่วงเวลาเดียวกัน 1.5 เท่า ผู้ป่วยเสียชีวิต 81 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.10 การกระจายการเกิดโรคไข้เลือดออกรายภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราป่วยสูงที่สุดเท่ากับ 154.16 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ (111.80) ภาคเหนือ (97.12) และภาคกลาง (94.93) (กรมควบคุมโรค 2562)

ในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรค โดยใช้กลวิธีการเสริมพลังอำนาจประชาชนและชุมชน ในรูปแบบการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน เป้าหมายหลักในการดำเนินการ เน้นบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นสำคัญ โดยได้ดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแบบยั่งยืน และสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเฝ้าระวัง และควบคุมโรคไข้เลือดออกได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพ มีความเข้มแข็งสามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินการแก้ไขและประเมินผลการดำเนินการได้ด้วยตนเอง แต่ในพื้นที่มีไข้เลือดออกสูงจำเป็นต้องมีมาตรการดำเนินการที่เข้มแข็ง พัฒนากลไกการบริหารจัดการกาจัดลูกน้ำยุงลายในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและทำลายตัวเต็มวัย เพื่อตัดวงจรชีวิตพาหะนำโรคให้ลดลงมากที่สุด (กรมควบคุมโรค, 2562)

โรคไข้เลือดออกในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ มีการระบาดเกิดขึ้นทุก ๆ ปี ในปี พ.ศ. 2562 สำหรับผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงวันที่ 24 สิงหาคม มีจำนวน 1,870 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 164.29 ต่อประชากร

แสนคน และเสียชีวิต 1 ราย อัตราการป่วยตายร้อยละ 0.05 พบมีการระบาดมากอยู่ในวัยเรียน และผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 5-9 ปี รองลงมาคือ 10-14 ปี ซึ่งถือเป็นกลุ่มของนักเรียน (กรมควบคุมโรค, 2562) จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น จังหวัดชัยภูมิ พบผู้ป่วย เป็นอันดับ 2 ของเขตบริการสุขภาพที่ 9 และอันดับ 13 ของประเทศ แนวโน้มการเกิดโรคไข้เลือดออกของจังหวัดชัยภูมิสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ได้กำหนดให้หน่วยบริการสาธารณสุขดำเนินโครงการควบคุมโรคไข้เลือดออก พ่นสารเคมีกาจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อตัดวงจรการแพร่ระบาดของเชื้อไข้เลือดออก กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยการใช้หลัก 3 ก 5 ส คือ “เก็บบ้าน เก็บขยะ เก็บน้ำ” (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ, 2562)

สถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกเกือบทุกปี โดยพบว่า ณ วันที่ 1 มกราคม ถึง 24 สิงหาคม พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วยจำนวนทั้งสิ้น 93 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 424.51 ต่อประชากรแสนคน กลุ่มอายุที่พบสูงสุด คือ 15-24 ปีพบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกรกฎาคม จำนวน 43 ราย ผู้ป่วยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพบว่ามีมากกว่าผู้ป่วยในเขตเทศบาล โดยจำนวนผู้ป่วยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 31 ราย เท่ากับร้อยละ 72.09 ส่วนผู้ป่วยในเขตเทศบาล 12 ราย เท่ากับร้อยละ 27.91 โดยเฉพาะเขตพื้นที่ตำบลสามสวน ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ตำบล ของอำเภอบ้านแท่นที่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออก จากรายงานการเกิดโรคในเขตพื้นที่ตำบลสามสวน พบอัตราป่วยเท่ากับ 611.62 ต่อประชากรแสนคน แสดงให้เห็นอัตราป่วยและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกมีแนวโน้มรุนแรงและสูงขึ้น (โรงพยาบาลบ้านแท่น, 2562)

จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกของตำบลสามสวน พบว่าโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน จากข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2557-2561 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 14 ราย 2 ราย 4 ราย 2 ราย และ 26 ราย ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 168.78 36.17.17 34.61 60.28 และ 313.44 ต่อประชากรแสนคน และในปี พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วย 21 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 108.50 ต่อประชากรแสนคน แนวโน้มในปี พ.ศ. 2563 เขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน เป็นพื้นที่ที่มีโอกาสเสียงต่อการเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออก การแพร่กระจายของโรคเป็นแบบปีเว้นปี การดำเนินงานส่วนใหญ่เน้นการพ่นสารเคมีเมื่อเกิดการระบาดของโรค การควบคุมและการจัดลูกน้ำยุงลายไม่ได้ผล บุคคลผู้ดำเนินงานในพื้นที่ยังคงเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินงาน เป็นส่วนใหญ่ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือภาคส่วนในพื้นที่ นอกจากนี้การดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนภาคีในชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ยังไม่มีความพร้อมที่จะร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แผนงานหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนไม่ได้นำไปสู่การมีส่วนร่วมปฏิบัติจากองค์กรในชุมชนที่แท้จริง และต่อเนื่อง เป็นเพียงการจัดทำขึ้นเพื่อประกอบการประเมินในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพียงเท่านั้น (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน, 2562)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ด้วยการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีตามแนวคิดของ Stephen Kemmis และ McTaggard โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการดำเนินงานการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน และการใช้กระบวนการแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์และแนวคิดทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team : SRRT) เครือข่ายตำบลเพื่อเฝ้าระวังโรคติดต่อในชุมชน มาดำเนินการศึกษาและพัฒนาเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชน องค์กรประชาชน และองค์กรภาครัฐ เป็นรูปแบบการสร้างความร่วมมือ เพื่อค้นหาปัญหา การสร้างข้อตกลงร่วม และขยายเครือข่ายการทำงาน จัดการปัญหาร่วมกัน การทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกัน เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน โดยใช้การรูปแบบการดำเนินงาน

ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ให้ประชาชนมีความสนใจและรับผิดชอบต่อปัญหาไข้เลือดออกที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหา ไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ให้สามารถแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ให้ลดลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยกลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) Holloway (2010) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการและรูปแบบการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการบริหารจัดการทั้งประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังในชุมชน กระบวนการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน และทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team : SRRT) เครือข่ายตำบลมาดำเนินการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดของเขตของเนื้อหาในการวิจัยไว้ดังนี้

1.1 ขั้นการวางแผน (Planning) (2 สัปดาห์) การเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาบริบทของชุมชน เตรียมความพร้อมผู้เข้าร่วมวิจัย ดำเนินการตามกระบวนการแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนี้ การประเมินสถานการณ์ (Situation Analysis) เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในชุมชน การกำหนดจุดหมายปลายทาง (Destination Statement) การสร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์และตรวจสอบยุทธศาสตร์ (Strategic Route Map Construction) การสร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ฉบับเชิงปฏิบัติการ (Strategic Linkage Model Construction : SLM) การนิยายเป้าประสงค์ (Strategic Objective Definition) การทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ทดสอบก่อนดำเนินการ

1.2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action) (4 สัปดาห์) ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ/กิจกรรมที่ได้ จากขั้นตอนที่ 1

1.3 ขั้นการสังเกตการณ์ (Observetion) (2 สัปดาห์) เข้าร่วมสังเกตการณ์ การนิเทศตรวจเยี่ยม สนับสนุนให้คำแนะนำ เก็บรวบรวมผล ที่ได้จากแผนงานกิจกรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) ร่วมประชุมผลการปฏิบัติงาน

1.4 ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) (1 สัปดาห์) ถอดบทเรียน เพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนผลในรูปแบบการดำเนินการป้องกันโรคไข้เลือดออกในวงรอบ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) เพื่อหาปัจจัยแห่งความสำเร็จทดสอบกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยหลังดำเนินการ

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) Cohen (1989) คือประชาชนที่เป็นแกนนำประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในช่วงเวลา 1 ปี ขึ้นไป สมัครใจเข้าร่วมวิจัย ประกอบด้วย ทีม SRRT ตำบลสามสวนอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 39 คน ซึ่งประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามสวน จำนวน 1 คน กำนันตำบลสามสวนจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 12 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 24 คน และตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ตัวแทนกลุ่มแม่บ้านจำนวน 12 คนรวม 63 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา มกราคม พฤษภาคม 2563 จริยธรรมในคนมหาวิทยาลัยมหาสารคามเลขที่การรับรอง 040/2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การประยุกต์กระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชน โดยการอบรม ระยะเวลา 2 วัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามเรื่องรูปแบบกระบวนการ เสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งเป็น ข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกในชุมชน แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน เป็นลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน แบบบันทึกสังเกตการปฏิบัติงาน ใช้ในการสังเกตรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน และสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมของการประชุมกลุ่มย่อย และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อหาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน

ตรวจหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษาคือ ตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 ราย รูปแบบของแบบทดสอบความเข้าใจของภาษาที่ใช้การเรียงลำดับ เวลาที่เหมาะสม โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบาร์ช (Conbach's Alpha Coefficient) บุญชม ศรีสะอาด (2545) การวิเคราะห์ค่าต้องได้ค่ามากกว่า .70 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นพบว่า ได้ค่ามากกว่า .70 ทุกข้อคำถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สร้างคู่มือลงรหัส (Data Coding) และป้อนข้อมูลเชิงปริมาณ
2. ตรวจสอบความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ของข้อมูล
3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาใช้ค่าร้อยละ
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ การปฏิบัติ ก่อนและหลัง การดำเนินการ โดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มสัมพันธ์
5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ด้วยการแจกแจงความถี่ และ ร้อยละ ของตัวอย่างใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
6. แบบสอบถามและแบบประเมินในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
7. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสรุปประเด็นจากจัดกิจกรรม กระบวนสร้างรูปแบบตามแผนปฏิบัติงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน ชุมชนด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แล้วคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยการการประชุมกลุ่มย่อยระดับผู้นำชุมชน เพื่อสะท้อนปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดเป็น ส่วนหนึ่งของสังคมที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือร่วมกันของคนในชุมชนเดียวกัน แล้วผู้วิจัยจึงได้เริ่มต้นกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ซึ่งจากรายงานโรคไข้เลือกออก 5 ปีย้อนหลัง จากข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2557-2561 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 14 ราย 2 ราย 4 ราย 2 ราย และ 26 ราย ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 168.78 36.17.17 34.61 60.28 และ 313.44 ต่อประชากรแสนคน และในปี พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วย 21 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 108.50 ต่อประชากรแสนคน (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน, 2562) จากลักษณะหมู่บ้านที่เป็นบ้านเดี่ยว มีบ้านเรือนตั้งอยู่ติดกัน มีต้นไม้รอบบริเวณบ้านมีการคมนาคม ติดต่อกับพื้นที่อื่นสะดวกรวดเร็ว ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แล้วคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยการการประชุมกลุ่มย่อยระดับผู้นำชุมชน เพื่อสะท้อนปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ชุมชมมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกร่วมกับเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขและองค์การบริหารส่วนตำบลสามสวนเป็นอย่างดี แต่ยังพบปัญหาการเข้าใจผิดในการดำเนินงาน ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในพื้นที่บ้านของตน ผู้นำชุมชน และอสม.บางคนยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน

2. ผลการวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้มี 8 ขั้นตอน 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ 2) ประชุม 3) ทดสอบก่อนดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) นิเทศ ติดตาม สนับสนุน 6) ประชุมเวทีแลกเปลี่ยน 7) ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์แบบเจาะลึก 8) ทดสอบหลังดำเนินการ โดยผลการดำเนินงานตามกระบวนการ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยกลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยผลการดำเนินงานเสริมสร้างพลังในชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกก่อนและ หลังการสร้างรูปแบบ

ประเด็นกระบวนการสร้างรูปแบบ	ก่อนดำเนินการ		หลังดำเนินการ		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
1. ความรู้ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	3.07	1.38	3.56	1.68	4.53*
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	3.09	1.27	3.60	1.42	5.74*
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	3.32	1.12	3.77	1.18	6.01*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตางรางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์เสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านความรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจก่อนและหลังการสร้างรูปแบบ ด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ส่วนด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนการสร้างรูปแบบอยู่ในระดับปานกลางหลังการสร้างรูปแบบอยู่ในระดับมากซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนการสร้างรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มี 4 ขั้นตอนได้แก่ วางแผน ขั้นปฏิบัติขั้นสังเกตผลการปฏิบัติงาน ขั้นสะท้อนกลับการปฏิบัติ โดยมีผลกระบวนการปัจจัยแห่งความสำเร็จจากผลการพัฒนาการดำเนินงานข้อมูลทั้งด้านเชิงปริมาณและด้านเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปถอดบทเรียนและได้ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนประสบผลสำเร็จลดอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ได้โดยไม่พบผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ทำให้ได้รูปแบบในการพัฒนาเป็น “การเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก” (Suan Model) การบริการ (Service delivery; S) คือ มีกระบวนการบริการที่ดีเข้าถึงอย่างรวดเร็วในการปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนไม่เกิดโรคไข้เลือดออก การสร้างเอกภาพ (Unity; U) มีการทำงานเป็นทีม มีการสร้างเอกภาพ มีการจัดตั้งศูนย์สั่งการทีมสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็วในระดับตำบล มีการยอมรับ (Acceptance ; A) มีการยอมรับและยินดีปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดขึ้น มีการยอมรับในมาตรการของชุมชนร่วมกันที่ชุมชนกำหนดขึ้นร่วมกัน เครือข่าย (Network; N) ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน มีภาคีในชุมชน ในการปฏิบัติงานตามหลักวิชาการ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ประเด็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก หลังการสร้างรูปแบบ มีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการสร้างรูปแบบซึ่งสามารถอธิบายผล การศึกษาได้ว่า รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) สู่กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Action) โดยใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ (SRM) ส่งผลให้แกนนำ ประชาชน มีความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน และจากการสัมภาษณ์ พบว่า แกนนำประชาชนและทีม SRRT ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแต่ยังขาดความรู และความเข้าใจที่ถูกต้องในการ ปฏิบัติงานและที่สำคัญอีกอย่างคือแกนนำประชาชนและทีม SRRT บางคนมีภาระงานมาก ไม่สามารถ ร่วมฟังการบรรยายและร่วมกิจกรรมได้ในทุกขั้นตอน ส่งผลให้ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง จากการรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ด้านความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่าก่อนสร้างรูปแบบการ แกนนำประชาชนโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับต่ำและปานกลาง หลังการสร้างรูปแบบมีค่าคะแนนความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับผลการศึกษา อรุณรัศม์ แสนบุญรัตน์ และคณะ (2552) ศึกษาแนวทางการค้นหาปัญหาโรคไข้เลือดออกชุมชนสามัคคี เขตเทศบาลเมือง มหาสารคาม พบว่าตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกโดยรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติตัว และการมีส่วนร่วม เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า ทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$)

2. ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า หลังการสร้างรูปแบบแกนนำประชาชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการสร้างรูปแบบ ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษาได้ว่า การสร้างรูปแบบพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออดโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างพลังในชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของแกนนำประชาชนก่อนการสร้างรูปแบบและหลังการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังในชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ก่อนการสร้างรูปแบบแกนนำประชาชนมีส่วนร่วมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งประกอบด้วยในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับชุมชน พบวามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการสร้างรูปแบบ แกนนำประชาชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกฤษฎา โยธารักษ์ (2554) ศึกษา การรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านที่พบอุบัติการณ์โรคสูงและอุบัติการณ์โรคต่ำ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2553 ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งหมู่บ้านที่พบอุบัติการณ์โรคสูงและต่ำอยู่ในระดับสูงและเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งหมู่บ้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่าง ส่วนการมีส่วนร่วมของทั้งสองหมู่บ้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ประเด็นด้านความพึงพอใจต่อกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของแกนนำประชาชนพบว่า ก่อนการสร้างรูปแบบ แกนนำประชาชนมีความพึงพอใจต่อ การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริบทของพื้นที่ ด้านกิจกรรมป้องกันโรคและโรคไข้เลือดออก

ด้านงบประมาณ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ก่อนการสร้างรูปแบบ และด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร แกนนำประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง หลังการสร้างรูปแบบแกนนำประชาชนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร จีระออน (2553) ได้ศึกษารูปแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2553 โดยประยุกต์ใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ (Strategic Route Map : SRM) พบว่า ได้รูปแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน มีการประชุม เชิงปฏิบัติการโดยการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์จัดกิจกรรมใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ระดับรากฐาน กระบวนการ ภาคีเครือข่าย และระดับประชาชน ผลการดำเนินงานตามรูปแบบ พบว่า ผลการดำเนินงานการพัฒนาการป้องกัน โรคไข้เลือดออกในระดับชุมชนทั้ง 4 ด้าน และโดยรวมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการสร้างรูปแบบ การดำเนินงานข้อมูลทั้งด้านเชิงปริมาณและด้านเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปถอดบทเรียนและได้ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนประสบผลสำเร็จลดอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ได้ ทำให้ได้รูปแบบเป็น “การเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก”(Suan Model) ดังนี้ 1. การบริการ (Service delivery; S) คือ มีกระบวนการบริการที่ดีเข้าถึงอย่างรวดเร็วในการปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนไม่เกิดโรคไข้เลือดออก 2. การสร้างเอกภาพ (Unity; U) มีการทำงานเป็นทีม มีการสร้างเอกภาพ มีการจัดตั้งศูนย์สั่งการทีมสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็วในระดับตำบล 3. มีการยอมรับ (Acceptance; A) มีการยอมรับและยินดีปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดขึ้น 4. เครือข่าย (Network; N) ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน มีภาคีในชุมชน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนา โดยการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยนำ SUAN Model ไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับปัญหาด้านสาธารณสุขอื่น ๆ

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำรูปแบบ SUAN Model ไปพัฒนาการดำเนินงานของการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน นำประเด็นปัญหาอุปสรรคที่ได้จากการพัฒนาร่วมด้วย

3. ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อหาแรงสนับสนุนทางอื่นที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างต่อเนื่องตามบริบทของชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจากประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ กรรมการสอบทุกท่านที่ให้ความรู้ให้คำปรึกษาข้อคิดเห็น ตรวจทาน แก้ไขและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ เทียบฤทธิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำแนวทางในการดำเนินงานการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา โยธารักษ์. **การรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านที่พบอุบัติการณ์โรคสูงและอุบัติการณ์โรคต่ำ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ.2553.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2554.

ควบคุมโรค, กรม. **สถานการณ์ไข้เลือดออกในประเทศไทย 2562.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 26 สิงหาคม 2562). จาก http://www.thaivbd.org/n/histories?module.

ธนกร จีระออน. **รูปแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการระบบสุขภาพมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.

สาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ, สำนักงาน. **สรุปรายงานการระบาดโรคไข้เลือดออกของจังหวัดชัยภูมิ.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 15 กันยายน 2562). จาก http://203.157.182.10/index.

โรงพยาบาลบ้านแท่น. **สถานการณ์ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 20 กันยายน 2562). จาก http://www.banthaenhospital.org/ 2555.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน. **ข้อมูลสถานการณ์ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 20 กันยายน 2562). จาก http://www.Samsuanpppf.hjg.org

อรุณรัศม์ แสนบุญรัตน์ และคณะ. **แนวทางการค้นหาปัญหาโรคไข้เลือดออกชุมชนสามัคคี เทศบาลเมืองมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

Cohen, Land ManionL. **Research Method in Education.** 3rd ed. London: Routledge, 1989.

Holloway, IW. **Qualitative research in nursing and health care.** 3rd ed. India: Laserwords Privates, 2010.

การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28
Teacher Development of the School Administrators in the Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28

วรรณธนา วงศ์พิทักษ์[1] อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ[2] พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[2] และพิมล วิเศษสังข์[2]
Wantana Wongpitak[1] Udompun Pitprasert[2] Pongsak Tongpanchang[2] and Pimon Wisedsang[2]

โรงเรียนขุขันธ์ ตำบลห้วยเหนือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ [1]
Khukhan School Huai Nuea Subdistrict, Khukhan District, Sisaket Province[1]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ[2]
Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University[2]
E-mail: wantana25140@gmail.com
Received: March 6, 2021; Revised: March 28, 2021; Accepted: March 29, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน 2) ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาครู จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู จำนวน 346 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 83 คน ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง และครูจำนวน 263 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน ตามขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า 1) ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม แนวทางการพัฒนาครูคือ ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างหลากหลาย ฝึกอบรมทั้งแบบหลักสูตรปกติและหลักสูตรออนไลน์ 2) ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของเพื่อนครูให้บรรลุตามเป้าหมาย พี่เลี้ยงต้องมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความช่วยเหลือและร่วมกันพัฒนา 3) ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ แนวทางการพัฒนาคือ โรงเรียนควรพัฒนาครูโดยการชี้แนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีจัดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นการแนะนำเพื่อส่งเสริมพัฒนา 5) ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริม การเรียนรู้ด้วยตนเอง

แนวทางการพัฒนาคือ ควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา สามารถพัฒนาครูได้อย่างหลากหลาย ในการแสวงหาความรู้เพื่อการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were to study 1) teacher development of the school administrators, 2) the comparison of the teacher development classified by positions, working experiences, and school sizes, and 3) guidelines for the teacher development of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 28. The samples were 346 participants: 83 school administrators selected by purposive sampling and 263 teachers randomized by proportional stratified random sampling based on the school sizes from the schools under the secondary educational service area office 28. The research instrument was a questionnaire. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were found as follows.

1. The overall of the teacher development of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 28 was at a high level.

2. The teacher development in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 28 classified by positions, working experiences, and school sizes was found that the samples did not have different opinions for the teacher development classified by positions, but they had different opinions for the teacher development classified by working experience and the school sizes with the statistical significance at the level of .05.

3. The guidelines for the teacher development of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 28 were that 1) in the teacher development by training, the guideline for the teacher development was that the teacher development should be promoted in various ways in both regular and online courses, 2) in the teacher development by being mentors, the guidelines for the teacher development were that the performance of the fellow teachers should be promoted to achieve the goals, and the mentors must have real knowledge and ability to perform their work and behave as good models to help and participate in developing, 3) in the teacher development by suggesting, the guideline for the teacher development was that the teachers should be developed by suggesting nicely and motivating in performing their tasks, 4) in the teacher development by supervising, the guideline for the teacher development was that a nice supervisory approach should be provided to the teachers to give the teachers recommendations to promote and develop the teachers, 5) in the teacher development by promoting self-study, the guidelines for the teacher development were that the teachers should develop themselves continuously and all the time and the teacher development

should be used to develop the teachers in various ways in searching for knowledge for studying in the future.

Keywords: Teacher Development, School Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2560 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพเพื่อให้มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในด้านความสามารถด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาการศึกษาโดยครูในปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นเสาหลักของการเรียนรู้ของนักเรียนไทยบุคลากรที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องจัดวางนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู การวางมาตรฐานการจัดการศึกษา การวางแผนการตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจ การเร่งรัดพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้ครูผู้สอนเกิดทักษะมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ให้เจริญเติบโตงอกงามไปสู่ความสมบูรณ์พร้อมของชีวิต จากการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ปีการศึกษา 2560 พบว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ประชากรวัยเรียนในเขตบริการไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ปรากฏว่ามีสถานศึกษาบางส่วนไม่ผ่านการรับรองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ด้านครูต้องปรับปรุงพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านผู้บริหารต้องปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ดังนั้นด้วยเหตุผลความจำเป็นและปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการศึกษาเพื่อก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของสังคมปัจจุบัน เพราะการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนคนไทยซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศยุคโลกาภิวัฒน์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28, 2561) ในการพัฒนาครูตามแนวปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ว่าให้สร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบของครู ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้มุ่งมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังในการประเมินความก้าวหน้าของครูให้มุ่งเน้นที่การวัดประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะคุณภาพการเรียนของผู้เรียน และให้ครูทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทั่วถึงทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28, 2561) จากที่กล่าวมาข้างต้นการพัฒนาครูจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาคุณภาพครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและครูโดยทั่วไปที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง นโยบาย การวางแผน และการพัฒนาครูในสถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจได้ใช้ข้อมูลและเป็นแนวทางในการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 83 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 83 คน ครูผู้สอน จำนวน 3,318 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1,017 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 787 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1,514 คน รวมทั้งหมด 3,401 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 346 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

1. เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับ ตำแหน่ง ประสบการณ์หรือระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา
2. เป็นแบบสอบถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาครู แบ่งเป็น 5 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวม 50 ข้อ ประกอบด้วย การพัฒนาครูโดยกระบวนการการอบรม (Training) การพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) การพัฒนาครูโดยการชี้แนะ (Coaching) การพัฒนาครูโดยการนิเทศ (Supervision) และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning)
3. เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open End Question) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพครูของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เปรียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติวิเคราะห์การทดสอบที (t–test) และการทดสอบเอฟ (F–test) และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD (Least Significant Different : LSD)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวม ปรากฏดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวม

ด้านที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S	แปลผล
1	ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม	3.82	.680	มาก
2	ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง	3.65	.758	มาก
3	ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ	4.14	.505	มาก
4	ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ	4.24	.479	มาก
5	ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.17	.494	มาก
เฉลี่ย		**4.00**	**.373**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S = .373) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.24, S = .479) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\overline{X}$ = 4.17, S = .494) ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ ($\overline{X}$ = 4.14, S = .505) ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม ($\overline{X}$ = 3.82, S = .680) และด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ($\overline{X}$ = 3.65, S = .758)

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง

ด้านที่	รายการ	ครู		ผู้บริหาร		Levene's Test for Equality of Variance		t	P-Value
		$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	F	Sig.		
1	การพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม	3.69	0.628	3.70	0.816	27.444	.000	-1.712	.09
2	การพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง	3.71	0.660	3.46	0.988	57.967	.000	-2.215*	.02
3	การพัฒนาครูโดยการชี้แนะ	4.10	0.531	4.26	0.393	5.106	.024	2.560*	.01
4	การพัฒนาครูโดยการนิเทศ	4.20	0.500	4.36	0.378	3.402	.066	2.797*	.00
5	การพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.15	0.511	4.24	.431	.648	.421	1.511	.13
รวม		**4.01**	**0.371**	**4.00**	**.385**	**.762**	**.383**	**-0.006**	**0.995**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง เมื่อพิจารณาโดยรวมแสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ และด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

ด้านที่	ระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1	ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม	ระหว่างกลุ่ม	8.481	2	4.241	9.61*	.000
		ภายในกลุ่ม	151.240	343	0.441		
		รวม	159.721	345			
2	ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง	ระหว่างกลุ่ม	0.623	2	0.311	.54	.58
		ภายในกลุ่ม	197.659	343	0.576		
		รวม	198.282	345			
3	ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ	ระหว่างกลุ่ม	2.129	2	1.064	4.24*	.01
		ภายในกลุ่ม	85.969	343	0.229		
		รวม	88.097	345			
4	ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.554	2	0.277	1.21	.29
		ภายในกลุ่ม	78.442	343	0.229		
		รวม	78.996	345			
5	ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	0.981	2	0.490	2.02	.13
		ภายในกลุ่ม	83.251	343	0.243		
		รวม	84.231	345			
รวม		**ระหว่างกลุ่ม**	**0.838**	**2**	**0.419**	**3.03***	**.04**
		ภายในกลุ่ม	**47.325**	**343**	**0.138**		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม และด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ด้านที่	ระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1	ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม	ระหว่างกลุ่ม	7.215	2	3.607	8.11*	.00
		ภายในกลุ่ม	152.506	343	0.445		
		รวม	159.721	345			
2	ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง	ระหว่างกลุ่ม	13.743	2	6.872	12.77*	.00
		ภายในกลุ่ม	184.539	343	0.538		
		รวม	198.282	345			
3	ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ	ระหว่างกลุ่ม	0.741	2	0.371	1.45	.23
		ภายในกลุ่ม	87.357	343	0.255		
		รวม	88.097	345			
4	ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.956	2	0.478	2.10	.12
		ภายในกลุ่ม	78.039	343	0.228		
		รวม	78.996	345			
5	ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	0.365	2	0.182	.74	.47
		ภายในกลุ่ม	83.866	343	0.245		
		รวม	84.231	345			
รวม		**ระหว่างกลุ่ม**	**1.793**	**2**	**0.896**	**6.63***	**.00**
		ภายในกลุ่ม	**46.371**	**343**	**0.135**		
		รวม	**48.164**	**345**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม และด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม และด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ และด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาโดยรวมแสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า มีด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม และด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาโดยรวมแสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ในทำงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า มีด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม และด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาโดยรวมแสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม แนวทางการพัฒนาครูคือ ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างหลากหลาย ฝึกอบรมทั้งแบบหลักสูตรปกติและหลักสูตรออนไลน์ สำรวจความต้องการของครูในหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพได้ ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง โดยผู้บริหารชี้แนะแนวทางการพัฒนาคือ ควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของเพื่อนครูให้บรรลุตามเป้าหมาย พี่เลี้ยงต้องมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความช่วยเหลือ และร่วมกันพัฒนา สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ตามความเหมาะสม ให้คำแนะนำแนวทางและการพัฒนาให้ตรงตามศักยภาพ ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะแนวทางการพัฒนาคือ โรงเรียนควรพัฒนาครูโดยการชี้แนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงานเชิงบวกและคอยช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ส่งเสริมให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานในทางที่สร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีจัดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นการแนะนำเพื่อส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงแก้ไขในจุดด้อย ให้คำแนะนำ และเสริมสร้างกำลังใจในการ ควรมีการนิเทศตามสภาพจริง ควรมีการนิเทศครูอย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง แนวทางการพัฒนาคือควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา สามารถพัฒนาครูได้อย่างหลากหลาย ค้นคว้าและสืบค้นอยู่เสมอ สนับสนุนให้มีการศึกษาด้วยตัวเอง ควรมี เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพียงพอต่อความต้องการของครู ผู้บริหารมีข้อมูลชี้แนะแนวทางการศึกษาต่อแก่บุคลากร ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้มีการศึกษาต่อที่สูงขึ้น เพื่อการพัฒนาตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพครูของผู้บริหารโรงเรียน โดยทำการศึกษาการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาการพัฒนาครู 5 ด้าน คือ ด้านการฝึกอบรม ด้านการเป็นพี่เลี้ยง ด้านการชี้แนะ ด้านการนิเทศก์ และด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปลายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ และตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ

เปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ ตามความสนใจของครู เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการฝึกอบรม ครูเป็นผู้เสียสละพี่เลี้ยงเป็นต้นแบบ นำไปสู่การพัฒนาให้คำแนะนำ กำกับ ติดตาม สนับสนุน กระตุ้นและสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติของเพื่อนครูให้บรรลุตามเป้าหมาย ให้ความช่วยเหลือ และร่วมกันพัฒนา สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ตามความเหมาะสม (รณกร นนท์ยะโส, 2556) ให้คำแนะนำแนวทางและการพัฒนาให้ตรงตามศักยภาพ การชี้แนะด้วยความเมตตา กัลยาณมิตร การชี้แนะอย่างเป็นกัลยาณมิตรที่ดี สร้างแรงบันดาลใจได้สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนการดำเนินงานและติดตามอย่าต่อเนื่อง จัดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นการแนะนำเพื่อส่งเสริม พัฒนาให้คำแนะนำ และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา สามารถพัฒนาครูได้อย่างหลากหลาย ค้นคว้าและสืบค้นอยู่เสมอส่งเสริมให้มีการอบรมในทุกช่องทางที่บุคลากรสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ จันทะจร (2558) แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในกลุ่มโรงเรียนปางมะค่า พบว่า ครูควรวางแผนจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยมีโครงการต่าง ๆ ที่ระบุที่มาและเหตุผล จุดประสงค์ โครงการ/กิจกรรม ผลที่เกิดจากผู้เรียนอย่างชัดเจน และเสนออนุมัติโครงการ/กิจกรรมต่อผู้อำนวยการโรงเรียนก่อนทุกครั้ง

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ด้านการพัฒนาครูโดย การชี้แนะ และด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ตำแหน่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น เจตคติ ความรับผิดชอบ จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้บริหารที่มีความคิดในการพัฒนาครู เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อผู้เรียนและสถานศึกษามีแนวคิดเดียวกัน การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ทำให้มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ ผ่านการพัฒนาตนเองทำให้เกิดทักษะและประสบการณ์ที่มากขึ้น การพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตาม ขนาดโรงเรียนโดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากขนาดของโรงเรียนย่อมมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ด้วยบริบทที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา โพธิ์อ้น (2558) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิงห์บุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ด้านความเฉลียวฉลาด ด้านความกระตือรือร้น ด้านความรอบรู้ในงาน ด้านความซื่อสัตย์และจริยธรรม ด้านความมีพลัง ด้าน ความเป็นผู้นำ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และ 2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิงห์บุรีจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน ขนาด สถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม แนวทางการพัฒนาครูคือ ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างหลากหลาย ฝึกอบรมทั้งแบบหลักสูตรปกติและหลักสูตรออนไลน์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูอบรมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิตย์ เทศาราช และคณะ (2563) พบว่าแนวทางการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านสื่อการเรียนการสอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ควรจัดหาวัสดุฝึก ครุภัณฑ์เครื่องจักร ที่ทันสมัย และห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรการเรียน

การสอน ควรให้สอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ และให้ครูผู้สอน ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และตลาดแรงงาน 3) ด้านการบริหารงานวัดผลและประเมินผล ควรอบรมพัฒนาครูผู้สอนเรื่องการวัดผลและประเมินผล มีเครื่องมือการวัดผลที่หลากหลาย เน้นการวัดผลจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน รวมทั้งสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นคุณค่าในสิ่งที่ถูกประเมิน 4) ด้านการบริหารงานวิทยบริการและห้องสมุด ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ ได้แก่ชั้นวางหนังสือ หนังสือ และอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูล และจัดบรรยากาศของห้องสมุดให้ดึงดูดใจ เช่น จัดทำป้ายนิเทศ จัดสรรพื้นที่ในห้องสมุดให้เป็นสัดส่วน มุมหนังสือมุมนั่งอ่านหนังสือ ให้เหมาะสม พื้นที่อ่านหนังสือควรกว้างขวางและมีแสงสว่างเพียงพอ 5) ด้านการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการพัฒนาความรู้ทักษะให้กับครูผู้สอนและครูฝึกในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย ให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างหลากหลาย ฝึกอบรมทั้งแบบหลักสูตรปกติและหลักสูตรออนไลน์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูอบรมอย่างสม่ำเสมอ เข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่ใช้งานได้จริงส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีโอกาสฝึกอบรมตามความต้องการ มีความสำคัญต่อวิชาชีพและองค์กรของตนอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ควรมีการพัฒนาครูโดยการจัดครูที่มีประสบการณ์ คอยเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พี่เลี้ยงต้องเป็นคนมีประสบการณ์ให้คำปรึกษาในเรื่องที่ต้องพัฒนาเพื่อองค์กร และความรู้ตรงตามสาขาวิชาที่ต้องแนะนำ

3. ด้านการพัฒนาครูโดยการชี้แนะ ผู้ชี้แนะ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ชำนาญในเรื่องนั้น ๆ โดยตรงควรยอมรับฟังข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน ชี้แนะไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำสิ่งที่ได้มาพัฒนาองค์กรต่อไป ควรนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้การพัฒนาครูโดยการชี้แนะผ่านระบบออนไลน์ ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องต้องกำกับติดตาม การชี้แนะควรชี้แนะเพื่อการพัฒนาปราศจากอคติ ควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

4. ด้านการพัฒนาครูโดยการนิเทศ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานและติดตามอย่าต่อเนื่อง จัดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นการแนะนำเพื่อส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงแก้ไขในจุดด้อย ให้คำแนะนำ และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน

5. ด้านการพัฒนาครูโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา สามารถพัฒนาครูได้อย่างหลากหลาย ค้นคว้าและสืบค้นอยู่เสมอส่งเสริมให้มีการอบรมในทุกช่องทางที่บุคลากรสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ พัฒนาระบบ ICT จัดบุคลากร ICT คอยให้คำปรึกษา จัดหาหลักสูตรอบรมด้าน ICT ที่หลากหลาย สนับสนุนให้ใช้สื่อเทคโนโลยีให้คุ้มค่า สนับสนุนให้มีการศึกษาด้วยตัวเอง วัสดุเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพียงพอต่อการพัฒนาตนเองสำหรับครูการเรียนรู้ตามความสนใจของครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ในหัวข้อผู้บริหารคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความสนใจในการพัฒนาผู้อื่นเพื่อให้งานสำเร็จและมีคุณภาพ ซึ่งมีระดับการพัฒนาน้อยที่สุด

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาครูของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนาครูโดยการเป็นพี่เลี้ยง ในหัวข้อผู้บริหารจัดให้มีการฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เฉพาะวิชา มีหน่วยงาน เพื่อเสริมงานหลักให้ได้ผลดียิ่งขึ้น รายละเอียดเฉพาะเรื่องและเป็นเรื่องที่จัดทำเป็นพิเศษของหน่วยงาน เพื่อเสริมงานหลักให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน รศ.ดร.อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และ ดร.พิมล วิเศษสังข์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา รวมทั้งให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษเขต 28, สำนักงาน. **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2561 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ.** (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อง 20 มกราคม 2562). จาก http://eoffice.secondary28.go.th/

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542.

รณกร นนท์ยะโส. **แนวทางการพัฒนาครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

ศิริวรรณ จันทะจร. **แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในกลุ่มโรงเรียนปางมะค่าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2558.

สถิตย์ เทศาราช และคณะ. **การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.** การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการครั้งที่ 5 การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Research to Make A CHANGE). ณ มหาวิทยาราชธานี วันที่ 29 พฤษภาคม 2563. หน้า 411-427.

อัจฉรา โพธิ์อ้น. “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี,” **วิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.** 4,1 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2558): 143-150.

การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์

Development of Skills of the Digital Instructional Media Creation for Teacher Students to Enhance Learning in Technology of the Students in Surin Province

จักรพงษ์ วารี
Jakkrapong Waree

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Information and Communication Technology for Education Program,
Faculty of Education, Surindra Rajabhat University
E-mail: j_waree@yahoo.com
Received: February 15, 2021; Revised: May 7, 2021; Accepted: May 21, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครู 2) เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาประกอบไปด้วย 1) นักศึกษาครูสาขาเทคโนโลยีสารสนและสื่อสารการศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกโดยเจาะจง 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่ ต.สลักได อ.เมืองจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 73 คน ได้มาจากการเลือกโดยเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล 2) แบบประเมินคุณภาพสื่อการสอนดิจิทัล 3) สื่อการสอนดิจิทัล AR 4) แบบทดสอบความรู้ สถิติที่ใช้ได้แก่สถิติเชิงพรรณา ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้โดยการทดสอบที แบบกลุ่มสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในภาพรวมผลการประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูทั้ง 7 ด้าน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 7 ระดับ ตามทฤษฎีพฤติกรรมทักษะพิสัย 7 ด้านของ Simpson จากการประเมิน 3 ครั้ง มีคะแนนรวมสูงขึ้นจากอย่างต่อเนื่องทุกคน เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวมของนักศึกษาทุกคนในการประเมินครั้งสุดท้าย พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 5.18 แปลความหมายได้ว่า มีระดับทักษะค่อนข้างมาก (การกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนสามารถทำได้อย่างชำนาญ)

2. คะแนนเฉลี่ยผลการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สื่อการสอนดิจิทัล การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop skills of the digital instructional media creation for teacher students and 2) to study the technology learning results from using the

digital instructional media of the students in Surin Province. The target group consisted of 1) 20 teacher students studying in the third year of the information and technology program selected by purposive sampling and 2) 73 students studying in the 5th grade at the schools in the areas of Salakdai Sub-District, Muang District, Surin Province selected by purposive sampling. The research instruments were 1) an evaluation form used to evaluate the skills to create the digital instructional media, 2) an evaluation form used to evaluate the quality of the digital instructional media, 3) digital instructional media, and 4) a test for knowledge. The statistics used were descriptive statistics, mean, standard deviation, and comparison on the means of the learning results by using dependent sample t-test.

The research findings were found as follows.

1. The overall of the findings of the evaluation on the skills of the digital instructional media creation for teacher students in 7 aspects by using the criteria to evaluate in the 7 levels based on the Simson's psychomotor domain behavior theory in 7 aspects from 3 times of the evaluation had the total scores higher continually for all of the students. When the mean score of the students' scores from the last evaluation was considered, the findings showed that the mean score was 5.18 which meant that the skills were quite high. The high skills referred to the skillful action or the steps to practice the action until it can be done skillfully.

2. The findings of the technology learning management from using the digital instructional media of the students in Surin Province showed that the mean score of the learning achievement after learning was higher than that before learning with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: Digital Instructional Media, Learning in Technology

บทนำ

ในกระบวนการเรียนรู้สื่อการสอนถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ในกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนเปรียบเสมือนตัวกลางในการถ่ายทอดและสื่อสารองค์ความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและสร้างการรับรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติตามได้ สื่อการสอนดิจิทัลเป็นสื่อการสอนสมัยใหม่ที่ได้รับความความนิยมในปัจจุบันทั้งนี้เนื่องจากมีคุณลักษณะที่เป็นสื่อดิจิทัลเข้าถึงได้ง่ายและมีรูปแบบการใช้งานที่หลากหลายสามารถถ่ายทอด สื่อสารและกระตุ้นความสนใจผู้เรียนได้อย่างดีเยี่ยม สื่อการสอนดิจิทัลมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ สื่อมัลติมีเดีย สื่อคอมพิวเตอร์กราฟิก คอมพิวเตอร์ช่วยสอน แอนิเมชันและเกม แอพลิเคชัน และเทคโนยีความจริงเสมือน ซึ่งสื่อการสอนดิจิทัลที่กล่าวมานี้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนพร้อมทั้งยังสามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีสื่อการสอนที่ทันสมัยข้อมูลจากงานวิจัยหรือรายงานจากนักวิชาการหลายแขนงก็ยังชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนที่นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ยังประสบกับปัญหาทั้งในด้านความพร้อมของสถานศึกษาที่ไม่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน ความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีของครูผู้สอนที่ไม่ชำนาญและขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้จนไม่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการ

สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งความพร้อมของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจและรู้เท่าทันสื่อสมัยใหม่และเทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้เรียนมิได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ผู้สอนตั้งใจจะถ่ายทอดกลับสนใจในความสนุกสนานหรือความบันเทิงจากสื่อดิจิทัลมากกว่า ดวงจันทร์ แก้วกงพาน (2560) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า การนำสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะช่วยส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 แล้วยังส่งผลให้นักศึกษามีลักษณะทางจิต คือ มี แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อ พัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาในสายอาชีพครูของตนเอง ทั้ง 4 สมรรถนะ (อุบลรัตน์ หริณวรรณ และคณะ, 2557) ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย จริยธรรม จรรยาบรรณและปลอดภัย 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเรียนการสอน และ 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาตนเองและวิชาชีพดิจิทัลและเทคโนโลยีในสถานศึกษา

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในรูปแบบ เทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ผสมผสานความจริงเสมือนกับโลกแห่งความจริงซึ่งมีคุณสมบัติที่จะช่วยสร้างการรับรู้และประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เรียน สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างการรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นนำไปถ่ายทอดประสบการณ์และส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของนักเรียนในสถานศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ที่มุ่งเน้นให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพตามกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้หัวข้อ การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครู
2. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ดังนี้

1. นักศึกษาครูสาขาเทคโนโลยีสารสนและสื่อสารการศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกโดยเจาะจง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีคุณลักษณะสอดคล้องกับประเด็นปัญหาของการวิจัย

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่ ต.สลักได อ.เมืองจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 73 คน ได้มาจากการเลือกโดยเจาะจงจากนักเรียนในโรงเรียนที่สังกัดตำบลสลักได อ.เมือง จ.สุรินทร์จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านกันแสง โรงเรียนบ้านสลักได โรงเรียนบ้านเสม็ด (ประชารัฐนุเคราะห์) โรงเรียนบ้านตระแบก และโรงเรียนบ้านตะบัล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลตามทฤษฎีพฤติกรรมทักษะพิสัย 7 ด้าน (Simpson, 1972) ได้แก่ 1 การรับรู้ 2 การเตรียมความพร้อม 3 การสนองตอบภายใต้การควบคุม 4 การให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถ

กระทำได้เอง 5 การกระทำอย่างชำนาญ 6 การปรับปรุงและประยุกต์ใช้ 7 การคิดริเริ่ม โดยประเมินเนื้อหา 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านข้อความ ด้านภาพนิ่งและกราฟิก ด้านแอนิเมชัน ด้านวีดีทัศน์ ด้านเสียงและด้านสีสัน เป็นจำนวน 3 ครั้ง (3 ชิ้นงาน) ซึ่งผู้วิจัยนำระดับทักษะ 7 ขั้นตามทฤษฎีพฤติกรรมทักษะพิสัยของ Simpson (1972) มากำหนดเป็นเกณฑ์

2. แบบประเมินคุณภาพสื่อการสอนดิจิทัล เป็นข้อคำถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) เพื่อประเมินระดับคุณภาพการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยมีเนื้อหาในการประเมิน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านข้อความ ด้านภาพนิ่งและกราฟิก ด้านแอนิเมชัน ด้านวีดีทัศน์ ด้านเสียงและด้านสีสัน โดยใช้การแปลความหมายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ (Best, 1981)

3. สื่อการสอน AR ที่นำเสนอเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลสลักได อ.เมือง จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นสื่อการสอนดิจิทัลที่สร้างโดยนักศึกษาครูตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 แผน (2 สัปดาห์) ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 5 ท่าน มีคุณภาพที่ระดับ 3.50 (ร้อยละ 70)

4. แบบทดสอบความรู้ มีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มาตรฐานการเรียนรู้ ว 4.2 ซึ่งเป็นเนื้อหาเดียวกันกับสื่อการสอนดิจิทัลที่สร้างโดยนักศึกษาครู ใช้เพื่อประเมินความรู้ของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์หลังการใช้สื่อการสอนดิจิทัล เป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ .83 หรือ 83%

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูล

เพื่อศึกษาข้อมูลจากเอกสารและตำราในการกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครู

ระยะที่ 2 การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครู

เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครู ดังนี้

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล ผู้วิจัยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลในรูปแบบเทคโนโลยี AR โดยให้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิบรรยายให้ความรู้ถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักการออกสื่อการสอนดิจิทัลด้วยเทคโนโลยี AR

2. การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนพัฒนาทักษะการสร้างสื่อของนักศึกษาครูโดยให้ออกแบบสื่อการสอนดิจิทัลด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 สาระที่ 4 เทคโนโลยีมาตรฐาน ว 4.2 มีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมอบหมายให้นักศึกษาครูออกแบบสื่อจำนวน 3 ชิ้นงาน (สัปดาห์ละ 1 ชิ้นงาน)

ระยะที่ 3 การประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลและคุณภาพของสื่อการสอนดิจิทัล

1. การประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนประเมินชิ้นงานของนักศึกษาครูเป็นรายสัปดาห์โดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลโดยประเมินชิ้นงานของนักศึกษาคนละ 3 ครั้ง เพื่อตรวจค่าเฉลี่ยของทักษะการสร้างสื่อดิจิทัลในแต่ละสัปดาห์ว่ามีพัฒนาการหรือสูงขึ้นตามลำดับหรือไม่ โดยพิจาณาตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. การประเมินคุณภาพของสื่อการสอนดิจิทัล ภายหลังจากการประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุดของนักศึกษาแต่ละคน (20 ชิ้นงาน) ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพโดยใช้แบบประเมินคุณภาพสื่อการสอนดิจิทัล โดยกำหนด

เกณฑ์คุณภาพไม่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.50 จากนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกชิ้นงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อเตรียมนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อไป

ระยะที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาผลการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์

นักศึกษาครูนำสื่อการสอนดิจิทัลที่ได้ออกแบบและผ่านการประเมินมาทดลองใช้กับตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่ตำบลสลักได โดยการใช้สื่อควบคู่กับการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 แผน 2 สัปดาห์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลที่นักศึกษาครูได้สร้างขึ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบปรนัยจำนวน 40 ข้อ

ระยะที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จาก การประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล การประเมินคุณภาพของสื่อการสอนดิจิทัลและการประเมินผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการทางสถิติ ดังนี้ 1) การประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การประเมินคุณภาพของสื่อการสอนดิจิทัลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การประเมินผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้โดย dependent sample t-test

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในภาพรวมผลการประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูทั้ง 7 ด้าน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 7 ระดับ ตามทฤษฎีพฤติกรรมทักษะพิสัย 7 ด้านของ Simpson จากการประเมิน 3 ครั้ง มีคะแนนรวมสูงขึ้นจากอย่างต่อเนื่องทุกคน เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวมของนักศึกษาทุกคนในการประเมินครั้งสุดท้าย พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 5.18 แปลความหมายได้ว่า มีระดับทักษะค่อนข้างมาก (การกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนสามารถทำได้อย่างชำนาญ)

2. คะแนนเฉลี่ยผลการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครู ในภาพรวมผลการประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูทั้ง 7 ด้าน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 7 ระดับ ตามทฤษฎีพฤติกรรมทักษะพิสัย 7 ด้านของซิมป์สัน (Simpson, 1972) จากการประเมิน 3 ครั้ง มีคะแนนรวมสูงขึ้นจากอย่างต่อเนื่องทุกคน เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวมของนักศึกษาทุกคนในการประเมินครั้งสุดท้าย พบว่า มีคะแนนรวม 36.26 มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.18 แปลความหมายได้ว่า มีระดับทักษะค่อนข้างมาก (การกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนสามารถทำได้อย่างชำนาญ) สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลของนักศึกษาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง 3 สัปดาห์ส่งผลให้นักศึกษาครูมีระดับทักษะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อดิจิทัลในรูปแบบของเทคโนโลยี AR เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่

ซึ่งดึงดูดความสนใจของนักศึกษาอีกทั้งกระบวนการพัฒนาทักษะจากการอบรม และฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจสามารถออกแบบและสร้างสื่อการสอนดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับดวงจันทร์ แก้วกงพาน (2560) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า การนำสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะช่วยส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 แล้วยังส่งผลให้นักศึกษามีลักษณะทางจิต คือ มี แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาในสายอาชีพครูของตนเอง ทั้ง 4 สมรรถนะ (อุบลรัตน์ หริณวรรณ และคณะ, 2557) ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย จริยธรรม จรรยาบรรณและปลอดภัย 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเรียนการสอน และ 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาตนเองและวิชาชีพดิจิทัลและเทคโนโลยีในสถานศึกษา

2. การศึกษาผลการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากการใช้สื่อการสอนดิจิทัลของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลจากการวิจัยสรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดการเรียนรู้โดยสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลประเภทใช้เทคโนโลยี AR เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้ด้วยประสิทธิภาพและคุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีความจริงเสมือนช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างการรับรู้และประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ วศกร เพ็ชรช่วย (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาสื่อความจริงเสมือนบนเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง อุปราคา สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเศรษฐบุตรบำรุง ผลการวิจัยพบว่า สื่อความจริงเสมือน (AR) บนเอกสารประกอบการเรียนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างให้สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติได้ และขณะที่สุภาพร เสือเริก และจรัญ แสนราช (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง คอมพิวเตอร์พื้นฐานด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง คอมพิวเตอร์พื้นฐานด้วยเทคโนโลยีโลกเสมือน (AR) จริงประกอบด้วย 3 หน่วยเรียน แต่ละหน่วยเรียนประกอบด้วยส่วนนำของแอพพลิเคชั่นแต่ละหัวข้อ และบทเรียนในการส่องมาร์คเกอร์ 2) ประสิทธิ์ภาพของบทเรียนที่พัฒนามีค่าเท่ากับ 2.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของเมกุยแกนส์และ 3) คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ด้วยประสิทธิภาพและคุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีความจริงเสมือน (AR) ช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างการรับรู้และประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนทำให้เรียนรู้ได้อย่างเข้าใจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงผลการพัฒนาผลการเรียนรู้จากการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้

2. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถอ้างอิงถึงมูลเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อดิจิทัลตลอดจนการวัดประเมินผลทักษะที่เกิดจากกระบวนพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะในรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ได้สารสนเทศและผลการวิจัยใหม่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างยั่งยืน

2. ควรศึกษาด้านพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อที่จะสามารถออกแบบสื่อที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ดวงจันทร์ แก้วกงพาน. “การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21.” **บูรณาการงานวิจัยสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน.** การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ, เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17; 21 กรกฎาคม 2560; พิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2560. หน้า 1007.

วศกร เพ็ชรช่วย. **การพัฒนาสื่อความจริงเสมือนบนเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง อุปราคาสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเศรษฐบุตรบำรุง.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557.

สุภาพร เสือเริก และจรัญ แสนราช. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง คอมพิวเตอร์พื้นฐานด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง.สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเศรษฐบุตรบำรุง.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560.

อุบลรัตน์ หริณวรรณ และคณะ. “สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของครู,” **วิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** 15, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557): 147.

Best, John W. **Research in Education.** 3rd ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice Hall , 1981.

Simpson, E.J. **The Classification of Educational Objectives in the Psychomotor Domain.** Washington DC: Gryphon House, 1972.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

Skills in the Digital Era of the School Administrators in the Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3

พิมพ์วิมล วงษ์ขันธ์[1] อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ[2] พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[2] และพิมล วิเศษสังข์[2]
Pimwimon Wongkhan[1] Dr.Udompan Pitparsert[2] Pongsak Thongpanchang[2] and Pimon Wisetsang[2]

โรงเรียนบ้านชำแระกลาง ตำบลห้วยเหนือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ[1]
Chamraeklang School Huai Nuea subdistrict, Khukhan district, SiSaKet Province[1]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ[2]
Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University[2]
E-mail: pimwimon.wongkhan@gmail.com
Received: March 24, 2021; Revised: April 30, 2021; Accepted; April 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล 2) เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และวุฒิการศึกษา 3) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 339 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 22 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน และครูจำนวน 317 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม จำนวน 339 ฉบับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน และวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหาและแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 1) ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น 2) ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน 3) ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา 4) ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร 5) ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ ทั้ง 5 ด้านพบว่า บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการใช้ดิจิทัล ส่วนแนวทางการพัฒนานั้นผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการนำดิจิทัลมาใช้ในการทำงานเพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาตามยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ทักษะของผู้บริหารยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study skills in the digital era of the school administrators, 2) to compare the skills in the digital era of the school administrators classified by the statuses of the positions, working experiences, and education levels, 3) to study problems and guidelines for developing the skills in the digital era of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3. The samples were 339 participants: 22 school administrators and 317 teachers. They were randomized by proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire photocopied of 339 copies. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research findings were found as follows.

1. The skills in the digital era of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 in the overall and each aspect was at a high level.

2. The findings of the comparison of the skills in the digital era of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 showed that the skills in the digital era of the school administrators classified by the statuses of the positions and working experiences in the overall were not different, but the skills in the digital era of the school administrators classified by education levels were different with the statistical significance at the level of 0.05.

3. The problems and the guidelines for developing the skills in the digital era of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 were 1) knowing digital empathy and how to use technology, 2) understanding policies, laws, and standards, 3) using digital for application and development, 4) using digital technology for planning management and organizational leaders, 5) using digital technology for driving changes and creation. In 5 aspects, the findings showed that personnel lacked of knowledge and ability to use digital technology, and guidelines for solving the problems were that the school administrators need to be leaders to bring digital technology to use in working, so the schools were developed to up-to-date of the digital era.

Keywords: Skills in the Digital Era of School Administrations, Administrators in the Digital Era

บทนำ

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) มีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อ ปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่นำไปสู่การเป็นสังคมดิจิทัล ทำให้เกิดยุคอินเทอร์เน็ต ในทุกสิ่ง

ทุกอย่าง เนื่องจากการพัฒนาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีโปรแกรมและการใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์และสามารถเคลื่อนที่ไปพร้อมกับคนได้ตลอดเวลา และสามารถประมวลข้อมูลและแสดงผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อน และติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การที่ประเทศไทยจะสามารถก้าวข้ามกับดักและขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0 ได้สมบรูณ์แบบอย่างแท้จริง จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่ต้องช่วยกัน โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับจะต้องปฏิรูปตนเอง เพื่อเข้าสู่การศึกษา 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นกลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคการสร้างนวัตกรรม (คมคาย น้อยสิทธิ์, 2561) ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบการบริหารและการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาในอนาคตจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคน (กัลยา ติงศภัทิย์, 2557) และในอนาคตคนเราจะอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมสื่อใหม่ แสวงหา ความรู้ เทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วิธีทำงานและโครงสร้างองค์กร ทำให้ทุกคนเป็น Global citizen การศึกษาต้องต้องใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ Behaviorism Cognitivism Constructivism Connectivism (ยืน ภู่วรวรรณ, 2557) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีการเชื่อมโยงของจุดเน้นสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้แก่ นโยบายที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน 1) พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้าน Digital competency และสมรรถนะด้านการสื่อสารภาษา อังกฤษและภาษาที่ 3 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษานำ Digital technology มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสมรรถนะความต้องการและความสามารถ สร้างสังคมฐาน ความรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, 2562) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งมีงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงมีความสนใจในการศึกษา ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างรอบด้าน และวางแผนการการบริหารงานในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และวุฒิการศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 339 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซซี่มอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 22 คน และครู จำนวน 317 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ มีคำตอบให้เลือก จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของน้ำหนักค่าระดับและได้แปลความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานมาก
ระดับ 3 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานน้อย
ระดับ 1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเป็นลักษณะแบบปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่าระหว่าง .60-1.00 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข พบว่าแบบถามสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .978

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบที (t-test) ทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของ LSD (Least-Significant Different)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวม

(n = 339)

ข้อที่	รายการ	ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล		
		$\overline{X}$	S	แปลผล
1	ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น	3.87	.41	มาก
2	ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน	3.83	.51	มาก
3	ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการประยุกต์และพัฒนา	3.78	.51	มาก
4	ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร	3.85	.50	มาก
5	ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์	3.81	.54	มาก
โดยภาพรวมเฉลี่ย		**3.82**	**.44**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.82,S=0.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกโดยเรียงตามลำดับคือ มากที่สุดคือ ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$=3.87, S=.41) รองลงมาคือ ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร ($\overline{X}$=3.85, S=.50) และน้อยที่สุดคือ ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน ($\overline{X}$=3.83, S=.51)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวม

ข้อที่	รายการ	สถานภาพการดำรงตำแหน่ง				Levene's Test for Equality of Variance		t	P-value
		ผู้บริหารสถานศึกษา (n =22)		ครู (n = 317)					
		$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	F	Sig		
1	ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น	3.96	.48	3.86	.40	2.01	.24	1.169	.158
2	ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมาย และมาตรฐาน	3.70	.70	3.84	.49	3.77	.39	-1.190*	.053
3	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา	3.75	.68	3.78	.49	5.14	.80	-0.340*	.024
4	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร	3.84	.70	3.85	.48	5.37	.96	-0.076*	.021
5	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์	3.75	.78	3.81	.52	8.27	.71	-0.543*	.004
เฉลี่ย		**3.78**	**.62**	**3.82**	**.42**	**8.91**	**.79**	**-0.375***	**.003**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า สถานภาพการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็นไม่แตกต่างกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวม

ข้อที่	รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1	ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.228 56.261 56.489	1 337 338	0.228 0.16	1.36	0.24
2	ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.366 86.935 87.301	1 337 338	0.366 0.258	1.41	.235
3	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.03 87.049 87.079	1 337 338	0.03 0.258	.11	.734
4	ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.001 82.845 82.847	1 337 338	0.001 0.246	.00	.94
5	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.087 99.09 99.177	1 337 338	0.087 0.294	.29	.58
รวม		**ระหว่างกลุ่ม** **ภายในกลุ่ม** **รวม**	**0.027** **63.95** **63.976**	**1** **337** **338**	**0.027** **0.19**	**.14**	**.70**

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยรวม

ข้อที่	รายการ	วุฒิการศึกษา				Levene's Test for Equality of Variance		t	P-value
		ปริญญาตรี (n =196)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 143)					
		$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	F	Sig		
1	ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น	3.86	.44	3.87	.37	1.97	.71	-0.370*	.16
2	ด้านความเข้าใจ นโยบาย กฎหมาย และมาตรฐาน	3.77	.53	3.90	.47	0.91	.02	-2.336*	.341
3	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา	3.74	.54	3.83	.45	4.69	.09	-1.68*	.03
4	การใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร	3.81	.53	3.90	.44	5.22	.09	0.023*	-1.65
5	ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์	3.76	.58	3.87	.47	7.72	.04	-1.960*	.00
เฉลี่ย		**3.78**	**.47**	**3.87**	**.38**	**5.45**	**.05**	**-2.007***	**.020**

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05**

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า วุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ มากที่สุดคือ ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น รองลงมาคือ ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร น้อยที่สุดคือ ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการ

ใช้ดิจิทัล เพื่อการประยุกต์และพัฒนา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวม พบว่าสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ ทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น ไม่แตกต่างกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่าวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 1) ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น 2) ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน 3) ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา 4) ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร 5) ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ ทั้ง 5 ด้าน พบว่าบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถในการใช้ดิจิทัล ส่วนแนวทางการพัฒนานั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการนำดิจิทัลมาใช้ในการทำงาน เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาตามยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ มากที่สุดคือ ด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น รองลงมาคือ ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร น้อยที่สุดคือ ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการประยุกต์และพัฒนา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวม พบว่า สถานภาพการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็นไม่แตกต่างกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน ภายใต้ระดับ

นัยสำคัญ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่าวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถาน ศึกษาและครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องจาก สถานศึกษามีการส่งเสริมพัฒนา ทักษะการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร อย่างหลากหลายและสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ได้ทำ การศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิตอลในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์กิจกรรมชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 มีกระบวนการและทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิตอลอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยจากหลายแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานของสถานศึกษาไปสู่องค์กรภายนอกได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปนัดดา พลแสน, ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ (2561) ได้ทำการศึกษา บทบาทส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า ระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป หาน้อย คือ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ และด้านทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีเป็น สอดคล้องกับงานวิจัย สุดารัตน์ เหมาะสมาน (2561) ได้ทำการศึกษา การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภา พรเสนาะ (2556) ได้ทำการศึกษา การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญจันทร์ สินธุเขต (2560) ได้ทำการศึกษา การศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล) : Thailand 4.0 พบว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ สู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน”

จัดการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ปฐมวัย ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมสร้างศักยภาพสูงสุดของเยาวชน ตอบสนองตลาดแรงงานและสังคมต้องการ ซึ่ง มีผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คือ ได้แก่พัฒนาด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ ผู้เรียนมีความรอบรู้สิ่งรอบตัวที่พร้อมเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต 2) ด้านทักษะ ได้แก่ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการทำงาน ทักษะการคิดจินตนาการ ทักษะการแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ บูรณาการเชิงสร้างสรรค์ การจัดการบุคคล การประเมิน ทักษะการ ตัดสินใจ และความยืดหยุ่นในสถานการณ์ที่เหมาะสม ทักษะการบริการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 3) ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ มีความอดทน กล้าคิด กล้าทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณามีระเบียบวินัย มีความมุ่งมั่นสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมจนสำเร็จ และยอมรับในกฎกติกาของสังคม และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Karadima (1984) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระบบข้อมูลสารสนเทศของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยซานดิเอโก เดอซิล รายการวิจัยดังกล่าวได้กล่าวถึงความสำคัญของสารสนเทศและสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารมหาวิทยาลัยอย่างมาก จุดมุ่งหมายของการศึกษานี้มุ่งไปที่ กระบวนการวางแผนทางวิชาการการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศตรวจสอบจำนวนอาจารย์และจัดภาระสอนของอาจารย์แบบสอบถามจึงมุ่งศึกษาในองค์ประกอบที่เกี่ยวกับ 1) ลักษณะทั่วไปของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย 2) นโยบายและเกมทางวิชาการที่ใช้ 3) กิจกรรมที่สำคัญที่จะประเมินงานของฝ่ายวิชาการการสอน การวิจัยการพัฒนา การงานบริการชุมชน การพัฒนาอาจารย์ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Msolla (1995) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้ทักษะการบริหารงานและความรู้ของครู ผู้บริหารวิทยาลัยในรัฐแทนซาเนีย การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสำรวจ เพื่อศึกษาการใช้ความรู้ และทักษะการบริหารงานของครูผู้บริหารวิทยาลัยในรัฐแทนซาเนีย ผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่ครู ผู้บริหารเผชิญในการปฏิบัติงานภาระงานทั้งหมดเฉลี่ยแล้ว อยู่ในขั้นต่ำ และภาระงานที่ปฏิบัติทั้งหมดมี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและโครงการพึ่งพาตนเอง ด้านการจัดการวัสดุและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการวางแผน และการพัฒนา ซึ่งในการประเมินพบว่าสามารถเรียงลำดับงานที่ยากที่สุดได้ดังนี้ ด้านการจัดการวัสดุและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ ด้านการเงินและโครงการพึ่งพาตนเอง ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tillotson (1996) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษย์ และทักษะทางความคิดรวบยอดของนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษาระดับสูงของ Texas Association of College and University Student Personnel Administrators (TACUSPA) ได้ศึกษาลำดับความสำคัญของทักษะทั้งสามด้านของ Katz ได้แก่ ทักษะทางเทคนิค ทักษะของมนุษย์ และทักษะทางความคิดรวบยอด ผลการวิจัยพบว่า ทักษะที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ ทักษะทางมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะด้านการจัดการองค์การ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านการอำนวยการที่จำเป็นในการทำงาน รองลงมาได้แก่ ทักษะทางความคิดรวบยอด และทักษะทางเทคนิค ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถด้านการจัดทำแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกกฎหมาย เพื่อการปรับเปลี่ยนไปสู่รัฐบาลดิจิทัล โรงเรียนควร จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจถึงแนวปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบาย ข้อกฎหมาย และมาตรฐานในการใช้ดิจิทัลที่ชัดเจน รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์

การสร้างความตระหนักการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน

2. ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบแผนกลยุทธ์ขององค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ทันต่อเหตุการณ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในองค์กร ออกแบบระบบบริหารจัดการองกรให้สอดคล้องในทุกระบบงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นำดิจิทัลมาใช้ในการทำงานให้มากขึ้น เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปได้และบูรณาการไปในเชิงสร้างสรรค์

3. ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการประยุกต์และพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถด้านการจัดทำแผนการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบพลวัตรปรับต่อเนื่อง และจัดทำแผนการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบพลวัตรปรับต่อเนื่องได้ สถานศึกษาควรจัดการอบรมให้แก่บุคลากรในเรื่องที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์กับการพัฒนาความรู้ดิจิทัล ส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้ดิจิทัลในองค์กร นำระบบดิจิทัลที่เหมาะสมกับองค์กรมาพัฒนาซอฟต์แวร์ในทุกระบบงานสำคัญ โดยลดความซ้ำซ้อนของกระบวนการและข้อมูล ให้มีความสัมพันธ์เชิงระบบ ด้วยระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ สำหรับการเชื่อมต่อกับระบบงานต่าง ๆ โดยใช้ดิจิทัลที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เกี่ยวกับความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการทำงานในสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ด้านการใช้ดิจิทัล เพื่อการประยุกต์และพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน รศ.ดร.อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และ ดร.พิมล วิเศษสังข์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา รวมทั้งให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอกราบอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ติงศภัทิย์. “ความท้าทาย ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0”. **การประชุมวิชาการขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0** (New Frontier of Learning: Education 4.0); 1 พฤศจิกายน 2557; ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ. โรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร, 2557. หน้า 2-4.

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3, สำนักงาน. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.** ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3, 2562.

คมคาย น้อยสิทธิ์. “ผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0,” **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** 46, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 40-57.

ปนัดดา พลแสน, ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. “บทบาทส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1,” **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** 15, 28 (มกราคม - มิถุนายน 2561): 172-183.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการครูและบุคลากร พ.ศ. 2562 – 2565.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการม, 2562.

เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. “การศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล) : Thailand 4.0”. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์วิจัย 2560/NACE2017: นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ ครั้งที่ 3;** ลำปาง: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 2560. หน้า 9.

มณฑาทิพย์ นามนุ. **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2561.

ยืน ภู่วรวรรณ. “ความท้าทาย ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0 (Challenges of New Frontier in Learning : Education 4.0,” **การประชุมวิชาการ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0 (New Frontier of Learning: Education 4.0;** 1 พฤศจิกายน 2557; กรุงเทพฯ: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร, 2557. หน้า 6-8.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560.

สุดารัตน์ เหมาะสมาน. **“การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง,”** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561.

เสาวภา พรเสนาะ. **การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2556.

Karadima, Oscar. **Management Information System for Faculty Allocation Institution of Higher Education. A Case Study for the Universidad De Santiago de Chile.** Dissertation Abstract International, 1984.

Msolla, Jeremiah Joyce. **Assessing Administrative Skills and Knowledge of Teachers.** Dissertation Abstract International, 1995.

Tillotson, Elizabeth Ann. **Analysis of Technical, Human and Conceptual Skills among student Affairs Administrators in Higher Education.** Dissertation Abstracts International, 1996.

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

Development of a Model Used to Enhance the Innovative Leadership of School Administrators in the Schools Under Buengkan Primary Educational Service Area Office

ปุญญพัฒน์ สิงห์จารย์ วาโร เพ็งสวัสดิ์ และอภิสิทธิ์ สมศรีสุข
Punyaphat Singchan Waro Phengsawat and Aphisit Somsrisook

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University
Email: somsin1306@gmail.com
Received: March 22, 2021; Revised: June 4, 2021; Accepted: June 5, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย การสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน และระยะที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 341 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .50-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .34-0.85 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 3) กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 4) ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

The objectives of this research were to develop and examine the appropriateness of a model used to enhance the innovative leadership of the school administrators in the schools under Buengkan Primary Educational Service Area Office. The research was conducted in 2 phases. The first phase was to study concepts, theories, and research paper synthesis. 5 experts were asked for their opinions to answer a questionnaire. The second phase was to study the opinions of 341 participants: school administrators and teachers in the schools under Buengkan Primary Educational Service Area Office in the academic year 2020 randomized by multi-stage random sampling. The research instrument used to collect data was a five-rating scale questionnaire with the validity between .05-1.00, the discrimination between .34-0.85, and the reliability of .98. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were found as follows.

1. The model used to enhance the innovative leadership of the school administrators in the schools under Buengkan Primary Educational Service Area Office consisted of 4 components: 1) factors affecting the enhancement of the innovative leadership of the school administrators, 2) components of the innovative leadership of the school administrators, 3) a process to enhance the innovative leadership of the school administrators, and 4) effectiveness of the innovative leadership of the school administrators.

2. The model used to enhance the innovative leadership of the school administrators in the schools under Buengkan Primary Educational Service Area Office in the overall and each aspect was at a high level. When each aspect was organized from the smallest to the largest mean scores, the findings showed that the factors affecting the enhancement of the innovative leadership of the school administrators was in the first order, followed by the effectiveness of the innovative leadership of the school administrators and the process to enhance the innovative leadership of the school administrators, respectively.

Keywords: Development of a Model, Leadership, Innovative leadership

บทนำ

การพัฒนาประชากรวัยเรียนทุกคนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญามีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนดีมีวินัยเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า จำเป็นต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพหน้าที่

ของตน โดยครูต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” หรือ ผู้อำนวยการการเรียนรู้ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจแนะนำวิธีเรียนรู้วิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนและมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การบริหารในยุคโลกาภิวัฒน์จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่ดี ซึ่งลักษณะผู้นำที่ดีมีหลายประการ ได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ร่วมงานเข้าใจและปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ สามารถทำงานร่วมกันได้ผลดี สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ 2) การมีเหตุผลและอุดมการณ์กว้างไกล 3) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยุติธรรม 4) การมีความอดทน อดกลั้น กล้าเผชิญต่อเหตุการณ์ 5) การมีไหวพริบ ใจกว้าง มีหลักธรรมประจำใจ 6) การตัดสินใจอย่างรอบคอบถูกต้องทันเวลา 7) การรู้จักใช้ขีดความสามารถขององค์กรและบุคคล 8) การมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงและ 9) การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นต้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กรสามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การสามารถใช้ศิลป์และกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งสามารถสร้างสภาวะแวดล้อมสนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ (ธีระ รุญเจริญ, 2556)

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการเป็นไทยแลนด์ 4.0 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และยังส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องพร้อมรับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านกำลังคน ความรู้ สมรรถนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งการขับเคลื่อนสู่การเป็นนวัตกรรมให้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) เป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้ประสบความสำเร็จ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์ (2553) ได้ให้ความหมายของผู้นำเชิงนวัตกรรมไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่ใช้พลังคุณลักษณะของตนเองในด้านสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท และลักษณะทางสังคม ขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์การ โดยผู้นำส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรมให้มีความก้าวหน้าให้ทันกับกระแสการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระตือรือร้น กล้าเปลี่ยนแปลงองค์กรในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (ภิรญา สายศิริสุข, 2561)

จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ อำเภอศรีวิไล อำเภอบุ่งคล้า และ อำเภอบึงโขงหลง มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 211 โรงเรียน ในด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2563) ซึ่งแสดงว่าคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะในเรื่องของความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร นอกจากนี้การคิดวิเคราะห์และการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนอาจมีสาเหตุจากด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนด อาศัยกระบวนการสำคัญ คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกระบวนการ

บริหารและการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป

ปัจจุบันผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำในทุก ๆ ด้าน แต่ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารยังไม่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์มากนัก เนื่องจากปัญหาในระดับบุคคลแล้ว ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนมุมมอง ทัศนคติ รู้จักเปิดใจกว้าง ไม่ยึดติดกับความคิดหรือความรู้ เดิม ๆ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้นำเชิงนวัตกรรมครั้งยิ่งใหญ่ เป็นการเริ่มต้นสู่การเปิดรับสิ่งใหม่ที่ไม่มีอคติที่เกิดขึ้นในใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ (Leadership) มากกว่าที่จะใช้การจัดการ (Management) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเป็นผู้นำประสบความสำเร็จ (จุฑาทิพย์ ชนะเคน, 2559)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและตอบรับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกในยุคปัจจุบันได้อย่างมีคุณภาพนั้น ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพราะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อได้นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาและเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยน แปลงในสถานศึกษาก็คือผู้บริหารสถานศึกษานั่นเอง ดังนั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม แม้ว่าความสำเร็จในการบริหารงานจะเป็นผลมาจากตัวแปรร่วมหลายประการ แต่ภาวะผู้นำน่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพราะในความเป็นจริงแล้วไม่มีสิ่งใดหรือใครที่จะบังคับคนให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถอย่างเต็มใจได้นอกจากตัวของเขาเอง (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2563)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2,386 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 217 คน และครู จำนวน 2,169 คน

ตัวอย่าง

ตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551) ได้ตัวอย่าง จำนวน 327 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ แต่ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาการไม่ตอบกลับของตัวอย่าง

ผู้วิจัยจึงใช้ตัวอย่าง จำนวน 369 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 61 คน และครูจำนวน 308 คน โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 369 ฉบับ และได้รับคืนทั้งหมด 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ แบบฟอร์มการสังเคราะห์เอกสาร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ คือ แบบสอบถามชนิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยกำหนดการให้คะแนน คือ ถ้าประเด็นคำถามนั้นเห็นด้วยให้ 1 แต่ถ้าไม่เห็นด้วยให้ 0 และประเด็นคำถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วย ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าเป็นประเด็นคำถามที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วย กับองค์ประกอบในร่างรูปแบบ front

3. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความถูกต้องครอบคลุมประเด็นเนื้อหาของร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .50-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .34-0.85 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

4. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เกณฑ์พิจารณาถ้าข้อความใดมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม โดยค่าความเหมาะสมของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.17 แสดงว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

1.2 นำขอบเขตด้านเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้อ 1.1 มาร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

1.3 นำร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณา

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 หาคุณภาพเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความถูกต้องครอบคลุมประเด็นเนื้อหาของร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยนำรูปแบบไปใช้จริงกับตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

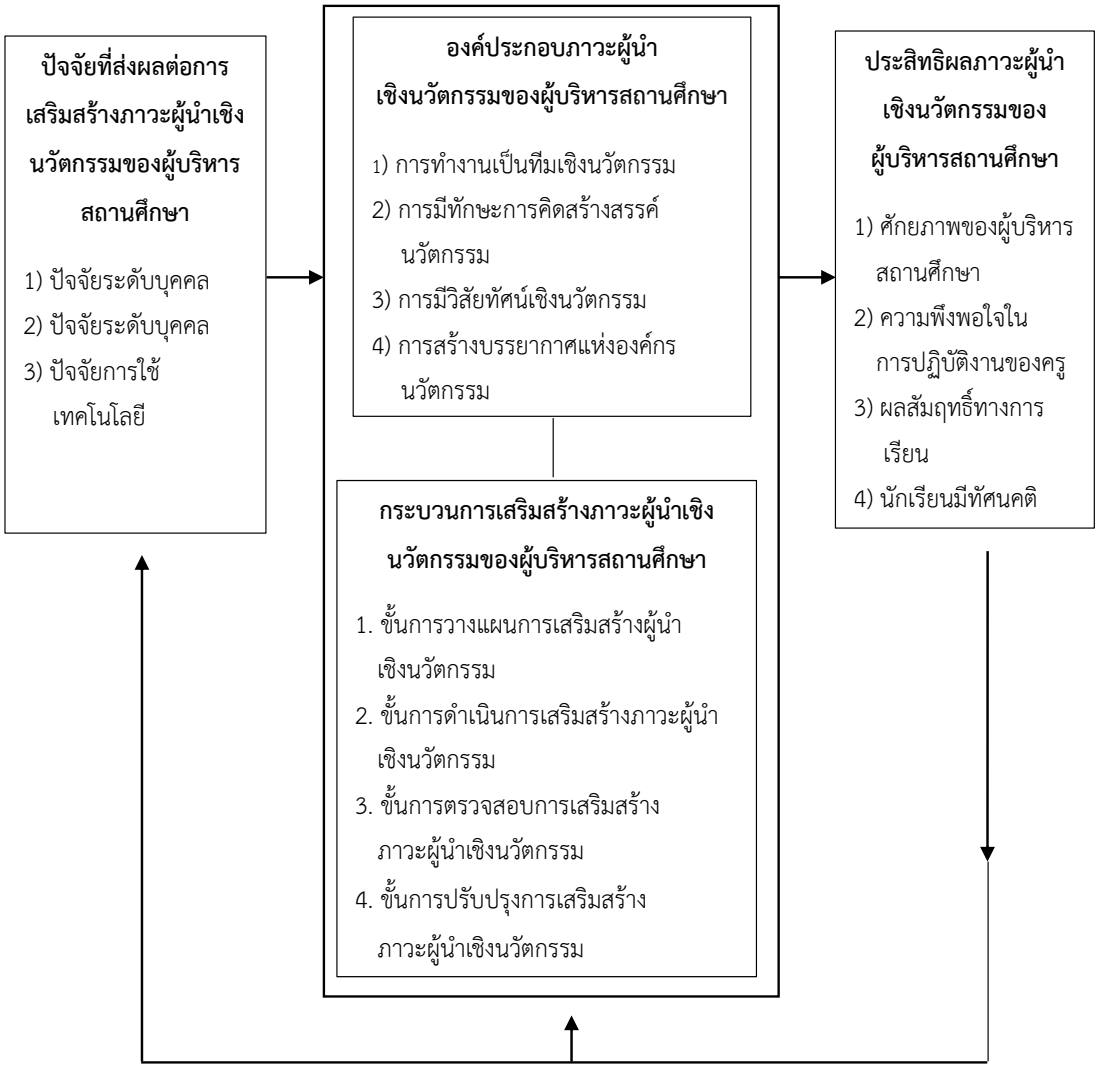
ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 นำร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสม

ระยะที่ 2 นำมาร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง และนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1 ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จากการสังเคราะห์เอกสาร และจากการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็น พบว่าองค์ประกอบรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ปัจจัยระดับบุคคล (2) ปัจจัยระดับองค์กร (3) ปัจจัยการใช้เทคโนโลยี 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย (1) การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม (2) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ (4) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 3) กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ขั้นการวางแผนการเสริมสร้างผู้นำเชิงนวัตกรรม (2) ขั้นการดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (3) ขั้นการตรวจสอบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ (4) ขั้นการปรับปรุงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 4) ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา (2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ (4) นักเรียนมีทัศนคติทางบวกซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 341)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	106	31.00
หญิง	235	68.90
รวม	**341**	**100.00**
สถานภาพ		
ผู้บริหารสถานศึกษา	61	17.90
ครู	280	82.10
รวม	**341**	**100.00**
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	200	58.70
ปริญญาโท	141	41.30
ปริญญาเอก	0	0
รวม	**341**	**100.00**
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	95	27.90
5-10 ปี	105	30.80
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	141	41.30
รวม	**341**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 341 คน เป็นเพศชาย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 เพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 68.90 สถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.90 และครู จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 82.10 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 58.70 ปริญญาโท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 ปริญญาเอก จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 และประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 ประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 และประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ (n = 341)

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ	$\bar{X}$	S	**ระดับความเหมาะสม**
1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	4.22	0.57	มาก
2. กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	4.11	0.53	มาก
3. ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	4.17	0.49	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.17**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.17, S = .48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.22, S = .57) ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.17, S = .49) และกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.11, S = .48) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ (n = 341)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S	**ระดับความเหมาะสม**
1. ปัจจัยระดับบุคคล	4.26	.78	มาก
2. ปัจจัยระดับองค์กร	4.21	.57	มาก
3. ปัจจัยการใช้เทคโนโลยี	4.20	.61	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.22**	**.57**	**มาก**

จากตาราง 3 พบว่า ความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S = .57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยระดับบุคคล ($\bar{X}$ = 4.26, S = .78) ปัจจัยระดับองค์กร ($\bar{X}$ = 4.21, S = .57) และปัจจัยการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.20, S = .61) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความเหมาะสมของการใช้กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (n = 341)

กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	$\bar{X}$	S	ระดับความเหมาะสม
1. การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม	4.13	.55	มาก
2. การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม	4.11	.56	มาก
3. การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.9	.59	มาก
4. การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม	4.11	.56	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.11**	**.53**	**มาก**

จากตาราง 4 พบว่า ความเหมาะสมของการใช้กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.13, S = .55) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.11, S = .56) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.11, S = .56) และการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.09, S = .59)

ตารางที่ 5 ความเหมาะสมของประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (n = 341)

ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S	ระดับความเหมาะสม
1. ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา	4.22	.59	มาก
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	4.27	.54	มาก
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.08	.58	มาก
4. นักเรียนมีทัศนคติทางบวก	4.11	.63	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.17**	**.49**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า ความเหมาะสมของประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ($\bar{X}$ = 4.27, S = .54) ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.22 ,S = .59) นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ($\bar{X}$ = 4.11, S = .63) และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน ($\overline{X}$ = 4.08, S = .58)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นเพื่ออภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับองค์กร และปัจจัยการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสภาวะที่เอื้อให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นทักษะการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในทางสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ มีการจัดโครงสร้างภายในองค์การที่ดี และมีความรู้ ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กุลชลี จงเจริญ (2561) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาว่า เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยระดับบุคคล (2) ปัจจัยระดับองค์กร (3) ปัจจัยการใช้เทคโนโลยี

1.2 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าสภาวะที่เอื้อให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม (2) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ (4) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีกระบวนการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาที่แปลกใหม่ที่จะนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม กำหนดทิศทาง และเป้าหมายของสถานศึกษา มุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรม และต้องทำงานอย่างทุ่มเทด้วยความเต็มใจ และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน จะทำให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มี ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4) บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม

1.3 กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการดำเนินงานมุ่งเน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นวางแผนการเสริมสร้างผู้นำเชิงนวัตกรรม (2) ขั้นดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (3) ขั้นการตรวจสอบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ (4) ขั้นการปรับปรุงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ทิพย์วารี (2558) ได้กล่าวถึงการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา 2) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา 3) ขั้นดำเนินการพัฒนาผ่านช่องทางสื่อสารในห้องเรียนออนไลน์บนเครือข่ายสังคมเสมือนและห้องเรียนปกติ 4) ขั้นนำไปใช้ 5) ขั้นประเมินผลการพัฒนา

1.4 ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนักเรียนมีทัศนคติทางบวก ทั้งนี้

เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทรับผิดชอบในงาน ดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพการเรียนการสอน ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ เสาวภาคย์ ณ ร้อยเอ็ด (2552) ได้กล่าวถึงประสิทธิผลการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ 1) การรับรู้และการยอมรับ 2) ความพึงพอใจ 3) การบรรลุเป้าหมาย

2. ความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ปัจจัยระดับบุคคล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสภานศึกษามีความรู้ ทักษะ ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการองค์กรบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สนับสนุนสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอนของครู นำความรู้ความสามารถประสบการณ์และทักษะของตนเองมาประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนของครูด้วยสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ จนทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นต่อการบริหารงาน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์ (2553) ได้กล่าวถึงปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ (Personality) ประกอบด้วย ความมีคุณธรรม (Integrity) กล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลง (Risk Takers) มีจิตใจเปิดกว้างเป็นผู้ฟังที่ดี (Opened Minded)มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Instinct) ชอบความท้าทาย (Challenge Rule and Past Practices) และเชื่อในสัญชาตญาณ (Intuition Minded) 2) ด้านทักษะ (Skills) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์นำการเปลี่ยนแปลง การถ่ายทอด ความคิดสู่การปฏิบัติ ความสามารถในการเรียนรู้ สมรรถนะในการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างความไว้วางใจ การขับเคลื่อนผลลัพธ์ และการแก้ไขปัญหา

2.1.2 ปัจจัยระดับองค์กร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสภานศึกษามีความรู้ความเข้าใจการจัดโครงสร้างภายในองค์การ โครงสร้างแบบกระจายอำนาจส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์การให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในอนาคต สอดคล้องกับ อรพิน อิ่มรัตน์ (2561) ได้กล่าวถึงปัจจัยระดับองค์กรไว้ว่าเป็นการจัดโครงสร้างขององค์การ เป็นโครงสร้างแบบกระจายอำนาจ ไม่เป็นทางการสามารถยืดหยุนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ส่งเสริม องค์การแห่งการเรียนรู้ และสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เกิดพฤติกรรมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2.1.3 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากโดยผู้บริหารสภานศึกษาโดยผู้บริหารมีความรู้ ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กุลชลี จงเจริญ (2561) ได้กล่าวถึงปัจจัยการใช้เทคโนโลยีไว้ว่าเป็นการมีความรู้เชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมและความรู้ด้านเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรม

2.2 กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นการวางแผนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ขั้นการดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ขั้นการตรวจสอบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และขั้นการปรับปรุงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 ด้าน ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม

การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณากระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาความต้องการในการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรมภายในสถานศึกษา ประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดแนวทางการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา วางแผนการพัฒนา กำหนดภารกิจ เป้าหมายในการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา ให้คำแนะนำการสร้างเครือข่ายสังคมนวัตกรรมแสดงออกซึ่งความเอื้ออาทร จริงใจ ก่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร มอบหมายงาน หน้าที่รับผิดชอบของบุคลากร ให้มีความสอดคล้องในการปฏิบัติงานเป็นทีมได้อย่างชัดเจน สนับสนุนครูสร้างนวัตกรรมหรือประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้นวัตกรรมระหว่างกันและกัน ประเมินผลการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรมของครูอย่างต่อเนื่อง สอบถามความพึงพอใจของครูต่อการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และครูปรับปรุงและพัฒนาการใช้นวัตกรรมในการทำงานให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ฐิตินันท์ นันทะศรี (2563) ได้กล่าวถึงการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรมว่าเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกและสะท้อนให้เห็นความรู้ความสามารถประสบการณ์ความชำนาญหรือความคล่องแคล่ว โดยใช้กระบวนการทำงานและการสร้างทีมงานแนวใหม่และการเป็นผู้นำทีมที่มีคุณภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จอย่างมี

2.2.2 การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาความต้องการการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารองค์กร ประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารองค์กร วางแผนการพัฒนาการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในการบริหารองค์กร ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา ส่งเสริมการกล้าคิด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่และส่งเสริมการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม นำเทคโนโลยีสื่อสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ มาใช้ในการทำงานของครู ให้คำแนะนำการดำเนินงานที่เป็นเลิศในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดเชิงนวัตกรรม สนับสนุนการคิด ประยุกต์ปรับเปลี่ยนข้อมูลความรู้ต่าง ๆ จนเกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและภารกิจของสถานศึกษา ประเมินผลการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในการทำงานของครูอย่างต่อเนื่อง สอบถามความพึงพอใจของครูต่อการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในการบริหารงาน ปรับปรุงและพัฒนาการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสม และครูปรับปรุงและพัฒนาการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในการทำงานให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับทินกร บัวชู (2559) ได้กล่าวถึงการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมไว้ว่าเป็นพฤติกรรมเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่แสดงออกถึงการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานและการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับชิ้นงานนวัตกรรมหรือโครงการนวัตกรรม โดยเลือกจากความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพ ภูมิหลัง และบทบาทหน้าที่

2.2.3 การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา ประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษาวางแผนการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทาง และเป้าหมายของสถานศึกษา มุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรม สนับสนุนการนำวิสัยทัศน์

ที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริง โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน ยอมรับและที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น ประเมินผลการบริหารสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลความพึงพอใจของครูต่อวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสม ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับ เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557) ได้กล่าวถึงการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมไว้ว่า ระดับการปฏิบัติที่ผู้บริหารแสดงออก มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขององค์การไปสู่เป้าหมายที่ต้องการประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และการเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2.4 การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา ประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา วางแผนการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมที่เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา ให้คำแนะนำในการบริหารงานแบบกัลยาณมิตร สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเป็นรายบุคคลในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนานวัตกรรมและสร้างผลงานที่มีคุณภาพให้แก่สถานศึกษา สนับสนุนการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกันเต็มศักยภาพ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บุคลากรเข้าถึงสารสนเทศและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนจัดสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่องค์กรนวัตกรรม ประเมินผลการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลความพึงพอใจของครูต่อการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่องและครูปรับปรุงและพัฒนาการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการทำงานให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ทินกร บัวชู (2559) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมไว้ว่าพฤติกรรมเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่แสดงออกถึงการให้อิสระในการคิดสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรม การจัดสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม การรักษามิตรภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงานและมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2.3 ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมมีความเหมาะสม ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ฝึกอบรมครูให้เกิดการเรียนรู้ทั้งแบบปกติและทางระบบออนไลน์ เป็นนักพัฒนาริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ บริหารคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ได้กล่าวถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นผลที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ร่วมกันพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน ทั้งด้านวิชาการการเรียนการสอนเพื่อให้โรงเรียนมีความก้าวหน้าทันสมัยกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปโดยพิจารณาจากการยอมรับของครูต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งการบริหาร และการเรียนการสอน ความสามารถของครูต่อการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการของตนเอง ความกระตือรือร้นของครูที่จะปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

2.3.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยครูมีความรู้สึก ปฏิกิริยาตอบสนองและการมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่น ทุ่มเท อุทิศแรงกายแรงใจ

ให้กับงานเพื่อให้งานที่ทำเกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์การ มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนนำความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูมาใช้ในการพัฒนา และมีความพึงพอใจกับระบบการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน สอดคล้องกับ เสาวภาคย์ ณ ร้อยเอ็ด (2552) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูว่าเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีความมุ่งมั่น มีขวัญ กำลังใจ มีความศรัทธา มีความสนใจและทัศนคติที่ดีส่งผลให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ

2.3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง รับการประเมินผลการเรียนตามสภาพที่เป็นจริง โดยครูใช้วิธีที่หลากหลาย มีความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถเรียนจบชั้นสูงสุด ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามหลักสูตรและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าความสำเร็จที่เกิดจากการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสมรรถภาพทางสมองได้จากการเรียน โดยวัดจากผลการเรียนเฉลี่ยรวมทุกรายวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและวัดจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET)

2.3.4 นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวก ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมมีระเบียบวินัยรู้จักตนเองและมีความคิดสร้างสรรค์ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และกระตือรือร้นต่อการศึกษา รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวินัยในตนเองและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ จิราพร หมวดเพชร (2558) ได้กล่าวถึงนักเรียนมีทัศนคติทางบวกไว้ว่าพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัยรู้จักการพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จึงควรนำรูปแบบดังกล่าวไปปรับใช้ตามความเหมาะสมในบริบทโรงเรียนของตน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยระดับบุคคล ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จึงควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะการทำงานในการบริหารจัดการสถานศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำความรู้เกี่ยวกับหลักการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรมไปบริหารสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ สนับสนุนการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกันเต็มศักยภาพ

4. จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถาน

ศึกษาจึงควรเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล ครูและนักเรียนมีความสุข เป็นคนดี และคนเก่ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

2. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและเมตตาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ พร้อมให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยให้ถูกต้องสมบูรณ์จากศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์ ดร.อภิสิทธิ์ สมศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี ดร.กิตติชัย โคงัน นายสันติชัย พรหมอารักษ์ นางพัฒนา ศรีลาวรรณ์ นางสาวอมรรัตน์ โคตรเมืองยศ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ดร.ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ ดร.อนุชิต จันทศิลา ดร.ณิชากร นิธิวุฒิภาคย์ นายจักรี ภูมิลี นางวรรณิภา ปัททุมผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยมีความซาบซึ้ง และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กุลชลี จงเจริญ. **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. ในเอกสารประกอบการสอนประมวลสาระชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 8-15.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561.

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, สำนักงาน. **รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562.** บึงกาฬ: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2563.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2563 OBEC'S POLICY 2020.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2563.

จิราพร หมวดเพชร. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิพลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2558.

จุฑาทิพย์ ชนะเคน. **การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2.** วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559.

ฐิตินันท์ นันทะศรี. **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2563.

ทินกร บัวชู. **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

ธีระ รุญเจริญ. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2556.

พิทักษ์ ทิพย์วารี. **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2558.

ภิรญา สายศิริสุข. **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2561.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. **วิธีวิทยาการวิจัย.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2551.

เวียงวิวรรธน์ ทำทูล. **ภาวะผู้นำเชิงนวตักรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.

เสาวภาคย์ ณ ร้อยเอ็ด. **ประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติในช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2552.

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. **ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการโรงเรียนก่อนประถมศึกษาเอกชนในจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน: พหุกรณีศึกษา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์. **การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2553.

อรพิน อิ่มรัตน์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในช่วงการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตปกติใหม่

Factors Affecting Attention-Deficit Hyperactivity Disorder of Rajabhat University Students During Learning in the New Normal Era

ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์[1] และบุญเลี้ยง ทุมทอง[2]
Titawan hongkittiyanon[1] and Boonleang Thumthong[2]

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี [1]
Faculty of Nursing, Rambhai barni Rajabhat University [1]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ [2]
Faculty of Education, Surindra Rajabhat University[2]
E-mail: boonleang4848@gmail.com
Received: April 19, 2021; Revised: April 30, 2021; Accepted: April 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง ภาวะซึมเศร้า ความเครียด และความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา และหาตัวแปรที่มีอำนาจทำนายความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา ตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 447 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบคัดกรองโรคสมาธิสั้นมีค่าความเชื่อมั่น .97 แบบสอบถามประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองมีค่าความเชื่อมั่น .85 แบบสอบถามประเมินความเครียดมีค่าความเชื่อมั่น .91 และแบบสอบถามเพื่อคัดกรองโรคซึมเศร้ามีค่าความเชื่อมั่น .83 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้าและโรคเครียดอยู่ในระดับมาก มีระดับความเครียดและภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับน้อย และยังมีความบกพร่องด้านสมาธิสั้นในระดับน้อย

2. ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ภาวะความเครียดของนักศึกษา และพบว่า ตัวแปรภาวะซึมเศร้ากับภาวะความเครียดมีค่าสัมพันธ์ทางบวกระหว่างกันและกัน

3. ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาได้แก่ ภาวะซึมเศร้า โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาได้ร้อยละ 56.88 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 27.93

คำสำคัญ: การรับรู้ความสามารถของตนเอง ภาวะซึมเศร้า ความเครียด ความบกพร่องด้านสมาธิสั้น ยุควิถีชีวิตปกติใหม่

Abstract

The objectives of this research were to evaluate perceived self-efficacy, depression, stress, and Attention-Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), to study factors related to ADHD of the students, and to find variables that had power to predict ADHD of the students. The samples were 447 students randomized by multi stage sampling. The research instruments were a questionnaire asking for general information, an ADHD evaluation form with the reliability of .97, a questionnaire asking for the students' self-efficacy with the reliability of .85, an evaluation form for evaluating the stress with the reliability of .91, and a questionnaire asking for evaluating depression with the reliability of .83. The data were analyzed by descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis.

The research findings were found as follows.

1. The students perceived their self-efficacy to prevent depression and stress at a high level, the depression and stress at a low level, and ADHD at a low level.

2. ADHD of the students was related positively to the depression and the stress of the students. The variables of the depression and stress were also related positively to each other.

3. The good predictor used to predict ADHD of the students was the depression that could be used to explain the variables of ADHD of the students by 56.88% with the standard error of the prediction of 27.93.

Keywords: Perceived Self – Efficacy, Depression, Stress, Attention-Deficit Hyperactivity Disorder, the New Normal Era

บทนำ

ผลจากปัญหาที่ตามมาคือการเพิ่มความเครียด (รวมทั้งโรคจิต โรคประสาท เช่น โรคซึมเศร้า โรคก้าวร้าว หุนหันพลันแล่น ความคิดอยากฆ่าตัวตาย ฯลฯ) จากการเรียนในยุคปัจจุบัน และทำให้นักเรียน นักศึกษามีทัศนคติค่อนข้างไปในทางลบว่าการศึกษาคือการทำงานหนักแบบถูกบังคับ และการแข่งขันเพื่อคะแนน เพื่อวุฒิบัตร และโอกาสในการมีงานทำที่ดีขึ้น แทนที่เราจะสร้างให้นักเรียนมีทัศนคติในทางบวกว่า การศึกษาคือโอกาสและความท้าทายที่จะทำให้เด็กและเยาวชนของเราได้เรียนรู้สนองความต้องการของตนเองและฉลาดรอบด้านมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ก) โดยปัญหาทางสุขภาพจิตและการเจ็บป่วยทางจิตเกิดจากหลายสาเหตุและมีปัจจัยหลายประการ ที่นำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิต มนุษย์ไม่สามารถเลือกชาติกำเนิดเผ่าพันธุ์และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับพื้นฐานกำเนิดของตนได้ มีบุคคลในสังคมต้องตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อปัญหาทางสุขภาพจิตที่ต้องการการสนับสนุนดูแลหลายกลุ่ม เช่น เด็ก วัยรุ่น สตรี ผู้ป่วยทางด้านร่างกายและผู้สูงอายุ เป็นตน การดูแลช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ให้สามารถเผชิญสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การพัฒนาความเข้มแข็งของจิตใจและการปรับตัว ตลอดจนการให้คำแนะนำการสอนวิธีการปรับตัว การดูแลตนเองด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต จะช่วยให้ผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงสามารถพัฒนาความเข้มแข็งและสามารถปรับตัวในครอบครัวในสังคม ตลอดจนการทำงานและการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่สังคม นอกจากนี้นักวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านสภาพการเลี้ยงดูส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านชีววิทยาของมนุษย์และการเรียนรู้ เป็นที่ทราบกันดีว่าอวัยวะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์คือสมอง (คณะวิทยาการเรียน

รู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561)

เนื่องจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องการแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง จึงต้องเรียนรู้และสนใจสิ่งต่างๆรอบตัว จึงทำให้สภาพทางสังคมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของวัยนี้เป็นอย่างมากประกอบกับปัจจุบันมีสื่อต่างๆที่พัฒนาไปไกลมาก เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต โทรศัพท์ สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเป็นอย่างมาก ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการคบเพื่อน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการศึกษา ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะสภาพแวดล้อมใหม่นี้ล้วนส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษา ประกอบกับการประชุมคณะรัฐมนตรีในวันอังคารที่ 7 เมษายน 2563 มีมติให้เลื่อนเปิดเทอมจากวัน ที่ 16 พฤษภาคม เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโรคโควิด-19 ที่อาจส่งผลกระทบในหลายด้านทั้งต่อตัวเด็ก ผู้ปกครองไปจนถึงครูและโรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ด้วยเหตุผลและความจำเป็น ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ตามแนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา สถานศึกษาอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษาเอกชน และอุดมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข) โดยอาการหงุดหงิดง่าย ขาดสมาธิ วอกแวกง่าย ความอดทนต่ำ และอาการกระวนกระวาย เป็นอาการที่พบได้ทั้งในบุคคลที่เป็นโรคซึมเศร้าและเด็กสมาธิสั้น โดยปัญหาที่ตามมาคือการเพิ่มความเครียด และทำมีทัศนคติค่อนข้างไปในทางลบ ที่จะนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิต โดยกระทรวงศึกษาธิการได้เร่งกำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ในทุกระดับชั้นและทุกประเภท โดยการจัดการศึกษาออนไลน์ทั้งระบบและนโยบายจากส่วนกลางเร่งด่วนและไม่ได้มีการกำหนดแผนการดำเนินการล่วงหน้า ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่สามารถเตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการให้คำแนะนำการสอนวิธีการปรับตัว การดูแลตนเองด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต จะช่วยให้ผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงสามารถปรับตัวในครอบครัวในสังคม ตลอดจนการใช้ชีวิตยุควิถีชีวิตปกติใหม่ (New normal) และการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่สังคมได้ต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองเห็นว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้า และป้องกันความเครียดของนักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในช่วงการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตปกติใหม่ที่มีปัญหาการระบาดของโรคโควิด19 ทั้งโลกรวมทั้งในประเทศไทยเองเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งในการใช้ชีวิตต่อไปและมีความจำเป็นในการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง และหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาในยุควิถีชีวิตปกติใหม่ในปัจจุบัน อันจะเป็นนำผลการประเมินเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร และประธานสาขาของนักศึกษาในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่นักศึกษาให้ได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง ภาวะซึมเศร้า ความเครียด และความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในช่วงการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตปกติใหม่

3. เพื่อหาตัวแปรที่มีอำนาจทำนายความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในช่วงการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตปกติใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรคือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ (กลุ่มที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือการทำวิจัยของนักศึกษาสมรรถนะสูงประกอบด้วย มรภ.สุรินทร์ มรภ.ศรีสะเกษ มรภ.บุรีรัมย์ และ มรภ.รำไพพรรณี) ปีการศึกษา 2563 ส่วนตัวอย่างเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ (กลุ่มที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือการทำวิจัยของนักศึกษาสมรรถนะสูง) ที่เรียนในระดับปริญญาตรี ในภาคการศึกษาที่ 2/2563 รวมจำนวนทั้งสิ้น 969 คน คิดเป็นร้อยละ 96.90 โดยการสุ่มหลายขั้นตอน และใช้โปรแกรม G*Power ได้จำนวนตัวอย่างจำนวน 1,000 คน

การพิทักษ์สิทธิ์ตัวอย่างในครั้งนี้ผ่านความเห็นชอบในการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากประธานสาขา และผู้บริหารของคณะ หลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ RBRU-Hu20/2563 ลงวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยแนะนำตนเองชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และระยะเวลาของการวิจัย และชี้แจงว่าข้อมูลทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลใดต่อกลุ่มตัวอย่างและนำเสนอในภาพรวม หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยให้สอบถามผู้วิจัยได้ ตลอดเวลาผู้วิจัยและทีมงาน ขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างโดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนอย่างละเอียดในการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวจากการวิจัยหรือสมัครใจไม่ตอบคำถามในแบบสอบถามก็ได้ ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ผลการวิจัยนำเสนอเป็นภาพรวมไม่ระบุชื่อหรือรายบุคคล

ตัวแปรที่ใช้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในช่วงการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตปกติใหม่คือ

1. ตัวแปรตัวแปรพยากรณ์มีดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม และคณะที่สังกัด

1.2 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

1.3 ความเครียด

1.4 ภาวะซึมเศร้า

2. ตัวแปรเกณฑ์คือ ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

2.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 1 ชุด เป็นลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

2.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินมีจำนวน 16 ข้อ เป็นแบบมาตรประเมินค่า ให้เลือกตอบ 5 ระดับ

2.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อคัดกรองโรคซึมเศร้า ดัดแปลง จากกรมสุขภาพจิต เพื่อประเมินภาวะซึมเศร้า โดยรวมประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ (9Q) ของภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทย์ศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ (หากเริ่มอาการซึมเศร้าพิจารณาจากคะแนนในการตอบแบบสอบถามมากกว่า 18 คะแนน)

2.4 ตอนที่ 4 แบบสอบถามประเมินความเครียด ดัดแปลงจากแบบวัดความเครียดของกรมสุขภาพจิต มีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรประเมินค่า ให้เลือกตอบ 5 ระดับ (หากเริ่มอาการเครียดพิจารณาจากคะแนนในการตอบแบบสอบถามมากกว่า 60 คะแนน) ผู้ได้คะแนนสูง หมายถึง มีความเครียดสูง โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

2.5 ตอนที่ 5 แบบสอบถามแบบประเมินความบกพร่องทางหน้าที่ในผู้ป่วยสมาธิสั้น-ฉบับตนเอง (Weiss Functional Impairment rating Scale-Self Report : WFIRS-S) ฉบับภาษาไทยมี 6 ด้าน รวมจำนวน 58 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ (หากเริ่มมีความบกพร่องในหน้าที่พิจารณาได้จากคะแนน

ในการตอบแบบสอบถามมากกว่า 60 คะแนน) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

โดยในการดำเนินการหาความตรง (Validity) นำแบบสอบถามตอนที่ 2-4 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงและความสอดคล้องของข้อคำถามด้วยการหาค่า IOC พบว่าแบบสอบถามมีค่า IOC แต่ละข้อคำถามมีค่ามากกว่า .66 และนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีสมบูรณ์มากขึ้น

ส่วนความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามข้อ 2-3 คณะผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษา จำนวน 30 คนที่มิใช่ตัวอย่าง และทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยวิธีแอลฟา ครอนบาค พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินภาวะซึมเศร้า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .78 และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .85 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือคือ ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha–Coefficient) ของครอนบาค

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลใช้การวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับของภาวะซึมเศร้า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้วย และระดับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษาโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ค่าสหสัมพันธ์ภายในตัวพยากรณ์และตัวเกณฑ์โดยใช้สูตรหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียรสัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

4. ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ (β,σ)

5. คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา และค่าคงที่เพื่อสร้างสมการพยากรณ์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

6. สร้างสมการพยากรณ์ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาทั้งในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาทั้งหมด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (N=969)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	969	100.00
ชาย	215	22.19
หญิง	754	77.81
2. ระดับชั้นปี	922	100.00
ปี 1	491	53.25
ปี 2	207	22.45
ปี 3	63	6.83
ปี 4	128	13.88
ปี 5	33	3.58
3. คณะที่สังกัด	925	100.00
ครุศาสตร์	351	37.95
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	300	32.43
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	13	1.41
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	35	3.78
คณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	39	4.22
พยาบาลศาสตร์	78	8.43
กลุ่มคณะอื่น ๆ	109	11.78
4. กลุ่มที่เป็นโรคซึมเศร้า	254	26.21
5. กลุ่มที่มีความเครียด	143	14.76
6. กลุ่มที่เป็นโรคซึมเศร้าและมีความเครียด	117	12.07
7. กลุ่มเริ่มมีความบกพร่องด้านสมาธิสั้น	927	95.66

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 754 คน คิดเป็นร้อยละ 77.81 ตัวอย่างนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนในชั้นปีที่ 1 จำนวน 491 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 รองลงมาคือ ชั้นที่ 2 จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 22.45 และชั้นปี 4 และ 5 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.18, 3.58 ตามลำดับ ตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสังกัดคณะครุศาสตร์ จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 37.95 รองลงมาคืออยู่ในกลุ่มสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 32.43 สังกัดคณะอื่น ๆ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 11.78 สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 8.43 คณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 4.22 สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 3.78 และสังกัดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 1.41 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาเป็นโรคซึมเศร้า จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 26.21 มีนักศึกษากลุ่มที่มีความเครียด จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 14.76 นักศึกษากลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าและกลุ่มมีความเครียด จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 12.07 และพบนักศึกษา

กลุ่มที่เริ่มมีความบกพร่องด้านสมาธิสั้น จำนวน 927 คน คิดเป็นร้อยละ 95.66

2. นักศึกษามีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .67 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ นักศึกษาเชื่อมั่นว่าตัวเองมีค่าขึ้นเมื่อสามารถดูแลตนเองได้ มีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 รองลงมาคือ นักศึกษามั่นใจว่า ถึงแม้จะซึมเศร้าก็สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีได้ มีค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 และนักศึกษามั่นใจว่า ถึงแม้จะซึมเศร้าก็สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีได้มีค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 ตามลำดับ และข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ นักศึกษาเชื่อมั่นว่าสามารถอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกไร้คุณค่า น้อยเนื้อต่ำใจ มีค่าเฉลี่ย 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04

3. นักศึกษามีระดับอาการของภาวะซึมเศร้าโดยรวมอยู่ในระดับ มีความผิดปกติแต่ยังไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ย 1.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ หลับยากหรือหลับ ๆ ตื่น ๆ หรือหลับมากไป มีค่าเฉลี่ย 2.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .95 รองลงมาคือ เบื่อไม่สนใจอยากทำอะไรมีค่าเฉลี่ย 1.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74 และเบื่ออาหารหรือกินมากเกินไป มีค่าเฉลี่ย 1.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .85 และข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ การคิดทำร้ายตนเอง หรือคิดว่าถ้าตายไปคงจะดี มีค่าเฉลี่ย 1.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .61 ตามลำดับ

4. นักศึกษามีระดับความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$ = 2.15, S = 1.18) และพิจารณารายข้อที่มีระดับสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ นักศึกษากลัวทำงานผิดพลาด ($\overline{X}$ = 2.64, S = 1.15) 2. นักศึกษากลัวว่าเรียนรู้ได้ไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้ ($\overline{X}$ = 2.62, S = 1.14), มีอาการปวดหลัง ($\overline{X}$ = 2.45, S = 1.32) และนักศึกษาที่มีระดับความเครียดน้อยที่สุดคือ เป็นหวัดบ่อย ๆ ($\overline{X}$ = 1.67, S =1.03) ตามลำดับ

5. นักศึกษานักศึกษาที่มีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$ = 2.08, S=.70) และพิจารณาเป็นแต่ละด้านที่มีระดับมากสุดพบว่า นักศึกษามีความบกพร่องด้านทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ($\overline{X}$ =2.46, S=.63) และด้านที่มีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นน้อยที่สุดคือ ด้านความเสี่ยงอื่น ๆ ($\overline{X}$ = 1.74, S = .54) โดยค่าเฉลี่ยรวมของนักศึกษาเพศหญิงมีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นสูงกว่านักศึกษาชาย ($\overline{X}$ = 2.22, =2.11) นักศึกษาคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์มีค่าเฉลี่ยรวมระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นสูงสุดมีค่าเท่ากับ 2.20 และ พบว่านักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยรวมของระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 1.97

6. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรพยากรณ์ และความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกคือ ภาวะซึมเศร้า ภาวะความเครียดของนักศึกษา (r=.43, 0.41) และพบว่าตัวแปรภาวะซึมเศร้ากับภาวะความเครียดมีค่าสัมพันธ์ทางบวกระหว่างกันและกัน (r=.38)

7. ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา ได้แก่ ภาวะซึมเศร้าโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาได้ร้อยละ 56.88 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 27.93 โดยมีสมการพยากรณ์ที่สามารถทำนายทั้งคะแนนดิบคือ Y_1 = 99.34+1.91 X_{18} และคะแนนมาตรฐานได้คือ $Z_1^{/}$ = 0.33 Z_{18}

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการประเมินความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมีประเด็นที่น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักศึกษานักศึกษาที่มีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และพิจารณาเป็นแต่ละด้านที่มีระดับมากสุดพบว่า นักศึกษามีความบกพร่องด้านทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน และด้านที่มีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นน้อยที่สุดคือ ด้านความเสี่ยงอื่น ๆ โดยค่าเฉลี่ยรวมของนักศึกษาเพศหญิงมีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นสูงกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์มีค่าเฉลี่ยรวมระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นสูงสุดมีค่าเท่ากับ 2.20 และพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยรวมของระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 1.97 ทั้งนี้เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดเทอมที่สองช้ากว่าที่กำหนด และยังมีระบบการรักษาระยะห่างทางสังคม อยู่ห่างจากผู้อื่น 1–2 เมตร การหลีกเลี่ยงการสัมผัส คณาจารย์ต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกับเด็กคนอื่นบ้าง การเปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จะช่วยให้นักศึกษากลุ่มบกพร่องด้านสมาธิสั้นเกิดการเรียนรู้จากเด็กคนอื่นและได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน เช่น อาจให้เด็กทำกิจกรรมจับคู่กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยตั้งหัวข้อให้เด็กได้ใช้ความคิดแล้วให้จับคู่กับเพื่อนเพื่ออภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนกับคนอื่น ๆ การปรับเวลาเรียน สลับวันเรียน การลดเวลากิจกรรม การงดเรียนบางรายวิชา เรียนที่บ้าน การจัดระบบคิว การใช้ภาชนะแยกส่วนตัว ไม่ไปพื้นที่เสี่ยง การกักกันตัวเอง และการกักกันโรค ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ และมีการจัดเตรียมสถานที่ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องประชุม ห้องทำกิจกรรม ห้องดนตรี ห้องนั่งพัก ห้องสุขา พื้นที่โล่ง ลานกิจกรรม สนามกีฬาลิฟต์ บันได โรงอาหาร หอพัก ให้มีระบบระบายอากาศถ่ายเทได้สะดวก ทำความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในห้องปฏิบัติการ ทำความสะอาดอาคารเรียน อาคารอื่น ๆ รวมถึงอุปกรณ์ภายในตัวอาคารหอพักนักศึกษา เช่น ลูกบิดประตู ราวบันได สวิตช์ไฟ และปุ่มกดลิฟต์ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทุก 2 ชั่วโมง ลดความแออัดของการอยู่รวมกัน วิชาบรรยายให้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทุกรายวิชาผ่านระบบ LMS System (จำกัดรูปแบบระบบ)ควบรวมรายวิชา ลดจานวนห้องเพื่อลดความซ้ำซ้อนและสร้าง Teaching Team ซึ่งจัดให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดนโยบายการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบที่หลากหลาย อันได้แก่ DLTV โปรแกรมออนไลน์ (Zoom, Google Meet, Microsoft Team) สื่อการเรียนการสอนแบบ Offline การจัดการเรียนการสอนผ่านการถ่ายทอดสด (LIVE) เป็นต้น โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้เรียนในทุกประเภทและระดับการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น หรืออาจนำหลักการ 4 on มาประยุกต์ใช้ อันได้แก่ Online, On air, On hand และ On site ซึ่งอาจทำให้นักศึกษากลุ่มหนึ่งเรียนที่บ้านอาจทำให้ติดโซเชียลและอาจมีภาวะซึมเศร้าอยู่ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้แต่ละสาขา และกลุ่มวิชาต่าง ๆ ในแต่ละมหาวิทยาลัยยังควรจัดทำตารางหรือกำหนดการต่าง ๆ ในรูปแบบปฏิทินที่นักศึกษาให้สามารถเห็นภาพรวมว่าในปีการศึกษานี้มีอะไรที่เขาต้องทำบ้าง และฝึกให้นักศึกษาตรวจดูปฏิทินดังกล่าวจนสามารถตรวจเองเป็นนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความเคยชินกับการได้รับความสุขทันทีอาจส่งผลทางลบต่อการควบคุมตนเอง (Self-control) ในระยะยาว กรอบทฤษฎีระบบร้อนและระบบเย็น (Hot-system/Cool-system framework) ของ Metcalfe and Mischel (1999) อธิบายไว้ว่าในเวลาที่มนุษย์ตั้งใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ระบบร้อนและระบบเย็นจะทำงานเชื่อมโยงและโต้ตอบกันอยู่และแต่ละระบบจะสั่งการสมองคนละส่วน โดยระบบร้อนเป็นการตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อสิ่งเร้าและทำงานชัดเจนขึ้นเมื่อตกอยู่ในสภาวะตึงเครียด ในขณะที่ระบบเย็นต้องผ่านกระบวนการคิด จึงมีความซับซ้อน ตอบสนองและพัฒนาช้ากว่าระบบร้อน คนที่มีความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมายจะใช้จิตตานุภาพ (Willpower) เป็นตัวยับยั้งการตอบสนองด้วยอารมณ์หรือสิ่งเร้าที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยต้องอาศัยกลยุทธ์ในการควบคุมตนเองให้รอคอยความสุข (Delayed gratification) ที่เป็นเป้าหมายสูงสุดได้ แต่หากคนรุ่นใหม่เคยชินกับการได้รับความสุขทันที

ระบบร้อนอาจมีอำนาจเหนือกว่าระบบเย็นที่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้น เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า ระบบร้อนจึงมักนำไปสู่การตอบสนองแบบอัตโนมัติที่ไม่ได้ผ่านการไตร่ตรองทันที (ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์, 2562)

2. นักศึกษามีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .67 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ นักศึกษาเชื่อมั่นว่าตัวเองมีค่าขึ้นเมื่อสามารถดูแลตนเองได้ มีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 รองลงมาคือ นักศึกษามั่นใจว่า ถึงแม้จะซึมเศร้าก็สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีได้ มีค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 และนักศึกษามั่นใจว่า ถึงแม้จะซึมเศร้าก็สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีได้มีค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 ตามลำดับ และข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ นักศึกษาเชื่อมั่นว่าสามารถอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกไร้คุณค่า น้อยเนื้อต่ำใจ มีค่าเฉลี่ย 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษามีความเชื่อหรือการรับรู้ว่า กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ตนเองกระทำนั้น สามารถนำไปสู่การกระทำทั้งทางบวกนั้นก็คือ ถ้าคาดคะเนของบุคคลว่าถ้ากระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตนเองคาดหวังไว้ (Bandura, 1997) ซึ่งการได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั้น สามารถทำให้นักศึกษาคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้น โดยอาศัยการตัดสินใจ ความเชื่อ ในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำได้แค่ไหน โดยขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อในความสามารถ ความเข้มแข็งหรือความเชื่อมั่นในความสามารถ และความเป็นสากล โดยการตัดสินความสามารถของตนเองนี้จะต้องผ่านกระบวนการในการเรียนรู้โดยการสังเกต กระบวนการใส่ใจ การเก็บจำ การกระทำ กระบวนการจูงใจ กระบวนการรู้คิดคือบุคคลจะมีคิด คัดเลือก ชั่งน้ำหนัก และบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่าง ต่างทั้ง 4 แหล่งคือประสบการณ์ตรง การสังเกตจากตัวแบบ การมีแรงจูงใจจากการชักจูงหรือการมีการเตรียมพร้อมที่ดี มีทักษะได้แก่ ความตั้งใจ ความจำ การอ้างอิงถึง และการบูรณาการ เพื่อการสร้างมโนทัศน์เรื่องความสามารถของตนเองและเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ ที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้ (วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี, 2547)

3. นักศึกษามีระดับอาการของภาวะซึมเศร้าโดยรวมอยู่ในระดับ มีความผิดปกติแต่ยังไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ย 1.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ หลับยากหรือหลับๆตื่นๆหรือหลับมากไป มีค่าเฉลี่ย 2.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .95 รองลงมาคือ เบื่อไม่สนใจอยากทำอะไร มีค่าเฉลี่ย 1.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74 และเบื่ออาหารหรือกินมากเกินไป มีค่าเฉลี่ย 1.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .85 และข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ การคิดทำร้ายตนเอง หรือคิดว่าถ้าตายไปคงจะดี มีค่าเฉลี่ย 1.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .61 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละมหาวิทยาลัยยังคงกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนทุกระดับให้จัดจำนวนนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการ ให้สามารถเว้นระยะห่างของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และมีมาตรการคัดกรองเบื้องต้น การตรวจวัดไข้ มีจุดคัดกรองอุณหภูมิ การให้คำแนะนำเป็นรายบุคคล และการหาหน้ากากอนามัยมาให้ทุกคนใช้ก่อนเข้ามหาวิทยาลัย นอกจากนี้เหตุผลที่นักศึกษามีระดับอาการของภาวะซึมเศร้าโดยรวมอยู่ในระดับน้อย อาจเกิดจากการไม่อยากปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ แต่ยังสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ หลีกเลี่ยงหรือผ่อนผันในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์จากคำถามปลายเปิดว่านักศึกษามีวิธีแก้ภาวะซึมเศร้าโดย การไม่ควรอยู่คนเดียว หากิจกรรมทำ เช่น เล่นเกม ดูหนัง ไปกิน ฟังเพลง เล่นกีฬาไปกิน ไปเที่ยว ออกกำลังกาย ปรึกษาแพทย์ หาคนที่ไว้ใจระบายความในใจ และนอนพักผ่อน ซึ่งเป็นทางออกที่ดี เนื่องจากนี้สถานการณ์ความเครียดของนักศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักศึกษาได้รับข้อมูลจากมหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้มีการตื่นตัวเตรียมรับกับเหตุการณ์ในระดับหนึ่งแล้วว่าไม่เกินความสามารถที่เราจะแก้ไขได้ ไม่ทำให้นักศึกษารู้สึกหนักใจเป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสเกินกำลังทรัพยากรที่มีอยู่ หรือเกินความสามารถที่เราจะแก้ไขได้ ไม่ทำให้รู้สึกหนักใจและเป็นทุกข์กระวนกระวายใจ โดยส่วนใหญ่เรียนรู้กับการระบาดของโรคโควิดในรอบแรก ซึ่งอาจเกิดขึ้นพร้อมกับความรู้สึกว่าตนเองว่าจะไม่ได้ได้รับอันตรายในมาเรียนในภาคเรียนที่ 2/2563 ในมหาวิทยาลัยได้ อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนที่มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน ใจเย็น จะมีความเครียดน้อยกว่า

คนที่มองโลกในแง่ร้าย เอาจริงเอาจังกับชีวิต และใจร้อน อาจรวมถึงบุคลิกภาพเดิมของแต่ละบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองมีคนคอยให้การช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา เช่น คณาจารย์ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง มีเพื่อนสนิทที่รักใคร่ และไว้วางใจกันได้ ก็จะมีความเครียดน้อยกว่าคนที่อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรพยากรณ์ และความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกคือ ภาวะซึมเศร้าภาวะความเครียดของนักศึกษา และ พบว่าตัวแปรภาวะซึมเศร้ากับภาวะความเครียดมีค่าสัมพันธ์ทางบวกระหว่างกัน และกันกล่าวคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนภาวะซึมเศร้า ภาวะความเครียด สูงคะแนนความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏก็สูงด้วย

5. การพยากรณ์ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา จากภาวะซึมเศร้า ภาวะความเครียดพบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษา ได้แก่ ภาวะซึมเศร้าโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษาได้ร้อยละ 56.88 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 27.93

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นักศึกษานักศึกษาที่มีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นโดยรวมอยู่ในระดับน้อยและพิจารณาเป็นแต่ละด้านที่มีระดับมากสุดพบว่า นักศึกษามีความบกพร่องด้านทักษะการใช้ชีวิตประจำวันและด้านที่มีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นน้อยที่สุดคือ ด้านความเสี่ยงอื่น ๆ โดยค่าเฉลี่ยรวมของนักศึกษาเพศหญิงมีระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นสูงกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์มีค่าเฉลี่ยรวมระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นสูงสุดมีค่าเท่ากับ 2.20 และพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยรวมของระดับความบกพร่องด้านสมาธิสั้นต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 1.97 หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษา อาทิ เช่น สำนักกิจการนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยควรมีคณะทำงานปฏิบัติการดูแลนักศึกษาและบุคลากรในยุคภาวะได้รับผลกระทบจากโรคโควิดที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นกลุ่มที่เป็นภาวะโรคซึมเศร้าและมีความเครียด ดังนั้นผู้บริหารของสถาบันควรให้ความสำคัญศึกษาวิจัยเชิงลึกที่เกี่ยวกับปัญหาภาวะโรคซึมเศร้าและภาวะความเครียดของนักศึกษาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขในสถานการณ์แวดล้อมความเป็นอยู่จริงให้ระดับของโรคซึมเศร้า และภาวะความเครียดของนักศึกษาลดลง มิใช่เป็นเพียงการวิจัยเพื่อการศึกษาเท่านั้น

2. นักศึกษามีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .67 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ นักศึกษาเชื่อมั่นว่าตัวเองมีค่าขึ้นเมื่อสามารถดูแลตนเองได้ มีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 รองลงมาคือ นักศึกษามั่นใจว่า ถึงแม้จะซึมเศร้าก็สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีได้ มีค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 และนักศึกษามั่นใจว่า ถึงแม้จะซึมเศร้าก็สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีได้มีค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 ตามลำดับ และข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ นักศึกษาเชื่อมั่นว่าสามารถอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกไร้คุณค่า น้อยเนื้อต่ำใจ มีค่าเฉลี่ย 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ดังนั้นคณะต่าง ๆ ควรกิจกรรมการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพ ด้านบทบาทหน้าที่ของความเป็นบัณฑิต และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพแต่ละสาขา ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัย

3. ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินผลการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้าและความเครียดของนักศึกษาในช่วงโควิด-19 (ในช่วงระบาดรอบสอง) เพื่อนำผลประเมินไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาของคณะต่างๆของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยคณะผู้บริหาร/ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรนำ

ข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางการสร้างเสริม/พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่นักศึกษา โดยกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

4. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างแบบประเมินผู้เรียนในภาวการณ์เรียนรู้บกพร่องเฉพาะด้าน (Specific learning disorder) เพื่อให้การรักษาอย่างต่อเนื่อง

5. ควรวิจัยแนวทางการใช้โปรแกรมการรักษาทางจิตสังคม (Psychosocial interventions) ร่วมกับวิธีการรักษาที่ใช้ร่วมกับการรักษาด้วยยาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการรักษาโรคสมาธิสั้น (Attention deficit hyperactivity disorder-ADHD) ให้สูงขึ้นต่อไป

6. ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจำแนกตามเพศ ชั้นปี คณะ และกลุ่มมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างแบบประเมินผู้เรียนในภาวการณ์เรียนรู้บกพร่องเฉพาะด้าน (Specific learning disorder) เพื่อให้การรักษาอย่างต่อเนื่อง

2. ควรวิจัยแนวทางการใช้โปรแกรมการรักษาทางจิตสังคม (Psychosocial interventions) ร่วมกับวิธีการรักษาที่ใช้ร่วมกับการรักษาด้วยยาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการรักษาโรคสมาธิสั้น (Attention deficit hyperactivity disorder-ADHD) ให้สูงขึ้นต่อไป

3. ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อต่อความบกพร่องด้านสมาธิสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจำแนกตามเพศ ชั้นปี คณะ และกลุ่มมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความบกพร่องในพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคโควิด19

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และขอขอบคุณกัลยาณมิตรที่เป็นบุคลากรและคณาจารย์ของคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือตลอดจนให้ความสะดวกในการประสานงานในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **บทวิเคราะห์แนวทางการจัดทำข้อเสนอทิศทางการเรียนรู้สำหรับเยาวชน.** (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 30 เมษายน 2563). จากhttp://www.nso.go.th/sites/2017/Lists/Activity/Attachments/120/A24-05-60.pdf

ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์. **การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2562.

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. **ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนที่มีต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน.** กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยฉบับที่ 81 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2547.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2562 (IMD 2019).** กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, 2563ก.

———. **รายงานการเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย".** กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563ข.

———. **รายงานวิจัย การพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557.

Bandura, A. "Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change," **Psychological Review,** 84, 1 (1997): 191-215.

Metcalfe, J. and W. Mischel. "A hot/cool-system analysis of delay of gratification: Dynamics of willpower," **Psychological Review.** 106, 1 (1999): 3-19.

ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

Efficiency of the Academic Management of the Schools Administrators in the Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 4

ยุทธพล อุพรม[1] ประกาศิต อานุภาพแสนยากร[2] สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง[2] และประดิษฐ ศิลาบุตร[2]
Yuttapon U-Prom[1] Prakhasit Arnupharbsaenyakorn[2] Surasak Sikrajang[2] and Pradit Silabutr[2]

โรงเรียนบ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ[1]
Ban Sri Kaew School, Si Kaeo Subdistrict, Si Ratana District Sisaket Province[1]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ[2]
Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University[2]
E-mail: yuttapon01@hotmail.com
Received: March 22, 2021; Revised: June 9, 2021; Accepted; June 12, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพ และศึกษาปัญหาและแนวทางในการบริหารงานวิชาการของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 343 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยจำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ผู้บริหารและครูโดยส่วนมากเสนอปัญหาเกี่ยวกับ 1) ครูไม่ครบชั้นเรียน ทำให้การจัดครูเข้าสอนต้องให้ครูที่ไม่ถนัดมาสอนแทน ดังนั้นครูจึงสอนไม่ตรงวิชาเอก 2) โรงเรียนมีสื่อ และเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และ 3) การนิเทศติดตามไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ และเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับ (1) การจัดสรรบุคลากรให้ครบและตรงตามวิชาเอก เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ให้มีการจัดหางบประมาณ จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และ (3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนการนิเทศติดตามให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ

Aabstract

The objectives of the research were to study efficiency, to compare the efficiency, and to study problems and guidelines of the academic management of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Education Service Area Office 4. The samples were 343 participants: teachers and school administrators. The research instruments were a five-rating scale questionnaire and an open-ended questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

The research findings were found as follows.

1. The efficiency of the academic management of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Education Service Area Office 4 in the overall was at the highest level. The aspects with the highest level were the development of the internal quality assurance system and educational standards, followed by learning and teaching management in the schools while the aspect with the lowest score was the educational supervision.

2. The findings of the comparison of the efficiency of the academic management of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Education Service Area Office 4 classified by genders, positions, education levels, working experiences, and school sizes showed that in the overall, all of the aspects were not different.

3. The findings of the study of the problems and guidelines for developing the efficiency of the academic management of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Education Service Area Office 4 showed that most of the school administrators and the teachers proposed the problems as follows. 1) The schools did not have enough teachers to teach in the classes, so the substitute teachers were provided but they did not qualify for the subjects. 2) The schools did not have media and technology enough for the needs of the students. 3) The educational supervision was not done systematically, there was no continuity in supervision, and the guidelines were proposed to develop the efficiency of the academic management about (1) providing the teachers to be sufficient to teach in the classrooms and having them teach in the subjects that they qualified in order to have the efficiency in teaching and learning management, (2) providing budgets, media, and technology that were up-to-date and the sufficient number of the students, and (3) planning for the systematic and continuous supervision done by the school administrators.

Keywords: Efficiency, Academic Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติความสำคัญของการจัดการศึกษา ในหมวด 1 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่

ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 8 ระบุว่า ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับหมวด 2 มาตรา 10 กำหนดให้การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า สิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและหมวด 4 มาตรา 22 ได้ให้แนวทางในการจัดการศึกษา โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การศึกษามีสถาบันการศึกษาเป็นองค์การทางสังคม ที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แบ่งระบบการศึกษาออกเป็น 2 ระดับคือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาอุดมศึกษา โดยการบริหารสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ในการบริหารซึ่งมีขอบข่ายและภารกิจ 4 ประการ คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคคลการบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งส่วนการบริหารงานด้าน อื่น ๆ แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร จะต้องให้การสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมการบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม เช่น การเร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการบริหารการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเรียนการสอน การนิเทศและการประเมินคุณภาพภายใน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมใน การบริหารสถานศึกษาเป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้วยังส่งผลต่อการบริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย การดำเนินงานกิจกรรมทางวิชาการจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ในการบริหารงานวิชาการ ถือเป็นความจำเป็นที่คณะครูทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร ตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ (จันทรานี สงวนนาม, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบ ควบคุม กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 210 โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 3,231 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ได้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยได้มีการพัฒนาคุณภาพครูตามนโยบายการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและพัฒนาผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ตั้งแต่การจูงใจ คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ ปรับเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตรงตามความต้องการ เป็นมืออาชีพ มีทักษะวิชาชีพขั้นสูง โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น“โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, 2563)

ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ร้อยละ 50 คือสาระการเรียนรู้ภาษาไทย อีกทั้ง 3 กลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ดังนั้นผู้บริหารควรนำผลการประเมินไปศึกษาหาสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำไปกำหนดเป็นแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อ

ปรับปรุงแก้ไขนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำพร้อมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, 2563)

จากปัญหาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา ที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยเฉพาะงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จะเป็นข้อมูลให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เพื่อนำไปสู่การจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้นั้น และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้บริหารงานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยจำแนก เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 3,231 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 210 คน และครู จำนวน 3,021 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 343 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และครู จำนวน 321 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) และการเทียบสัดส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีลักษณะเป็น

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 46 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.932

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอปัญหาและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วย วิธีการของ Sheffe

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวม

(n = 343)

รายการ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	4.26	.58	มาก
2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.28	.53	มาก
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.22	.57	มาก
4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.20	.54	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.12	.64	มาก
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.29	.53	มาก
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.20	.59	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.22**	**.51**	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S = .51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรกโดยเรียงตามลำดับคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.29, S = .53) ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.28, S = .53) และด้านการวางแผนงานวิชาการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.26, S = .58) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12, S = .64)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 2 – 6

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	เพศ	n	$\bar{X}$	S	t	Sig.
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	ชาย	89	4.29	.57	0.530	0.597
	หญิง	254	4.25	.59		
2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา	ชาย	89	4.32	.47	0.873	0.384
	หญิง	254	4.26	.55		
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ชาย	89	4.25	.55	0.486	0.627
	หญิง	254	4.21	.58		
4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	ชาย	89	4.23	.47	0.691	0.490
	หญิง	254	4.19	.56		
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	ชาย	89	4.16	.65	0.667	0.505
	หญิง	254	4.10	.64		
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	ชาย	89	4.37	.50	1.614	0.107
	หญิง	254	4.26	.54		
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	ชาย	89	4.23	.58	0.625	0.532
	หญิง	254	4.19	.60		
รวม	**ชาย**	**89**	**4.26**	**.48**	**0.851**	**0.396**
	หญิง	**254**	**4.21**	**.52**		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามเพศโดยภาพรวมรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	ตำแหน่ง	n	$\bar{X}$	S	t	Sig.
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	ผู้บริหาร	22	4.33	.59	0.609	0.543
	ครู	321	4.25	.58		
2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา	ผู้บริหาร	22	4.39	.51	1.015	0.311
	ครู	321	4.27	.53		
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ผู้บริหาร	22	4.25	.62	0.225	0.822
	ครู	321	4.22	.57		
4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	ผู้บริหาร	22	4.23	.48	0.262	0.793
	ครู	321	4.20	.54		
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	ผู้บริหาร	22	4.23	.74	0.845	0.398
	ครู	321	4.11	.64		
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	ผู้บริหาร	22	4.40	.60	0.955	0.340
	ครู	321	4.28	.53		
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	ผู้บริหาร	22	4.31	.67	0.927	0.355
	ครู	321	4.19	.59		
รวม	**ผู้บริหาร**	**22**	**4.31**	**.53**	**0.772**	**0.441**
	ครู	**321**	**4.22**	**.51**		

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามระดับ การศึกษา โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S	t	Sig.
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	ปริญญาตรี	195	4.25	.60	-0.419	0.675
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.27	.56		
2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา	ปริญญาตรี	195	4.26	.54	-0.650	0.516
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.30	.50		
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ปริญญาตรี	195	4.23	.59	0.345	0.730
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.21	.54		
4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	ปริญญาตรี	195	4.21	.56	0.219	0.827
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.19	.50		
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	ปริญญาตรี	195	4.10	.66	-0.422	0.673
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.13	.63		
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	ปริญญาตรี	195	4.26	.56	-1.034	0.302
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.33	.49		
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	ปริญญาตรี	195	4.18	.63	-0.733	0.464
	สูงกว่าปริญญาตรี	148	4.23	.55		
รวม	**ปริญญาตรี**	**195**	**4.21**	**.54**	**-0.428**	**0.669**
	สูงกว่าปริญญาตรี	**148**	**4.24**	**.48**		

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.529	.265	.761	.468
	ภายในกลุ่ม	340	118.141	.347		
	รวม	342	118.670			
2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.108	.054	.190	.827
	ภายในกลุ่ม	340	96.204	.283		
	รวม	342	96.311			
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.268	.134	.406	.667
	ภายในกลุ่ม	340	112.165	.330		
	รวม	342	112.433			
4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.373	.186	.635	.531
	ภายในกลุ่ม	340	99.831	.294		
	รวม	342	100.204			
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.191	.095	.225	.799
	ภายในกลุ่ม	340	144.248	.424		
	รวม	342	144.438			
	ระหว่างกลุ่ม	2	.510	.255	.878	.416
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	ภายในกลุ่ม	340	98.664	.290		
	รวม	342	99.174			
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.621	.311	.863	.423
	ภายในกลุ่ม	340	122.300	.360		
	รวม	342	122.921			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**.336**	**.168**	**.631**	**.533**
	ภายในกลุ่ม	**340**	**90.617**	**.267**		
	รวม	**342**	**90.953**			

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.103	.051	.147	.863
	ภายในกลุ่ม	340	118.567	.349		
	รวม	342	118.670			
2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.332	.166	.589	.556
	ภายในกลุ่ม	340	95.979	.282		
	รวม	342	96.311			
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.148	.074	.224	.800
	ภายในกลุ่ม	340	112.285	.330		
	รวม	342	112.433			
4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.191	.096	.325	.723
	ภายในกลุ่ม	340	100.013	.294		
	รวม	342	100.204			
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.353	.177	.417	.660
	ภายในกลุ่ม	340	144.085	.424		
	รวม	342	144.438			
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.246	.123	.424	.655
	ภายในกลุ่ม	340	98.927	.291		
	รวม	342	99.174			
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.587	.293	.816	.443
	ภายในกลุ่ม	340	122.334	.360		
	รวม	342	122.921			
รวมทุกด้าน	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**.154**	**.077**	**.289**	**.749**
	ภายในกลุ่ม	**340**	**90.799**	**.267**		
	รวม	**342**	**90.953**			

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ผู้บริหารและครูโดยส่วนมากเสนอปัญหาเกี่ยวกับ 1) ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ทำให้การจัดครูเข้าสอนต้องให้ครูที่ไม่ถนัดมาสอนแทน 2) โรงเรียนมีสื่อ และเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และ 3) การนิเทศติดตามไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ และเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับ 1) การจัดสรรบุคลากรให้ครบและตรงตามวิชาเอก เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ให้มีการจัดหางบประมาณ จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และ 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนการนิเทศติดตามให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการเป็นหลัก รวมถึงการบริหารงานวิชาการของหน่วยงานต้นสังกัดได้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญพงศ์ คงทน (2558) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี พบว่า ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงาน

วิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร หน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของธีรพงษ์ สำเร (2555) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนมิตรภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยจำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เมื่อจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในทุกๆด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากชายและหญิงในปัจจุบันต่างมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้บริหารเพศชายและเพศหญิงต่างก็รู้สึกถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นจึงต่างก็พยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด รวมทั้งการพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนและบริหารการศึกษาให้แก่นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพโดยมิได้คำนึงถึงเพศ เพศชายและเพศหญิงจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีทรรศนะคติที่ดีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของมุสลิม หะยีสามะ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในฝันอำเภอบันนังสตา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จำแนกตามตัวแปรเพศ และประสบการณ์การสอน เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโดยจำแนกตามตัวแปรเพศและประสบการณ์การสอน พบว่าไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของญตินันท์ แก้วงาม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี พบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีที่มีเพศต่างกัน พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในทุกๆด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาและการจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามภารกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการวางแผนจัดการ พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน หากไม่ได้รับการร่วมมือการประสานงานจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็จะไม่เกิดการบริหารงานที่ดี จึงทำให้ความคิดเห็นของสถานภาพตำแหน่งระหว่างผู้บริหารและครูเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ แสนแก้ว (2554) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอปลาปาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของวัชราภรณ์ วิจารณ์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในทุก ๆ ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยเน้นการมีส่วนร่วม มีการมอบหมายการทำงานโดยยึดความรู้ความสามารถ โดยไม่ได้จำกัดเรื่องของวุฒิการศึกษา ครูผู้สอนจึงปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเต็มกำลังความสามารถและตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ตามแผนงานของโรงเรียน ด้วยความมุ่งมั่น ซึ่งสอดคล้องกับ

พงษ์ไท วานิชพงษ์พันธุ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 2 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และปรีชา โล่ชัย (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 พบว่า การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 เมื่อจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาอายุและประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ก่อนได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องเข้ารับการพัฒนาเตรียมความพร้อมก่อนดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งแล้วต้องปฏิบัติหน้าที่การบริหาร 4 ฝ่ายเท่ากัน และปัจจุบันผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยสามารถพัฒนาตนเองได้รวดเร็วจากการอบรมพัฒนาตนเองและการับรู้ข่าวสารเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารในสมัยปัจจุบันได้ดีไม่แพ้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานมานาน สอดคล้องกับสอดคล้องกับญตินันท์ แก้วงาม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีที่มีประสบการการทำงานต่างกัน พบว่าภาพรวมแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า10 ปีมีทัศนะแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 - 20 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปีมีทัศนะแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.5 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกขนาดไม่ต่างกันนั้นมีบริบทสภาพแวดล้อม งบประมาณ จำนวนบุคลากรและปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะปัจจัยด้านงบประมาณแตกต่างกัน รวมถึงคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันด้วย ประกอบกับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนมาก การดูแลจากรัฐบาลไม่ทั่วถึง ทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลรอแม ตอเละ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอำเภอปินัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 1 ตามทัศนะของครูพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอำเภอปินัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ตามทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีประสิทธิภาพมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จากการตอบแบบสอบถามที่มีความถี่สูงสุดตามลำดับโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูโดยส่วนมากเสนอปัญหาของประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

เกี่ยวกับ 1) ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา พบว่า ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ทำให้การจัดครูเข้าสอนต้องให้ครูที่ไม่ถนัดมาสอนแทน 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีสื่อและเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และ 3) ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า การนิเทศติดตามไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ และเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับ 1) ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดสรรบุคลากรให้ครบและตรงตามวิชาเอก เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการจัดหางบประมาณ จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และ 3) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรมีการวางแผนการนิเทศติดตามให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ ผู้บริหารควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง พัฒนาแผนงานวิชาการอยู่สม่ำเสมอ

2. ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการส่งเสริมให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับตัวชี้วัด และมีการประเมินเครื่องมือวัดและประเมินผลอยู่เสมอ

5. ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการนำผลการนิเทศการศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารควรมีการผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

2. ควรมีการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการจัดสรรบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน รศ.ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง และ ผศ. ดร.ประดิษฐ ศิลาบุตร กรรมการที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาและให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, สำนักงาน. **แผนปฏิบัติการประจำปี.** ศรีสะเกษ: สำนักงานฯ, 2563.

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, 2553.

เจริญพงศ์ คงทน. **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2558.

ญตินันท์ แก้วงาม. **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2556.

ธีรพงษ์ สำเร. **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนมิตรภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2553.

นรินทร์ แสนแก้ว. **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอปลาปาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานครพนม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม, 2554.

ปรีชา โล่ชัย. **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2552.

พงษ์ไท วานิชพงษ์พันธุ์. **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556.

มุสลิม หะยีสามะ. **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในฝัน อำเภอบันนังสตา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 2555.

วัชราภรณ์ วิจารณ์. **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ารับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ), 2546.

อับดุลรอแม ตอเละ. **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอำเภอกรง ปินัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ตามทัศนะของครู.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550.

Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. **Determining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement, 1970.

การพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตเมืองกาญจนบุรี ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล

Application Development by Applying Augmented Reality Technology to Enhance Values and Support Historical Tourist Attraction Information in Muang Kanchanaburi District to Be Digital Tourism

สิทธิพงศ์ พรอุดมทรัพย์[1] พัชรินทร์ บุญสมธป[2] และปรางฉาย ปรัตคจริยา[3]

Sittiphong Pornudomthap[1] Patcharin Boonsomthop[2] and Prangchay Paratkajariya[3]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร[1]

Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University[1]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี[2]

Faculty of Management Science, Kanchanaburi Rajabhat University[2]

โครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[3]

Supanburi Campus Establishment, Kasatsart University[3]

E=mail: Aucifer16@gmail.com

Received: April 19, 2021; Revised: May 21, 2021; Accepted: May 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม 2) ประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ และ 3) ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน คือ โปรแกรมยูนิตี้ทรีดี โปรแกรมภาษาซี และภาษาพีเอสพี โปรแกรมฐานข้อมลมายเอสคิวแอล โปรแกรมทำโมเดล 3 มิติ ออโต้เดสมายา และโปรแกรมชุดพัฒนาความจริงเสริม วูเฟอร์รี่ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามความพึงใจของนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการออกแบบแอปพลิเคชันสามารถทำได้ตามความต้องการของผู้ใช้

2. ผลการประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.12 ผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.09

3. ผลผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN มีความพึงพอใจที่มีต่อประสิทธิภาพด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชันรวมทุกเรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 ผลผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR มีระดับความพึงพอใจด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชันรวมทุกเรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.69

คำสำคัญ: โมเดล 3 มิติ เทคโนโลยีความจริงเสริม ท่องเที่ยว กาญจนบุรี

Abstract

The objectives of the research were 1) to design and to develop application on the Android by applying augmented reality technology, 2) to evaluate the efficiency of the application on the Android, and 3) to evaluate the satisfaction of the tourists towards the use of the application. The instruments used to develop the application were the Unity 3D program, C and PHP Languages, MySQL database, the Autodesk maya Program, and Augmented Reality Vuforia Development Kit. The instruments used to evaluate the efficiency were a five-rating scale questionnaire and a questionnaire asking for the satisfaction of the tourists. The statistics used were mean, percentage, and standard deviation.

The research findings were found as follows.

1. The findings of the design of the application showed that the application could be used as the needs of the users.

2. The findings of the efficiency of the 3H-Tech KAN application showed that the overall of the 3H-Tech KAN application was at a good level with the mean score of 4.12. The experts had the opinions towards the efficiency of the 3H-Tech KAN application in the overall at a good level with the mean score of 4.09.

3. The findings of the users of the 3H-Tech KAN application showed that the users were satisfied the efficiency of the features of the design of the 3H-Tech KAN application in the overall at the highest level with the mean score of 4.46 and the features of the design of the 3H-Tech KAN application in the overall at the highest level with the mean scores of 4.69.

Keywords: The 3D Model, Augmented Reality Technology, Tourism, Kanchanaburi

บทนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ในยุคปัจจุบันดำรงชีพโดยมีระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ รวมทั้งอุปกรณ์อันชาญฉลาดอย่างสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตได้มาเกี่ยวข้องอยู่รอบ ๆ ตัวเสมอ ไม่ว่าจะใช้สำหรับการติดต่อสื่อสาร การทำงาน การเดินทาง การเรียน การสืบค้นข้อมูล การพักผ่อนหย่อนใจ การตรวจสอบ การสั่งซื้อสินค้า การนำเสนอผลิตภัณฑ์ หรือแม้แต่การนำเสนอตนเอง การแสดงตัวตนผ่านโลกออนไลน์ เรียกได้ว่าตลอด 24 ชั่วโมง ใน 1 วัน ไม่สามารถแยกเทคโนโลยีออกจากการใช้ชีวิตได้เลยตั้งแต่ตื่นตอนเช้าจนถึงกลับเข้านอนอีกครั้ง ภาคธุรกิจมีความพยายามในการบูรณาการงานขององค์กรเข้ากับเทคโนโลยี และเครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมที่เชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก เพื่อเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ แหล่งทุน เข้าถึงตลาดการค้าใหม่ ๆ รวมถึงเพื่อการเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ๆ ผลักดันธุรกิจให้มีศักยภาพ มีขีดความสามารถมากขึ้นในการแข่งขันระดับโลก หลายองค์กรเลือกให้ความสำคัญกับทุก ๆ อุปกรณ์ (Devices) ที่สามารถเชื่อมต่อและมีความใกล้ชิดกับผู้ใช้ (User) มากที่สุด โทรศัพท์มือถือจึงกลายเป็นอุปกรณ์ลำดับต้น ๆ ที่หลายองค์กรให้ความสนใจ เนื่องจากโทรศัพท์รุ่นใหม่ ๆ มีวิวัฒนาการและพัฒนาขีดความสามารถตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่ต้องพกพาอุปกรณ์หลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อรองรับรูปแบบการใช้ชีวิตเพียงมีสมาร์ทโฟนเครื่องเดียวก็สามารถทดแทนสิ่งอื่นได้ ไม่ว่าจะเป็นกล้องดิจิทัล สมุดธนาคาร แผนที่

ห้องสมุด ร้านค้า โทรทัศน์ วิทยุ และหมายรวมถึงคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Desktop PC) ที่ค่อย ๆ ลดความสำคัญลง จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นการมาของยุค “Post-PC Era”

“Post-PC Era” คือ การเข้าสู่ยุคการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ที่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์ เช่น เครื่องเล่นเกมส์ สมาร์ททีวี กล่องรับสัญญาณโทรทัศน์และอินเตอร์เน็ต แท็บเล็ต รวมถึงสมาร์ทโฟน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อข้อมูลอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ (วีดวิล, 2560) Post-PC Era ยังเป็นการนำไปสู่การเกิดของอุปกรณ์รูปแบบใหม่ ๆ ในอนาคตที่สามารถทำงานร่วมกับคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ได้อย่างลงตัว ผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ (Cound Computing) อันจะก่อให้เกิดการเข้าสังคมและแนวทางในการทำงานรูปแบบใหม่ที่สามารถเชื่อมต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ทุกที่ ทุกเวลา และในทันที อาทิ คอมพิวเตอร์แบบสวมใส่ (Wearable Computer) ที่มาในรูปแบบของนาฬิกา สายรัดข้อมือ แว่นตา คอมพิวเตอร์แบบเซอร์เฟซ (Surface Computers) และอุปกรณ์เสริมเสมือนจริง (Augmented Reality Devices) (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2560) เทคโนโลยีความจริงเสริมหรือเทคโนโลยีความจริงประดิษฐ์ (Augmented Reality: AR) ถูกนำมาประยุกต์ใช้งานในหลาย ๆ ด้านผ่านแอปพลิเคชันที่สนับสนุนเทคโนโลยีดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ความบันเทิง เกม การตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ รวมถึงด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากสามารถสร้างความเสมือนจริง สร้างความตื่นเต้นให้กับผู้ใช้งานได้มากกว่าเทคโนโลยีสามมิติหรือสองมิติแบบเดิมซึ่งแสดงผลได้เพียงบนหน้าจอคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่เทคโนโลยีความจริงเสริมเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่ผสานความเป็นจริง (Real World) เข้ากับโลกเสมือน (Virtual World) ที่สร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ ก่อให้เกิดภาพเสมือนที่แสดงขึ้นมาบนโลกจริง เทคโนโลยีความเป็นจริงประดิษฐ์ (เทคโนโลยีความเป็นจริงประดิษฐ์ Augmented Reality, 2560)

จังหวัดกาญจนบุรีนับเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการคมนาคมสะดวก จังหวัดกาญจนบุรีมีรายได้ด้านการท่องเที่ยวมากถึง 20,000 ล้านบาท (ข่าวสดออนไลน์, 2560) รองจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดระยอง ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นเมืองเก่าที่มีแหล่งอารยธรรมตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่ตั้งของสะพานข้ามแม่น้ำแคว พิพิธภัณฑ์ช่องเขาขาด ถ้ำกระแซ ทางรถไฟสายมรณะ พิพิธภัณฑ์สถานบ้านเก่า สุสานทหารสัมพันธ์มิตร ฯลฯ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ช่วงไตรมาสแรกของปี 2560 ที่ผ่านมา จังหวัดกาญจนบุรีติดอันดับ 1 ใน 5 ของจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดในประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) แต่ปัจจุบันพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ ประกอบกับความไม่น่าสนใจในการนำเสนอข้อมูล เรื่องราวของแหล่งประวัติศาสตร์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาเพียงไม่นานในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ชุมชนประวัติศาสตร์ ย่านประวัติศาสตร์ ทั้งที่ความเป็นจริงจังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญของไทยจำนวนมาก ที่คนรุ่นหลังควรศึกษาเรียนรู้ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและอนุรักษ์หวงแหนคุณค่าทางประวัติศาสตร์ไม่ให้สูญหายหรือถูกลืมไปกับกาลเวลา

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้คณะผู้วิจัยมีแนวคิดจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (AR Tourist Guide App)” ซึ่งจะเป็นการนำเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) มาช่วยเพิ่มประสบการณ์ของผู้ใช้ สร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแหล่งประวัติศาสตร์ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งยังเป็นอีกหนึ่งช่องทางการสื่อสารข้อมูล แนะนำบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีที่อยู่รอบตัว รวมถึงเพิ่มประสบการณ์และมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ “ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจดิจิทัล” เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้หลักการสร้างเนื้อหาสาระด้านดิจิทัล (Digital Content) ผนวกเข้ากับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อันจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่นักท่องเที่ยว เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว

ที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี นำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่เศรษฐกิจในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ บุคคลในพื้นที่ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัย แผ่นพับ ใบปลิว เว็บไซต์ เป็นต้น และ 2) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ หรือนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ตัวอย่าง

ตัวอย่างสำหรับการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน 30 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างทั้งแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยแบ่งขั้นตอนการสุ่มออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) คัดเลือกตัวแทน 5 อำเภอ จากเขตพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 13 อำเภอ (รายชื่ออำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี, 2560) ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยจะเลือกตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง โดยลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542) แจกแบบสอบถามกับตัวอย่างในแต่ละอำเภอ อำเภอละ 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาแอปพลิเคชันโมเดล 3 มิติ เพื่อการเรียนรู้อุปกรณ์พื้นฐาน ห้องปฏิบัติการเคมีด้วยเทคนิคความจริงเสริม ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ด้านฮาร์ดแวร์
   เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานทั่วไปและสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
2. ด้านซอฟต์แวร์ เลือกใช้โปรแกรมโอเพนซอร์ส ได้แก่
   โปรแกรมที่ใช้สำหรับพัฒนาบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์คือโปรแกรมแอนดรอยด์สตูดิโอ
   โปรแกรมยูนิตี้ทรีดี 2019.3.15f1
   โปรแกรมภาษา C และ ภาษา PHP
   โปรแกรมทำโมเดล 3 มิติ ออโต้เดสมายา
   โปรแกรมฐานข้อมูล MySQL
   โปรแกรมชุดพัฒนา AR ผู้วิจัยเลือกใช้ Library vuforia

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันโดยการใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม 2) ความพึงพอใจของผู้ใช้/นักท่องเที่ยวที่มีต่อแอปพลิเคชันและหนังสือนำเที่ยวด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดปัญหา ศึกษาถึงปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวบรวมปัญหาของระบบงาน จากกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์และออกแบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน โดยเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบงานความต้องการจากผู้ใช้งาน พบว่า ผู้ใช้งานต้องการเทคโนโลยีสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ โดยคณะผู้วิจัยเลือกใช้แผนภาพยูเอ็มแอล (Unified Modeling Language: UML) เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ และออกแบบเชิงวัตถุ (Object Oriented Programming: OOP) โดยสร้างเป็นแบบจำลองยูสเคส (Use Case) เพื่อใช้แสดงการทำงานของผู้ใช้กับระบบ และแผนภาพ ER เพื่อแสดงฐานข้อมูลในระบบ

3. การพัฒนาแอปพลิเคชัน ได้แบ่งงานเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนแรก เป็นการพัฒนาเว็บไซต์ 3H-Tech KAN เขียนโปรแกรมภาษาพีเอชพี และใช้ฐานข้อมูลมายเอสคิวแอลในการเก็บข้อมูลท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี โดยเก็บข้อมูล ข่าวประชาสัมพันธ์ สถานที่ ออกแบบให้รับส่งข้อมูลนั้นเป็นเจซัน (JSON) โดยนำไฟล์ภาษาพีเอชพีดังกล่าวไปติดตั้งในเซิร์ฟเวอร์ และปรับปรุงให้รองรับการส่งข้อมูลโดยออกแบบให้รองรับการเก็บข้อมูลผู้ใช้จากแอปพลิเคชัน และรองรับการส่งข่าวผ่านระบบกูเกิลคลาวด์แมซเสจ

ส่วนที่สอง พัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ที่สามารถรองรับอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ส่วนต่อประสานโปรแกรมประยุกต์หรือ เอพีไอ (Application Program Interface : API) โดยดึงข้อมูลจากเจซันมาแสดงผลใช้เทคโนโลยีระบบกำหนดตำแหน่งบนโลกหรือจีพีเอส (Global Positioning System : GPS) มาร่วมทำงานและใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมมาใช้ในการทำงานด้วย

ส่วนที่สาม พัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ที่รองรับเทคโนโลยีความจริงเสริม ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Unity 3D ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน และใช้โปรแกรม Autodesk Maya สร้างสถานที่ภายในคู่มือท่องเที่ยวฯ โดยแต่ละสถานที่จะมีรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ภายในวัดจะมีองค์พระ และของตกแต่งต่าง ๆ ให้ดูใกล้เคียงกับสถานที่จริง มีสะพานข้ามแม่น้ำแคว มีคนงานสร้างสะพาน มีวิถีชีวิตของผู้คนสมัยก่อน ต้นไม้ต่าง ๆ และยังมีภาชนะและสิ่งของต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จากนั้น Export โมเดลไปสร้าง Texture ในโปรแกรม Substance Painter จากนั้นจึงนำไปใส่ภายใน Unity3D และใช้ Library vuforia เพื่อให้แอปพลิเคชันรองรับการแสดงผลบนเทคโนโลยีความจริงเสริม

4. การทดสอบ คณะผู้วิจัยได้ทดสอบการทำงานที่อุปกรณ์จำลอง และทดสอบผ่านอุปกรณ์จริงเพื่อหาข้อผิดพลาดของแอปพลิเคชัน แล้วจึงนำแอปพลิเคชันดังกล่าวเผยแพร่ในกูเกิลเพลย์

5. ประเมินผลประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เครื่องมือ แบบวัดประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยการประเมินระบบด้าน Functional Requirement การประเมินระบบด้าน Functional การประเมินระบบด้าน Usability และการประเมินระบบด้าน Security วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน

6. ประเมินความพึงพอใจหลังจากผู้ใช้งาน จำนวน 30 คน โดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถามความพึงพอใจด้านลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชัน (Usability Test) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าเฉลี่ย

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายข้อมูลความพึงพอใของผู้ใช้งานที่มีต่อแอปพลิเคชัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) เพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ แอปพลิเคชัน “3H-Tech-KAN” และแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR” โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยการประเมินระบบด้าน Functional Requirement การประเมินระบบด้าน Functional การประเมินระบบด้าน Usability และการประเมินระบบด้าน Security โดยเป็นแบบประเมินแบบประมาณค่า

2. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจแอปพลิเคชัน ใช้ในการสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 5 อำเภอ คือ จำนวน 6 คน อำเภอท่าม่วง จำนวน 6 คน อำเภอด่านมะขามเตี้ย จำนวน 6 คน อำเภอเมืองกาญจนบุรี จำนวน 6 คน และอำเภอไทรโยค จำนวน 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 30 คน และได้มีการใช้งานโมบายแอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

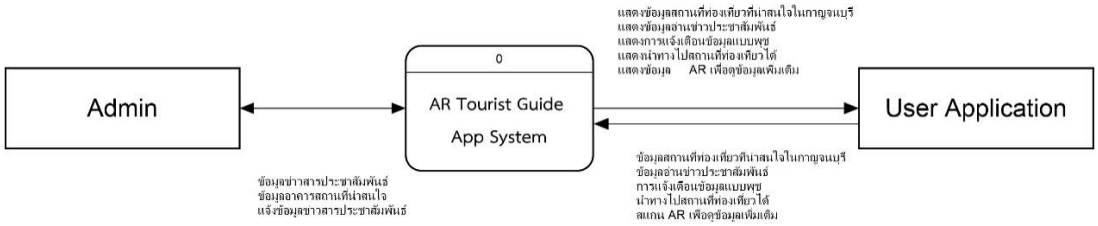
ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญ และความพึงพอใจใช้จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่งและมีการใช้งานแอปพลิเคชันที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตเมืองกาญจนบุรี ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล เป็นการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

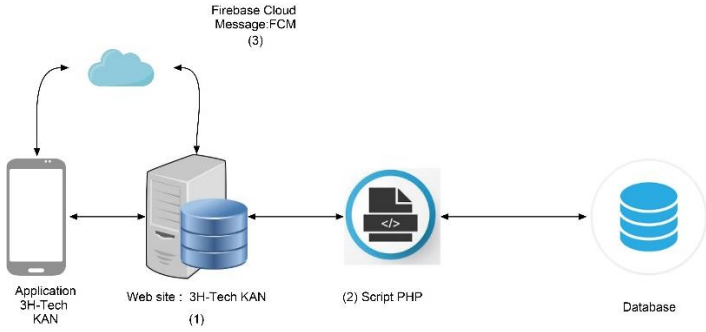
1. ผลการวิจัยออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตเมืองกาญจนบุรี ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล

การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของระบบใช้การสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ สอบถามผู้ปฏิบัติงาน และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบงานปัจจุบัน แบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ดังนี้ ข่าวประชาสัมพันธ์ ข้อมูลอาคาร/ร้านค้า ระบบการแจ้งข่าวสาร การรับส่งข้อมูลผ่านเจสัน สแกน AR เพื่อดูข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ และออกแบบระบบใหม่ได้จำลองการทำงานด้วยแผนภาพแสดงการไหลข้อมูลของระบบ (Context Diagram) แสดงดังภาพที่ 1 โดยผู้ใช้งานระบบ มี 2 ประเภท คือ ผู้ใช้ผ่านแอปพลิเคชัน และผู้ดูแลระบบ

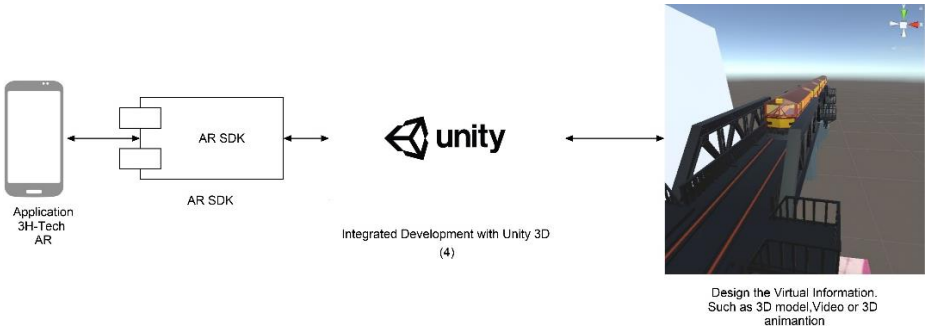

ภาพที่ 1 Context Diagram ของระบบ AR Tourist Guide App System

ผู้วิจัยได้ออกแบบสถาปัตยกรรมของระบบในการรับส่งข้อมูลระหว่างแอปพลิเคชัน แสดงดังภาพที่ 2 และภาพที่ 3

ภาพที่ 2 สถาปัตยกรรมของระบบแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN

ภาพที่ 3 สถาปัตยกรรมของระบบแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR

จากภาพที่ 2 สถาปัตยกรรมของระบบมีรายละเอียด ดังนี้

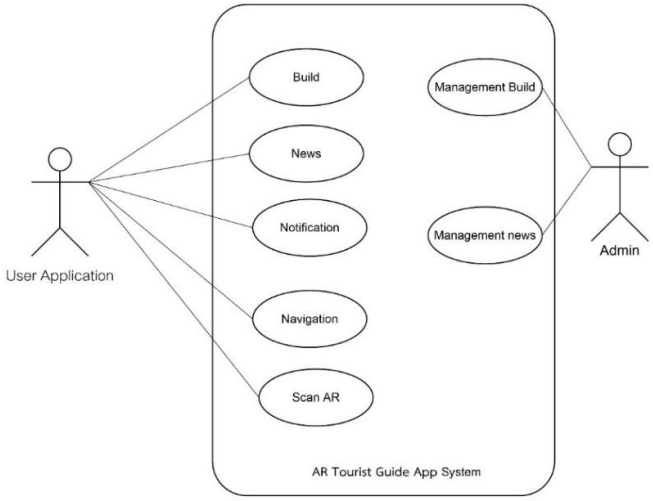
1. ผู้ดูแลระบบ สามารถเพิ่มข้อมูลพื้นฐานในระบบ ข่าวประชาสัมพันธ์ สถานที่ผ่านเว็บไซต์ 3H-Tech KAN ได้

2. การรับส่งข้อมูลระหว่างแอปพลิเคชันโทรศัพท์ 3H-Tech KAN คณะผู้วิจัยเลือกใช้เจซัน การทำงานของแอปพลิเคชันจะเริ่มจากผู้ใช้ต้องการเรียกดูข้อมูล ตัวแอปพลิเคชันจะร้องขอไปยังเว็บไซต์ 3H-Tech KAN เรียกสคริปต์ภาษาพีเอชพี ใช้เชื่อมต่อฐานข้อมูล MySQL และแปลงข้อมูลนั้นอยู่ในรูปของเจซัน และเว็บไซต์ ส่งต่อไปยังแอปพลิเคชันเพื่อแสดงผล

3. เมื่อเว็บไซต์ 3H-Tech KAN มีข้อมูลข่าวประชาสัมพันธ์ขึ้นใหม่ ระบบจะทำการแจ้งเตือนแบบพุชไปยังโทรศัพท์ที่ติดตั้งแอปพลิเคชันโดยระบบจะดึงข้อมูลจากฐานข้อมูล และส่งข้อมูลไปยังฟายเบสคลาวด์เมจเสจเพื่อส่งข้อมูลการแจ้งเตือนไปยังโทรศัพท์

4. แอปพลิเคชัน 3H-Tech AR เป็นแอปพลิเคชันรองรับการแสดงผลผ่านเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยแอปพลิเคชัน ติดต่อผ่าน Library vuforia และทำงานบน Unity engine เพื่อแสดงผลโมเดล ในรูปโมเดล 3 มิติ วีดีทัศน์ หรือแอนิเมชัน

การจำลองการทำงานของระบบใช้แผนภาพยูสเคส แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนภาพยูสเคสของแอปพลิเคชัน AR Tourist Guide App System

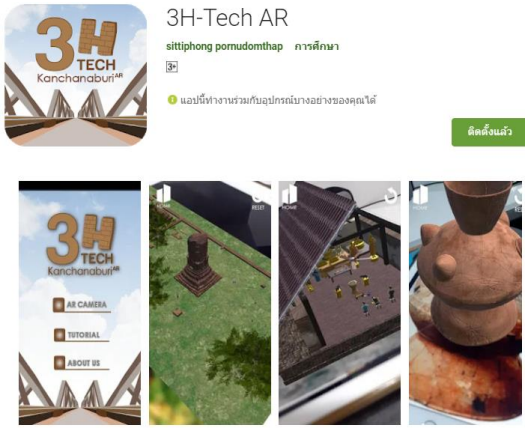
1. ยูสเคส Build ผู้ใช้งานแอปลิเคชันแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในกาญจนบุรีได้
2. ยูสเคส News ผู้ใช้งานแอปลิเคชันสามารถอ่านข่าวประชาสัมพันธ์
3. ยูสเคส Notification ผู้ใช้แอปพลิเคชันงานสามารถรับการแจ้งเตือนข้อมูลแบบพุชได้
4. ยูสเคส Navigation ผู้ใช้แอปพลิเคชันงานสามารถให้แอปพลิเคชันนำทางไปสถานที่ท่องเที่ยวได้
5. ยูสเคส Scan AR ผู้ใช้แอปพลิเคชันงานสามารถให้แอปพลิเคชันสแกน AR เพื่อดูข้อมูลเพิ่มเติมได้
6. ยูสเคส Management Build ผู้ดูแลระบบสามารถจัดการข้อมูลเพิ่ม ลบ แก้ไข สถานที่ท่องเที่ยวได้
7. ยูสเคส Management News ผู้ดูแลระบบสามารถจัดการข้อมูลเพิ่ม ลบ แก้ไข ข่าวประชาสัมพันธ์

หลังจากพัฒนาเสร็จแล้ว ได้นำแอปพลิเคชันไปเผยแพร่ใน Google Play ชื่อ 3H-Tech KAN ให้ผู้ใช้ดาวน์โหลดมาติดตั้งฟรีบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN บนสมาร์โฟน

หลังจากพัฒนาเสร็จแล้ว ได้นำแอปพลิเคชันไปเผยแพร่ใน Google Play ชื่อ 3H-Tech AR ให้ผู้ใช้ดาวน์โหลดมาติดตั้งฟรีบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แอปพลิเคชัน 3H-Tech AR บนสมาร์โฟน

หน้าจอหลักของแอปพลิชัน หน้าจอแรกเป็นเมนูหลัก ประกอบด้วย เมนูต่างๆ ดังนี้

AR CAMERA	เพื่อสแกนภาพ AR
TUTORIAL	สอนวิธีใช้งานแอปพลิเคชัน
ABOUT US	รายละเอียดผู้จัดทำ ดังแสดงในภาพที่ 7

ภาพที่ 7 หน้าจอหลัก 3H-Tech AR

เมนู AR CAMERA สแกนภาพความจริงเสริม ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงผลสแกนภาพความจริงเสริม

2. ผลประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ผู้วิจัยได้ทดสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน “3H Tech KAN” และแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR” จากผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 คน โดยแบบประเมินประสิทธิภาพอยู่ในกรอบการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของ ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ (อุไร ทองหัวไผ่, 2558) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H Tech KAN

ประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN”	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	ผลการประเมิน
1. ด้านความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN” (Functional Requirement Test)	**4.20**	**.34**	**ดี**
1.1 ความสามารถในการจัดระบบ	4.80	.44	ดีมาก
1.2 ความสามารถในการแจ้งข้อมูล/ข่าวประชาสัมพันธ์	5.00	.00	ดีมาก
1.3 ความสามารถในการบอกรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยว	4.20	.44	ดี
1.4 ความสามารถในการนำทางสถานที่ท่องเที่ยว	3.80	.44	ดี
1.5 ความสามารถในการแจ้งข้อมูลที่พัก/ร้านอาหาร/ร้านขายของที่ระลึก	3.80	.83	ดี
1.6 ความสามารถในการนำทางที่พัก/ร้านอาหาร/ร้านขายของที่ระลึก	3.60	.54	ดี
2. ด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN” (Functional Test)	**4.00**	**.16**	**ดี**
2.1 ความง่ายต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน“3H-Tech KAN”	3.80	.83	ดี
2.2 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล/ข่าวสารบนแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN”	3.80	.44	ดี
2.3 ความรวดเร็วในการประมวลผล	3.60	.89	ดี
2.4 ความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลในระบบ	4.60	.54	ดีมาก
2.5 ความถูกต้องในการนำทางสถานที่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก/ร้านอาหาร/ร้านขายของที่ระลึก	4.40	.89	ดีมาก
2.6 ความครอบคลุมของระบบที่พัฒนากับระบบงานจริง	3.80	.44	ดี
3. ด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN” (Usability Test)	**4.20**	**.55**	**ดี**
3.1 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ชนิดและตัวอักษรบนจอภาพ	4.20	.83	ดี
3.2 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ขนาดตัวอักษรบนจอภาพ	4.20	.83	ดี
3.3 ความเหมาะสมในการใช้สีของตัวอักษรและรูปภาพ	4.40	.54	ดีมาก
3.4 ความเหมาะสมในการใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพในการสื่อความหมาย	4.40	.54	ดีมาก
3.5 ความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการออกแบบจอภาพ	4.20	.83	ดี
3.6 ความเหมาะสมในการวางตำแหน่งของส่วนประกอบบนจอภาพ	3.80	.30	ดี
3.7 ความเหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้	4.20	.44	ดี
4. ด้านความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN” (Security Test)	**4.10**	**.37**	**ดี**
4.1 แอปพลิเคชันมีหน้าจอขอสิทธิการเข้าถึงข้อมูลผู้ใช้	4.00	.00	ดี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H Tech KAN (ต่อ)

ประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน “3H-Tech KAN”	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	ผลการประเมิน
4.2 ที่หน้าติดตั้งแอปพลิเคชัน แสดงข้อมูลนโยบายความเป็นส่วนตัวให้ผู้ใช้ทราบ	4.20	.44	ดี
4.3 แอปพลิเคชันขอสิทธิเข้าถึงข้อมูลตำแหน่งผู้ใช้งาน	4.00	.70	ดี
4.4 แอปพลิเคชันควบคุมตามสิทธิที่ได้รับอย่างถูกต้อง	4.20	.83	ดี
โดยรวมทุกด้าน	**4.12**	**.21**	**ดี**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน (Functional Requirement Test) และด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชัน (Usability Test) ค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบน .34 ด้านความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน (Security Test) ค่าเฉลี่ย 4.10 ส่วนเบี่ยงเบน 0.379 และด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน (Functional Test) ค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบน .16 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR

ประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR”	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	ผลการประเมิน
1. ด้านความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR” (Functional Requirement Test)	**4.24**	**.38**	**ดีมาก**
1.1 ความสามารถในการจัดระบบ	4.20	.44	ดี
1.2 ความสามารถในการแปลผล AR Marker	4.00	.70	ดี
1.3 ความสามารถในการแสดงผลภาพ AR ต่าง ๆ เช่น Model 3 มิติ คลิปวิดีโอ เป็นต้น	4.40	.89	ดีมาก
1.4 ความสามารถในการแสดงผลเสียงประกอบ AR ต่าง ๆ เช่น เสียงประกอบ Model 3 มิติ, เสียงประกบอคลิปวิดีโอ เป็นต้น	4.40	.54	ดีมาก
1.5 ความสามารถในการแสดงวิธีการใช้งาน	4.20	.44	ดี
2. ด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR” (Functional Test)	**3.92**	**.41**	**ดี**

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR (ต่อ)

ประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR”	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	ผลการประเมิน
2.1 ความง่ายต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR”	4.40	.89	ดีมาก
2.2 ความน่าเชื่อถือของการแสดงผลข้อมูลบนแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR”	4.20	.44	ดี
2.3 ความรวดเร็วในการประมวลผล	3.80	.83	ดี
2.4 ความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลในระบบ	3.80	.83	ดี
2.5 ความครอบคลุมของระบบที่พัฒนากับระบบงานจริง	3.40	.54	ดี
3. ด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR” (Usability Test)	**4.06**	**.35**	**ดี**
3.1 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ชนิดและตัวอักษรบนจอภาพ	3.60	.54	ดี
3.2 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ขนาดตัวอักษรบนจอภาพ	4.00	.70	ดี
3.3 ความเหมาะสมในการใช้สีของตัวอักษรและรูปภาพ	3.80	.44	ดี
3.4 ความเหมาะสมในการใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพในการสื่อความหมาย	4.40	.54	ดี
3.5 ความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการออกแบบจอภาพ	5.00	.00	ดีมาก
3.6 ความเหมาะสมในการวางตำแหน่งของส่วนประกอบบนจอภาพ	4.20	.83	ดี
3.7 ความเหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้	3.40	.54	ดี
4. ด้านความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน “3H-Tech AR” (Security Test)	**4.15**	**.48**	**ดี**
4.1 แอปพลิเคชันมีหน้าจอขอสิทธิการเข้าถึงข้อมูลผู้ใช้	4.00	.70	ดี
4.2 ที่หน้าติดตั้งแอปพลิเคชันแสดงข้อมูลนโยบายความเป็นส่วนตัวให้ผู้ใช้ทราบ	4.20	.44	ดี
4.3 แอปพลิเคชันขอสิทธิเปิดใช้กล้องถ่ายรูป	4.20	.44	ดี
4.4 แอปพลิเคชันควบคุมตามสิทธิที่ได้รับอย่างถูกต้อง	4.20	.44	ดี
โดยรวมทุกด้าน	**4.09**	**.22**	**ดี**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .22 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR จากมากไปน้อย ได้แก่ ความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน (Functional Requirement Test) ค่าเฉลี่ย 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .38 รองลงมาด้านความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน (Security Test) ค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบน 0.487 ด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชัน (Usability Test) ค่าเฉลี่ย 4.06 ส่วนเบี่ยงเบน .35 และด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน

(Functional Test) ค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบน .41 ตามลำดับ

3. ผลประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN ผู้วิจัยแบ่งการประเมินระดับความพึงพอใจออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN

ความพึงพอใจแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S	ผลการประเมิน
1. ด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN (Usability Test)	**4.46**	**.45**	**มากที่สุด**
1.1 ความง่ายต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN	4.47	.57	มากที่สุด
1.2 ความรวดเร็วในการประมวลผล	4.40	.67	มากที่สุด
1.3 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ชนิดและตัวอักษรบนจอภาพ	4.40	.62	มากที่สุด
1.4 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ขนาดตัวอักษรบนจอภาพ	4.23	.77	มากที่สุด
1.5 ความเหมาะสมในการใช้สีของตัวอักษรและรูปภาพ	4.50	.63	มากที่สุด
1.6 ความเหมาะสมในการใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพในการสื่อความหมาย	4.43	.62	มากที่สุด
1.7 ความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการออกแบบจอภาพ	4.53	.62	มากที่สุด
1.8 ความเหมาะสมในการวางตำแหน่งของส่วนประกอบบนจอภาพ	4.40	.77	มากที่สุด
1.9 ความเหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้	4.47	.73	มากที่สุด
1.10 คำศัพท์ที่ใช้ ผู้ใช้มีความคุ้นเคยและสามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย	4.43	.56	มากที่สุด
1.11 ความเหมาะสมการจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาเป็น ข่าว ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร	4.63	.55	มากที่สุด
1.12 ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน	4.63	.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN มีความพึงพอใจด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชันรวมทุกเรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .45 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องความเหมาะสมการจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาเป็นข่าว ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และเรื่องในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .55 รองลงมาเรื่องความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการออกแบบจอภาพ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62 และเรื่องความเหมาะสมในการใช้สีของตัวอักษรและรูปภาพ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .30 ตามลำดับ

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR โดยข้อมูลสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR

ความพึงพอใจแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S	ผลการประเมิน
1. ด้านคุณลักษณะการออกแบบ แอปพลิเคชัน 3H-Tech AR (Usability Test)	**4.69**	**.34**	**มากที่สุด**
1.1 ความง่ายต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR	4.67	.54	มากที่สุด
1.2 ความรวดเร็วในการประมวลผล	4.67	.47	มากที่สุด
1.3 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ชนิดและตัวอักษรบนจอภาพ	4.60	.49	มากที่สุด
1.4 ความเหมาะสมในการเลือกใช้ขนาดตัวอักษรบนจอภาพ	4.63	.49	มากที่สุด
1.5 ความเหมาะสมในการใช้สีของตัวอักษรและรูปภาพ	4.73	.45	มากที่สุด
1.6 ความเหมาะสมในการใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพในการสื่อความหมาย	4.63	.55	มากที่สุด
1.7 ความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการออกแบบจอภาพ	4.70	.46	มากที่สุด
1.8 ความเหมาะสมในการวางตำแหน่งของส่วนประกอบบนจอภาพ	4.67	.47	มากที่สุด
1.9 ความเหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้	4.73	.52	มากที่สุด
1.10 คำศัพท์ที่ใช้ ผู้ใช้มีความคุ้นเคยและสามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย	4.73	.52	มากที่สุด
1.11 ความเหมาะสมการจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาเป็น AR Camera, Tutorial, About Us	4.80	.40	มากที่สุด
1.12 ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน	4.73	.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR มีระดับความพึงพอใจด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชันรวมทุกเรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐสน .346 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องความเหมาะสมการจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาเป็น AR Camera, Tutorial, About Us ด้วยค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .40 รองลงมาเรื่องความเหมาะสมในการใช้สีของตัวอักษรและรูปภาพ เรื่องความเหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้ เรื่องคำศัพท์ที่ใช้ ผู้ใช้มีความคุ้นเคยและสามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย และเรื่องในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .52 และเรื่องความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการออกแบบจอภาพ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน.46 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1) ผลการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม เป็นไปตามขอบเขตการพัฒนาแอปพลิเคชัน บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ประกอบด้วย เมนูต่าง ๆ ได้แก่ Home News สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร/ที่ระลึก ที่พัก และ About ส่วนการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR หลังจากพัฒนาเสร็จแล้ว ได้นำแอปพลิเคชันไปเผยแพร่ใน Google Play ชื่อ 3H-Tech AR ให้ผู้ใช้ดาวน์โหลดมาติดตั้งฟรีบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ซึ่งหน้าจอหลักของแอปพลิชัน หน้าจอแรกเป็นเมนูหลัก ประกอบด้วย เมนูต่าง ๆ ได้แก่ AR CAMERA TUTORIAL และเมนู ABOUT US ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการสร้างต้นแบบ ของ Kendall and Kendall (2003) ซึ่งระบุว่ามี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การกำหนดความต้องการ 2. การออกแบบต้นแบบ 3. นำต้นแบบไปใช้ และ 4. การปรับแต่งต้นแบบจนกระทั่งผู้ใช้งานเกิดความพึงพอใจ แล้วจึงจะสามารถนำต้นแบบที่ได้ไปใช้งานได้จริง (Operational Prototype) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำตามกระบวนการดังกล่าวครบทั้ง 4 ขั้นตอน

ในส่วนของการพัฒนาแอปพลิเคชันที่สนับสนุนเทคโนโลยีความจริงเสริม ผู้วิจัยได้ออกแบบการทำงานเทคโนโลยีความจริงเสริม ดังที่ สุพรรณพงศ์ วงษ์ศรีเพ็ง และณัฐวี อุตกฤษฎา (2555) กล่าวถึงส่วนสำคัญของการทำงานของความจริงเสริม ว่ามีมีเทคนิควิธีการอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1. Tracking Devices & Sensor Fusion เป็นการใช้อุปกรณ์ทางด้านฮาร์ดแวร์ ระบุตำแหน่งและทิศทางที่ถูกต้องของมุมมองภาพจากตัวผู้ใช้งาน แล้วส่งค่าตัวแปรให้คอมพิวเตอร์คำนวณการประสานภาพ และ 2. Image Processing and Marking เป็นวิธีการที่ใช้ความสามารถทางด้านซอฟต์แวร์ในการคำนวณภาพจริงที่ได้รับจากกล้อง โดยอาศัยสื่อกลางที่เป็นเครื่องหมายในการกำหนดทิศทางและตำแหน่งให้กับสภาพแวดล้อมเสมือนในการคำนวณ เป็นการตรวจจับแผ่นสัญลักษณ์ ที่จัดเก็บภาพแบบ Image Binary และ Pose Estimation เป็นการคำนวณเพื่อหาตำแหน่งเชิง 3 มิติ ค่านี้จะอยู่ในรูปแบบเมตริกซ์ขนาด 4x4 ที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่าง Camera Coordinated Frame เป็นค่าอ้างอิงตำแหน่งกล้องเว็บแคม Marker Coordinated Frame เป็นค่าอ้างอิงตำแหน่งของแผ่นสัญลักษณ์ (Marker) ซึ่งผู้วิจัยได้นำภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 แห่ง เป็นสัญลักษณ์ (Marker) สำหรับให้ผู้ใช้ส่องกล้อง หลังจากส่องกล้องผู้ใช้จะเห็นคลิปวิดีโอโมเดล 3 มิติ ภาพเคลื่อนไหว ได้ยินเสียง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ พีรวัฒน์ เอี่ยมโคกสูง (2556) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีความจริงเสริม เป็นการนำหลักการของการตรวจจับการเคลื่อนไหว (Motion Detection) การตรวจจับการเต้นหรือการเคาะ (Beat Detection) การจดจำเสียง (Voice Recognize) และการประมวลผลภาพ (Image Processing) โดยนอกจากการตรวจจับการเคลื่อนไหวแล้ว เทคโนโลยีความจริงเสริมยังเป็นการตอบสนองบางอย่างของระบบผ่านสื่อนั้น โดยต้องมีการตรวจจับเสียงของผู้ใช้งานและประมวลผลด้วยหลักการเคาะ เพื่อให้เกิดจังหวะในการสร้างเลือกแก่ระบบ เช่น เสียงในการสั่งให้ตัวสื่อตอบโต้ผู้ใช้ (Interactive Media) ทำงาน ทั้งนี้การสั่งการด้วยเสียงจัดว่าเป็นความจริงเสริม ส่วนการประมวลผลภาพนั้นเป็นส่วนเสริมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนย่อยของความจริงเสริม เนื่องจากเน้นไปที่การทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent: AI) ในการสื่ออารมณ์กับผู้ใช้บริการผ่านสีและรูปภาพ

2) ผลการประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์จากผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .21 ส่วนประสิทธิภาพแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR จากผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .22 สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ เสือแพร (2559) เรื่อง “การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ในการศึกษาการใช้โปรแกรม SCILAB เบื้องต้น” ที่พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ และศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ผลการวิจัย พบว่า ผลในการสร้างแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีผลการประเมินความเหมาะสมของแอปพลิเคชันโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน 3H-Tech KAN และแอปพลิเคชัน 3H-Tech AR มีความพึงพอใจด้านคุณลักษณะการออกแบบแอปพลิเคชันโดยรวมทุกเรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 และด้วยค่าเฉลี่ย 4.69 ตามลำดับ โดยมีความพึงพอใจต่อการออกแบบเรื่องความเหมาะสมของการจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหามากที่สุดทั้ง 2 แอปพลิเคชัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อานนท์ แทนไชยสง (2558) เรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันเสมือนจริง เรื่องอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ด้วยเทคโนโลยีออคเมนต์เตดเรียลริตี้ ซึ่งมีความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแบ่งหมวดหมู่ทำให้ง่ายต่อการค้นหา และสามารถมองแอปพลิเคชันในภาพรวมได้ว่ามีความสามารถในการทำงานเรื่องใดบ้าง ทำให้ผู้ใช้งานเข้าถึงได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี” ทำให้ทราบผลการออกแบบแอปพลิเคชันเป็นประโยชน์กับผู้ใช้งาน ดังนั้นหากชุมชน หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ที่ต้องการออกแบบแอปพลิเคชันที่รองรับเทคโนโลยีความจริงเสริม ควรมีข้อพิจารณา ดังนี้

1. ยิ่งใช้โมเดล 3 มิติ ที่มีการเคลื่อนไหว มีภาพ เสียง จะยิ่งช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับแอปพลิเคชัน
2. ไฟล์โมเดล 3 มิติ ควรเป็นไฟล์ที่แอปพลิเคชันนั้น ๆ รองรับ เช่น ไฟล์ fbx เป็นต้น
3. ควรนำแอปพลิเคชันไปประยุกต์ใช้การในระดับใหญ่ขึ้นเช่น ระดับมหาวิทยาลัย ระดับในองค์กร หรือบริษัทต่าง ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช) ประจำปีงบประมาณ 2562 คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อการสนับสนุนโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตเมืองกาญจนบุรี ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัลจากกองทุนวิจัย มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. **4 เดือนแรก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้กว่า 8 แสนล้านบาท.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 25 กันยายน 25 2560). จากhttp://www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=8456.

กัลยา วานิชย์บัญชา. **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงแรมพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2542.

กิตติ เสือแพร. **การพัฒนาแอพลิเคชั่นเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ในการศึกษาการใช้โปรแกรม SCILAB เบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2559.

ข่าวสดออนไลน์. **กระทรวงท่องเที่ยวฯ จับมือ ตร.ท่องเที่ยว ชู “เมืองกาญจน์โมเดล” นำร่องแก้เอาเปรียบนักท่องเที่ยว.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 27กันยายน 2560). จาก https://www.khaosod.co.th / economics/news_263186.

เทคโนโลยีความเป็นจริงประดิษฐ์ (Augmented Reality). (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 26 สิงหาคม 2560). จาก https://sites.google.com/a/bumail.net/virtual-reality/course-materials

พีรวัฒน์ เอี่ยมโคกสูง. **การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนสมาร์ทโฟนสำหรับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว.** นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2556.

รายชื่ออำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 26 กันยายน 2560). จากhttps://sathai.com/geo/กาญจนบุรี

วีดวิล. **โลกเข้าสู่ยุค Post-Pc แล้ว.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 20 กันยายน 2560). จาก http://www.veedvil.com/ infographics/post-pc-era-infographic/.

สุพรรณพงศ์ วงษ์ศรีเพ็ง และณัฐวี อุตกฤษฎ์. **การประยุกต์ใช้เทคนิคความจริงเสริมเพื่อใช้ในการสอนเรื่องพยัญชนะภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2555.

อานนท์ แทนไชยสง. “การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเสมือนจริง เรื่องอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ด้วยเทคโนโลยีออคเมนต์เตดเรียลริตี้,” ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 1;** 12-13 พฤษภาคม 2558; มหาสารคาม มหาสารคาม; มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558. หน้า 105-110.

อุไร ทองหัวไผ่. “การทดสอบซอฟต์แวร์,” **เกษมบัณฑิต.** 16, 2 (กรกฎาคม 2558): 140-154.

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม).** กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2560.

Kendall, J. and K. Kendall. **Systems Analysis and Design.** New Jersey: Prentice Hall, 2003.

อิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจนเนอเรชั่นแซดในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจในจังหวัดอุบลราชธานี

Influence of Educational Service Quality Perception towards Academic Engagement of the Gen Z Customers in the Educational Institutions Providing Teaching and Learning Management in Business Administration in Ubon Ratchathani Province

สุขวิทย์ โสภาพล และธัญญา สุพรประดิษฐ์ชัย
Sukhawit Sopapol and Tanya Supornpraditchai

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
Faculty of Business Management, Panyapiwat Institute of Management
E-mail: sukhawit.s@ubu.ac.th
Received: May 11, 2021; Revised: June 18, 2021; Accepted: June 19, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ และอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจนเนอเรชั่นแซดในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 368 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการศึกษา การรับรู้ ในคุณภาพการบริการทางการศึกษา 5 มิติ ตามเครื่องมือวัดคุณภาพการบริการ SERVQUAL ได้แก่ สิ่งที่จับต้องได้ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองของพนักงาน ความไว้วางใจ และความเอาใจใส่ พบว่า การรับรู้บริการที่ดี ทุกมิติ อย่างไรก็ตามการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษามีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการในด้านปัญญา (R^2 = 18.5%) และด้านพฤติกรรม (R^2 = 13.3%)เพียงเล็กน้อย แต่มีอิทธิพลสูงต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการด้านอารมณ์ (R^2 = 29.6%) โดยมี 2 ปัจจัย ที่แสดงค่า p-value < .05 ได้แก่ การรับรู้ในมิติความเอาใจใส่ และมิติสิ่งที่จับต้องได้

คำสำคัญ: การรับรู้ คุณภาพบริการทางการศึกษา ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ

Abstract

The objective of this research was to study perception and influence of the perception of educational service quality towards academic engagement of the Gen Z Customers in the educational institutions providing teaching and learning management in business administration in Ubon Ratchathani Province. The research was conducted by collecting data from the samples consisting of 368 undergraduate students. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research findings were found as follows.

The findings of the perception of the educational services in 5 dimensions of the SERVQUAL instrument included tangible things, reliability, employees' response, trust, and attention showed that the perception was good in all dimensions. However, the perception of the educational service quality influenced a little bit on academic engagement in intellect (R^2 = 18.5%) and behavior (R^2 = 13.3%), but it influenced at a high level on academic engagement in emotion (R^2 =29.6%) with 2 factors that showed p-value < 0.05. The 2 factors were the perception in the attention and the tangible thing dimensions.

Keywords: Perception, Educational Service Quality, Academic Engagement

บทนำ

Gen Z เป็นกลุ่มที่เกิดระหว่าง ปี ค.ศ. 1995-2010 (Mohr and Mohr, 2017) มีบุคลิกที่มีความมั่นใจและมีโลกส่วนตัวสูงชอบทำงานโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัยในบรรยากาศการทำงานที่ดี (ธัญนันท์ วีรภัทรรุ่งโรจน์, 2559) และเนื่องจาก Gen Z เกิดมาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยทำให้ Gen Z จะแตกต่างจากคนรุ่นก่อนมาในด้านการรับรู้ข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลเน็ตเวิร์คมากกว่าเจเนอเรชั่นอื่นและที่สำคัญคือเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดอุบลราชธานีมี สถาบันอุดมศึกษาถึง 8 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น กลุ่มสถาบันวิชาการสาธารณสุขแทคโนโลยีทางการแพทย์ สถาบันพระบรมราชชนก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์วิทยาเขตพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือผู้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยมีจำนวนลดลงอย่างมากในปัจจุบัน ในปี 2563 จำนวนเรียกรับนักศึกษากว่า 5 แสนคน แต่มีผู้สมัครเพียง 4 แสนคน (Admission premium, 2564) ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีจำนวนเกินความต้องการ จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยจึงลดลงอย่างมาก อีกทั้งปัญหาด้านคุณภาพของบัณฑิตเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ประเด็นสำคัญของการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตจึงอยู่ที่การเน้นที่ตัวนักศึกษาโดยการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาตนเอง มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เป็นสถาบันให้ความรู้ไปเป็นสถาบันผู้ให้บริการที่มีลักษณะการอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้อาจตอบโจทย์ความต้องการของนักศึกษามากกว่า (สุทธิพร สัจพันโรจน์, 2562) ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันจึงมีการแข่งขันสูง ปัจจัยสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งคือคุณภาพการบริการ (service quality) ที่ผู้ใช้บริการได้แก่ นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงได้รับ โดยยึดหลักผู้มาใช้บริการเป็นศูนย์กลาง (สุภัสรา วิภากูล, 2561) นอกจากนั้นจากการศึกษาของ Brown (2014) พบว่าการบริการทางการศึกษาของนักศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ (academic engagement) ของนักศึกษาซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในวิชาการหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดโดยสถาบันการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับการรับรู้ในคุณภาพการบริการทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาของกลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่ม Gen Z ซึ่งเป็นนักศึกษาส่วนใหญ่ว่าจะมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของนักศึกษามากน้อยอย่างไร โดยในงานวิจัยนนี้ใช้ SERVQUAL ซึ่งเป็นรูปแบบคุณภาพการบริการ 5 มิติที่พัฒนาขึ้นโดย Parasuraman และคณะ(Parasuraman, Ziethaml and Berry, 1988) เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ใช้กันกว้างขวางมากที่สุดที่ใช้วัดคุณภาพการบริการ (Arambewela and Hall, 2006) รวมทั้งมีการใช้ SERVQUAL 5 มิติในการศึกษาคุณภาพการบริการทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอย่าง

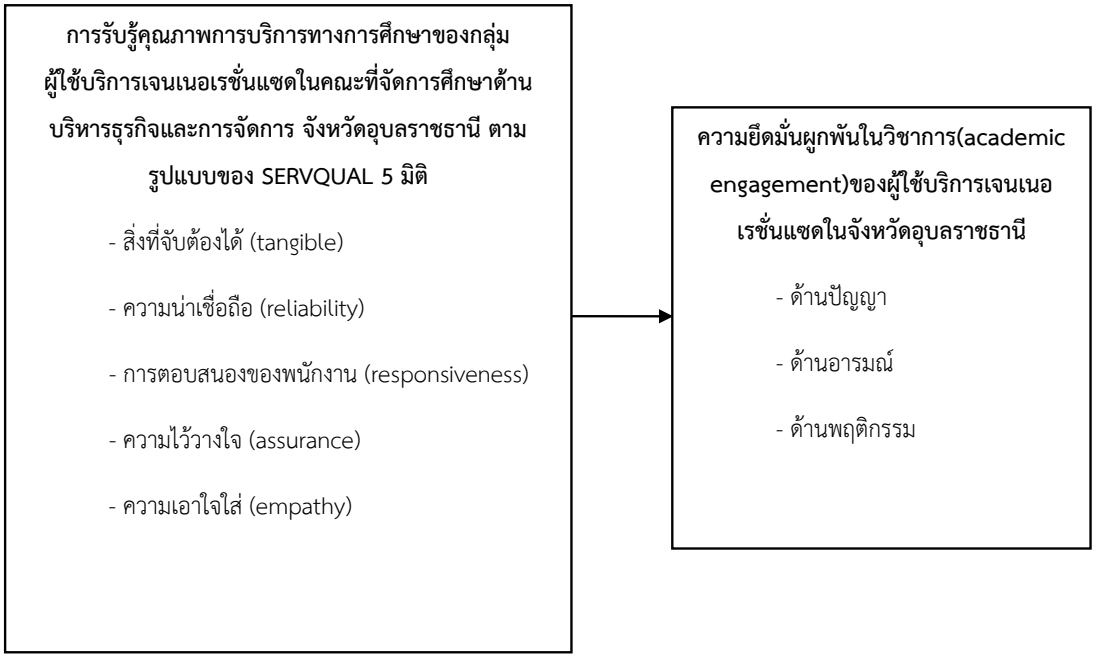
แพร่หลาย (Al-Otaibi, Yusof and Ismail, 2016) ข้อค้นพบที่จะได้จากงานวิจัยนี้ย่อมมีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริการทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของนักศึกษาในยุคปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งตัวนักศึกษาและสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการทางการศึกษาของกลุ่มผู้ใช้บริการ กลุ่ม Gen Z ในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่ม Gen Z ในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4,550 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และขนาดความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน

งานวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มตามชั้นปีของนักศึกษา ประกอบด้วย ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ตามลำดับ ก่อนกำหนดจำนวนตัวอย่างของแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนจำนวนของนักศึกษาแต่ละชั้นปีของแต่ละมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ยึดหลักให้ประชากรในช่วงชั้นเดียวกันมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด โดยงานวิจัยนี้ได้แบ่งกลุ่มประชากรตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่จัดการเรียนการสอนด้านการบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานีได้เป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยมหาวิทยาลัย 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม โดยทดสอบความตรง (validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC คำนวณรวมทั้งฉบับ = .91 ซึ่งมีค่ามากกว่า .6 แสดงว่า แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงผ่านเกณฑ์คุณภาพ (บุญใจ ศรีสถิตยนรากูร, 2555) จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าเท่ากับ .90 กล่าวคือ มีค่าการวิเคราะห์มีค่าตั้งแต่ .7 ขึ้นไป อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูร, 2555)

งานวิจัยนี้ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านการบริหารธุรกิจและการจัดการ ในจังหวัดอุบลราชธานี (y) กับตัวแปรอิสระการรับรู้ใน 5 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ในมิติสิ่งที่จับต้องได้ (x1) การรับรู้ในมิติความน่าเชื่อถือ (x2) การรับรู้ในมิติการตอบสนองของพนักงาน (x3) การรับรู้ในมิติความไว้วางใจ (x4) และ การรับรู้ในมิติความเอาใจใส่ (x5) ตามลำดับ โดยงานวิจัยนี้ใช้คำว่า per1 per 2 per 3 per 4 และ per 5 ตามลำดับและงานวิจัยนี้ได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ นอกจากนั้นเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาพหุสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (multicollinearity) ทั้ง 5 ตัว ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวต้องมีค่าน้อยกว่า 10 และพบว่าตัวแปรอิสระในงานวิจัยนี้มีค่า VIF น้อยกว่า 10 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจนเนอเรชั่นแซดในมหาวิทยาลัยในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ในคุณภาพการบริการทางการศึกษา

ในงานวิจัยนี้พบว่าค่าเฉลี่ยของการรับรู้มากที่สุดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการทางการศึกษาในด้านความไว้วางใจ (4.09) ค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการมีค่าต่ำสุดในด้านการตอบสนองของพนักงาน (3.66) อย่างไรก็ตาม เมื่อแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการรับรู้พบว่าอยู่ในระดับการรับรู้การบริการที่ดี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการของสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านการบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี

คุณภาพการบริการใน 5 มิติ	ค่าเฉลี่ยการรับรู้	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
สิ่งที่จับต้องได้ (tangible)	3.68	.89	ระดับการรับรู้การบริการที่ดี
ความน่าเชื่อถือ (reliability)	3.93	.90	ระดับการรับรู้การบริการที่ดี
การตอบสนองของพนักงาน (responsiveness)	3.66	.93	ระดับการรับรู้การบริการที่ดี
ความไว้วางใจ (assurance)	4.09	.82	ระดับการรับรู้การบริการที่ดี
ความเอาใจใส่ (empathy)	3.87	.92	ระดับการรับรู้การบริการที่ดี
ภาพรวม	3.85	.892	ระดับการรับรู้การบริการที่ดี

2. ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ

ในด้านความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของความคิดเห็นเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจเนอเรชั่นแซดเท่ากับ 3.84 ซึ่งหมายถึง ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการมาก ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุดของความคิดเห็นต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ (academic engagement) รายด้านพบในด้านปัญญา ($\overline{X}$ = 3.94) โดยเฉพาะความทุ่มเทในการเรียน ($\overline{X}$ = 4.06) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดพบในด้านพฤติกรรม ($\overline{X}$ = 3.66) โดยเฉพาะการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน ($\overline{X}$ = 3.40) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจนเนอเรชั่นแซดในสถาบันที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี

ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ		ค่าเฉลี่ย		แปลผล
		รายข้อ	รายด้าน	
ด้านปัญญา			3.94	มาก
1	ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการเรียน	4.06		มาก
2	การพัฒนาตนเองด้านการเรียน	3.74		มาก
3	การควบคุมตนเองด้านการเรียนการสอน	4.01		มาก

ตารางที่ 2 ระดับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการเจนเนอเรชั่นแซดในสถาบันที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในจังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ		ค่าเฉลี่ย		แปลผล
		รายข้อ	รายด้าน	
ด้านอารมณ์			3.92	มาก
4	ความรู้สึกที่มีต่อสถาบัน	3.70		มาก
5	ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน	3.83		มาก
6	ความรู้สึกที่มีต่อผู้เกี่ยวข้อง	4.23		มาก
ด้านพฤติกรรม			3.66	มาก
7	การจัดการเกี่ยวกับการเรียน	3.92		มาก
8	การเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน	3.40		ปานกลาง
	เฉลี่ยรวม	3.84		มาก

3. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างตัวแปรตามความยึดมั่นผูกพันในวิชาการกับตัวแปรอิสระการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษา

3.1 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างตัวแปรตามความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของผู้ใช้บริการ Gen Z ด้านปัญญา (engagement: cognitive aspect) หรือ Y1 กับการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษา (perception) 5 มิติ แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์การถดถอยและการทดสอบทีของสมการถดถอยระหว่างตัวแปรตามความยึดมั่นผูกพันในวิชาด้านปัญญา (cognitive aspect) กับตัวแปรอิสระการรับรู้คุณภาพการบริการ (perception) 5 มิติ

Predictor	Coef	SECoef	T	P	VIF
Constant	2.4580	0.1638	15.01	0.000	
per1	0.17528	0.05034	3.48	0.001	2.0
per2	0.01198	0.06009	0.20	0.842	2.8
per3	-0.06124	0.04935	-1.24	0.215	2.4
per4	0.18011	0.05731	3.14	0.002	2.4
per5	0.05826	0.05225	1.12	0.266	2.4

สัมประสิทธิ์การทำนาย R^2 = 18.5%

สัมประสิทธิ์การทำนายแบบแก้ R^2 (adj) = 17.4%

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า = 0.445248

จากตารางที่ 3 ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของผู้ใช้บริการ Gen Z ด้านปัญญา (engagement: cognitive aspect) หรือY1 กับการรับรู้คุณภาพการบริการ (perception) 5 พบว่า การรับรู้คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการด้านปัญญา โดยตัวแปรการรับรู้ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การรับรู้ในมิติความไว้วางใจ (per4) (β = 0.180) และการรับรู้ในมิติสิ่งที่จับต้องได้ (per1)

(β=0.175) ส่วนรับรู้ในมิติการตอบสนองของพนักงาน (per 3) (β=0.0612) ความเอาใจใส่ (per5) (β=0.0583) และความน่าเชื่อถือ (per2) (β=0.0120) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย R^2 = 18.5% แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ และร่วมกันทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาการได้ร้อยละ 18.5 และสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณได้ดังนี้

$$Y1 = 2.46 + 0.175\ per1 + 0.180\ per4$$

3.2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของผู้ใช้บริการ Gen Z ด้านอารมณ์ (engagement: emotional aspect) หรือY2 กับการรับรู้คุณภาพการบริการ (perception) 5 มิติ แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์การถดถอยและการทดสอบทีของสมการถดถอยระหว่างตัวแปรตามความยึดมั่นผูกพันในวิชาด้านอารมณ์ (emotional aspect) กับตัวแปรอิสระการรับรู้คุณภาพการบริการ (perception) 5 มิติ

Predictor	Coef	SECoef	T	P	VIF
Constant	1.9179	0.1790	10.72	0.000	
per1	0.24362	0.05500	4.43	0.000	2.0
per2	0.01613	0.06567	- 0.25	0.806	2.8
per3	0.24362	0.05500	4.43	0.000	2.4
per4	0.01613	0.06567	- 0.25	0.806	2.5
per5	0.24362	0.05500	4.43	0.000	2.4

สัมประสิทธิ์การทำนาย R^2 = 29.6 % สัมประสิทธิ์การทำนายแบบแก้ R^2 (adj) = 28.6%
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า = 0.486548

จากตารางที่ 4 ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของผู้ใช้บริการ Gen Z ด้านอารมณ์ (engagement: emotional aspect) หรือY2 กับการรับรู้ในการบริการ (perception) 5 มิติ พบว่าการรับรู้ในคุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการด้านอารมณ์ โดยตัวแปรการรับรู้ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ในมติความเอาใจใส่ (per 5) (β = 0.250) และการรับรู้ในมิติสิ่งที่จับต้องได้ (per1) (β = 0.244) ส่วนการรับรู้ในมิติการตอบสนองของพนักงาน (per 3) (β = 0.0235) ความไว้วางใจ (per4) (β = 0.0226) และความน่าเชื่อถือ (per2) (β = 0.0161) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย R2 =29.6 % แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ และ ร่วมกันทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาการได้ร้อยละ 29.6 และสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณได้ดังนี้

$$Y2 = 1.92 + 0.244\ per1 + 0.250\ per5$$

3.2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของผู้ใช้บริการ Gen Z ด้านพฤติกรรม (engagement: behavior aspect) หรือY3 กับการรับรู้คุณภาพการบริการ (perception) 5 มิติ แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์การถดถอยและการทดสอบทีของสมการถดถอยระหว่างตัวแปรตามความยึดมั่นผูกพันในวิชาด้านพฤติกรรม (behavioral aspect) กับตัวแปรอิสระการรับรู้ (perception) 5 มิติ

Predictor	Coef	SECoef	T	P	VIF
Constant	2.1734	0.2126	10.22	0.000	
per1	0.14990	0.06533	2.29	0.022	2.0
per2	0.03322	0.07800	0.43	0.670	2.8
per3	0.04022	0.06406	0.63	0.530	2.4
per4	0.01448	0.07439	0.19	0.846	2.5
per5	0.14639	0.06781	2.16	0.032	2.5

สัมประสิทธิ์การทำนาย R^2 = 13.3%

สัมประสิทธิ์การทำนายแบบแก้ R^2 (adj) = 12.1%

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า = 0.577910

จากตารางที่ 5 ความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของผู้ใช้บริการ Gen Z ด้านพฤติกรรม (engagement: behavioral aspect) หรือ Y3 กับการรับรู้ในการบริการ (perception) 5 มิติ พบว่าการรับรู้คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการด้านพฤติกรรม โดยตัวแปรการรับรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การรับรู้ในมิติสิ่งที่จับต้องได้ (β = 0.150) และการับรู้ในมิติความเอาใจใส่ (β = 0.146) ส่วนการรับรู้ในมติการตอบสนองของพนักงาน (β = 0.0402) ความน่าเชื่อถือ (β = 0.0332) และความไว้วางใจ (β = 0.0145) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย R2 = 13.3% แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ และร่วมกันทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาการได้ร้อยละ13.3 และสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณได้ดังนี้

$$Y3 = 2.17 + 0.150\ per1 + 0.0146\ per5$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการทางการศึกษาของกลุ่มผู้ใช้บริการ กลุ่ม Gen Z ในคณะที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจและการจัดการในมหาวิทยาลัยในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดของการรับรู้พบในมิติความไว้วางใจ ในด้านคณาจารย์มีความรู้ความสามารถและในการถ่ายทอด รองลงมา คือคณาจารย์มีความเป็นมืออาชีพในการตอบข้อซักถามของนักศึกษา ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดของการรับรู้พบในมิติสิ่งที่จับต้องได้ในด้านอาคารและสถานที่ทันสมัย รองลงมาคือมิติการตอบสนองในการ

ให้บริการ โดยเฉพาะในด้านเจ้าหน้าที่ตอบข้อซักถามหรือข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักศึกษาอย่างทันทีทันใด สอดคล้องกับ Nelwan (2020) ที่พบว่านักศึกษารับรู้การบริการสูงที่สุดในมิติความไว้วางใจ และรับรู้การบริการต่ำสุดในมิติสิ่งที่จับต้องได้

2. อิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของกลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่ม Gen Z

จากการวิจัยอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพการบริการตามรูปแบบ SERVQUAL 5 มิติ ได้แก่ สิ่งที่จับต้องได้ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองของพนักงาน ความไว้วางใจ และความเอาใจใส่ ต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการ 3 ด้าน ที่ประกอบด้วย ด้านปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การทำนายมีค่าสูงที่สุด 29.6 % ในด้านความยึดมั่นผูกพันในวิชาการด้านอารมณ์ (ความรู้สึกต่อสถาบัน การเรียน และผู้เกี่ยวข้อง) โดยพบว่า การรับรู้ในมิติความเอาใจใส่ ซึ่งครอบคลุมในประเด็นความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะของความเข้าใจของผู้สอนต่อความต้องการของนักศึกษา ตลอดจนการมีทัศนคติที่ดีและให้เกียรตินักศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกสูงสุด รองลงมาคือ การรับรู้ในมิติสิ่งที่จับต้องได้สอดคล้องกับ Groves et al (2015) ที่พบว่าคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยอิทธิพลของการรับรู้ในการบริการทางการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาการในระดับสาขาวิชา ระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มนักศึกษาต่างชาติ

2. ควรมีการวิจัยต่อไปเกี่ยวกับอิทธิพลของความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของนักศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจากผู้เขียนได้รับกำลังใจจากครอบครัว เพื่อนร่วมรุ่น MBA MTM 12 เพื่อนในที่ทำงาน ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ภญ.ธัญญา สุพรประดิษฐ์ชัย ที่ให้คำปรึกษาและชี้แนะองค์ความรู้ที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่งในการพัฒนา และปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยทุกขั้นตอนตลอดจนการเขียนบทความวิจัยนี้ ผมขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ธัญนันท์ วีรภัทรรุ่งโรจน. **ลักษณะความแตกต่างระหว่าง Generation X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานครและพฤติกรรมในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2559

ธานินท์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: วี อินเตอร์ พริ้นต์, 2553.

บุญใจ ศรีสถิตนรากูร. **การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สุภัสรา วิภากูล. “คุณภาพการให้บริการที่เป็นเลิศกับความประทับใจของผู้ใช้บริการในสถาบันอุดมศึกษา,” **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** 16, 2 (กรกฎาคม 2561): 20-33.

สุทธิพร สัจพนโรจน์. **ความท้าทายของอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน.สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 16 ธันวาคม 2563). จาก http://il.mahidol.ac.th/ th/ i-Learning-Clinic/ lecture-and-learning-management

Admission premium. **เปรียบเทียบสถิติ** TCAS61,TCAS62,TCAS63 (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 14 มิถุนายน 2564). จาก https://www.admissionpremium.com/content/6173

Al-Otaibi, S. A., S. M. Yusof and W. K. Wan Ismail. "A Review of Service Quality at Higher Learning Institutions," **European Journal of Business and Management.** 8, 30 (2016): 46-53.

Arambewela, R. and J. Hall. "A comparative analysis of international education satisfaction using SERVQUAL," **Journal of Services Research.** 6, 3 (July 2006): 141–163.

Brown, C. W. **Service quality as a predictor for academic's engagement academics performance and student satisfaction.** Unpublished doctoral dissertation. East Carolina University, 2014.

Cronbach, L. J. **Essentials of psychological testing.** 5th ed. New York: Harper Collins Publishers, 1990

Groves, M. et al. "Factors affecting student engagement: A case study examining two cohorts of student attending a post-1992 university in United Kingdom," **International journal of higher education.** 4, 2 (January 2015): 27-37.

Mohr, K A. J and E.S. Mohr. "Understanding Generation Z Students to Promote a Contemporary Learning Environment on Empowering Teaching Excellence," **Journal on empowering teaching excellence.** 1, 9 (March 2017): 84-94.

Nelwan, M. L. "Analysis of Student Perception on the Quality of Service Provided by a Private Higher Education Institution in East Indonesia,". **International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences.** 10, 4 (April 2020): 12-25.

Parasuraman, A., V. A. Zeithaml and L. L. Berry. "SERVQUAL: A multiple item scale for measuring consumer perceptions of service quality," **Journal of retailing,** 64, 1 (January 1988): 12-40.

การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5

A Study of the Good Governance Administration of the School Administrators Based on the Teachers' Opinions in the Schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5

ฐาณิศรา กาบบัวศรี [1] ธิดารัตน์ จันทะหิน [2] และสุวิมล โพธิ์กลิ่น [2]
Thanisara Kabbuasri Thidarat Chanthahin and Suwimon Phoglin

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี [1]
Educational Administration, Faculty of Education,
Ubon Ratchathani University [1]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี [2]
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University [2]
Email: thanisara.kimmiizz@gmail.com
Received: April 22, 2021; Revised: July 5, 2021; Accepted: July 9, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวนครู 326 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบ เอฟ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรศึกษาระเบียบแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องชัดเจนอย่างมีระบบและเป็นบรรทัดฐานเดียวกันอย่างเสมอภาคกับทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้การใช้งบประมาณ สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม มอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร จัดสรรทรัพยากร และวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริหารงาน หลักธรรมาภิบาล ความคิดเห็นของครู

Abstract

The objectives of this research were to 1) study behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5, 2) compare the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5, 3) study guidance suggestion for developing the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5. The samples used in this research were 326 participants: teachers and academic staff in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5. The research instrument was a five-rating scale questionnaire asking for the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and one-way ANOVA.

The research findings were found as follows.

1. The study of the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 in the overall was at a moderate level.

2. The findings of the comparison of the study of the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 classified by genders, education levels, working experiences showed that in the overall and in each aspect, the behaviors of the good governance administration of the school administrators were not different, but the behaviors of the good governance administration of the school administrators classified by the schools' sizes in the overall were different with the statistical significance at the level of .05.

3. The findings of the study of the guidance suggestion for developing the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 showed that the school administrators should study implementation rules to understand the implementation correctly, clearly, systematically, identically, and equally for all sections, give stakeholders opportunities to know the use of the budgets, create participatory atmosphere, put the right man on the right job, allocate resources and equipment valuably.

Keywords: Administrative behavior, Good Governance Principles, Teachers' Opinions

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้บรรจุแผนดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ภายใต้วิสัยทัศน์ "ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติเป็นจุดเน้นด้านการศึกษาโดยยึดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้านเป็นหลักในการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม และนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาตามที่นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 โดยได้กำหนดนโยบายไว้ 11 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 19 ที่ระบุให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินดำเนินการ ให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ ในนโยบายที่ 10 การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูปประเทศโดยมีกลไกการบริหารงานอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ 5 นโยบายคือ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง พัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างโอกาสในการเข้าถึงการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการทางการศึกษา และนโยบายเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ จุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการที่ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและทุกโครงการของกระทรวงศึกษาธิการต้องยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นความโปร่งใสและเป็นองค์กรที่ต่อต้านทุจริตปราศจากคอรัปชัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรหลักที่สำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการปฏิรูปการศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้โรงเรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลจะต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการยิ่งต้องมีความจำเป็นมากขึ้น (ธีระ รุญเจริญ, 2548) ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา มุ่งให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับมีการบริหารราชการและบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า ได้กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในกลยุทธ์ที่ 5 สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 6 อำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการบริหารจัดการและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามนโยบายที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 คือ องค์กรคุณภาพยึดหลักธรรมาภิบาล น้อมนำหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืน โดยดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการจัดทำระบบสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับแนวปฏิบัติประจำปี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาและส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสถานศึกษาใดก็ตาม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่โปร่งใสในการทำงานตรวจสอบไม่ได้ ขาดความยุติธรรม ย่อมส่งผลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่มีความศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาลดลง อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 งานและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ และการปฏิบัติงานของในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ผู้บริหารที่ดีนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ยังต้องมีหลักการบริหารงานซึ่งเป็นหลักคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องยึดถือในการบริหารงานบริหารองค์กรและบริหารบุคลากร ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

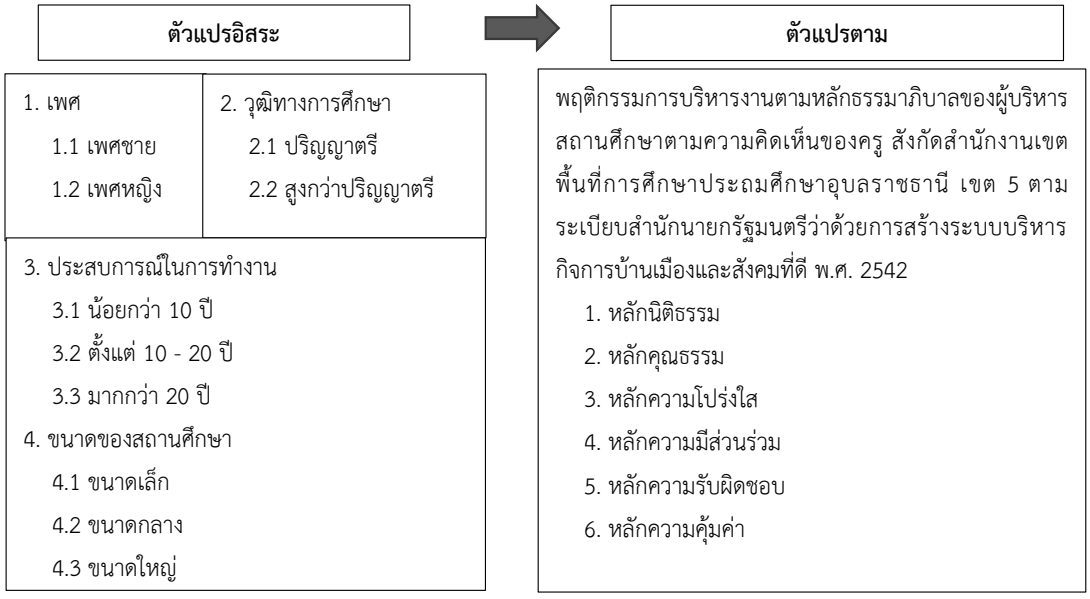
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวนทั้งสิ้น 254 โรงเรียน จำนวนครู 2,766 คน ตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยดำเนินการกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ซึ่งจำนวนประชากร

ทั้งหมดเป็นหลักพันใช้ตัวอย่าง 10 -15% (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างใช้โรงเรียนเป็นหน่วย โดยใช้เกณฑ์ 10% ของจำนวนประชากรทั้งหมด จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 12 โรงเรียน จำนวนครู 92 คน ขนาดกลาง 13 โรงเรียน จำนวนครู 195 คน และขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน จำนวน 39 รวมทั้งสิ้น 26 โรงเรียน จำนวนครู 326 คน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .97 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย จากนั้นนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ t-test และ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบกรณีรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe´ สุดท้ายวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการพรรณนา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม

ข้อที่	ความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	ด้านหลักนิติธรรม	3.67	.82	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม	3.30	.74	ปานกลาง
3	ด้านหลักความโปร่งใส	3.30	.82	ปานกลาง
4	ด้านหลักความมีส่วนร่วม	3.63	.83	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.57	.89	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	3.54	.87	มาก
	รวม	**3.50**	**.74**	**ปานกลาง**

1. การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องแนวคิดของพรหมเมศร์ คำผาบ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการเข้าอบรมพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติที่ครบในการดำรงตำแหน่งและบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานที่มีความชัดเจนมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา และผู้บริหารมีการลงโทษทางวินัยครูที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ สร้างความตระหนักแก่ครู และบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวงกรมและส่วนราชการถือปฏิบัติเพราะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักความโปร่งใส

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ครูที่มีเพศ ระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าทั้งภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และเนื่องด้วยครูที่ปฏิบัติงานมีสภาพเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีเจตคติที่ต่างกัน ทำให้ครูต่างรับรู้พฤติกรรมการบริหารงามของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยวิธีการของ Scheffe'

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร	ขนาดของสถานศึกษา	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ด้านหลักนิติธรรม	ขนาดเล็ก	-	-.43*	-.92*
	ขนาดกลาง	-	-	-.49*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักคุณธรรม	ขนาดเล็ก	-	-.19	-.63*
	ขนาดกลาง	-	-	-.45*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักความโปร่งใส	ขนาดเล็ก	-	-.32*	-.70*
	ขนาดกลาง	-	-	-.38*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ขนาดเล็ก	-	-.32*	-.83*
	ขนาดกลาง	-	-	-.51*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักความรับผิดชอบ	ขนาดเล็ก	-	-.41*	-1.01*
	ขนาดกลาง	-	-	-.59*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักความคุ้มค่า	ขนาดเล็ก	-	-.42*	-.78*
	ขนาดกลาง	-	-	-.35
	ขนาดใหญ่	-	-	-
โดยภาพรวม	ขนาดเล็ก	-	-.35*	-.81*
	ขนาดกลาง	-	-	-.46*
	ขนาดใหญ่	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางเมื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นครูผู้สอนในขนาดของสถานศึกษาต่างกันต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยภาพรวม คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารงานขนาดสถานศึกษาที่ต่างกัน มีรูปแบบการบริหารงานโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานมากน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของทฤษฎีการบริหารงาน คุณลักษณะของภาวะผู้นำ บุคลิกภาพและพฤติกรรมเฉพาะบุคคลที่มีความแตกต่างกันและการปฏิบัติต่อครูไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ครูต่างตัดสินใจและรับรู้พฤติกรรมการบริหารงานที่แตกต่างกันตามลักษณะแต่ละบุคคล

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า

3.1 ด้านหลักนิติธรรม แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาระเบียบแนวทางในการปฏิบัติ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องให้ชัดเจนอย่างมีระบบและเป็นบรรทัดฐานเดียวกันอย่างเสมอภาคกับทุกฝ่าย ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมมิกา อ่อนธานี กล่าวไว้ว่าการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานศึกษาอันเป็นที่ยอมรับของบุคลากรและทุกคนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

3.2 ด้านหลักคุณธรรม แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดและให้โอกาสรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง วางตนให้สมกับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องดีงาม มีความเมตตาต่อบุคลากร ลดการเลือกปฏิบัติไม่ใช้อารมณ์และความคิดส่วนตัวในการตัดสินการทำงานของบุคลากรและให้ความเสมอภาคกับทุกฝ่าย ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับอัมพร ธำรงลักษณ์ (2561) กล่าวไว้ว่า จริยธรรมนั้นเป็นหลักเดียวกันกับหลักคุณธรรม จริยธรรมจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการโดยเป็นหลักควบคุมในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความถูกต้องเหมาะสม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ใช้งบประมาณถูกประเภทของเงินตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่กำหนด สามารถตรวจสอบได้ พิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรให้เป็นไปอย่างยุติธรรมไม่เอนเอียงคนของตน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภูมิ สมศรี (2560) กล่าวไว้ว่า ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณ ประจำปี กำหนดภารกิจให้มีความเหมาะสมกับงบประมาณและใช้ให้เกิดประโยชน์ กำหนดแนวทางในการตรวจสอบ/รายงานผลการดำเนินงานการใช้งบประมาณจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรให้เป็นไปอย่างยุติธรรมและมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร บริหารจัดการงานให้ถูกต้องถูกคนถูกงานซึ่ง ถวิลวดี บุรีกุล (2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกลไกส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล และจัดเป็นรากฐานในกระบวนการที่ทำให้เกิดความโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วมในการทำงานของทุกฝ่ายทำให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีความชอบธรรมลดความขัดแย้งในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบต่องาน และผลจากการบริหารงานในข้อผิดพลาดของตนไม่ผลักภาระให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับแทน มีความสอดคล้องกับอิทธิพล บุญเดช (2555) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากรได้ช่วยกันรับผิดชอบและมอบงานให้ตามความรู้ความสามารถความถนัด และประสบการณ์ในการทำงาน

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากร มีการวางแผนการใช้งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า บูรณาการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมมิกา อ่อนธานี (2559) กล่าวไว้ว่า จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษา สร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีความรอบคอบในการจัดสรรทรัพยากรบูรณาการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของชุมชนมาสนับสนุนในการจัดการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาระเบียบแนวทางในการปฏิบัติข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องให้ชัดเจนอย่างมีระบบ และเป็นบรรทัดฐานเดียวกันอย่างเสมอภาคกับทุกฝ่าย 2) ด้านหลักคุณธรรม สถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ลดการเลือกปฏิบัติไม่ใช้อารมณ์และความคิดส่วนตัวในการตัดสินการทำงานของบุคลากรและให้ความเสมอภาคกับทุกฝ่าย 3) ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ ใช้งบประมาณถูกประเภทของเงินตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่กำหนด สามารถตรวจสอบได้ 4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร บริหารจัดการงานให้ถูกต้องถูกคนถูกงาน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบต่องานและผลจากการบริหารงานในข้อผิดพลาดของตนไม่ผลักภาระให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับแทน 6) ด้านหลักความคุ้มค่า แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากร มีการวางแผนการใช้งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า บูรณาการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น และความเคารพการตัดสินใจของบุคลากรที่เห็นแตกต่าง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร มอบหมายภาระงานให้ตรงกับความสามารถ และมีความเสมอภาคกับบุคลากรทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ และบริหารงานยึดหลักธรรมาภิบาลแบบกัลยาณมิตร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ควรนำผลการวิจัยนี้ไปทำการพัฒนาปรับปรุงการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารงาน และลักษณะนิสัยของตนให้เป็นการบริหารแบบกัลยาณมิตร โดยพิจารณารายด้าน และรายข้อที่มีคะแนนระดับปฏิบัติน้อย เช่น การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลจากแนวคิดสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับทางการนำหลักธรรมาภิบาลจากแนวคิดสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดร.ถาวร คูณิรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สุริยัน พรมจำปา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหล่มหนองเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 และ ดร.ณัฐหทัย กอลล์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ได้กรุณาเสนอแนะและปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ตลอดจนคณาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้แนวทางในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กิตติภูมิ สมศรี. **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2560.

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563–2565.** อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2563.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวง. **แนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551.

———. **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2562.

ชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ. **การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

ถวิลวดี บุรีกุล. **หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2561.

ธีระ รุญเจริญ. **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2548.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2560.

เปรมมิกา อ่อนธานี. **แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559.

พรหมเมศว์ คำผาบ. **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2550.

อัมพร ธำรงลักษณ์. **หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2561.

อิทธิพล บุญเดช. **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

Relationship between the Morality of the Executives and the Performance Quality of the Teachers Taking Care of the Children in the Children Development Centers under the Local Administrative Organizations in Surin Province

ราชันย์ บุญหล้า[1] และพิมล วิเศษสังข์[2] อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ[2] และพงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[2]

Rachan Boonla[1] Pimon Wisetsang[2] Udompan Pitparsert[2] and Pongsak Thongpanchang[2]

องค์การบริหารส่วนตำบลซำ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ[1]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ[2]

Sam Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Sisaket Province[1]

Degree of Master of Education in Educational Administration[2]

Graduate School, Sisaket Rajabhat University

E-mail: juy_888@hotmail.com

Received: March 20, 2021; Revised: April 20, 2021; Accepted: April 21, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ศึกษาระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการกองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 49 คน และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 220 คน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบมาตราวัดประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณธรรมผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ทั้งโดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. คุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: คุณธรรมผู้บริหาร คุณภาพการปฏิบัติงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The objectives of this research were to study 1) morality levels of the executives of the children development centers, 2) levels of the performance quality of the teachers taking care of the children in children development centers, and 3) relationship between the morality of the executives and the performance quality of the teachers taking care of the children in the children development centers under the local administrative organizations in Surin Province. The samples used in this research were 49 directors from Division of Education, Religion, and Culture and 220 teachers in the children development centers under the local administrative organizations in Surin Province in the academic year 2020. The research instrument used in this research was a five-rating scale questionnaire asking for the opinions. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and Pearson Correlation Coefficient.

The research findings were found as follows.

1. The morality of the executives of the children development centers under the local administrative organizations in Surin Province in the overall and each aspect was at a high level.

2. The quality of the performance of the teachers taking care of the children in the children development centers under the local administrative organizations in Surin Province in the overall and each aspect was at a high level.

3. The relationship between the morality of the executives and the performance quality of the teachers taking care of the children in the children development centers under the local administrative organizations in Surin Province in the overall was at a high level with the statistical significance at the level of .01.

Keywords: Morality of Executives, Performance Quality, Children Development Centers

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาและนโยบายของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์ต้องการพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่ยึดหลักคุณธรรมนำความรู้และใช้ระบบการจดการศึกษาเป็นเครื่องมอในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม เป็นพื้นฐานในกระบวนการเรียนรู้โดยการร่วมมือกันทั้งสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถานศึกษาอย่างบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้บริหารการศึกษาที่จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาทักษะในระดับสถานศึกษา รวมทั้งสามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนจนสามารถนำไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตได้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจ ที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการประกอบวิชาชีพ ดังจะเห็นได้จากการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดให้จริยธรรมเป็นคุณลักษณะร่วมประการหนึ่งที่ข้าราชการพลเรือนไทยทั้งระบบจะต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารทางการศึกษาจึงต้องแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งไม่ใช่เพียงความถูกต้องตามหลักกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องเป็น

พฤติกรรมที่ถูกต้องภายในกรอบของคุณธรรมและจริยธรรมที่คนในสังคมโดยทั่วไปยอมรับได้ นักบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับวิชาชีพ จะก่อให้เกิดความศรัทธาความเชื่อถือและความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการสร้างความสามัคคีความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

ปัจจัยหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่มีคุณภาพคือ ครูไม่มีแผนการสอน และไม่มีการเตรียมการสอนขาดความเอาใจใส่ในระหว่างสอน เช่น เมื่อให้งานเด็กแล้ว ครูเอาเวลาทำอย่างอื่น ที่ไม่เกี่ยวกับการสอน ครูไม่มีการทบทวนเพื่อให้นักเรียนทุกคนเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้จบไป หรือพบว่าครู รุ่นเก่าบางคนไม่พัฒนาตนเอง ไม่ศึกษา และทำความเข้าใจกับหลักสูตร ขาดการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีในการสอนซึ่งอาจเนื่องมาจากตัวครูเอง และจากโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ไม่สามารถจัดหาสื่อได้อย่างหลากหลาย เช่น สื่อด้าน วิทยาศาสตร์ สื่อที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ขณะที่ครูรุ่นใหม่บางคนขาดประสบการณ์จัดการเรียน การสอนโดยยึดบทเรียนสำเร็จรูปและใช้การคัดลอก ซึ่งมีเนื้อหาไม่ครบตามตัวชี้วัดในหลักสูตร บางครั้งยังอ่านคู่มือการสอนไม่เข้าใจและไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ดังนั้นแล้วการเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการกำหนดกรอบกระบวนการสอนหรือแบบแผนการสอนที่แสดงกระบวนการจัดขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเอาไว้อย่างมีระเบียบและเป็นระบบ ทุกขั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนสามารถนำเอาวิธีสอน เทคนิคการสอน กิจกรรมการสอน อื่น ๆ รวมทั้งสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ มาผสมผสานหรือบูรณาการเข้าด้วยกัน แล้วใช้ดำเนินการ สอนภายใต้เงื่อนไขของกระบวนการสอนตามลำดับขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์นั้น ๆ เพื่อมุ่งให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด (วรรณี โสมประยูร, 2541)

จากเหตุ ผลความสำคัญที่กล่าวไว้ในข้างต้นผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลรัตนบุรี มีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาจากขอบข่ายการดำเนินงานทั้ง 6 ด้านของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญให้ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโดยจะนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นจังหวัดสุรินทร์ให้ได้มาตรฐานดียิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษาศาสนา

และวัฒนธรรม จำนวน 172 คน ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 765 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 937 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการกองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 49 คน และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 220 คน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2563 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proprotion Stratified Random Sampling) และทำการสุ่มตัวอย่างผู้บริหาร และครูเพื่อตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportion Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนตามเขตอำเภอ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ คุณธรรมของผู้บริหาร ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ สารสนเทศ และจรรยาบรรณต่อสังคม

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ทำการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม–กันยายน 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสำเร็จรูป SPSS/PC โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 49 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายข้อใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับจากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

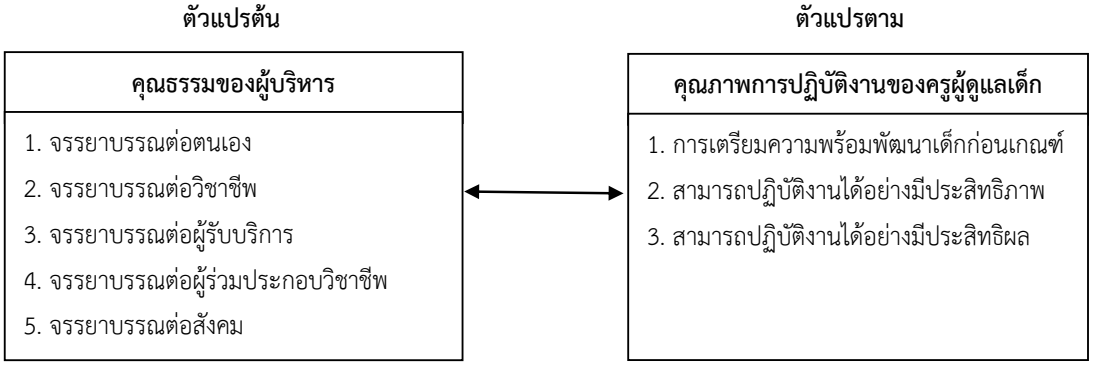
4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับจากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

5. วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

6. วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ความสัมพันธ์คุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยของ ยนต์ ชุ่มจิต (2553) ธงชัย สันติวงศ์ (2535) Simon (1960) ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงไว้ ดังภาพที่ 1.1

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมากมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี และมีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด

2. คุณธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจากระดับมากไปหาต่ำสุด ดังนี้ จรรยาบรรณต่อสังคม ($\overline{X}$ = 4.51) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\overline{X}$ = 4.47) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ($\overline{X}$ = 4.40) จรรยาบรรณต่อตนเอง ($\overline{X}$ = 4.32) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ($\overline{X}$ = 4.31)

3. คุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจากระดับมากไปหาต่ำสุด ดังนี้ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.44) การเตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41) ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.42) โดยเฉลี่ยคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ มีระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานระดับมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r_{XY} = 0.709)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัย คุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากคือ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อตนเอง อยู่ในระดับมาก และจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และจรรยาบรรณต่อสังคม

อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก คุณธรรม จริยธรรมคือคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ อันเป็นไปเพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกันหรือศีลธรรม นอกจากนี้ยังกล่าวว่าคุณธรรม จริยธรรมคือ การเป็นผู้มีใจสูง ไม่เห็นแก่ตัว ฝ่ายเดียวแสดงออกโดยการไม่เบียดเบียน มีความเมตตากรุณามุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา ขาวใบไม้ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาโดยนำข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2550 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการปฏิบัติทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อสังคม จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อตนเอง นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล บุญลี (2557) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ผลวิจัย พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและจรรยาบรรณต่อสังคม ซึ่งข้าราชการครูได้เสนอแนะเกี่ยวกับจรรยาบรรณในแต่ละด้านดังนี้ จรรยาบรรณต่อตนเอง ครูได้เสนอแนะว่าผู้บริหารควรพัฒนาตนเองในด้านทักษะกระบวนการทางความคิดการวางแผนตลอดจนเทคโนโลยีเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของยุค จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ เสนอแนะว่าผู้บริหารควรรักษากฎระเบียบประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูบุคลากรและผู้เรียนทั้งในและภายนอกเวลาราชการ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ เสนอแนะว่าผู้บริหารควรสนับสนุนและปลูกฝังให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นคนดีสนับสนุนโทษและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ได้เสนอแนะว่าควรสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงในหน้าที่การงานนำความรู้ต่าง ๆ ไปทอดสู่ผู้เรียนเช่นสนับสนุนให้ผู้การพัฒนา ศักยภาพของครูและบุคลากรเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงในหน้าที่การงานนำความรู้ต่าง ๆ ไปทอดสู่ผู้เรียนเช่นสนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรมหลักสูตรใหม่ ๆ ให้ทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ และจรรยาบรรณต่อสังคมเสนอให้ผู้บริหารสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอและควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนของตนเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีระหว่างผู้เรียนและชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงาน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีมีมาตรฐานในการปฏิบัติตน และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

2. คุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมรายด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากคือ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพในการปฏิบัติงานมีส่วนช่วยให้ระบบการทางานขององค์การมีประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงกับหน่วยต่าง ๆ ของระบบเข้าด้วยกัน โดยการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์การ มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ทำให้เกิดความคล่องตัว องค์การราบรื่นมั่นคง นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนการผลิตและประหยัดเวลาในการทำงาน สำหรับการบริหารงานในสถานศึกษาก็เช่นเดียวกันกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องศึกษาและวิเคราะห์การส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรครูอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากบุคลากรครูเป็นบุคคลที่มีความต้องการด้านมนุษย์ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับความเป็นอยู่และฐานะอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (1991) กล่าวว่าคุณภาพของโรงเรียนหมายถึง ได้ให้ความหมายว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพอาจพิจารณาจากการที่ 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2) มีการจัดทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ 3) มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาพแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในและภายนอก 4) สามารถสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Argyris (1964) กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายขององค์การทำงานเป็นทีม ความยืดหยุ่นในการทำงาน การปรับตัวของคณะโดยใช้ทรัพยากรและหนทางที่มีอยู่โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายและบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน และสอดคล้องกับการวิจัยของ ทิศนา แขมมณี (2552) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาเด็กเป็นสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลัก ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอน สำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือรูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัท พฤกษากุลนันท์ (2550) กล่าวว่า ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Effectiveness is to do right things) หรือความสามารถในการ ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จุดสำคัญของประสิทธิผลอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่ถูกคาดหวังตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้และผลผลิตจริงที่มีขึ้น ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่าคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .709 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมากจากคุณธรรมจริยธรรมเป็นลักษณะของความดี ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความดี จะสามารถบริหารสถานศึกษาให้ได้เป้าหมายของการจัดการศึกษา กล่าวคือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเป็นนักบริหารที่ดี สามารถครองตน ครองคนและครองงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามราชกิจจานุเบกษา (2556) คณะกรรมการคุรุสภามีอำนาจหน้าที่กำหนด จรรยาบรรณวิชาชีพให้บุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนให้อยู่ในแนวทางที¬พึงยึดถือปฏิบัติ และมีผลบังคับใช้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2556 ผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาต้องปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญากาณฑ์ สังฆธรรม และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒนะ (2558) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านคุณธรรมกับคุณภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สุวิมล บุญลี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 ผลการวิจัย พบว่าข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 โดยรวม และรายด้านมีจรรยาบรรณในระดับมากโดยเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ด้านจรรยาบรรณต่อตนเองด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ พบว่าคุณธรรมของผู้บริหารและคุณภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าต่ำสุดคือ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อตนเองและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล มีข้อเสนอดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อให้การบริหารเกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำสู่การเกิดการพัฒนาตนเองและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง

2. จรรยาบรรณต่อตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนในการทำงานและดำเนินตามแผนงานได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และพัฒนาตน ให้มีคุณธรรม มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะโดยพึงประพฤติและละเว้นการประพฤติ ตามแบบแผนพฤติกรรม เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง อนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้การบริหารเกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำสู่การเกิดการพัฒนาตนเองที่ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง

3. ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูผู้สอนสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบได้ ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กควรปฏิบัติงานให้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ โดยผลงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีคุณภาพและได้ตามปริมาณตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผลที่ได้จากการทำงานและประสบการณ์ยังส่งผลถึงการพัฒนาความสามารถของผู้ปฏิบัติงานหรือทีมงานให้เพิ่มขึ้นและมีความรับผิดชอบกับงานที่ได้รับมอบหมายมากยิ่งขึ้น

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ คือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรยึดหลักคุณธรรม จรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในการทำงาน และในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาดังนี้

1. ควรศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กตามมาตรฐานคุรุสภาและมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภูมิภาคอื่น ๆ และสังกัดอื่นเพื่อมาเปรียบเทียบในการทำวิจัยครั้งนี้

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณธรรมและคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กให้มาก และเข้ามาดูแลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา ขาวใบไม้. **ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2557.

“ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 73. 4 ตุลาคม 2556.

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงาน. **รายงานประจำปีการบริหารงานบุคคลของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2550.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2550.

ชญากาณฑ์ สังฆธรรม และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒนะ. “พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก,” **ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.** 3, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558): 106-121.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2552.

ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

ยนต์ ชุ่มจิต. **วิชาชีพครู.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2553.

วรัท พฤกษากุลนันท์. **ประสิทธิภาพและประสิทธิผล.** กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์, 2550.

วรรณี โสมประยูร. **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนและสื่อการสอนคณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

สุวิมล บุญลี. **การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.

Argyris, C. I**nterpersonal Competence and Organizational Effectiveness.** Homewood: Irwin-Dorsey, 1964.

Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel. **Educational Administration : Theory Research and Practice** 4th ed. New York: Harper Collins, 1991.

Simon, Herbert A. **Administrative Behavior.** New York: The McMillen, 1960.

การศึกษาเพื่อปวงชน : ความเสมอภาคทางการศึกษาของประชาชน
Education for All: People Educational Equality

ธนศิษฏ์ เกษมสุข ศศิพร สามนคร นพวรรณ ตันติคงพันธ์ อัจฉรา ชุมภู และนพวรรณ ฉิมรอยลาภ
Tanasit Kaseamsuk Sasiporn Samnakorn Noppawan Tantikongpan Atchara Chumbhoo and Nopphawan Chimroylarp

สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Curriculum and Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,Kasetsart University
E-mail: tanasit.ka@ku.th
Received: April 12, 2021; Revised: July 8, 2021; Accepted; July 9, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเพื่อปวงชนเป็นแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมกับมนุษย์ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และทุกถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งการศึกษานั้นจะต้องเป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของมนุษย์แต่ละคน เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จะสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษานั้นจะนำมาซึ่งคุณภาพของคนและคุณภาพของประเทศ ดังนั้นบทความเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน : ความเสมอภาคทางการศึกษาของประชาชน จึงมีเป้าหมายเพื่อนำเสนอความเป็นมาและเป้าประสงค์ของการศึกษาเพื่อปวงชน ตัวอย่างการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในต่างประเทศ สภาพการณ์การศึกษาไทย ที่เมื่อผู้เขียนได้วิเคราะห์แล้วพบว่าสถานการณ์การศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้มีการเพิ่มขึ้นของร้อยละในการเข้าถึงการศึกษาของประชาชนก็ตาม แต่การเข้าถึงการศึกษานั้นก็ยังแฝงไว้ด้วยความเหลื่อมทางการศึกษา ดังเช่นตัวอย่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทความ และเมื่อมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเกิดขึ้นจึงทำให้ภาครัฐได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาที่ช่วยลดเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ประชนคนไทย แต่ประเทศไทยนั้นก็มิได้มีเพียงแค่ประชาชนคนไทยเท่านั้น ที่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าถึงการศึกษา บุคคลข้ามชาติ เช่น แรงงานต่างด้าว หรือบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ ก็มีความจำเป็นในการเข้าถึงการศึกษาเช่นกัน ภาคเอกชนจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเท่าเทียม และเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่บุคคลเหล่านี้ ซึ่งแนวทางที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้แก่ประชาชนทุกคนนั้น ควรมีลักษณะดังเช่นที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้คือ ควรจัดการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนที่สามารถทำให้กลุ่มคนทุกชนชั้นมีความเท่าเทียมกันในสังคม โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนที่สร้างความตระหนัก และสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนในประเทศสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ อีกทั้งควรมีการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดทุกจังหวัดให้มีคุณภาพใกล้เคียงกันทั้งประเทศ รวมไปถึงการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่สามารถตอบสนองความต้องที่หลากหลายของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศไทย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรัฐจะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของประชาชน

คำสำคัญ: การศึกษาเพื่อปวงชน ความเสมอภาคทางการศึกษา

Abstract

Education for all is a human resource development concept that includes human beings in all of genders, ages, statues, religions, races, and residence to receive educational opportunities without discrimination. The education should be suitable for each human being. It includes knowledge and skills provided to the human being, so the human being can use the knowledge and skills for a living effectively. This is because the education will bring the quality to the human beings and the country. Therefore, the objective of the article on Education for All: People Educational Equality was to propose background and a goal of education for all. The findings of the samples of the education for all in the foreign countries and the situations of the Thai education that the writer analyzed showed that the current Thai situations increased by the percentage of the approach of the population education, but the approach of the population education was hidden by disparities in education like the disparities in education that the writer proposed in the article. When the disparities in education occurred, it caused the government sectors to regulate educational policies that helped reduce the disparities and create the educational equality for Thai people. However, there were not only Thai people in Thailand that needed to access to education but also expatriates such as expatriate labors or stateless and raceless persons needed to access to education. Therefore, the private sectors participated in creating equality and equality in education for the expatriates. Guidelines used to manage education for all should have characteristics as the writer proposed. They were that education should be organized based on human right principles that enabled people in all groups to have equality in societies. The government needed to regulate educational policies for all to create the realization and support all of people in the country to be able to access education. Moreover, the guidelines also suggested that the educational systems should be developed in the provincial levels in all provinces to have the same quality in the whole country. The development of the educational systems also included the development of the curriculum for managing the educational for all that was able to meet various needs of learners and related to the contexts of the development of the country. However, the government sectors had to monitor the performance of people who involved with the development seriously to earn benefits in education for all.

Keywords: Education for All, Educational Equality

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่ มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศชาติก็ย่อมทำได้โดยสะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็ว การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาคนโดยมีวัตถุประสงค์ปลายทางคือ การเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสังคมเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นองค์กรชุมชน

ที่มีพลัง มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณธรรมและจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดี เคารพสิทธิผู้อื่น มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังกำหนดเป้าหมายรวมการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติ และพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกาย และใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทาง จิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย ซึ่งจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวเมื่อพิจารณาจะพบว่าเป็นการมุ่งเน้นและให้ความสำคัญของการศึกษาเพื่อปวงชนซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นสำหรับคนไทยในยุคปัจจุบันเพื่อให้ก้าวทันต่อการพัฒนาของสังคมโลก อีกทั้งประเทศไทยยังมีการปฏิรูปการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อปวงชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เกิดขึ้นโดยได้มีการกล่าวถึงการจัดการศึกษาที่ผสมผสาน และเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Education) ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นหลักการของการจัดการศึกษาของประเทศ และเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาเพื่อปวงชนหรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่โลกต้องเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์แห่งความเปลี่ยนแปลงและปัญหาอุปสรรคด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย ดังจะเห็นได้จากการที่ทุกประเทศนำแนวคิดเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนหรือการศึกษาตลอดชีวิตมาเป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาของประเทศ และมีการพัฒนามีการปฏิรูปการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน สำหรับประเทศไทยนั้นได้เห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษาเพื่อปวงชนเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ของสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ประเทศไทยได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของชาติโดยให้ยึดหลักการการศึกษาเพื่อปวงชนหรือการศึกษาตลอดชีวิต โดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ปวงชนให้มีการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกระดับ ทุกอาชีพ ทุกชุมชน ทุกเวลา ภายใต้กระแสโลกยุคโลกา ภิวัตน์ที่ความรู้ต่าง ๆ ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและภายใต้ความกดดันที่จะให้พลเมืองของชาติให้มีองค์ความรู้ที่ทันสมัย (จรัส สุวรรณเวลา, 2545; อ๊อต โนนกระยอม, 2559; ชรินทร์ มั่งคั่ง,2561)

การศึกษาเพื่อปวงชนเป็นแนวคิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายการศึกษาชาติที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ เนื่องจากเป็นกระบวนการพัฒนาพลเมืองของประเทศที่ให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตอันจะก่อให้เกิดสังคมคุณภาพในอนาคต (กฤตยากร ลดาวัลย์, 2563) ดังนั้นจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งทั่วโลกภายใต้การนำขององค์การยูเนสโกต้องการนำประเทศสมาชิกให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคนทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ยูเนสโกถือว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกคนควรได้รับ อีกทั้งยังเชื่อว่าการศึกษาสามารถนำมาซึ่งคุณภาพของคนและคุณภาพของประเทศ และจากผลการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยการสำรวจขององค์การยูเนสโกพบว่า ยังมีคนจำนวนมากที่ไม่ได้รับการศึกษาโดยเฉพาะคนที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม เช่น คนพิการ คนที่ด้อยโอกาส คนที่มีฐานะยากจน กลุ่มคนเหล่านั้นมักจะอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศต่าง ๆ เหล่านี้กำลังประสบปัญหาด้านคุณภาพ ของคนที่มีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันและความแตกต่างกันอย่างมาก ยูเนสโก

เชื่อว่าการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนสามารถนำพากลุ่มคนทุกชนชั้นให้มีความเท่าเทียมกันในสังคมได้ แนวทางการจัดการศึกษาในลักษณะนี้เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน โดยตามหลักการของการศึกษาเพื่อปวงชนนั้นองค์การยูเนสโกได้พยายามส่งเสริมให้นานาประเทศในสังคมโลกหันมาสนใจและใส่ใจกับการจัดการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศักดิ์, 2541; อรวรรณ นิ่มตลุง, 2552)

ภายใต้บริบทของพื้นที่ เงื่อนไขภูมิสังคมและสภาพการบริหารจัดการ ทำให้รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทยมีความแตกต่างกันจนทำให้เกิดเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational Inequality) ซึ่งเป็นความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพหรือมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่ประชาชนได้รับ รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษา (McKay, 2002; กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561) ด้วยเหตุการณ์เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ รัฐจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้ จึงนำหลักการศึกษาเพื่อปวงชนมาจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนตามความต้องการ เพื่อให้การศึกษาครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัยให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกปฏิบัติตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ ซึ่งเป็นกลไกในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

ความหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน

การศึกษาเพื่อปวงชน (Eduaction for All) หมายถึง การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยเป็นที่รัฐจะต้องจัดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปีให้แก่ประชาชนไว้เป็นเบื้องต้น อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาให้ได้เรียนต่อและการจัดการศึกษาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามต้องการ ที่ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และทุกถิ่นที่อยู่อาศัยให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาเพื่อปวงชนนี้เป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาของหญิงและชายในทุกระดับ ในรูปแบบของการศึกษานอกโรงเรียน และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่ด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งเป็นการเน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สายชล วัฒนรัตน์, 2555; อนันท์ งามสะอาด, 2558; สุวัฒน์ ปุยพรม, 2560; เจษฎา ศาลาทอง, 2560)

จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อปวงชน หมายถึงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี โดยภาครัฐในรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตที่ผู้เรียนสามารถเข้ารับการศึกษาได้ทุกเมื่อตามความพร้อมของตน ให้กับผู้เรียนที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ที่ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกช่วงวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกชาติเชื้อและทุกถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งขาดหรือพลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ โดยการจัดการศึกษาแบบการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมความเสมอภาค และเท่าเทียมทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความเป็นมาและเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

การศึกษาเพื่อปวงชน เป็นโครงการที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) อันเนื่องจากในช่วงสิบปีหลัง พ.ศ. 2523 เกิดวิกฤตการณ์ด้านการศึกษาขึ้นอย่างมากมายทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา เช่น เด็กกว่า 100 ล้านคน ไม่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้ใหญ่มากกว่า 960 ล้านคน ไม่รู้หนังสือ ผู้ใหญ่มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรทั่วโลกขาดการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงของ

กระแสโลก และความไม่เท่าเทียมกันของเพศในการได้รับการศึกษา เป็นต้น ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

โดยการประชุมระดับโลกว่าด้วย การศึกษาเพื่อปวงชน ณ หาดจอมเทียน ประเทศไทย มีสาระสำคัญ ดังนี้

เนื่องจากภาวการณ์ถดถอยของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงหลังปี พ.ศ. 2523 เด็กและผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีและเด็กผู้หญิงจำนวนมากไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งมีผู้ใหญ่จำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การระดับชาติและระดับภูมิภาคจำนวนหนึ่ง รวมทั้งประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ณ หาดจอมเทียน ประเทศไทย โดยการประชุมครั้งนี้นับเป็นการริเริ่มในการพัฒนาทางการศึกษาทั่วโลกครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ที่นานาประเทศได้มาร่วมกันพิจารณาทบทวน และพัฒนางานการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศตนให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บริการการศึกษาที่ทั่วถึงแก่กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส และร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) อธิบายไว้ว่า ผลสำเร็จที่สำคัญและเป็นรูปธรรมที่ได้จากการประชุมที่จอมเทียน คือ ปฏิญญาว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน หรือปฏิญญาจอมเทียน โดยเป็นการยืนยัน และประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั่วไปที่เข้าร่วมประชุมอันมีวัตถุประสงค์สูงสุด นั่นคือ เพื่อจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคน โดยได้กรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (Framework for Action to the Basic Learning Needs) ซึ่งเป็นหลักการสืบเนื่อง มาจากการปฏิญญาโลกว่าด้วย การศึกษาเพื่อปวงชนในกรอบการดำเนินงานได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ทั้งหมด 6 ประการ (The Six EFA Goals) โดยจะต้องให้บรรลุผลสำเร็จภายใน ปี พ.ศ. 2543 โดยกำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้

1. ขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ ซึ่งรวมถึงการให้ความรู้แก่ครอบครัว และชุมชน

2. ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2543 โดยให้โอกาสแก่เด็กในการเข้าเรียนและเรียนต่อจนจบชั้นประถมศึกษา (หรือในระดับการศึกษาที่สูงกว่านี้ ซึ่งกำหนดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

3. การปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงขึ้นซึ่งกำหนดตามร้อยละของประชากรกลุ่มอายุ โดยสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับหรือเกินกว่าระดับที่กำหนด

4. ลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ให้ได้ครึ่งหนึ่งภายในปี พ.ศ. 2543 จากอัตราในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเน้นการเรียนรู้ของเด็กหญิงและสตรี เพื่อช่วยลดความแตกต่างของอัตราการไม่รู้ หนังสือระหว่างชายและหญิง

5. ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเยาวชนและผู้ใหญ่โดยสามารถวัดประสิทธิภาพผลของโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในแง่ของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปและการนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในด้านสุขภาพอนามัย การทำงาน และการเพิ่มความสามารถในการทำงาน

6. การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และครอบครัวในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย การให้ความรู้ดังกล่าวอาจจะจัดผ่านสื่อทุกประเภท รวมทั้งสื่อมวลชน และช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนกิจกรรมทางสังคมซึ่งจะต้องสามารถประเมินประสิทธิภาพได้โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

อย่างไรก็ตามการศึกษาเพื่อปวงชนยังไม่สามารถบรรลุผลการดำเนินงานได้ตามระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 จึงได้มีการจัดประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (World Education Forum) ณ

กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัลอีกครั้ง เพื่อติดตามผลการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนและกำหนดเป้าหมายด้านการศึกษาเพื่อปวงชนขึ้น 6 ประการ ภายใต้กรอบปฏิบัติการดาการ์ (Dakar framework for action) เพื่อให้บรรลุถึงการศึกษาเพื่อปวงชนภายใน พ.ศ. 2558 โดยมีรายละเอียดดังนี้ (อรวรรณ นิ่มตลุง, 2552)

1. ขยายและปรับปรุงการดำเนินงานด้านการเลี้ยงดู การจัดการด้านการศึกษาในเด็กปฐมวัยให้เป็นไปอย่างครอบคลุมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส

2. ภายใน พ.ศ. 2558 เด็กทุกคนโดยเฉพาะเด็กหญิง เด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กในสภาวะยากลำบาก (Children in Difficult Circumstances) จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

3. เด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการตอบสนองด้านการเรียนรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมเป็นธรรมและทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่

4. เพิ่มระดับของการรู้หนังสือ การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่องในวัยผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีให้ถึงระดับร้อยละ 50 ภายใน พ.ศ. 2558

5. ขจัดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของหญิงและชายให้หมดสิ้นภายใน พ.ศ. 2558 พร้อมกับสร้างความเสมอภาคของหญิงและชาย โดยเฉพาะเด็กหญิงทั้งหมดจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่มีคุณภาพทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายใน พ.ศ. 2558

6. พัฒนาคุณภาพและความเป็นเลิศทางการศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการรู้หนังสือการอ่านออกเขียนได้ คำนวณเป็น และทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

ทั้งนี้ยูเนสโกจะประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนภายใต้กรอบดังกล่าวของแต่ละประเทศซึ่งพิจารณาจากกรอบการดำเนินงาน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาระดับชาติ ด้านอัตราการเข้าเรียน และด้านความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษา และมีหน่วยงานที่เฝ้าติดตามผลการดำเนินงาน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศสมาชิกที่สำคัญ คือ กลุ่มสื่อมวลชน (Watch Dogs of Society) ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ของระบบการศึกษา เพื่อคอยกระตุ้นให้รัฐบาลและสาธารณชนหันมาให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ แต่จากการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันนี้ส่อเค้าว่าอาจจะไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จากสถิติของยูเนสโก พบว่า มีเด็กกว่า 80 ล้านคน ทั่วโลกที่ตื่นมาในแต่ละวันโดยปราศจากความหวังที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้ง ๆ ที่เป็นสิทธิอันชอบธรรมของทุกคน โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเด็กที่ไม่มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนถึง 3 ล้านคน ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ถึง 34.3 ล้านคน จึงจำเป็นที่จะต้องหาทางให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวได้รับการศึกษาตามระบบ ส่วนในประเทศไทยมีเด็กด้อยโอกาสกว่า 1,470,000 คน ที่ยังขาดสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพียงเพราะยากจน พิการ ถูกทอดทิ้ง ไร้สัญชาติ ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอชไอวี หรือเป็นเหยื่อจากเหตุรุนแรงในภาคใต้ อย่างไรก็ตามยูเนสโกจึงมองว่า สาเหตุที่ทำให้รัฐบาลทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาไม่กระตือรือร้นที่จะผลักดันการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 ประการ เนื่องจากประเทศสมาชิกขาดแรงกระตุ้นผนวกกับทั่วโลกกำลังเผชิญกับความท้าทาย และความไม่แน่นอนต่าง ๆ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ภาวะโลกร้อน การขาดแคลนอาหาร การแพร่กระจายของโรคเอดส์ การเปลี่ยนแปลงภาพรวมทางภูมิศาสตร์การเมืองและภูมิศาสตร์ทางสังคมโลก และจำนวนเยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น (วันพิชิต ศรีสุข, 2556)

จึงสามารถสรุปได้ว่าเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามปฏิญญาจอมเทียน คือ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลทุกคนบนโลกใบนี้เข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การส่งเสริมการศึกษาให้กับผู้พิการและด้อยโอกาส รวมไปถึงการให้ความรู้แก่ครอบครัวและชุมชน 2) การขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ 3) การลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่และปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) การเพิ่มพูนความรู้ทักษะและค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการจัดการการศึกษาเพื่อปวงชนนั้น ควรเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ควรที่จะถูกกำหนดกรอบ

การเรียนรู้โดยสถาบันการศึกษา หรือรูปแบบการศึกษาในระบบ แต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากคุณค่าของคนนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญที่ได้เรียนรู้มาตลอดชีวิต อีกทั้งการเรียนรู้ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรก็เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีคนเป็นจำนวนมากที่ต้องการการเรียนรู้เพื่อให้การดำรงชีวิตมีคุณค่าและเพิ่มความเข้าใจต่อความเป็นไปของสังคมและของโลกรอบตัว

ตัวอย่างการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในต่างประเทศ

การศึกษาได้มีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและตามปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยีและพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาสู่ปวงชนของตนให้มีสมรรถนะอย่างรอบด้าน ใช้ความรู้และปัญญาเป็นอาวุธในการต่อสู้แข่งขันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ ได้ขยายบทบาทการศึกษาสู่ปวงชน โดยกำหนดเป็นนโยบายและแผนงานการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยมีรายละเอียดดังนี้ (อรวรรณ นิ่มตลุง, 2552)

1. ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เน้นการเปิดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ประชาชนมากที่สุดประเทศหนึ่ง โดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้และสร้างเครือข่ายสารสนเทศทั่วประเทศ รวมทั้งการใช้ดาวเทียม พัฒนาสถาบัน Multimedia และมหาวิทยาลัยทางอากาศที่เน้นการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งการนำเอาหลักสูตรเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา สามารถเทียบโอนหน่วยกิต ยืดหยุ่นเวลาเรียนให้มีการศึกษาต่อเนื่องได้ทั้งก่อนปริญญา และหลังปริญญาและเปิดโอกาสให้ ผู้ด้อยโอกาสได้เรียนอย่างกว้างขวาง ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสนใจและส่งเสริมในด้านการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างจริงจัง ตั้งแต่อดีต เช่น การสอนและฝึกอบรมแก่สตรีและแม่บ้านในด้านศิลปะต่าง ๆ และมีหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากหลักสูตรการเรียนปกติ หลักสูตรเหล่านี้เรียกว่า “การศึกษาสู่สังคม” (Social Education) โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 ซึ่งการตราพระราชบัญญัติการศึกษาสู่สังคม (Social Education Act) มีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปในท้องถิ่นมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ไม่ใช่เป็นหลักสูตรที่สอนตามปกติในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้เพื่อช่วยเสริมการเจริญเติบโตพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับหลักการรัฐธรรมนูญ งานอดิเรกและศิลปวัฒนธรรมของชาติ และมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาเพื่อปวงชนในชุมชนในปี พ.ศ. 2539 ญี่ปุ่น ได้มีศาลาประชาคมเพื่อการนี้ไม่ต่ำกว่า 18,000 แห่ง สามารถที่จะให้การศึกษาไม่ต่ำกว่า 260 ล้านคนต่อปี ญี่ปุ่นได้ตั้งเป้าหมายที่จะเป็นสังคมเปิดโอกาส และสามารถที่จะเลือกเรียนได้โดยให้ความสำคัญต่อผลการเรียนรู้เหล่านั้น

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน กระทรวงศึกษาธิการญี่ปุ่นได้กำหนดลำดับความสำคัญของการให้การศึกษาเพื่อปวงชน ในแผนปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ให้การสนับสนุนการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อบุคคลที่ผ่านการศึกษาในระดับต่าง ๆ แล้วสามารถที่จะกลับเข้าไปเรียนเพิ่มเติม หรือหาความรู้ใหม่ได้โดยที่สถาบันการศึกษาต้องจัดหาความรู้ใหม่ ๆ และความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ ตามความต้องการของอาชีพ และความต้องการของการดำรงชีพในแต่ละบุคคล ซึ่งสถาบันการศึกษาย่อมจะดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะบริษัทเอกชน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนแบบนี้ เช่น ให้ค่าจ้างสูงขึ้นเมื่อผ่านการอบรมแล้วหรือให้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ระหว่างการฝึกอบรม

1.2 ให้การสนับสนุนต่อบทบาทของอาสาสมัครที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่สังคม อาสาสมัครนี้มักจะมีบทบาทสูงในการเรียนและการพัฒนาตนเอง บุคคลเหล่านี้มักจะให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้และความชำนาญสูง เนื่องจากอาสาสมัครประกอบด้วยคนต่างวัย ต่างอายุโดยมีตำแหน่งและความสามารถต่าง ๆ กันย่อมจะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้การศึกษาตลอดชีวิตดำเนินไปอย่างมีคุณค่ายิ่ง หน่วยงานต่าง ๆ ได้เห็นคุณค่าของอาสาสมัครที่ทำงานพิเศษเหล่านี้ และมักจะให้การทำงานในรูปอาสาสมัครลงในแบบฟอร์มการสมัครงาน หรือประวัติ

ในการทำงานเพื่อประกอบการพิจารณาในการรับเข้าทำงานด้วย

1.3 ขยายบทบาทกิจการนอกหลักสูตรของบุคคลรุ่นหนุ่มสาว โดยถือเป็นวัยที่ควรจะมีความคิดที่ถูกต้องและประสบการณ์ถูกทิศทาง บุคคลเหล่านี้ควรจะมีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ขยายบทบาทการศึกษาตลอดชีวิตสู่ประชาชนตามความต้องการ อันเป็นผลจาก การเปลี่ยนของสังคมโลกซึ่งท้าทายความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้อยู่ดีมีสุข เพื่อประชาชนจะได้ เข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ปัญหานานาชาติและอื่น ๆ

2. สาธารณรัฐเกาหลีใต้ คณะกรรมการแห่งประธานาธิบดีเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ประกาศแผนการปฏิรูป เรียกว่า “ระบบการศึกษาใหม่” ในปี พ.ศ. 2538 ภายใต้ความคิดที่เรียกว่า Edutopia หรืออุดมรัฐทางการศึกษา ซึ่งกำหนดให้ระบบการศึกษา โดยเฉพาะอุดมศึกษาเป็นระบบ โดยปรับโครงสร้างสถาบันการศึกษาให้เป็นการเรียนแบบสะสมหน่วยกิต เปิดหลักสูตรที่มีความหลากหลายและมีการเรียนได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของผู้เรียนทำให้บุคคลภายนอกเข้าศึกษาได้ มีความเป็นอิสระที่จะย้ายสถานศึกษา สร้างระบบการสอนทางไกลด้านอุปกรณ์อันทันสมัย เพื่อประชาชนในชนบทได้รับการศึกษา
จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อผู้จบมัธยมศึกษาให้ได้เข้าศึกษาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยในระดับอาชีวศึกษา จัดการศึกษาให้ผู้ใหญ่ สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสทั้งหลายได้เข้าศึกษา

3. สหพันธรัฐมาเลเซีย เร่งให้มีการสร้างกำลังคน โดยขยายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาด้วยการส่งเสริมการศึกษาทางไกลเพื่อยกระดับการศึกษาและทักษะของกำลังแรงงาน โดยเฉพาะในเวลาเดียวกันได้ขยายการรับนักศึกษาระดับอนุปริญญาได้ถึง 20,000 คน เมื่อ ค.ศ. 2000 ปรับหลักสูตรการศึกษาให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถรับหรือบริการการศึกษาแก่นักศึกษาทั่วโลกได้ โดยไม่จำกัดเฉพาะคน มาเลเซีย จึงอาจกล่าวได้ว่ามาเลเซียมุ่งให้อุดมศึกษาของตนเองเป็นสินค้าส่งออก เพื่อนำรายได้เข้าพัฒนาอุดมศึกษาของตนเองด้วย

จากรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในต่างประเทศที่ได้ยกตัวอย่างมานั้นจะพบว่า หัวใจสำคัญที่จะทำให้ประชาชนทุกคนในประเทศสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม คือ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยการกำหนดรูปแบบของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทของประชาชนในประเทศ และอีกทั้งยังมีการกำหนดสิทธิพิเศษต่างๆให้กับประชาชนเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

สภาพการณ์การศึกษาของไทยในปัจจุบัน

สถานการณ์การจัดการศึกษาโดยรวมของประเทศในช่วงปี 2560-2561 ที่ผ่านมาพบว่า ประเทศไทยนั้นมีทั้งความเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าและมีจุดอ่อนที่ต้องให้ความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น การเข้าถึงบริการทางด้านการศึกษามีแนวโน้มที่ดีขึ้น เด็กเข้าถึงการศึกษาปฐมวัยและภาคบังคับได้มากขึ้น แต่คุณภาพในการจัดการศึกษานั้นยังเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่ต่ำกว่าร้อยละ50 และคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบตามโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ที่ต่ำกว่าประเทศเพื่อบ้านอย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้วนั้นความก้าวหน้าทางการศึกษาของแต่ละจังหวัดก็ยังมีความแตกต่างกันด้วย

ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลแล้วนั้นพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาข้างต้นนั้นมีอยู่ 2 ด้าน คือ 1) ความผิดพลาดของระบบการวัดและประเมินผลทางการศึกษา และ 2) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนี้

1. ความผิดพลาดของระบบการวัดและประเมินผลทางการศึกษา กล่าวคือ ถึงแม้ว่าการศึกษาไทยจะมีพัฒนาการที่ยาวนานในการสร้างองค์ความรู้และข้อความรู้ที่นำมาพัฒนารัฐชาติแต่บางยุคบางสมัยก็ยังพบว่าการศึกษายังตอบโจทย์ของสังคมได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งกล่าวตามความเป็นจริงได้ว่าข้อความรู้ที่เรียกว่าวิชาการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนานั้น การศึกษาไทยต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักเสพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากในยุคที่ผ่านมานั้นชุดความรู้ที่ผู้เรียนได้รับการหยิบยื่นให้ในทุกระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะเป็น “ก้อนความรู้”มากกว่าจะมีการบรรยายถึงสรรพคุณของก้อนความรู้นั้น ซึ่งในทุกยุคทุกสมัยนั้น ความรู้จะถูกเขียนไว้ในเอกสารราชการทุกประเภทว่า สามารถนำความรู้ไปใช้ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรืออนาคต แต่ไม่ได้บอกต่อผู้เรียนว่าก้อนความรู้นั้นสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ซึงทำให้เกิดสภาวะทางการศึกษาของรัฐชาติที่เรียกว่า “รู้แต่ไม่เข้าใจ”เพราะดูเหมือนว่าเนื้อหาหรือก้อนความรู้ต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาจะเป็นเพียง “บทกวี” ที่สวยหรูในหลักสูตรตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา และยิ่งไปกว่านั้นภาพฉายทางการศึกษาของรัฐชาติที่อุบัติขึ้นจนมีลักษณะ “แฟชั่นนิยม” อีกลักษณะหนึ่ง กล่าวคือมีการการปฏิรูปการศึกษาในทุกช่วงของผู้ที่มาทำหน้าที่เป็นเสนาบดีทางการศึกษาจนกลายเป็นเรื่องที่สร้างความเบื่อหน่ายให้กับครูผู้สอน ขณะเดียวกันบางยุคบางสมัยก็มีการสถาปนาถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเอกสารจนทำให้ผู้สอนไม่ได้เตรียมการสอนเพราะหมกมุ่นอยู่กับการผลิตเอกสารเพื่อการประเมิน แต่พอเมื่อตรวจสอบอย่างจริงจังจะพบว่าเป็นเพียงร่องรอยหนึ่งที่ทำให้ครูผู้สอนสบายใจ (ธงชัย สมบูรณ์, 2563)

2. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา “รวยกระจุก จนกระจาย”เป็นวาทกรรมที่สามารถใช้อธิบายสภาพสังคมไทยร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนั้นถูกเปรียบเทียบได้กับฝันร้ายของผู้คนบางคนไม่อาจข่มตาให้นอนหลับได้ เพราะไม่รู้ว่าวันพรุ่งจะมีโอกาสได้รับประทานอาหารครบ 3 มื้อหรือไม่ และไม่รู้รู้ว่าอีกนานเท่าใดถึงจะปลดหนี้สิ้นได้ ซึ่งแน่นอนว่า ความยากไร้คือมรดกที่พ่อแม่ไม่ปรารถนาจะมอบแก่บุตรหลาน การศึกษาจึงเป็นทางออกที่หลายครอบครัวต่างหวังพึ่งเพื่อบุตรหลานของตนได้รับการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาเลี้ยงชีพ และใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปลดหนี้สิ้น จากการศึกษาข้อมูลพบว่าในปัจจุบันนี้ เด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ชั้นปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้เพิ่มมากขึ้น แต่สำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นนั้นยังมีเพียงแค่ร้อยละ 5 ของผู้ที่มาจากกลุ่มครอบครัวยากจนเท่านั้นที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้นก็ตาม แต่การศึกษาที่เข้านั้นก็ยังคงแฝงไว้ด้วยความเหลื่อมล้ำทางการศึกษ เช่นกัน (ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2564; กองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561)

ดังนั้นแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์การการศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้มีทั้งเรื่องที่น่ายินดีและเรื่องที่ยังคงจะต้องพิจารณาใหม่อีกครั้งเพื่อสนับสนุนให้ทุกคนในประเทศได้เข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ซึ่งเรื่องที่น่ายินดีคือ ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยนั้นมีอัตราการเข้าถึงการศึกษาของประชาชนเพิ่มมากขึ้น และเรื่องที่ยังคงจะต้องพิจารณาใหม่อีกครั้งนั้นประกอบไปด้วย 1)การพิจารณาระบบการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และ 2) การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการศึกษาในประเทศไทย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational Inequality) หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพหรือมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่ประชาชนได้รับ อันเนื่องมาจากปัจจัยภูมิหลังของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย เศรษฐกิจ สังคม และพื้นความรู้เดิม รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษา (Schlotter, 2012; กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561) ซึ่งการเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามักกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ รัฐจึงให้ความสำคัญในเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมีการกำหนด

เป็นกฎหมายให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ทั้งสำหรับผู้เรียนที่เป็นบุคคลทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและบุคคลพิการ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือติดตามสภาวะของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยยังอยู่ในสภาวะที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ เช่น ผลการศึกษาจากรายงานความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี 2559 พบว่า ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555 - 2559) อัตราการเข้าศึกษาของประชากรภายในประเทศมีแนวโน้มลดต่ำ ลงตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งเริ่มลดต่ำลงอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป อีกทั้งปรากฏการณ์นี้ยังเกิดกับการศึกษาสายอาชีพด้วย และยังพบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างฐานะของประชากรกับการเข้าถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นั่นคือการสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาของประชากรภายในประเทศอันเนื่องมาจากฐานะของประชากร (ณปภัช บรรณาการ และสิวะโชติ ศรีสุทธิยากร, 2562) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการประเมินในโครงการ PISA 2015 พบว่าถึงแม้คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน คณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD และมีแนวโน้มลดลงจากผลการประเมิน PISA 2012 แต่เมื่อพิจารณาผลการประเมินเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยพบว่ากลับมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD โดยที่กลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงอยู่ในระดับเดียวกับนานาชาติ 5 อันดับแรกของโลก จึงสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยอันเนื่องมาจากคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างคะแนนสอบ PISA กับดัชนีภูมิหลังทางสังคม (Economic, Social and Cultural Status Index: ESCS) (Organization for Economic Co-operation and Development [OECD], 2018) ซึ่งแสดงถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอันเนื่องมาจากภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม

โดยจากผลการศึกษาในข้างต้นให้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งในด้านความแตกต่างอันเนื่องมาจากภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม และด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการเก็บข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างในระดับมหภาค (Macro level) ส่งผลให้ผลการวิจัยที่ได้มีลักษณะเป็นภาพรวมของประเทศและไม่สามารถให้สารสนเทศที่ชี้เป้าไปยังสถานศึกษาที่เกิดปัญหาดังกล่าวได้ จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้บริหารการศึกษาในการวางแผนนโยบายและดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาถือเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ภรันยู มายูร (2560) กล่าวถึง ความเหลื่อมล้ำว่า คือ ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมมักจะเป็นสาเหตุที่นำมาสู่ความขัดแย้งกันเองระหว่างคนในสังคมเดียวกัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะมีความรู้สึกว่าถูกเอารัดเอาเปรียบ มีความไม่เสมอภาคความไม่ชอบธรรมย่อมนำมาสู่ความขัดแย้งในสังคม ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเป็นประเด็น วาระสำคัญเร่งด่วนระดับสากลที่สหประชาชาติได้กำหนดการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) จากผลรายงานของ Oxfam ได้จัดทำและรวบรวมข้อมูลสถิติในปี 2559 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย พบว่าอยู่ที่อันดับ 3 ของโลก รองจากรัสเซียและอินเดีย และในปี 2561 ประเทศไทยขยับขึ้นจากอันดับที่ 3 เป็นอันดับ 1 ของโลกที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุด (โพสต์ทูเดย์, 2560) ดังนั้น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสามารถนำมาสู่ปัญหาของประเทศไทยอีกหลายด้าน ทั้งในเรื่องความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ความเอารัดเอาเปรียบทางสังคมจากปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยซึ่งได้ตระหนักการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะขับเคลื่อนความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา โดยการบริการทางการศึกษาขยายทั่วถึงมากขึ้น อย่างไรก็ดีการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังเป็นปัญหาท้าทายในหลายด้านทั้งความความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่ม

ประชากรความแตกต่างของคุณภาพการบริการภาครัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น ชาวเขา คนยากจน ชาวนาชาวไร่ ชาวสลัม คนไร้บ้าน กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ คนพิการ ผู้สูงอายุ คนที่มีเพศวิถีทางเลือกแรงงานนอกระบบหรือเป็นคนที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นต้น

ตัวอย่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในประเทศไทย

สำหรับการศึกษาในประเด็นนี้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ของโรงเรียนในประเทศไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

โรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่งที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา 1-6 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีนักเรียนกว่า 3,000 คน เป็นโรงเรียนสหศึกษาเรียนได้ทั้งนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ด้วยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษทำให้เกิดความหลากหลายของนักเรียน มีนักเรียนทุกระดับฐานะ ทุกระดับความแตกต่างของความสามารถทางความคิด กีฬา กิจกรรม และความสนใจ เมื่อนักเรียนมีความหลากหลายแตกต่างกัน อยู่ร่วมกันย่อมทำให้ความต้องการด้านการศึกษาแตกต่างกันไปด้วย ตามแต่ปัจจัย ทัศนคติ ประสบการณ์เก่า ภูมิหลังของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งนี้เองทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นเมื่อความต้องการเหล่านี้ถูกลำดับความสำคัญไปในทิศทางที่ต่างกัน ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในโรงเรียนอาจเกิดได้จากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ดังจะอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ความเหลื่อมล้ำอันมาจากแผนการเรียนของนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนแบ่งแผนการเรียนเป็นสามประเภทหลัก คือ แผนการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี หรือรู้จักกันอย่างง่ายว่าห้องกิฟท์ แผนการเรียนภาคภาษาอังกฤษ หรือ English program และแผนการเรียนปกติ ซึ่งแบ่งสายเป็นสายวิทย์คณิต สายศิลป์คำนวณ สายภาษา และสายธุรกิจ ความเหลื่อมล้ำที่พบเห็นได้ชัดเจนคือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่แต่ละแผนการเรียนมีให้นักเรียนในแผน โดยแผนการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และแผนการเรียนภาคภาษาอังกฤษย่อมให้สิทธิ์แก่ผู้เรียนในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่ดี มีคุณภาพ เข้าถึงได้ง่าย อำนวยสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่จัดอยู่ในระดับชั้นเลิศ เช่น นักเรียนได้เรียนในห้องปรับอากาศ ซึ่งปัญหาด้านอุณหภูมิ เสียงรบกวน กลิ่นไม่พึงประสงค์จากด้านนอกห้องเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแน่นอน อากาศไม่ร้อน นักเรียนมีเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ ไว้นำเสนองานหรือการสอน มีแหล่ง อินเทอร์เน็ตเป็นของตนเอง สะดวกรวดเร็วในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมตามแต่การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ดูเหมือนความสามารถในการเข้าถึงสื่อของนักเรียนโครงการพิเศษเหล่านี้จะช่วยสร้างโอกาสมากกว่านักเรียนแผนการเรียนปกติอย่างเห็นได้ชัด เมื่อแลกกับอัตราค่าใช้จ่ายเพื่อบำรุงการศึกษาของนักเรียนโครงการพิเศษก็สูงมากจนสามารถเป็นภาระผู้ปกครองได้หากจัดการด้านการเงินอย่างไม่ดีพอ แต่หากมองเรื่องวัตถุนิยม นักเรียนโครงการพิเศษดูจะได้เปรียบในความเหลื่อมล้ำนี้ แต่หากมองด้านความรู้สึกที่ต้องแบกรับความคาดหวังจากสังคม นักเรียนโครงการพิเศษเองก็เป็นเหยื่อแห่งความเหลื่อมล้ำทางความคาดหวังจากสังคมได้เช่นกัน เช่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักตั้งความหวังต่อนักเรียนโครงการพิเศษ ซึ่งบ่อยครั้งที่ครูมักใช้คำพูดกดดันนักเรียนว่า “เป็นนักเรียนโครงการพิเศษต้องเก่ง ต้องทำได้มากกว่าห้องเรียนปกติ” ดังนั้นนักเรียนโครงการพิเศษไม่จำเป็นต้องสอนมาก ไม่จำเป็นต้องอธิบายมากเท่ากับนักเรียนห้องปกติ ความคิดเช่นนี้ที่ครูมีต่อนักเรียนห้องโครงการพิเศษนั้นก็นับเป็นความเหลื่อมล้ำอย่างมากเช่นกัน เพราะนักเรียนโครงการพิเศษเองก็ต้องการการใส่ใจเช่นเดียวกันกับนักเรียนแผนการเรียนปกติ ฉันใดก็ฉันนั้น การจะมาบอกว่า สอนนักเรียนห้องปกติให้มากกว่านักเรียนห้องโครงการพิเศษซึ่งเก่งอยู่แล้ว นับว่าเป็นความคิดวัฒนธรรมฝังหัว (Stereotype) ที่ล้าหลังและไม่เท่าเทียม

2. ความเหลื่อมล้ำด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ก็สามารถอธิบายได้เห็นภาพชัดเจนได้เหมือนกันภาพลักษณ์ของนักเรียนห้องโครงการพิเศษกับนักเรียนห้องแผนการเรียนปกติ หากการจัดการเรียนการสอนของครู ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนในโรงเรียน หากห้องหนึ่งมีเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ แต่อีกห้องเรียนไม่มี ย่อมเกิดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ได้ หรืออคติของครูผู้สอนที่คิดว่าแผนการ

เรียนหนึ่งดีกว่าอีกแผนการเรียนหนึ่ง อาจนำไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เป็นธรรม ในที่สุดโรงเรียนต้องเข้าจัดการกับความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น เช่น การจัดหาเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ ให้มีใช้ได้ทุกห้องทุกแผนการเรียนจึงต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องของการเข้าถึงสื่อลง หรือยังมีการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการและออกแบบให้เป็นมาตรฐานกับนักเรียนทุกระดับชั้น

3. ความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง เพราะนโยบายจากฝ่ายบริหารสถานศึกษาเองมีผลอย่างมากที่จะช่วยเพิ่มหรือลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นได้ หากนโยบายของผู้บริหารส่งเสริมให้งบประมาณกับความเป็นเลิศด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์มากเกินไป ผลที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาจะเกิดแค่คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ หากแต่สาขาอื่นไม่สำคัญหรอกหรือ ฉะนั้นโรงเรียนก็มีแนวทางในการจัดการเรื่องการพัฒนาโรงเรียนโดยให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มพัฒนาโครงการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน แนวทางนี้พอช่วยลดความเหลื่อมล้ำลงได้บ้าง ไม่มากก็น้อย ส่วนของบุคลากรทางการศึกษาเองก็ต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ถึงพร้อมเพื่อให้ผู้รับบริการอย่างนักเรียนโรงเรียนได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น ห้องสมุด ก็ควรมีการพัฒนารองรับนักเรียนได้ทุกแผนการเรียน ครูผู้สอน เตรียมจัดการเรียนการสอนที่เหมาะกับแผนการเรียนในขณะเดียวกันก็ให้สาระครบตัวชี้วัดการเรียนรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ฝ่ายปกครองไม่เลือกปฏิบัติต่อนักเรียนที่มาจากโครงการพิเศษหรือโครงการปกติเป็นต้น

4. ความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากสิ่งที่โรงเรียนควบคุมได้ยาก เป็นปัจจัยภายนอกโรงเรียน โดยมีหลายปัจจัย เช่น พื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียน ไม่ว่าจะในแง่ฐานะความเป็นอยู่ ความใส่ใจของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่โรงเรียนไม่สามารถควบคุมได้ แต่กระทบโรงเรียนได้ เช่น การที่นักเรียนไม่มีทุนทรัพย์ในการเรียนก็ส่งผลให้นักเรียนอาจจะไม่เลือกศึกษาต่อที่โรงเรียนเดิมในระดับชั้นมัธยมปลายได้ เพราะไม่มีเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียน นักเรียนอาจจะต้องพึ่งพาการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือระบบการให้ทุนของโรงเรียนอันเป็นปัจจัยภายในที่โรงเรียนควบคุมได้ แต่กลับไม่บริหารจัดการให้ชัดเจน เช่น นักเรียนเรียนดีก็ควรมีทุนทรัพย์ให้เป็นทุนการศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนดีมาก แต่ยากจน ควรคัดอย่างเท่าเทียมกันทุกห้อง เช่น ห้องโครงการพิเศษก็ควรมีสิทธิ์ได้ทุนนี้เช่นกันหากได้คะแนนถึงตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่มีอคติที่ว่านักเรียนห้องโครงการพิเศษรวยทุกคนอยู่แล้ว เป็นต้น หรือจะเป็นปัจจัยที่มาจากพื้นฐานทางความรู้ไม่เท่ากัน ข้อเท็จจริงตรงนี้ ครูต้องทำความเข้าใจและรับรู้ว่าเป็นเรื่องปกติ โรงเรียนรับสมัครนักเรียนจากทุกเขตพื้นที่สามารถเข้าสอบศึกษาต่อได้ ดังนั้นพื้นฐานความรู้ของนักเรียนย่อมไม่เท่ากัน การบริหารจัดการเรียนการสอนของครูเองก็ต้องบริหารอย่างเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน หากยังขจัดอคติไม่ได้ หรือความคิดฝังหัวไม่ได้ ก็จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เหลื่อมล้ำกัน อีกปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้คือ ผู้ปกครองของนักเรียน ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของนักเรียนที่จะอบรมปลูกฝังเลี้ยงดูให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี โรงเรียนไม่สามารถควบคุมได้ว่า ผู้ปกครองต้องอบรมปลูกฝังนักเรียนให้ดี ถ้าสถาบันครอบครัวดีก็จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ได้ เช่น ถ้าผู้ปกครองช่วยควบคุมพฤติกรรมที่ส่งผลลบต่อการเรียน นักเรียนก็จะใช้ชีวิตการเรียนอย่างมีมีวินัยและตั้งใจเรียนรู้ แต่หากผู้ปกครองไม่ช่วยควบคุมพฤติกรรมที่ส่งผลลบต่อการเรียน นักเรียนก็จะใช้ชีวิตการเรียนอย่างไม่มีมีวินัยเสียประโยชน์ในการเรียนและเข้าสู่สภาวะเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยที่นักเรียนไม่รู้ตัว

5. ความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากความยากจน โดยในแต่ละปีมีผู้เรียนในอัตราส่วนร้อยละ 10-15 ไม่สำเร็จการศึกษา มีการลาออก หรือหยุดเรียนกลางคัน รวมไปถึงการที่ผู้เรียนได้ขอย้ายสถานศึกษาตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง โดยมีปัจจัยในเรื่องของความยากจนเป็นปัจจัยหลักทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถส่งบุตรหลานของตนให้ศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ได้ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องออกจากสถานศึกษาไปประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเอง นอกจากนี้ปัญหาความยากจนยังเป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดปัญหาการหย่าร้างของผู้ปกครองนักเรียนและทิ้งบุตรหลานไว้กับผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสทางการศึกษาอันมีผลมาจากการที่ผู้สูงอายุไม่มีความสามารถมากพอในการที่จะหาทุนทรัพย์ส่งเสียให้บุตรหลานได้ เนื่องจากปัญหาในเรื่องสุขภาพ

ร่างกาย และข้อจำกัดระดับการศึกษาของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ปกครองของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาเพียงแค่การศึกษาภาคบังคับในแต่ละยุคสมัย รวมไปถึงค่านิยมและความเชื่อของผู้ปกครองของผู้เรียนที่แตกต่างกันก็ส่งผลต่อการเข้าถึงหรือการขาดโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียนด้วยเช่นกัน จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า ความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนนั้นมีรากเหง้ามาจากอคติของทุกคนทุกฝ่ายที่ไม่มองว่า “ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในเรื่องของการศึกษา” การได้มาซึ่งความรู้ หากจะลดความเหลื่อมล้ำในการโรงเรียนก็ต้องขจัดอคติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อผลักดันนโยบายดี ๆ ที่ใส่ใจผู้เรียน ทุกระดับชั้น ทุกระดับชีวิตให้ได้ยกระดับคุณภาพการศึกษาและจิตวิญญาณ

การสนับสนุนการศึกษาเพื่อปวงชนของภาครัฐ

ภาครัฐมีนโยบายที่สนับสนุนการศึกษาเพื่อปวงชน ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

1. ลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาชั้นสูง โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัว ได้พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะจัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการ “โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

2. จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้านจัดให้มีระยะสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

3. พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของ สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

4. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์การกำหนด ค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงานควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

5. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้มีการประนอมและไกล่เกลี่ยหนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพิ่มขึ้น

6. ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับ มาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ

7. เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบ อิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นนโยบายเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานระดับชาติและนานาชาติ และนโยบายสร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทาง การศึกษาในสังคมไทย

โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ดังนั้นประเทศไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อปวงชนโดยการเผยแพร่สู่หน่วยงาน และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการศึกษา อันจะนำมาสู่การขับเคลื่อนในการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย

การสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน

ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชน แล้วก็ตาม เด็กข้ามชาติส่วนใหญ่ในประเทศไทยก็ยังคงไม่ได้เรียนหนังสือ นโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทยสำหรับเด็กข้ามชาติที่ด้อยโอกาส และถูกแบ่งแยกออกจากสังคม ซึ่งมีต้นแบบการดำเนินงานในเขตบางขุนเทียนของมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (Foundation for RuralYouth:FRY) เป็นกรณีศึกษาที่มีคุณค่า โดยบทเรียนที่ได้เรียนรู้และเป็นต้นแบบการปฏิบัติที่ดีที่สุดจากกรณีศึกษานี้สามารถนำมาใช้ในการเจรจาเรื่องนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนในปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อเด็กข้ามชาติทั่วประเทศ

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2552 มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (Foundation for Rural Youth: FRY) ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคมของไทย (CSO) ที่จัดตั้งขึ้น ใน พ.ศ. 2527 ได้ระบุไว้ว่า มีเด็กข้ามชาติจำนวนมากที่ไม่ได้รับการดูแลในชุมชน ขณะที่ผู้ปกครองกำลังทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่โดยรอบ เด็กไม่ได้รับการดูแลเหล่านี้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย โดยไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับวัยและ เสี่ยงต่อการแสวงหาผลประโยชน์และการล่วงละเมิด ต้นแบบการดำเนินงานในเขตบางขุนเทียนที่มูลนิธิเพื่อเยาวชน ชนบทนำมาใช้มีแนวทางที่แบ่งออกเป็นหลายด้าน เพื่อรับมือกับความท้าทายในการสนับสนุนให้เด็กข้ามชาติ เข้าถึงและเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (มูลนิธิเยาวชนชนบท, 2558)

เด็กข้ามชาติมักประสบปัญหา และอุปสรรคด้านการเงินในการเข้าถึงการศึกษา และเข้าเรียนในโรงเรียน มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบทให้ความช่วยเหลือ ด้านการเงินบนพื้นฐานการออกค่าใช้จ่ายร่วมกัน ที่เปิดโอกาสให้เด็กข้ามชาติเข้าถึงโครงการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของมูลนิธิฯ โดยมีค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อยเป็นเวลา 6 เดือนถึง 2 ปีขึ้นอยู่กับความจำเป็นของเด็กแต่ละคน เด็กข้ามชาติจะได้ประโยชน์จากวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา เมื่อนักเรียนมีความชำนาญด้านภาษาไทยที่จำเป็นในทักษะการสื่อสารพื้นฐาน เช่น การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน พวกเขาจะสามารถเข้าสู่โปรแกรมการศึกษาในระบบหรือนอกระบบของรัฐบาลไทยได้ นักเรียนและครอบครัวจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า การศึกษาในระบบหรือนอกระบบตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้ดีที่สุด โดยขึ้นอยู่กับอายุของนักเรียนและสถานการณ์ในครอบครัว เช่น เด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี จะได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษาในระบบและเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนเด็กที่โตกว่านั้นสามารถเลือกที่จะเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบที่มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบทเสนอให้ สำหรับนักเรียนที่อยู่ในวัยทำงาน การศึกษานอกระบบผ่อนปรนให้นักเรียนทำงานในวันธรรมดาและไปเรียนในช่วงสุดสัปดาห์ และที่สำคัญคือทางเลือกทั้งสองได้มอบใบรับรองการศึกษาให้นักเรียนเมื่อจบการศึกษา

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราการเข้าเรียนของเด็กข้ามชาติในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครในเขตบางขุนเทียน นั้นไม่ได้เกิดขึ้นได้จากการดำเนินงานตามโครงการของมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบทเพียงอย่างเดียว แต่ก็เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าองค์กรประชาสังคมก็ได้ให้บทเรียนที่มีคุณค่าแก่ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน โดยการที่พยายามสนับสนุนให้เด็กข้ามชาติจำนวนมากที่ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนเข้าถึงสิทธิของตนภายใต้นโยบายการศึกษาเพื่อปวงชน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าในประเทศไทยนั้นได้มีการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้กับบุคคลทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นประชาชนคนไทยหรือชาวต่างชาติก็ตาม โดยที่ภาครัฐนั้นจะให้การส่งเสริมการศึกษาเพื่อปวงชนแก่ประชาชนคนไทยทุกคนตามนโยบายที่รัฐได้กำหนดไว้ และในส่วนของภาคเอกนั้นจะให้การสนับสนุนการ

จัดการศึกษาเพื่อปวงชนแก่ชาวต่างชาติ เช่น เด็กและเยาวชนที่เป็นบุตรของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย

แนวทางการจัดการการศึกษาเพื่อปวงชน

จากการศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทย ทั้งในส่วนที่เป็นนโยบายสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนชาวไทยของภาครัฐ และการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนแก่บุคคลข้ามชาติของภาคเอกชนนั้น ทำให้ผู้เขียนได้วิเคราะห์และพบว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ควรจัดการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนสามารถทำให้กลุ่มคนทุกชนชั้นมีความเท่าเทียมกันในสังคม แนวทางในการศึกษาเพื่อปวงชนขั้นตอนแรกในการให้การศึกษาเพื่อปวงชนจะต้องทราบว่า เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเหล่านั้นอยู่ที่ไหนและต้องการอะไร ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการดำเนินงานในเชิงรุกการระบุ และเข้าถึงชุมชนโดยการทำแผนที่ชุมชนและการสำรวจ

2. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดทุกจังหวัดให้คุณภาพเทียบเท่ากับสถานศึกษาในเมืองใหญ่ๆ และสามารถรองรับจำนวนนักศึกษาที่หลากหลายความต้องการได้ ซึ่งภาครัฐอาจจะต้องเพิ่มงบประมาณการพัฒนาจังหวัดหรือสถานศึกษาที่มีอยู่แล้วลงไปให้มากพอสมควรที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเดียวกัน อีกทั้งสามารถเลือกคณะ สาขาที่ตนเองชอบได้ อย่างน้อยที่สุดจะต้องจัดตั้งหรือ ยกฐานะโรงเรียนประจำจังหวัดหรือโรงเรียนในจังหวัดที่มีมาตรฐานงบประมาณเดียวกันเป็นหลัก

3. ควรขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยใช้วิทยาศาสตร์เป็นฐานในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยนำสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปวงชนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนให้ครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีทักษะทางภาษา การอ่าน การคิด การคำนวณได้ต่อไป

4. นโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนมีศักยภาพที่จะเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาของเด็กไทยและทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้นได้เป็นอย่างมาก แต่สิ่งนี้จะเกิดขึ้นเองไม่ได้ จำเป็นต้องมีการสร้างความตระหนัก การเตรียมการ และการติดตามผลอย่างจริงจังในระดับชุมชนและระดับโรงเรียน เช่น โรงเรียนต้องการแนวทางทั้งที่เป็นการบอกกล่าวทางวาจา และเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียน โดยระบุในคู่มือหรือหนังสือคำสั่งต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างความตระหนัก และการฝึกอบรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและทางเลือกของตน รวมทั้งต้องมีการสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียน

5. บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานควบคุมดูแลด้านการศึกษาในการอธิบายให้ความกระจ่างและตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายเป็นสิ่งสำคัญ บางครั้งโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเองก็ไม่ทราบถึงขั้นตอนที่ถูกต้องหรือไม่ได้ปฏิบัติตามนโยบายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงต้องการการสนับสนุนและการชี้นำอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถกระทำได้ในโรงเรียนหรือในสถาบันการศึกษาในแต่ละแห่งโดยการเข้าเยี่ยมเยียนโรงเรียน และยังสามารถทำได้ในระดับเขตโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับเด็กในโรงเรียน

6) เนื่องจากยังมีเด็กไทยที่โตแล้วหลายคนต้องทำงานและขาดเรียนไปหลายปี พวกเขาจึงต้องการทางเลือกที่ยืดหยุ่นซึ่งเปิดโอกาสให้พวกเขา สามารถเรียนตามทันและได้เรียนรู้ทักษะที่มีประโยชน์ต่อชีวิต ดังนั้นสำนักงานการศึกษานอกระบบควรพยายามมากเป็นพิเศษที่จะระบุถึงนักเรียนที่มีอายุเกินเกณฑ์และสนับสนุนให้พวกเขาเข้าเรียน

ในโปรแกรมต่าง ๆ

บทสรุป

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนา และการแข่งขันของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคน และการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ เมื่อประเทศไทยลงทุนกับการจัดการศึกษาสูงมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับคุณภาพการศึกษาไทยยังไม่มีประสิทธิภาพยังมีเด็กไทยจำนวนไม่น้อยกำลังเผชิญกับวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างรุนแรง ยกตัวอย่างเช่น เด็กไทยจำนวนกว่าปีละ 670,000 คน หลุดออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากปัญหาสังคมและความยากจน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคทำให้เด็กไทยจำนวนไม่น้อยมีทักษะต่ำกว่านักเรียนกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (EAP) เกือบ 3 ปีการศึกษาในทุกสาขาวิชา และยังมีเด็กไทยอีกจำนวนมากที่ตัดสินใจหันหลังให้แก่การศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ประเทศไทยกำลังสูญเสียทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้า ดังนั้นการศึกษาเพื่อปวงชน จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนที่พลาดหรือขาดโอกาสจากการศึกษาในระบบได้เข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนนั้นส่วนใหญ่แล้วมักจะจัดการศึกษาด้วยรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ที่ประชาชนทุกคนสามารถเลือกเข้าถึงการศึกษาได้อย่างหลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของชีวิตตนเอง เช่น การศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือ การศึกษาตามอัธยาศัย ภายใต้การสนับสนุนของรัฐและเอกชน ทั้งนี้แนวทางที่ใช้ในการจัดการศึกษาก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนทุกคน ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่ดีนั้น คือ การศึกษาจัดการตามหลักสิทธิมนุษยชนที่สามารถทำให้กลุ่มคนทุกชนชั้นมีความเท่าเทียมกันในสังคม โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนที่สร้างความตระหนักและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาอีกทั้งควรมีการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดทุกจังหวัดให้มีคุณภาพใกล้เคียงกันทั้งประเทศรวมไปถึงการพัฒนาพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่สามารถตอบสนองความต้องที่หลากหลายของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศไทย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรัฐจะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กฤตยากร ลดาวัลย์. “การจัดการศึกษาท้องถิ่นสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน,” **วิชาการธรรมทรรศน์,** 20,4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2563): 209-216.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. **พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561.** (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564). จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/ N033/1.PDF

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศักดิ์. **มหาวิทยาลัยที่ทางแยก.** กรุงเทพฯ: ส.เอเชีย เพรส, 2541.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ, 2553.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **คู่มือเทคนิคการปรับปรุงและพัฒนาองค์การเวอร์ชั่น 1.0.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560.

———. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12** (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2560.

จรัส สุวรรณเวลา. **อุดมศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

เจษฎา ศาลาทอง. **สื่อกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564). จาก https://jesssalathong.wixsite.com/salathong/untitled-c1s3q

ชรินทร์ มั่งคั่ง. "รูปแบบหลักสูตรเพื่อปวงชนขององค์กรประชาสังคมสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงใหม่," **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ** 18, 1(มกราคม-มิถุนายน 2561): 210-222.

ณปภัช บรรณาการ และสิวะโชติ ศรีสุทธิยากร. "ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร," **อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา,** 14, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562): 1-11.

ธงชัย สมบูรณ์. **หัวหรือก้อย : การศึกษาไทยกับสถานการณ์ของสังคมโลก.** (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 4 กรกฎาคม 2564).จาก https://www.matichon.co.th/article/news_2376852

โพสต์ทูเดย์. **เปิดรายงานความเหลื่อมล้ำในไทย ปี พ.ศ. 2559.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ12 กุมภาพันธ์ 2564). จาก https://www.posttoday.com/social/genera

ภรันยู มายูร. **บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในเขต อำเภอบรบือจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. **การศึกษาไทย 2020: บทเรียนเรื่องความเหลื่อมล้ำฉบับเร่งรัดและไร้ปรานี.** (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 4 กรกฎาคม 2564). จากhttps://www.the101.world/thai-educational-inequality-2020

มูลนิธิเยาวชนชนบท. **การดำเนินการนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทย กรณีศึกษาเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสม.** (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564). จากhttps://resourcecentre.savethechildren.net

รายงานประจำปี 2562. (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 4 กรกฎคม 2564). จาก https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2020/06/O12-EEF-Annual-Report-2019.pdf

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก ประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2556.

วันพิชิต ศรีสุข. **ยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2556.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ 2542.

สายชล วัฒนรัตน์. **Education for all และ All for Education.** (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2564). จาก https://www.gotoknow.org/posts/31306

สุวัฒน์ ปุยพรม. **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2560.

อนันท์ งามสะอาด. **การศึกษาเพื่อปวงชน การศึกษาในประเทศไทย.** (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2564). จากhttps://web.facebook.com/drrnan/posts/736499193123502/?_rdc=1&_rdr

อรวรรณ นิ่มตลุง. “การศึกษาแบบเรียนรวม หนทางนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน,” **มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.** 1, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2552): 40-53.

อ๊อต โนนกระยอม. “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน,” **ธรรมทรรศน์.** 19, 3 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2559): 13-28.

McKay, Andrew. “Defining and measuring Inequality,” **Briefing Paper,** 1 (March 2002): 1-6.

Organisation for Economic Co-operation and Development. **Education at a glance 2018. Paris: OECD Indicators.** 2018 (cited 10 December 2020). Available from: doi:10.1787/eag-2018-en.

Schlotter, M. **Equity in and through education and training: Indicators and priorities.** (online) 2012 (cited 15 February 2021). Available from: www.eenee.de/dms/EENEE/Ana lytical_Reports/EENEE_AR12.pdf

ปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Factors Affecting Capital Structures and Working Capital Management Of the Listed Companies in the SET100 Group in the Stock Exchange of Thailand

ปัณณภัสร์ ปัญญากาศ[1] และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์[2]
Pannapat Panyakat[1] and Kanoksak Sukwatanasinit[2]

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ[1]
Office of the National Anti-Corruption Commission[1]
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม[2]
School of Accountancy, Sripatum University[2]
E-mail: phannapatt.p@gmail.com
Received: May 23, 2021; Revised: June 13, 2021; Accepted; June 15, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตัวอย่างได้แก่ บริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 80 บริษัท โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน และจากฐานข้อมูล SETSMART ในช่วงหว่างปี พ.ศ. 2560–2562 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ อัตราการเติบโตของยอดขาย และขนาดของบริษัท ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ในขณะที่อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ไม่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการก่อหนี้ในทิศทางเดียวกันได้แก่ อัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม และขนาดของบริษัท ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการก่อหนี้ในทิศทางตรงกันข้ามได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ไม่มีผลต่อระดับการก่อหนี้อย่างมีนัยสำคัญ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนในทิศทางเดียวกันได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนในทิศทางตรงกันข้ามได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ในขณะที่อัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และขนาดของบริษัท ไม่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: โครงสร้างเงินทุน การจัดการเงินทุนหมุนเวียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research were to study 1) factors affecting capital structures measured by dept to equity ratios of the listed companies in the SET100 group in the Stock Exchange of Thailand, 2) factors affecting capital structures measured by book leverage ratios of the listed companies in the SET100 group in the Stock Exchange of Thailand, and 3) factors affecting working capital management of the listed companies in the SET100 group in the Stock Exchange of Thailand. The samples were 80 listed companies in the SET100 group in the Stock Exchange of Thailand. The data were collected from financial statements and SETSMART database during 2017-2019 and analyzed by descriptive statistics, Pearson correlation and multiple regression analysis.

The findings were as follows.

1. The factors affecting the dept to equity ratios in the same direction consisted of the sale growth ratios and the sizes of the firms. The factors affecting the dept to equity ratios in the opposite direction consisted of the return on asset ratios to the total asset ratios while the fixed asset ratios to total asset ratios and the loan interest rates did not affect the capital structures on the dept to equity ratios significantly.

2. The factors affecting the book leverage ratios in the same direction consisted of the sale growth ratios, fixed asset ratios to total asset ratios, and sizes of firms. The factors affection the book leverage ratios in the opposite direction consisted of the return on assets to the total asset while the loan interest rates did not affect the book leverage ratios significantly.

3. The factors affecting the working capital management in the same direction consisted of the return on asset ratios to total asset ratios. The factors affecting the working capital management in the opposite direction consisted of the return on assets to the total asset ratios while the sale growth ratios, the loan interest rates, and the sizes of the firms did not affect the working capital management significantly.

Keywords: Capital Structures, Working Capital Management, the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

โครงสร้างเงินทุนเป็นส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานทางธุรกิจให้บรรลุตามเป้าหมาย ธุรกิจต้องมีการจัดหาเงินทุนเพื่อใช้เริ่มต้นในการประกอบธุรกิจรวมถึงเพื่อรองรับการขยายตัว การเติบโตในอนาคตของกิจการ แหล่งเงินทุนหลักของธุรกิจ ได้แก่ แหล่งที่มาจากหนี้สินและส่วนของเจ้าของ ดังนั้นธุรกิจจึงจำเป็นต้องหาโครงสร้างการเงินที่เหมาะสมเพื่อให้ต้นทุนของเงินทุนอยู่ในระดับต่ำที่สุด และสร้างผลตอบแทนเพิ่มขึ้นให้แก่บริษัทสูงสุด โดยธุรกิจที่มีความแตกต่างกันจะมีโครงสร้างของเงินทุนแตกต่างกันไปตามนโยบายของธุรกิจ ซึ่งทางเลือกในการจัดหาเงินทุนมีหลากหลายวิธี แต่ละวิธีก็ย่อมมีต้นทุนทางการเงินที่แตกต่างกัน โดยต้นทุนจากส่วนของเจ้าของจากการออกจำหน่ายหุ้นสามัญจะมีความเสี่ยงต่ำแต่ก็มีต้นทุนที่สูงที่สุด ซึ่งต้นทุนที่จะเกิดขึ้นคือ เงินปันผล และเงินกำไรที่ต้องคืนแก่ผู้ถือหุ้น ส่วนการจัดหาเงินทุนจากแหล่งหนี้สินนั้นจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่า โดยต้นทุนที่จะเกิดขึ้น คือ ดอกเบี้ย

ซึ่งบริษัทก็จะได้รับผลประโยชน์ทางภาษีที่สามารถนำดอกเบี้ยมาหักเป็นค่าใช้จ่ายทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง แต่ในขณะเดียวกันหากใช้แหล่งเงินทุนจากหนี้สินมาก บริษัทก็จะมีความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันเพราะมีภาระผูกพันทางการเงินถ้าบริษัทไม่สามารถชำระเงินต้นและดอกเบี้ยให้เจ้าหนี้ได้ตามที่กำหนด และจะมีความเสี่ยงที่อาจขาดสภาพคล่องได้หากกิจการไม่มั่นคง (ยุทธ วรฉัตรธาร, 2557) ดังนั้นการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการใช้เงินของธุรกิจ ผู้บริหารจึงต้องคำนึงถึงความสำคัญของต้นทุนเงินทุนที่จะเกิดขึ้น คำนึงถึงความเสี่ยงของธุรกิจ และทำให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ในการดำเนินธุรกิจนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรคำนึงคือ การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งหมายถึง การจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาสภาพคล่องให้เหมาะสมกับธุรกิจและช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง (วิมล ประคัลภ์พงศ์, 2553) หลักในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทั้งด้านส่วนประกอบ และปริมาณที่เหมาะสม โดยพิจารณาระดับของความเสี่ยงและผลตอบแทนหรือกำไรในระดับที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป (Abbadi, 2012) เช่น การถือเงินสดมากเกินความจำเป็นจะทำให้ธุรกิจเสียโอกาสในการลงทุนที่ให้กำไรสูงกว่า หรือการมีลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้จำนวนมาก ก็จะทำให้เกิดเงินทุนจมในลูกหนี้และความเสี่ยงต่อการเกิดหนี้สูญมากขึ้นเกิดค่าใช้จ่ายในการเก็บหนี้มากขึ้น หรือหากกิจการมีสินค้าคงเหลือมาก ก็จะทำให้เกิดเงินทุนจมในสินค้า สินค้าอาจเสื่อมสภาพหรือล้าสมัยจนไม่สามารถขายได้ และเกิดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้ามากขึ้น ในขณะเดียวกันหากธุรกิจมีสินทรัพย์หมุนเวียนน้อยเกินไป ก็จะทำให้ธุรกิจมีปัญหาด้านการดำเนินงาน เช่น การถือเงินสดน้อยเกินไป ก็จะมีผลทำให้การดำเนินงานติดขัดไม่ราบรื่น เพราะมีเงินสดไม่เพียงพอในการจ่ายชำระหนี้ ไม่เพียงพอต่อการจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน หรือหากกิจการเก็บหนี้ให้เร็วขึ้นด้วยการเร่งรัดชำระหนี้ อาจมีผลทำให้ยอดขายลดลง เพราะลูกค้าเปลี่ยนการตัดสินใจไปซื้อสินค้าจากรายอื่นที่ให้เครดิตนานกว่า และหากมีสินค้าคงเหลือน้อยเกินไปอาจทำให้สินค้าขาดมือจนทำให้ส่วนแบ่งตลาดลดลง ดังนั้นการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยดุลยพินิจในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนว่าจะอยู่ในระดับใดที่เหมาะสม จึงจะทำให้ธุรกิจมีกำไร และสภาพคล่อง ภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ดังนั้นการมีโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมก็จะนำบริษัทไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งผลให้บริษัทมีมูลค่าที่เพิ่มขึ้นและสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ อัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และขนาดบริษัทเพื่อเป็นใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้นและเพื่อให้นักลงทุนสามารถใช้ข้อมูลจากงานวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์โครงสร้างของเงินทุน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยใดที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุน และการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และเพื่อป้องกันความเสี่ยงก่อนการตัดสินใจลงทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

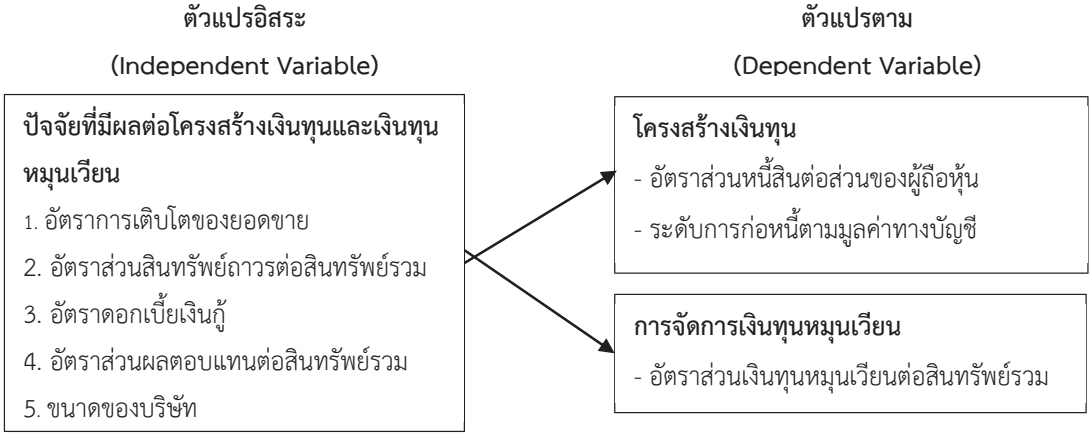
1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียน สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 โดยใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 - ปี พ.ศ. 2562

โดยตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่างคือ จะต้องเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 100 ก่อนปี พ.ศ 2560 และไม่ออกจากตลาดหลักทรัพย์ก่อนปี พ.ศ 2562 ไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน (ธนาคาร, เงินทุนและหลักทรัพย์, ประกันภัยและประกันชีวิต) ที่มีโครงสร้างเงินทุนแตกต่างจากธุรกิจอื่น จึงได้ตัวอย่างของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 ที่เข้าเงื่อนไขที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมด 80 บริษัท จำนวน 240 ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินของทั้ง 80 บริษัท จะจัดเก็บเป็นรายปี ตั้งแต่ปี 2560 ถึงปี 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี โดยเก็บข้อมูลของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากรายงานประจำปีฐานข้อมูล SET-SMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ตามรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรอิสระคือ อัตราส่วนที่แสดงถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัท ได้แก่

1.1 อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sale growth ratios) แทนค่าตัวแปรด้วย GROW เป็นการเติบโตเพิ่มขึ้นของยอดขาย ซึ่งส่งผลให้กิจการมีการเพิ่มเงินทุนเพื่อขยายธุรกิจ โดยการศึกษาในอดีตพบว่าการเพิ่มขึ้นของ

ยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ (วัฒนา ศักยชีวกิจ, 2559; รทวรรณ อภิโชติธนกุล, 2559) บางการศึกษา พบว่ายอดขายที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการก่อหนี้ (อุบลวรรณ ขุนทอง, 2559) นอกจากนี้ยัง พบว่าอัตราการเติบโตของยอดขายไม่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (Kadayifci, 2017) สามารถวัดอัตราการเติบโตของยอดขายได้จาก การเปลี่ยนแปลงของรายได้ปีปัจจุบันเทียบกับรายได้ปีที่ผ่านมาสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของยอดขาย} = \frac{\text{ยอดขายรวมปีปัจจุบัน-ยอดขายรวมปีก่อน}}{\text{ยอดขายรวมปีก่อน}} \times 100$$

1.2 อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (Fixed asset ratio) แทนค่าตัวแปรด้วย FA เป็นอัตราส่วนที่วัดการลงทุนในสินทรัพย์รวมของบริษัท จากการศึกษาในอดีตพบว่าการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรจะมีส่วนสำคัญในการก่อหนี้เพิ่มขึ้น (จิราวัฒน์ แสงเป่า, 2559) แต่จะส่งผลในทางตรงกันข้ามต่อระดับเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ (Cuong 2017) สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์สุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

1.3 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Interest rate) แทนค่าตัวแปรด้วย INT คือ อัตราที่ผู้ให้กู้ เช่น ธนาคาร เรียกเก็บจากผู้กู้เพื่อเป็นผลตอบแทนจากการให้กู้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้อัตราดอกเบี้ย MLR จากผลการศึกษาในอดีตพบว่า อัตราดอกเบี้ยไม่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ (เนาวรัตน์ ศรีพนากุล, 2556)
และไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเงินทุนหมุนเวียน (ภานุรุจ เหลืองไชยรัตน์, 2563) แต่ในบางการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ส่งผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนแบบผกผัน (Filbeck and Krueger, 2005)

1.4 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on assets) แทนค่าตัวแปรด้วย ROA เป็นอัตราส่วนที่ชี้ถึงประสิทธิภาพของบริษัทในการนำสินทรัพย์ไปลงทุนให้เกิดผลตอบแทน โดยเป็นค่าที่แสดงถึงผลกำไรที่บริษัทหาได้จากสินทรัพย์ทั้งหมดที่บริษัทใช้ดำเนินการ จากการศึกษาในอดีตพบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมมีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการก่อหนี้ (ณัฐญาดา คงสกุล, 2560) และมีผลในทิศทางเดียวกันกับการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (ภานุรุจ เหลืองไชยรัตน์, 2563) สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรก่อนต้นทุนทางการเงินและภาษีเงินได้}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}}$$

1.5 ขนาดของบริษัท (Size of firms) แทนค่าตัวแปรด้วย SIZE คือ มูลค่าสินทรัพย์ของบริษัท ขนาดของบริษัทมีผลต่อการพิจารณาพิจารณาให้กู้เงินจากสถาบันการเงิน และอาจส่งผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนโดยส่งผลในเรื่องอำนาจการต่อรองของบริษัทกับเจ้าหนี้และลูกหนี้ จากการศึกษาในอดีตพบว่าขนาดของบริษัทมีผลในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ (เนาวรัตน์ ศรีพนากุล 2556, จิราวัฒน์ แสงเป่า, 2559; อุบลวรรณ ขุนทอง, 2559) นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดของบริษัท ไม่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (Kadayifci, 2017) ในการศึกษาครั้งนี้จะวัดขนาดของบริษัทจากค่าลอกการิทึมของสินทรัพย์รวม

2. ตัวแปรตามคือ อัตราส่วนที่แสดงถึงโครงสร้างเงินทุน และอัตราส่วนที่แสดงถึงการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่

2.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Dept to equity ratio) แทนค่าตัวแปรด้วย DE อัตราส่วนนี้จะแสดงโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่าสินทรัพย์ของกิจการมาจากการกู้ยืม หรือมาจากทุนของกิจการ หากมีค่าสูงแสดงว่าบริษัทดำเนินธุรกิจด้วยการกู้ยืมมากกว่าใช้เงินทุนจากส่วนของเจ้าของ ทำให้บริษัทมีภาระหนี้ที่สูงและมีความเสี่ยงสูง สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

2.2 ระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี (Book leverage ratio) แทนค่าตัวแปรด้วย LEV คือการใช้มูลค่าทางบัญชีของบริษัทเป็นตัวกำหนดโครงสร้างเงินทุนหรือระดับการก่อหนี้สิน (จิราวัฒน์ แสงเป่า, 2559) สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{ระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี} = \frac{\text{หนี้สินไม่หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินรวม} + \text{มูลค่าทางบัญชีของส่วนผู้ถือหุ้น}}$$

2.3 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (Working Capital Requirement) แทนค่าตัวแปรด้วย WCR เป็นอัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างเงินทุนหมุนเวียน เทียบกับ สินทรัพย์รวม ใช้วัดความต้องการเงินทุนหมุนเวียน หากมีค่าสูงแสดงว่าบริษัทมีความต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น (Gill, 2011) สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ รวมถึงใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ข้อมูลจากตัวอย่างทั้งหมด 80 บริษัท 240 ตัวอย่าง จะถูกนำมาประมวลผลและวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล โดยมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 ในระหว่างปี 2560-2562

Descriptive Statistics				
Variable	**Minimum**	**Maximum**	**Mean**	**Std. Deviation**
Sale growth ratios (GROW)	-35.78	421.38	12.74	37.95
Fixed asset ratio (FA)	0.00	1.55	0.37	0.27
Interest rate (INT)	6.93	7.00	6.97	0.03
Return on assets (ROA)	-6.67	32.09	9.75	5.55
Size of firms (SIZE)	6.52	9.40	7.74	0.57
Dept to equity ratio (D/E)	0.14	5.88	1.38	0.95
Book leverage ratio (LEV)	0.00	0.70	0.28	0.17
Working Capital Requirement (WCR)	-0.33	0.67	0.11	0.20

จากตารางที่ 1 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 จำนวน 80 บริษัท พบว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 12.74 และมีอัตราการเติบโตของยอดขายสูงสุดที่ร้อยละ 421.38 และต่ำสุดที่ติดลบร้อยละ 35.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 37.95

อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 0.37 และมีอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวมสูงสุดที่ร้อยละ 1.55 และต่ำสุดที่ร้อยละ 0 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 0.27

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 6.97 และมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงสุดที่ร้อยละ 7 และต่ำสุดที่ร้อยละ 6.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่ามีค่าอยู่ที่ร้อยละ 0.03

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 9.75 และมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมสูงสุดที่ร้อยละ 32.09 และต่ำสุดที่ติดลบร้อยละ 6.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 5.55

ขนาดของบริษัท (SIZE) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 7.74 และมีขนาดของบริษัทสูงสุดที่ร้อยละ 9.40 และต่ำสุดที่ร้อยละ 6.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 0.57

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 1.38 และมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงสุดที่ร้อยละ 5.88 และต่ำสุดที่ร้อยละ .14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ .95

ระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าบัญชี (DSCR) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 0.28 และมีระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าบัญชีสูงสุดที่ร้อยละ .70 และต่ำสุดที่ร้อยละ 0 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ .17

อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (WCR) โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 0.11 และมีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมสูงสุดที่ร้อยละ 0.67 และต่ำสุดที่ติดลบร้อยละ 0.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นการวัดการกระจายตัวของชุดข้อมูล พบว่า มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 0.20

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (r) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาศึกษา ซึ่งค่าตัวแปรสหสัมพันธ์จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง ± 1 โดยหากมีค่าที่เข้าใกล้ 1 ตัวแปรจะมีความสัมพันธ์กันสูง จะทำให้การประมาณค่าด้วยสมการถดถอยมีความแม่นยำน้อยลง โดยทั่วไปค่าสหสัมพันธ์ไม่ควรเกิน 0.80 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) เครื่องหมายบวกและลบแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ โดยเครื่องหมายบวกแสดงว่า ตัวแปร 2 ตัว แปรผันไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนเครื่องหมายลบแสดงว่าตัวแปร 2 ตัว แปรผันแบบผกผันกันคือ แปรผันในทิศทางตรงกันข้ามกัน

ตารางที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Pearson Correlation)

Correlations								
	GROW	FA	INT	ROA	SIZE	D/E	LEV	WCR
GROW	1							
FA	0.056	1						
INT	.133*	0.007	1					
ROA	0.046	0.015	0.089	1				
SIZE	0.045	-0.043	-0.043	-.327**	1			
D/E	.140*	0.009	0.002	-.384**	.343**	1		
LEV	.140*	0.122	0.009	-.392**	.479**	.622**	1	
WCR	-0.043	-.379**	0.035	.261**	-.132*	-.445**	-.340**	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ตามตารางที่ 4.2 พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันแต่มีความสัมพันธ์ Correlation ไม่เกิน 0.80 แสดงว่า ไม่มีปัญหา Multicollinearity

จากตารางพบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดของบริษัท (SIZE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT)

ระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าบัญชี (LEV) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดของบริษัท (SIZE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT)

อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (WCR) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ทางลบกับขนาดของบริษัท (SIZE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ เพื่อทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ของบริษัทที่เป็นตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2560 - ปี พ.ศ. 2562

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของสมมติฐานที่ 1

Coefficients							
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-5.261	11.351		-0.463	0.643		
GROW	0.003	0.001	0.140	2.395*	0.017	0.974	1.027
FA	0.055	0.206	0.015	0.266	0.791	0.995	1.005
INT	0.589	1.622	0.021	0.363	0.717	0.975	1.026
ROA	-0.054	0.010	-0.316	-5.161*	0.000	0.885	1.130
SIZE	0.387	0.101	0.235	3.832*	0.000	0.887	1.127

a. Dependent Variable: D/E

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าน้อยกว่า 10 กล่าวคือมีค่าอยู่ระหว่าง 1.032 – 1.396 ซึ่งกว่าน้อยกว่า 10 นั่นคือ ไม่เกิด Multicollinearity สามารถทดสอบด้วยสถิติการถดถอยแบบพหุคูณได้ และสรุปได้ว่า อัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) และขนาดของบริษัท (SIZE) มีผลในทิศทางเดียวกันต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีผลในทิศทางตรงข้ามต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะเดียวกัน อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT) ไม่มีผลต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของสมมติฐานที่ 2

Coefficients							
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
(Constant)	-1.757	1.930		-0.911	.36		
GROW	0.001	0.000	0.123	2.271*	.02	0.974	1.027
FA	0.088	0.035	0.135	2.521*	.01	0.995	1.005
INT	0.167	0.276	0.033	0.606	.54	0.975	1.026
ROA	-0.009	0.002	-0.275	-4.823*	.00	0.885	1.130
SIZE	0.118	0.017	0.391	6.881*	.00	0.887	1.127

a. Dependent Variable: LEV

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าน้อยกว่า 10 กล่าวคือมีค่าอยู่ระหว่าง 1.032 – 1.396 ซึ่งกว่าน้อยกว่า 10 นั่นคือ ไม่เกิด Multicollinearity สามารถทดสอบด้วยสถิติการถดถอยแบบพหุคูณได้ และสรุปได้ว่า อัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) และขนาดของบริษัท (SIZE) มีผลในทิศทางเดียวกันต่อระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าบัญชี (LEV) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีผลในทิศทางตรงข้ามต่อระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าบัญชี (LEV) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะเดียวกัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT) ไม่มีผลต่อระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าบัญชี (LEV) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของสมมติฐานที่ 3

Coefficients							
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
(Constant)	-0.400	2.413		-0.166	.86		
GROW	0.000	0.000	-0.032	-0.551	.58	0.974	1.027
FA	-0.289	0.044	-0.383	-6.621*	.00	0.995	1.005
INT	0.102	0.345	0.017	0.294	.76	0.975	1.026
ROA	0.009	0.002	0.245	3.994*	.00	0.885	1.130
SIZE	-0.023	0.021	-0.066	-1.080	.28	0.887	1.127

a. Dependent Variable: WCR

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าน้อยกว่า 10 กล่าวคือมีค่าอยู่ระหว่าง 1.032 – 1.396 ซึ่งกว่าน้อยกว่า 10 นั่นคือ ไม่เกิด Multicollinearity สามารถทดสอบด้วยสถิติการถดถอยแบบพหุคูณได้ และสรุปได้ว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีผลในทิศทางเดียวกันต่ออัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (WCR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) มีผลในทิศทางตรงข้ามต่ออัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (WCR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะเดียวกันอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT) และขนาดของบริษัท (SIZE) ไม่มีผลต่ออัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (WCR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของสมมติฐานสามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรต้น ได้แก่ อัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระหนี้ อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และขนาดของบริษัท มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	ผลการวิเคราะห์		การทดสอบสมมติฐาน
	ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95	ทิศทางการมีผล	
1. สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย			
1.1 อัตราการเติบโตของยอดขาย	มีผล	+	ยอมรับ
1.2 อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม	ไม่มีผล		ไม่ยอมรับ
1.3 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	ไม่มีผล		ไม่ยอมรับ
1.4 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	มีผล	-	ยอมรับ
1.5 ขนาดของบริษัท	มีผล	+	ยอมรับ
2. สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย			
2.1 อัตราการเติบโตของยอดขาย	มีผล	+	ยอมรับ
2.2 อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม	มีผล	+	ยอมรับ
2.3 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	ไม่มีผล		ไม่ยอมรับ
2.4 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	มีผล	-	ยอมรับ
2.5 ขนาดของบริษัท	มีผล	+	ยอมรับ
3. สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย			
3.1 อัตราการเติบโตของยอดขาย	ไม่มีผล		ไม่ยอมรับ
3.2 อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม	มีผล	-	ยอมรับ
3.3 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	ไม่มีผล		ไม่ยอมรับ
3.4 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	มีผล	+	ยอมรับ
3.5 ขนาดของบริษัท	ไม่มีผล		ไม่ยอมรับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 จากผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย สามารถอภิปรายผลวิจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROW) มีผลในทิศทางเดียวกันกับโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และมีผลในทิศทางเดียวกันกับโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี แสดงว่าหากกิจการมีการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้กิจการเพิ่มทุนจากการก่อหนี้มากกว่าการใช้เงินทุนจากแหล่งภายในกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนา ศักยชีวกิจ (2559) ที่พบว่า ปัจจัยโอกาสในการเจริญเติบโต มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญกับการก่อหนี้ แสดงว่าหากการดำเนินกิจการมีอัตราการเจริญเติบโตสูง ส่งผลให้บริษัทมีการใช้เงินทุนสูง เงินในบัญชีกำไรสะสมไม่เพียงพอต่อการขยายกิจการจึงต้องก่อหนี้เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ รทวรรณ อภิโชติธนกุล (2559) ที่พบว่า หากการดำเนินธุรกิจมีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น แสดงว่าธุรกิจนั้นมีความต้องการใช้เงินทุนในการลงทุนเพิ่มขึ้น และเกิดความต้องการในการขยายธุรกิจ โดยการจัดหาเงินทุนจากการก่อหนี้สิน

ขณะเดียวกันอัตราการเติบโตของยอดขาย ไม่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ Kadayifci (2017) ที่พบว่าอัตราการเติบโตของยอดขายไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

2. ปัจจัยด้านอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม (FA) มีผลในทิศทางเดียวกันกับโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี แสดงว่าหากกิจการมีสินทรัพย์ถาวรมากขึ้น ก็มีแนวโน้มในการก่อหนี้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิราวัฒน์ แสงเป้า (2559) ที่พบว่าอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวมมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับระดับการก่อหนี้สิน สินทรัพย์ถาวรของบริษัทมีส่วนสำคัญในการเป็นหลักประกันในการก่อหนี้ที่สถาบันการเงินพิจารณา บริษัทที่มีสินทรัพย์ถาวรมาก ย่อมสามารถจัดหาแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม มีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการเงินทุนหมุนเวียน แสดงว่าหากกิจการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากขึ้น จะทำให้กิจการลดระดับเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Cuong (2017) ที่พบว่า อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม มีผลกระทบในทางตรงกันข้ามต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

ขณะเดียวกัน พบว่าอัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์รวม ไม่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐญาดา คงสกุล (2560) ที่พบว่าความมีตัวตนของสินทรัพย์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT) ไม่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี และไม่มีต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของเนาวรัตน์ ศรีพนากุล (2556) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ภานุรุจ เหลืองไชยรัตน์ (2563) และ Abbadi (2012) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อย่างมีนัยสำคัญ

4. ปัจจัยด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และมีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี แสดงว่าหากกิจการมีความสามารถในการทำกำไรดี หรือมีผลตอบแทนสูง ก็จะมีความต้องการเงินทุนจากการก่อหนี้น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐญาดา คงสกุล (2560) และจิราวัฒน์ แสงเป้า (2559)

ที่พบว่าหากกิจการที่มีความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องที่สูงจะใช่เงินทุนจากแหล่งภายในก่อน เช่น กำไรสะสม และหากแหล่งเงินทุนจากภายในไม่เพียงพอจึงค่อยจัดหาเงินทุนมาจากการก่อหนี้และออกหุ้นเพิ่มทุนเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของทฤษฎีการจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้น (Pecking Order Theory)

นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม มีผลในทิศทางเดียวกันกับการจัดการเงินทุนหมุนเวียน แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้น จะทำให้กิจการสามารถเพิ่มระดับเงินทุนหมุนเวียนให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภานุรุจ เหลืองไชยรัตน์ (2563) ที่พบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม มีผลกระทบทางบวกต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน หรือการที่กิจการมีกำไรที่สูงขึ้นนั้น กิจการจำเป็นต้องมีการลงทุนในเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นในด้านสินค้าคงคลัง การให้เครดิตเทอมแก่ลูกหนี้การค้าที่ยาวขึ้นเพื่อรองรับต่อยอดขายที่เพิ่มขึ้น

5. ปัจจัยด้านขนาดของบริษัท (SIZE) มีผลในทิศทางเดียวกันกับโครงสร้างเงินทุนด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และมีผลในทิศทางเดียวกันกับโครงสร้างเงินทุนด้านระดับการก่อหนี้ตามมูลค่าทางบัญชี แสดงว่าความต้องการเงินทุนจากการก่อหนี้เพิ่มตามขนาดของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เนาวรัตน์ ศรีพนากุล (2556) จิราวัฒน์ แสงเป่า (2559) และอุบลวรรณ ขุนทอง (2559) ที่พบว่า ขนาดของธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นผลจากกิจการขนาดใหญ่จะสามารถกู้เงินจากธนาคารได้ง่าย เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือและมีความสามารถในการชำระหนี้มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก

ขณะเดียวกันขนาดของบริษัท ไม่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ Kadayifci (2017) ที่พบว่าขนาดของบริษัทไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสามารถนำผลของการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดนโยบายโครงสร้างเงินทุนและระดับเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมให้กับกิจการ การเลือกแหล่งเงินทุนจะพิจารณาจากปัจจัยและสถานการณ์ในองค์กร เช่น หากกิจการมีความสามารถในการทำกำไรสูง กิจการควรเลือกใช้แหล่งเงินทุนจากภายในบริษัทมากกว่าแหล่งเงินทุนจากภายนอก เป็นต้น และควรคำนึงถึงต้นทุนทางการเงินในการเพิ่มมูลค่าแก่กิจการได้อย่างสูงสุด นอกจากนี้ ในด้านการจัดการเงินทุนหมุนเวียน กิจการก็ควรมีระดับเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมการดำเนินธุรกิจของกิจการ หากกิจการมีแนวโน้มที่มีผลกำไรจากการประกอบธุรกิจสูงขึ้น ก็อาจจะมีการเพิ่มระดับเงินทุนหมุนเวียนของกิจการให้สอดคล้องกัน ซึ่งระดับเงินทุนหมุนเวียนของแต่ละบริษัทก็อาจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งกิจการจะต้องรักษาระดับเงินทุนหมุนเวียนให้เหมาะสมเพื่อให้กิจการมีสภาพคล่องและสามารถบรรลุเป้าหมายของกิจการได้อย่างราบรื่น

ส่วนนักลงทุนสามารถนำผลจากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการพิจารณาให้เข้าใจถึงพฤติกรรมโครงสร้างเงินลงทุนและระดับเงินทุนหมุนเวียนของแต่ละกิจการ และตัดสินใจว่าควรลงทุนหรือไม่ หรือโครงสร้างเงินลงทุนและระดับเงินทุนหมุนเวียนอย่างไรที่ควรหลีกเลี่ยงในการลงทุน เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เลือกกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมหลักทรัพย์ดัชนี SET100 Index จึงควรเลือกศึกษาแยกออกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุน และการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่เฉพาะทางมากขึ้นในแต่ละอุตสาหกรรม

2. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ได้แก่ ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต จึงควรศึกษากลุ่มธุรกิจนี้หรือพิจารณาแยกเป็นกลุ่มพิเศษ

3. ควรคัดเลือกตัวแปรที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท นอกเหนือจากตัวแปรในครั้งนี้ เช่น ปัจจัยด้านสภาวะทางเศรษฐกิจมหภาค ปัจจัยภายนอกบริษัท เพื่ออธิบายโครงสร้างเงินทุนและการจัดการเงินทุนหมุนเวียนได้ดียิ่งขึ้น

4. ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560- 2562 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไม่มีความผันผวนมากนัก จึงควรขยายเวลาในการศึกษาหรือทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการโครงสร้างเงินทุน และการจัดการเงินทุนหมุนเวียนในช่วงที่มีวิกฤตการณ์ทางการเงินกับช่วงปกติ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาจากอาจารย์ ดร. กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์ อาจารย์รมิดา คงเขตวณิช ตลอดจนคณาจารย์จากคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่ได้ให้คำปรึกษา รวมทั้งให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จิรวัฒน์ แสงเป้า. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 และตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชีและการเงิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี, 2559.

ณัฐญาดา คงสกุล. **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, 2553

เนาวรัตน์ ศรีพนากุล. **ปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษาบริษัทที่อยู่ในกลุ่มดัชนี SET 50.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2556.

ภานุรุจ เหลืองไชยรัตน์ . “ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย,” **บัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์.** 15, 1 (มกราคม-เมษายน 2563): 131-148.

ยุทธ วรฉัตรธาร. **ทำไมต้องมีกรรมการรู้เรื่องการเงิน.** (online) กันยายน 2014 (อ้างเมื่อ 19 พฤษภาคม 2564). จาก https://www.setsustainability.com/download/kmgsw8l2ni741rz

รทวรรณ อภิโชติธนกุล. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดโครงสร้างเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางในประเทศ,” **ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).** 16, 1 (มกราคม-เมษายน 2559): 111-120.

วัฒนา ศักยชีวกิจ. “ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดอาเซียน,” **วิชาชีพบัญชี.** 12, 33 (เมษายน 2559): 50-63.

วิมล ประคัลภ์พงศ์. **การเงินธุรกิจ.** พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: สุภา, 2553

อุบลวรรณ ขุนทอง. “ปัจจัยกำหนดโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ของกลุ่มกิจการที่ไม่จ่ายเงินปันผลและกลุ่มกิจการที่มีประสิทธิภาพในการทำกำไรต่ำ,” **บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.** 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 214-318.

Abbadi, Suleiman. “The Determinants of Working Capital Requirements in Palestinian Industrial Corporations,” **The Journal of Economics and Finance.** 5, 1 (December 2012): 67-75.

Cuong, Nguyen Thanh. “Determinants of Working Capital Requirement: Evidence from Non - Financial Firms Listed on the Vietnam Exchange,” **Journal of Insurance and Financial Management.** 3, 1 (July 2017) : 19-29

Filbeck, Greg and Thomas M. Krueger. “An Analysis of Working Capital Management Results Across Industries,” **Mid-American Journal of business.** 20, 2 (Fall 2005): 11-20.

Gill, Amarit. “Factors that influence working capital requirements in Canada,” Economics and **Finance Review.** 1, 3 (May 2011): 30-40

Kadayifci, Seyda . **An Analysis of the Factors Determining the Working Capital Requirement for Non- Financial Companies.** (online) January 2017. (cited 19 February 2021). Available from https:// omeka.ibu.edu.ba/ items/show/148

สบู่เหลวต้านเชื้อแบคทีเรียจากสารสกัดเปลือกกล้วย
Antibacterial Liquid Soap from Banana Peel Extract

พนิดา แสนประกอบ[1] ปัทมาภรณ์ เจริญนนท์[2] และชารินันท์ แจงกลาง[3]
Panida Saenprakob[1] Pattamaporn Jaroennon[2] and Charinan Jaengklang[3]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร[1]
Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University[1]
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์[2]
Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage[2]
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา[3]
Faculty of Science and Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University[3]
E=mail: panida@pnru.ac.th
Received: May 23, 2021; Revised: July 6, 2021; Accepted; July 9, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เตรียมสารสกัดหยาบจากเปลือกกล้วยน้ำว้า ด้วยวิธีแช่ในตัวทำละลายและทดสอบความสามารถการต้านการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย Escherichia coli และ Staphylococcus aureus ด้วยวิธี Agar disc diffusion 2) พัฒนาสูตรสบู่เหลวที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า และ 3) ทดสอบความคงตัวของผลิตภัณฑ์สบู่เหลว สารสกัดหยาบกล้วยน้ำว้าที่สกัดด้วยวิธีแช่ยุ่ยด้วยเอทานอล 95% มีผลผลิตร้อยละเท่ากับ 0.95±0.23 และทดสอบการต้านการเจริญเติบโตของเชื้อ พบว่าสารสกัดที่ระดับความเข้มข้น 2.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร สามารถต้านการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียทั้งสองชนิด วัดเส้นผ่านศูนย์กลางวงใสเฉลี่ยเท่ากับ 8 มิลลิเมตรเท่ากัน จากการทดสอบวิเคราะห์ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้ง และฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ด้วยวิธี broth dilution พบว่าค่า MIC ของ E. coli และ S. aureus เท่ากับ 25 และ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ ค่า MBC ของ E. coli และ S. aureus เท่ากับ 100 และ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ สบู่เหลวที่ถูกพัฒนาสูตรใช้สารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าเป็นส่วนผสมในอัตราส่วน 0.25% โดยน้ำหนัก ให้สบู่เหลวที่เหมาะสมและมีความคงตัว มีค่าพีเอช ความหนืดที่คงที่และเนื้อสบู่เหลวไม่เกิดการแยกชั้น จากผลการทดลองนี้แสดงให้เห็นว่าสารสกัดจากเปลือกกล้วยมีแนวโน้มที่จะใช้เป็นสารต้านแบคทีเรียในผลิตภัณฑ์สบู่เหลวได้

คำสำคัญ: สบู่เหลว ต้านเชื้อแบคทีเรีย เปลือกกล้วยน้ำว้า

Abstract

The objectives of this research were to 1) prepare crude banana peel extract by soaking banana peel in the solvent and testing anti-growth ability of Escherichia coli and Staphylococcus aureus by using the Agar disc diffusion method, 2) develop a liquid soap formulation from banana peel extract, and 3) test the stability of the liquid soap products. The crude banana peel extract by soaking banana peel in

Ethanol 95% yielded at the percentage of 0.95±0.23 and was tested to find the anti-growth ability of bacteria. The results showed that the banana peel extract was at the concentration of 2.5 mg/ml and had ability to resist the growth of both types of bacteria (E. coli and S. aureus). When both types of bacteria were measured to find the mean diameters of the transparent circles, the results showed that the mean diameters of the transparent circles of the bacteria were equal to 8 mm. According to the test to analyze the lowest concentration of the banana peel extract that had ability to anti and kill bacteria by using broth dilution, the results showed that the MIC value of E. coli was 25 mg/ml and S. aureus was 50 mg/ml. The MBC inhibitors for E. coli were 100 mg/ml, and the MBC inhibitors of S. aureus were 50 mg/ml. The liquid soap formulation developed from 25% w/w of Namwa Banana peel extract provided the suitable and stable liquid soap, had pH, stable viscosity, and liquid soap texture without stratification. According to the experiment, the results showed that the banana peel extract tended to be used as an antibacterial agent in liquid soap products.

Keywords: Liquid soap, Antibacterial Agent, Kluai Namwa Banana Peel

บทนำ

สบู่เหลวเป็นผลิตภัณฑ์ใช้ทำความสะอาดผิวกายที่มีน้ำเป็นส่วนผสมทำให้เนื้อสบู่เหลว มีสารเติมแต่งที่ให้สีสัน ต่าง ๆ สบู่ชนิดนี้ใช้สารตั้งต้นชนิดเดียวกับสบู่ก้อนแบบขุ่นแต่ต่างกันที่ใช้ด่างโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์แทนโซเดียมไฮดรอกไซด์ (Joshi, Kamat and Kamat, 2008) เพราะจะให้เนื้อสบู่ที่อ่อนตัวดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มสารเติมแต่งลงไปในในสูตรเพื่อให้สบู่ที่ได้มีลักษณะสวยงามน่าใช้ และมีคุณสมบัติพิเศษ ทั้งสารปรับสภาพผิวหนังเป็นสารที่ชวยปรับสภาพผิวให้เนียนนุ่ม ไม่หยาบแห้ง เช่น ลาโนลีน กลีเซอรอล โพรพิลีนไกลคอล ไอโซโพรพิลไมริซิเตท บิวทิลปาล์มิเตท สารเพิ่มฟองเป็นสารที่เติมลงไปเพื่อเพิ่มปริมาณความหนาแน่น และความคงทนของฟอง และช่วยเพิ่มเนื้อให้กับสบู่ นิยมใช้สารพวก Fatty acid, Alkanolamides และ Amine oxides สารช่วยทำให้หนืดข้นพอเหมาะตามต้องการ เช่น Carbopol สารกันเสียเป็นสารที่ทำหน้าที่ป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์เนื่องจากสารชำระล้างที่ใช้เป็นสารหลักในผลิตภัณฑ์สบู่เหลวเป็นอาหารที่ดีเหมาะสมต่อการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ นอกจากนี้ยังมีการเติมสารออกฤทธิ์ เช่น ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย จะเห็นว่าในปัจจุบันมีหลายงานวิจัยที่กำลังพยายามมองหาวัตถุดิบธรรมชาติชนิดอื่น ๆ สำหรับทดแทนวัตถุดิบที่เป็นเคมีสังเคราะห์ ทำให้สบู่ที่ผลิตขึ้นจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมีคุณลักษณะเฉพาะที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นที่มีศักยภาพในการใช้เป็นส่วนผสมของผลิตสบู่คือสารสกัดจากเปลือกกล้วย (Banana peel)

กล้วยน้ำว้าเป็นกล้วยที่เจริญเติบโตได้ดีทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยผลสุกนิยมนำมารับประทานสด และสามารถนำผลดิบหรือผลสุกไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ เช่น กล้วยอบน้ำผึ้ง กล้วยฉาบ เป็นต้น เปลือกกล้วยซึ่งเป็นวัสดุเหลือทิ้งที่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์จากกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย มีการนำเอาเปลือกกล้วยไปทำอาหารสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก ซึ่งเป็นการประยุกต์นำวัสดุเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้เปลือกกล้วยยังสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการสกัดหาสารออกฤทธิ์และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้ ซึ่งเปลือกสีแหลืองของกล้วยมีสารลูเทอินเป็นองค์ประกอบซึ่งอยู่ในกลุ่มแคโรทีนอยด์ (Palace et al, 1999) จะช่วยป้องกันการเกิดสิว ลดรอยสิว รอยแผลเป็น ลดการสร้างเม็ดสีผิวซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิด ฝ้า กระ จุดด่างดำบนใบหน้าและผิวกาย และยังมีงานวิจัยค้นพบสารเคมีที่มีฤทธิ์สำคัญทางชีวภาพในเปลือก

กล้วยได้แก่ สารในกลุ่มสเตียรอยด์ เช่น Cholesterol สารในกลุ่ม Triterpene เช่น Cycloartenol และสารแทนนิน เป็นต้น (Sidhu and Zafar, 2018) เปลือกกล้วยมีสารพฤกษเคมีหลายชนิดเช่นเดียวกับในส่วนเนื้อ เช่น เส้นใยธรรมชาติ วิตามิน เกลือแร่ รวมทั้งสารประกอบฟีนอลิก (Emaga et al, 2006; Sulaiman et al 2011) สารสกัดจากเปลือกกล้วยได้มีการศึกษาพบว่า มีฤทธิ์ทางชีวภาพในการยับยั้งการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคในมนุษย์ จากการศึกษาของ Mokbel and Hashinaga (2005) พบว่าสารสกัดจากเปลือกกล้วย Cavendish (Musa, AAA cv. Cavendish) สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อแบคทีเรียทั้งแกรมบวกและแกรมลบได้แก่ Staphylococcus aureus, Bacillus subtilis, Bacillus cereus, Salmonella enteritidis และ Escherichia coli ต่อมา Ehiowemwenguan, Emoghene and Inetianbor (2014) รายงานไว้ว่า ผลของสารสกัดจากเปลือกกล้วย Musa paradisiaca L. สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ Porphyromonas gingivalis และ Aggregatibacter actinomycet emcomitans (Kapadia, Pudakalkatti and Shivanaikar, 2015)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาพัฒนาสบู่เหลวต้านแบคทีเรียที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า และทดสอบฤทธิ์การต้านการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย E. coli and S. aureus ของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า พัฒนาสูตรสบู่เหลวที่มีส่วนผสมจากสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้า และศึกษาความคงตัวของผลิตภัณฑ์สบู่เหลว ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเปลือกกล้วยน้ำว้า และสามารถนำความรู้เบื้องต้นจากงานวิจัยในครั้งนี้ไปต่อยอดในงานอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเตรียมสารสกัดหยาบจากเปลือกกล้วยน้ำว้าและทดสอบความสามารถการต้านการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย E. coli และ S. aureus
2. เพื่อพัฒนาสูตรสบู่เหลวที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า
3. เพื่อทดสอบความคงตัวของผลิตภัณฑ์สบู่เหลวที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การเตรียมสารสกัดจากเปลือกกล้วย

นำเปลือกกล้วยน้ำว้าสุก ที่ล้างน้ำสะอาด ผึ่งให้แห้ง เข้าอบด้วยตู้อบลมร้อน (Hot Air Oven) ที่อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 48 ชั่วโมง นำมาปั่นให้ละเอียด สกัดสารจากเปลือกกล้วยอบแห้งด้วยวิธีแช่ยุ่ย (Maceration) ด้วยเอทานอล 95% อัตราส่วนสารละลายสกัด : เปลือกกล้วยแห้ง เท่ากับ 10 : 1 โดยน้ำหนัก ตั้งไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 24 ชั่วโมง กรองสารสกัดด้วยกระดาษกรองเพื่อแยกกากออก สกัดด้วยเอทานอล 95% ซ้ำอีก 2 ครั้ง ทำการระเหยตัวทำละลายเอทานอลออกจากสารสกัดที่ได้ทั้งหมดด้วยเครื่อง Rotary Evaporator จะได้สารสกัดหยาบของเปลือกกล้วยน้ำว้า เก็บในขวดสีชา บันทึกลักษณะสารสกัด ชั่งน้ำหนักและบันทึกผล

การทดสอบความสามารถการต้านการเจริญของแบคทีเรีย

การเตรียมเชื้อแบคทีเรียทดสอบ เพาะเลี้ยง E. coli และ S. aureus ในอาหารเหลว Nutrient broth (NB) บ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง วัดความขุ่นด้วย เครื่อง spectrophotometer วัดค่าการดูดกลืนแสงที่ 600 นาโนเมตร ให้มีค่าการดูดกลืนแสงอยู่ระหว่าง 0.03-0.3 จากนั้นทำการวิเคราะห์หาค่าบริเวณการยับยั้ง ค่า MIC และ MBC โดยการประยุกต์วิธีทดสอบจาก Cockerill et al (2012)

การทดสอบความสามารถการต้านแบคทีเรียของสารสกัด

เตรียมอาหารแข็ง Nutrient agar (NA) ในจานเพาะเลี้ยง ทดสอบความสามารถการต้านแบคทีเรียของสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าด้วยวิธี Agar disc diffusion โดยใช้ไม้พันสำลีชุบแบคทีเรีย ทำการป้ายเชื้อ (Swab) ให้ทั่วทั้งจานบนผิวอาหารเลี้ยงเชื้อ ทิ้งไว้ 3-5 นาที เพื่อให้ผิวหน้าของอาหารเลี้ยงเชื้อแห้ง วางแผ่นกระดาษกลม (Paper disc) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 มิลลิลิตร ลงบนจานอาหารเลี้ยงเชื้อ จำนวน 5 ชิ้น ระยะห่าง 18 มิลลิเมตร ใช้ automatic pipette ดูดสารสกัด 10 ไมโครลิตร ความเข้มข้น 2.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ลงบนแผ่นกระดาษกลม รวมทั้งหยดตัวทำละลายนั้น ๆ เป็น control บ่มที่อุณหภูมิ 35–37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 16–18 ชั่วโมง ทำการทดลอง 3 ซ้ำ สังเกตการเกิดวงใสรอบแผ่นกระดาษกลม วัดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของวงใส (Clear zone) หน่วยเป็นมิลลิเมตร การทดสอบหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดของสารสกัดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ (Minimal inhibitory concentration หรือ MIC) และค่าความเข้มข้นต่ำสุดของสารสกัดที่สามารถฆ่าเชื้อ (Minimal bactericidal concentration หรือ MBC)

การหาค่า MIC ในการทดสอบใช้อาหารเลี้ยงเชื้อแบบเหลว Trypticase soy broth นำสารสกัดที่มีฤทธิ์ยับยั้งแบคทีเรียที่คัดเลือกได้จาก inhibition zone มาหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ โดยเตรียมสารสกัดให้มีความเข้มข้น 100 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จากนั้นเจือจางเพื่อให้ได้ความเข้มข้นของสารสกัด 100, 50, 25, 12.5, 6.25, 3.12, 1.56, 0.78, 0.39 และ 0.09 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ (หลอดที่ 1-10) ส่วน Positive control คือหลอดที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อที่ไม่มีสารสกัด (Gentamycin, Norfloxacin และ Ceftriaxone) และน้ำกลั่นเป็น Negative control จากนั้นเติมเชื้อจุลินทรีย์ที่เตรียมไว้ลงไปในทุกหลอดจำนวนหลอดละ 1 มิลลิลิตร นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 16 - 18 ชั่วโมง จากนั้นให้สังเกตหลอดสุดท้ายที่ไม่มีจุลินทรีย์เจริญหรือสังเกตอาหารเลี้ยงเชื้อในหลอดไม่ขุ่น อ่านปริมาณของสารทดสอบของหลอดนี้เป็นค่า MIC บันทึกหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อมิลลิเมตร

การหาค่า MBC จากการหาค่าความเข้มข้นต่ำที่สุดที่ทำให้เชื้อไม่เจริญในอาหารเหลว สามารถนำมาหาค่า MBC ได้ โดยนำหลอดที่ทำการทดสอบจากการหาค่า MIC ที่ไม่มีความขุ่นทุกหลอดไป Spread plate บนอาหาร Trypticase soy agar ถ้าความเข้มข้นของสารสกัดที่สามารถฆ่าเชื้อได้ก็จะไม่พบการเจริญของเชื้อบนอาหารเลี้ยงเชื้อ แต่ถ้าเชื้อไม่ตายก็จะพบการเจริญของเชื้อบนอาหารเลี้ยงเชื้อ

การพัฒนาสูตรสบู่เหลว

เมื่อทราบระดับความเข้มข้นของสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าที่สามารถต้านการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียทั้งสองชนิดจึงเลือกนำสารสกัดเปลือกกล้วยที่ระดับความเข้มข้นนั้น ๆ มาใช้เป็นส่วนผสมในสบู่เหลวเพื่อให้มีคุณสมบัติต้านการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย และนอกจากนี้สบู่เหลวจะต้องสามารถทำความสะอาดได้อย่างหมดจดไม่ทำให้ผิวแห้งหลังการใช้ เกิดปริมาณฟองมากและสม่ำเสมอ ล้างออกได้ง่าย มีความคงตัวที่ดีทั้งในเรื่องของค่าความเป็นกรดด่าง สี กลิ่นและความหนืด ทำการปรับสูตรทั้งหมด 5 สูตร เพื่อให้ได้คุณสมบัติที่ต้องการโดยแบ่งส่วนผสมออกเป็น 3 ส่วน ประกอบส่วน A ได้แก่ Texapon N 8000, Ammonium lauryl sulfate และ sodium Chloride ส่วน B ได้แก่ DI Water, Prioly และ Glycerin ส่วน C ได้แก่ สารสกัดเปลือกกล้วย และ Bronidoxl อัตราส่วนของแต่ละสูตรเป็นดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายการส่วนผสม ร้อยละ และหน้าที่ในสูตรสบู่เหลว

ส่วน	รายการส่วนผสม	ร้อยละ			หน้าที่
		สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3	
A	Texapon N 8000	38.00	36.00	33.00	สารสร้างเนื้อสบู่
A	Ammonium lauryl sulfate	1.00	3.00	3.00	สารเพิ่มฟอง
A	sodium Chloride	5.00	4.00	3.00	สารปรับข้น
B	DI Water	50.65	50.65	54.65	ตัวทำละลาย
B	Prioly	2.00	3.00	3.00	สารช่วยลดความลื่น
B	Glycerin	3.00	3.00	3.00	สารใช้ความชุ่มชื้น
C	สารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้า	0.25	0.25	0.25	สารออกฤทธิ์
C	Bronidox L	0.10	0.10	0.10	สารกันเสีย

การขึ้นสูตรทำโดยชั่งปริมาณของ Texapon N 8000 ลงในบีกเกอร์ที่ 1 ชั่ง DI Water ลงในบีกเกอร์ที่ 2 จากนั้นเติม เท่ากัน Ammonium lauryl sulfate และ sodium Chloride ลงในบีกเกอร์ที่ 1 ใช้แท่งแก้วคนสารผสมให้เข้ากันอย่างเบามือ ระวังไม่ให้เกิดฟอง จากนั้นชั่ง Prioly และ Glycerin ลงในบีเกอร์ที่ 2 และผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นเทสารละลายในบีกเกอร์ 2 ลงใน บีกเกอร์ 1 คนให้เข้ากัน ชั่งสารในส่วน C ได้แก่ สารสกัดเปลือกกล้วย และ Bronidox L เติมลงไปในสารผสม คนให้ผสมเป็นเนื้อเดียกันและบรรจุใส่บรรจุภัณฑ์ แต่ละสูตรก็จะปรับอัตราส่วนของส่วนผสมไม่เท่ากัน

การศึกษาความคงตัวของผลิตภัณฑ์สบู่เหลวผลิตภัณฑ์สบู่เหลวที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า นำมาทดสอบความคงตัวโดยทำการประเมินลักษณะทางกายภาพด้วยวิธี Heating Cooling (ประยุกต์วิธีทดสอบจาก Kanlayaporn, 2015) โดยเก็บผลิตภัณฑ์สบู่เหลวในตู้อบลมร้อน (Memmert รุ่น UF55) อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง สลับเก็บในตู้เย็น 4 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง เก็บทั้งหมดจำนวน 7 รอบ Heating Cooling จากนั้นสังเกตการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพลักษณะทั่วไป ได้แก่ ความหนืด สี การแยกชั้น และ pH

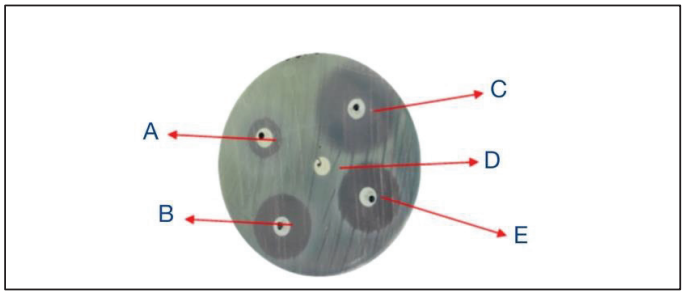
สถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way anova post hoc test bonferroni) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

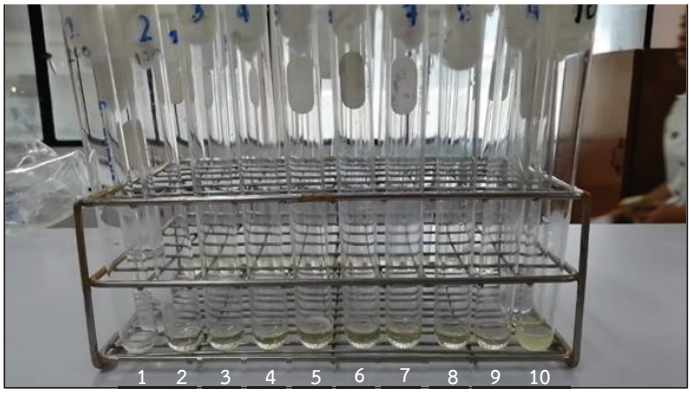
สารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าและผลการทดสอบความสามารถในการต้านการเจริญของแบคทีเรียเปลือกกล้วยน้ำว้าแห้งที่บดละเอียดจำนวน 100 กรัม ถูกนำมาแช่ยุ่ยในตัวทำละลายเอทานอล 95 เปอร์เซ็นต์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นนำสารละลายที่ได้ไปทำการระเหยแห้งด้วยเครื่อง Rotary evaporator และบันทึกน้ำหนักเพื่อคำนวณผลผลิตร้อยละ จากการทดลองพบว่า การสกัดครั้งที่ 1, 2 และ 3 ได้ผลผลิตร้อยละเท่ากับ 1.13, 1.04 และ 0.68 ตามลำดับ โดยผลผลิตร้อยละของการสกัดทั้ง 3 ครั้ง แสดงค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95±0.23 และสารสกัดที่ได้จากทั้งสามครั้งมีลักษณะทางกายภาพเป็นของหนืดสีน้ำตาลเข้ม เมื่อสัมผัสจะเหนียวติดมือ และมีกลิ่นฉุนเพียงเล็กน้อยที่เกิดจากหมักเป็นเวลานาน

เมื่อนำสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้ามาทำการวิเคราะห์ผลการทดสอบประสิทธิภาพการออกฤทธิ์ต้านการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย พบว่า สารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าสามารถยับยั้งเชื้อ E. coli และเชื้อ S. aureus ได้ การทดสอบด้วยวิธี Agar disc diffusion บนอาหารเลี้ยงเชื้อ NA ภาพที่ 1 โดยพบการเกิดบริเวณยับยั้งหรือโซนใสได้อย่างชัดเจน ซึ่งจุด A หมายถึงบริเวณทดสอบของสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้า จุด B C และ E หมายถึง บริเวณทดสอบของ positive control ได้แก่ สาร Gentamycin, Norfloxacin และ Ceftriaxone ตามลำดับ ส่วนจุด D หมายถึงบริเวณทดสอบของ negative control ได้แก่ น้ำกลั่น จากภาพที่ 1 พบว่าสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้ามีโซนใสบริเวณยับยั้งขนาดเท่ากับ 8 มิลลิเมตร (โดยค่าที่วัดได้เป็นการวัดเส้นผ่าศูนย์กลางที่เกิดขึ้นรวม Paper disc) ในขณะ Positive control ทั้งสามชนิด (Gentamycin, Norfloxacin และ Ceftriaxone) เกิดบริเวณโซนใสที่มากกว่าและน้ำกลั่น (Negative control) ไม่เกิดบริเวณโซนใส

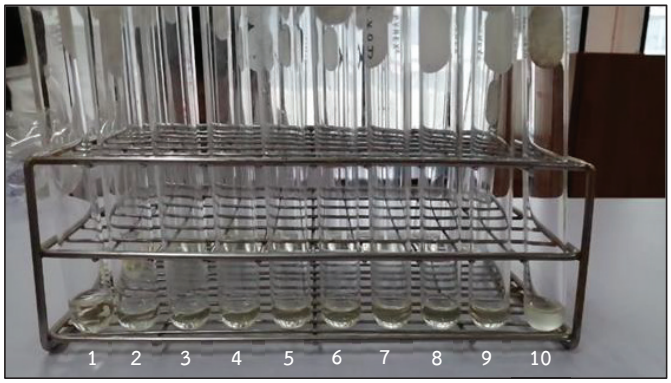

ภาพที่ 1 บริเวณยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้า

สารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ E. coli และเชื้อ S. aureus ซึ่งการทดสอบค่า MIC ของ เชื้อ E. coli ทั้ง 10 หลอดทดลอง โดยหลอดที่ 1-10 มีความเข้มข้นของสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าเท่ากับ 100, 50, 25, 12.5, 6.25, 3.12, 1.56,0.78, 0.39 และ 0.09 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร พบว่าหลอดที่ 1-3 ไม่พบความขุ่น โดยแสดงค่า MIC เท่ากับ 25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ในขณะการทดสอบค่า MIC ของเชื้อ S. aureus พบว่าหลอดที่ 1-2 ไม่พบความขุ่น โดยแสดงค่า MIC เท่ากับ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ดังภาพที่ 2 และ 3

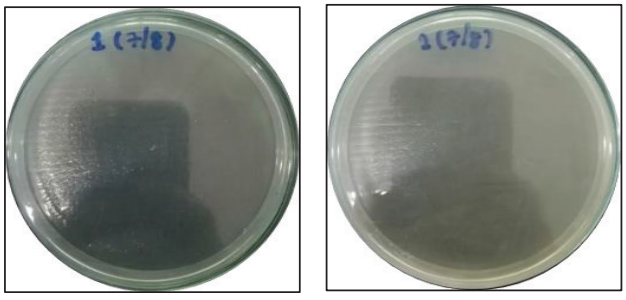

ภาพที่ 2 หลอดทดลองการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ Escherichia coli

ภาพที่ 3 หลอดทดลองการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ Staphylococcus aureus

การทดสอบฤทธิ์ต้านแบคทีเรียเพื่อหา MBC นำสารสกัดเปลือกกล้วยมาทดสอบการยับยั้งเชื้อ E. coli โดยหลอดที่ 1 มีความเข้มข้นเท่ากับ 100 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร เมื่อนำมา Spread plate แล้วไม่พบเชื้อขึ้น ในขณะที่หลอดที่ 2 มีความเข้มข้นที่ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ไม่พบเชื้อขึ้น เมื่อทำทั้งหมด 3 ซ้ำ และทำซ้ำอีก 2 ซ้ำ ซึ่งแสดงค่า MBC เท่ากับ 100 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ดังรูปภาพที่ 4 (ข) ในขณะที่เชื้อ S. aureus หลอดที่ 1 และ 2 เมื่อนำมา Spread plate แล้วไม่พบเชื้อขึ้น ในขณะที่หลอดที่ 3 พบเชื้อขึ้นเมื่อทำทั้งหมด 3 ซ้ำ และทำซ้ำอีก 2 ซ้ำ ซึ่งแสดงค่า MBC เท่ากับ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ดังรูปภาพที่ 4 (ก) ผลการทดลองสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ehiowemwenguan, Emoghene และ Inetianbor (2014) ได้ทำการศึกษาสารสกัดจากเปลือกกล้วย Musa sapientum พบว่า มีค่า MIC อยู่ในช่วง 16-512.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร โดยค่า MIC ที่ 16 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร เป็นค่าที่ได้จากการต่อต้านของเชื้อ S. typhi และสารสกัดจากเปลือกกล้วย M. paradisiaca สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ทั้งแบคทีเรียและรา โดยมีค่า MIC อยู่ในช่วง 6.25-50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร (Ighodaro 2012)

(ก) (ข)

ภาพที่ 4 ตัวอย่างทดสอบเชื้อ Staphylococcus aureus (ก) และตัวอย่างทดสอบเชื้อ Escherichia coli (ข)

จากผลการทดลองเบื้องต้น ทำให้ทราบสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าสามารถออกฤทธิ์ต้านการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียได้ จึงนำไปสู่แนวคิดในการพัฒนาและต่อยอดสารสกัดเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์สบู่เหลวทำความสะอาดผิวและมีคุณสมบัติยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย (ภาพที่ 5) โดยมีการนำสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้าเป็นส่วนผสมลงในสูตรตำรับแทนการใช้ส่วนผสมที่เป็นสารออกฤทธิ์เคมีสังเคราะห์ ด้วยความเข้มข้นของสารสกัด 2.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร หรือคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.25 โดยน้ำหนัก เนื่องจากเป็นระดับความเข้มข้นที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียและทำให้เกิดบริเวณโซนใส โดยการพัฒนาสูตรที่เหมาะสม จะเริ่มต้นจากกำหนด

อัตราส่วนที่คงที่ของสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้า Glycerin และ Bronidox L จากนั้นทำการปรับอัตราส่วนของส่วนผสมอื่น ๆ ตามคุณสมบัติที่สบู่เหลวที่ต้องการ โดยพบว่าสูตรที่ 1 สบู่เหลวที่ได้มีความหนืดมาก การเกิดฟองน้อย หลังการล้างจะให้ความรู้สึกลื่นมือ จึงทำการพัฒนาเป็นสูตรที่ 2 โดยมีการปรับอัตราส่วนของ Texapon N 8000 จาก 38 กรัม เป็น 36 กรัม เพิ่มสารเพิ่มฟอง ลดสารปรับข้น และเพิ่มสาร Prioly ดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่าสบู่เหลวที่ได้ยังคงมีความหนืดแต่ลดน้อยลง สังเกตได้จากการเทผลิตภัณฑ์ลงบนฝ่ามือจะเกิดการไหลที่ช้า ใขณะที่การเกิดฟองมีมากขึ้นแต่ไม่คงทน ส่วนความลื่นลดน้อยลง การพัฒนาสูตรที่ 3 ลดอัตราส่วนของ Texapon N 8000 sodium Chloride เพิ่มอัตราส่วนของ DI Water พบว่าความหนืดของผลิตภัณฑ์ลดลงเมื่อเทียบกับสูตรที่ 1 และ 2 การเกิดฟองมีมากขึ้น ความลื่นลดน้อยลง จึงทำให้สูตรที่ 3 มีคุณสมบัติที่เหมาะสมตามที่ต้องการและถูกนำไปประเมินความตัวทางกายภาพ

จากการตรวจสอบคุณสมบัติทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ โดยทดสอบแบบ Heating cooling cycle ในอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส สลับกับ 4 องศาเซลเซียส รวมทั้งสิ้น 14 วัน โดยวัดปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ สี pH ความหนืด การระคายเคือง และการแยกชั้น ผลพบว่า เมื่อเวลาผ่านไป 14 วันค่าความหนืดและ pH ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี p value มากกว่าหรือเท่ากับ .05 ชี้ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์สบู่เหลวมีความคงตัว (แสดงในตารางที่ 2)

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปสบู่เหลวต้านเชื้อแบคทีเรียจากสารสกัดเปลือกกล้วยน้ำว้า

ตารางที่ 2 แสดงผลทดสอบคุณสมบัติทางกายภาพและความคงตัวของผลิตภัณฑ์สบู่เหลว

รอบ* (Heating Cooling cycle)	ความหนืด (cp)	ค่า pH	สี	การแยกชั้น
1	669.80 ± 1.00	6.45 ± 0.06	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
2	670.23 ± 1.89	6.47 ± 0.11	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
3	671.47 ± 0.85	6.45 ± 0.11	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
4	672.03 ± 0.58	6.33 ± 0.02	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
5	672.30 ± 1.06	6.41 ± 0.09	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
6	677.83 ± 2.64	6.43 ± 0.03	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
7	674.70 ± 6.24	6.31 ± 0.01	เหลืองอ่อนใส	ไม่เกิด
P-value	ns	ns		

ns = non significant, p-value ≤ 0.5 คือ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

*รอบ หมายถึง รอบของการวัดคุณสมบัติทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ทุก ๆ 48 ชั่วโมง

สรุปผลการวิจัย

1. งานวิจัยนี้เป็นการนำวัสดุเหลือทิ้งจากกล้วยน้ำว้ามาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการสกัดด้วยการหมักยุ่ยในเอทานอล ร้อยละ 95 ทำการสกัดทั้งหมด 3 ซ้ำ ได้ผลผลิตร้อยละ เท่ากับ 0.95±0.23 สารสกัดที่ได้มีสีน้ำตาลเข้มหนืดและมีกลิ่นฉุนจากหมัก เมื่อนำไปทดสอบคุณสมบัติต้านการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย E. coli และ S. Aureus สารสกัดที่ความเข้มข้น 2.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียทั้งสองชนิด โดยแสดงค่าเฉลี่ยบริเวณการยับยั้งเท่ากับ 8 มิลลิเมตร จากการทดสอบวิเคราะห์ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้ง (MIC) และฆ่าเชื้อแบคทีเรีย (MBC) ด้วยวิธี broth dilution พบว่าค่า MIC ของ E. coli และ S. aureus แสดงค่าเท่ากับ 25 และ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ และผลการทดสอบค่า MBC ของ E. coli และ S. aureus แสดงค่าเท่ากับ 100 และ 50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ

2. จากการพัฒนาสูตรสบู่เหลวที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า พบว่าสูตรที่ 3 ให้คุณสมบัติการชะล้างที่เหมาะสม ด้วยอัตราส่วนของสารสกัด ร้อยละ 0.25 โดยน้ำหนัก

3. เมื่อนำสบู่เหลวสูตรที่ 3 ไปวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพพบว่าผลิตภัณฑ์มีความคงตัวในสภาวะ heating cooling ในอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส สลับกับ 4 องศาเซลเซียส โดยผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการแยกชั้น มีค่า pH เท่ากับ 6.32 ซึ่งมีความเหมาะสมกับการใช้ที่ผิวหนัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าด้วยเอทานอลร้อยละ 95 มีการต้านการเจริญเติบโตของเชื้อ E. coli และ S. aureus ได้ ขณะที่ Chabuck et al (2013) ได้ทำการศึกษาเปลือกกล้วยที่สกัดด้วยน้ำ พบว่าไม่สามารถยับยั้งเชื้อ Escherichia coli แต่สามารถยับยั้ง Staphylococcus aureus ได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสกัดเปลือกกล้วยด้วยเอทานอลร้อยละ 95 มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อทั้งสองชนิดได้ดีกว่าการสกัดด้วยน้ำ นอกจากนี้สารสกัด

เปลือกกล้วยน้ำว้าด้วยเอทานอลมีบริเวณยับยั้งเชื้อได้มากกว่าการศึกษาของ Subramanium และคณะที่ทำการทดสอบบริเวณการยับยั้งของเชื้อ Staphylococcus aureus ในสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าที่สกัดด้วยเอทานอลความเข้มข้นร้อย 70 เป็นเวลา 8 ชั่วโมง ซึ่งให้ผลว่าไม่สามารถเกิดบริเวณการยับยั้งเชื้อได้ (Inhibition zone = 0.0 mm) (Subramanium el al, 2020) อาจจะเนื่องมาจากเวลาในการสกัดและความเข้มข้นของตัวทำละลายน้อยกว่าจึงทำให้สกัดสารที่มีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อ Staphylococcus aureus ได้น้อยกว่าการศึกษานี้ และเมื่อทดสอบค่า MIC และค่า MBC ของเชื้อ Escherichia coli และ Staphylococcus aureus พบว่ามีค่าน้อยกว่าการศึกษาของ Akharaiyi และคณะที่รายงานว่าสารสกัดเปลือกกล้วยด้วยเอทานอลมีค่า MIC ของเชื้อ Escherichia coli และ Staphylococcus aureus เท่ากับ 200 และ 200 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ และค่า MBC ของเชื้อ Escherichia coli และ Staphylococcus aureus เท่ากับ 250 และ 250 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ (Akharaiyi, Asoso and L.S Animbal, 2016) เมื่อนำสารสกัดที่มีความเข้มข้นในการต้านเชื้อแบคทีเรียมาพัฒนาเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์สบู่เหลวพบว่าไม่เกิดการแยกชั้นแสดงให้เห็นถึงความคงตัวของผลิตภัณฑ์ และสีเหลืองของผลิตภัณฑ์อาจมาจากสารสำคัญในสารสกัดที่ประกอบด้วยกลุ่ม Flavonoids carotenoids (Fu et al, 2017) และมีค่า pH ใกล้เคียงกับผิวกายปกติซึ่งอยู่ในช่วง pH 4.1–5.8 ทำให้สบู่เหลวที่พัฒนาไม่ระคายเคืองต่อผิว (Proksch, 2018)

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องสำอางที่ได้จากวัสดุเหลือทิ้งจากเปลือกกล้วยน้ำว้า เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้มีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ยอมรับได้ มีความเชื่อมั่น และมีความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค ควรเปรียบเทียบสารสกัดเปลือกกล้วยทั้งดิบและสุก การเพิ่ม % yield ของสารสกัด วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการต้านการเจริญของแบคทีเรียก่อโรคกับผิวหนังเพิ่มขึ้น clear zone มีค่าสูงขึ้นเป็นต้น

2. ทดสอบด้านความปลอดภัยในการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังนั้นควรมีการทดสอบการระคายเคืองของผลิตภัณฑ์ต่อผิวหนังของมนุษย์ ในการพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เงินงบประมาณแผ่นดิน : ทุนงบบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ปี 2563 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

Akharaiyi, F.C., O.S Asoso and L.S. Animba. “Pla Antibacterial Activities of Plantain (Musa paradisiaca) Peel and Fruit,” **Scholar research.** 8, 5 (2516): 5-11.

Chabuck, Z. A. G., et al. (2013). “Antimicrobial effect of aqueous banana peel extract Iraq,” **Research Gate: Pharmaceutical Sciences.** 1(2013): 73-75.

Cockerill, F.R. et al. **Performance standards for antimicrobial disk susceptibility tests.** 11th ed. Pennsylvania USA: Clinical and Laboratory Standards Institute, 2012.

Ehiowemwenguan, G., A.O. Emoghene and J. E. Inetianbor. “Antibacterial and phytochemical analysis of banana fruit peel,” **IOSR Journal Of Pharmacy.** 4, 8 (August 2014): 18-25.

Emaga, T. H. et al. "Effects of the stage of maturation and varieties on the chemical composition of banana and plantain peels," **Food Chemistry.** 103, 2 (September 2006): 590-600.

Fu, X. et al. "Comparative analysis of pigments in red and yellow banana fruit," **Food Chemistry.** 239 (2016): 1009–1018.

Joshi, M.G., D.V. Kamat and S.D. Kamat. "Evaluation of herbal handwash formulation," **Natural Products Radiance.** 7, 5 (January 2008): 413-415.

Kapadia, S, P. Pudakalkatti and S. Shivanaikar. "Detection of antimicrobial activity of banana peel (Musa paradisiaca L.) on Porphyromonas gingivalis and Aggregatibacter actinomycetem comitans: An in vitro study," **Contemporary Clinical Dentistry.** 6, 4 (October–December 2015): 496-499.

Mokbel, M.S., and F Hashinaga. "Antibacterial and antioxidant activities of banana (Musa, AAA cv. Cavendish) fruit peel," **American Journal of Biochemistry and Biotechnology.** 1, 3 (September 2005): 125-131.

Palace, V.P. et al. "Antioxidant potentials of vitamin A and carotenoids and their relevance to heart disease." **Free Radic. Biol. Med.** 26, (5-6) (March 1999): 746–761.

Proksch, E. "pH in nature, humans and skin," **The Journal of Dermatology.** 45, 9(2018): 1-9.

Sidhu, Jiwan s. and Tasleem A. Zafar. "Bioactive compounds in banana fruits and their health benefits," **Food Quality and Safety.** 2 (August 2018): 183–188.

Subramaniam, Y., et al. "Antimicrobial activity of Musa acuminate peel extract against gram-positive bacteria," **International Journal of Life Sciences and Biotechnology.** 3(2), 191-196. DOI: 10.38001/ijlsb.747883

Sulaiman, S. F. et al. "Correlation between total phenolic and mineral contents with antioxidant activity of eight Malaysian bananas (Musa sp.)," **Journal of Food Composition and Analysis.** 24, 1 (February 2011): 1-10.

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

Morale and Encouragement of Performance of the Employees of the Subdistrict Administrative Organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province

รุ่งทิวา บุญเนตร [1] นลินี ทองประเสริฐ [2] และกิติมา จึงสุวดี [2]

Rungthiva Boonnet [1] Nalinee Thongprasert [2] and Kittima Cheungsuvadee

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี [1]

Donmoddang Subdistrict Administrative Organization, Donmoddang District, Ubon Ratchathani [1]

คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี [2]

Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University [2]

E-mail: Milkboonnet@gmail.com

Received: June 6, 2021; Revised: July 18, 2021; Accepted; July 21, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือน ตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ พนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 187 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน การทดสอบที การทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ ดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ได้ร้อยละ 46 (R2adj = .46) และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือนต่างกัน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of the research were 1) to study factors affecting morale and encouragement of performance of the employees of the subdistrict administrative organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province and 2) to compare the factors affecting morale and encouragement of performance of the employees of the subdistrict administrative organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province classified by genders, ages, educational levels, job positions, and monthly income levels. The samples used in the research were 187 employees of the subdistrict administrative organizations in Donmotdaeng district, Ubon Ratchathani Province. The research instrument was a questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, a multiple regression analysis, analysis of variance, t-test, and F-test.

The research findings were as follows.

The factors affecting morale and encouragement of performance of the employees of the subdistrict administrative organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province included being respected and accepted from other people, performance environment, advancement opportunities, and relationship among co-workers with the statistical significance at the level of .01. All of the factors could be used to predict the morale and encouragement of performance of the employees of the subdistrict administrative organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province by 46% (R2adj = .46). According to the comparison of the individual factors, the findings showed that the employees of the subdistrict administrative organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province had different genders, ages, education levels, job positions, and monthly income levels. The samples paid attention to the factors affecting the morale and encouragement of performance of the employees of the subdistrict administrative organizations in Donmoddang District, Ubon Ratchathani Province differently with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: Performance Morale, Staff of Tambon Administrative Organizations.

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน (โกวิทย์ พวงงาม, 2543; คงฤทธิ์ แข็งแรง และคณะ, 2561) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นการกระจายอำนาจบางส่วนให้กับท้องถิ่น ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นการตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วยตนเอง และตรงเป้าหมาย

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเพื่อกระจายอำนาจให้ประชาชนในตำบลเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนตำบลหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลแม้จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งขึ้นใหม่ที่สุด จึงทำให้การปกครองท้องถิ่นไทยเป็นเรื่องได้รับความสนใจและกลายเป็นเรื่องสำคัญ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้รับการจับตามองจากหลายฝ่าย ฉะนั้นเมื่อหลายฝ่ายให้ความสนใจแม้องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีอายุไม่มากนัก แต่ก็ทำให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ และนำมาซึ่งความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานมากที่สุด ที่ผ่านมาเห็นได้ชัดว่ากลไกบริหารจัดการที่เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถอำนวยประโยชน์สุขและขจัดปัดเป่าความทุกข์ยาก ความขาดแคลนของประชาชนในตำบล และหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี (โกวิทย์ พวงงาม, 2543)

อย่างไรก็ดีการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาประเทศได้นั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรที่เกื้อกูลในการปฏิบัติงาน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานจึงถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการบริหารงานบุคคล ซึ่งได้รับความสนใจจากนักบริหารและนักวิจัยอย่างมากมายในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานบุคคลในปัจจุบันได้เน้นแนวความคิดทางด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น การให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อความรู้สึกหรือเจตคติส่วนบุคคลซึ่งมีมากขึ้นในองค์การประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรทางการปกครอง ซึ่งมีบุคลากรเป็นจำนวนมากจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความสมัครใจ หรือมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในที่สุด ในแต่ละองค์การย่อมจะต้องประกอบด้วยบุคคลหลายระดับ ซึ่งมีวิถีทางทำงานเกี่ยวพันกันเพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมาย บุคคลในระดับผู้บริหารถือได้ว่าเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้ระบบกลไกต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคคลระดับนี้ย่อมจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งน่าจะถือได้ว่าจะต้องมีขวัญและกำลังใจในการทำงานสูงกว่าระดับอื่น ๆ เนื่องจากมีความรับผิดชอบสูงกว่าภาระหน้าที่ของหัวหน้างานนั้นมีมากมายและลดหลั่นแตกต่างกัน แต่ที่สำคัญคือการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานประสานสามัคคีกันเพื่อก่อให้เกิดพลังร่วมในการที่จะทำให้องค์การดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้และวิธีการที่จะผสานจิตใจของผู้ร่วมงานให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจนั้นมีหลายวิธี แต่วิธีที่ได้ความสนใจและนิยมมากคือการจูงใจ การจูงใจจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการใช้พลังความสามารถเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้นได้ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526 อ้างถึงใน จิรนันท์ เนื่องนรา, 2556)

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้ ส่วนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของงาน (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) ประกอบ 1) ให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบ 2) การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายกำหนดเวลา และ 3) การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและตรวจสอบได้ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติราชการ (สมรรถนะ) (ร้อยละ 20) สมรรถนะหลักประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม 3) ความเข้าใจในองค์กร และระบบงาน 4) การบริการเป็นเลิศ และ 5) การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 1) การคิดวิเคราะห์ 2) ความละเอียดรอบคอบและความถูกต้องของงาน และ 3) การแก้ไขปัญหาและดำเนินการเชิงรุก (ตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 30 กันยายน 2558 และ หนังสือสำนักงาน ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต. ที่ มท 0809.3/ว 11 ลงวันที่ 30 กันยายน 2559 เรื่องซักซ้อมแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างประจำ) จากการประเมินพบว่าคะแนน

ผลการประเมินในภาพรวม ตามที่คณะกรรมการกลั่นกรอง และพิจารณาตามมาตรฐานความโปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าจ้างประจำ และเลื่อนอัตราค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญและกำลังในการปฏิบัติงานของพนักงาน ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำไปถึงระดับปานกลาง จึงส่งผลให้พนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง มีโอกาสความก้าวหน้าต่ำที่จะได้รับการเลื่อนขั้นและการเลื่อนอัตราค่าตอบแทน (ตามหนังสือ ที่ อบ 72101.01 ลงวันที่ 11 เมษายน 2562 เรื่องสรุปผลการประเมินพิจารณากลั่นกรองผลการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล)

ดังนั้น ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการบริหารงานบุคคล เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์การ สร้างความจงรักภักดีมีสัตย์ต่อหมู่คณะและองค์การ เกื้อหนุนให้ระเบียบข้อบังคับเกิดผลในด้านการควบคุมความประพฤติของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานอยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัยและมีศีลธรรมอันดีงาม สร้างสามัคคีธรรมในหมู่คณะ และก่อให้เกิดพลังร่วมในกลุ่ม ทำให้เกิดพลังสามัคคี เพื่อให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายขององค์การได้ เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในองค์การกับนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ เกื้อหนุนและจูงใจให้สมาชิกและหมู่คณะหรือองค์การเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในกิจการต่าง ๆ ขององค์การและทำให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาในองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ (ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต, 2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีหน่วยงานทั้งสิ้น 4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนมดแดง องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง องค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเมือง มีพนักงานส่วนตำบล จำนวน 187 คน (บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่นอำเภอดอนมดแดง ปี พ.ศ. 2562) ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่จำเป็นต้องสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างเพื่อความมั่นคงในตำแหน่งให้กับพนักงานและเจ้าหน้าที่ จากสาเหตุที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

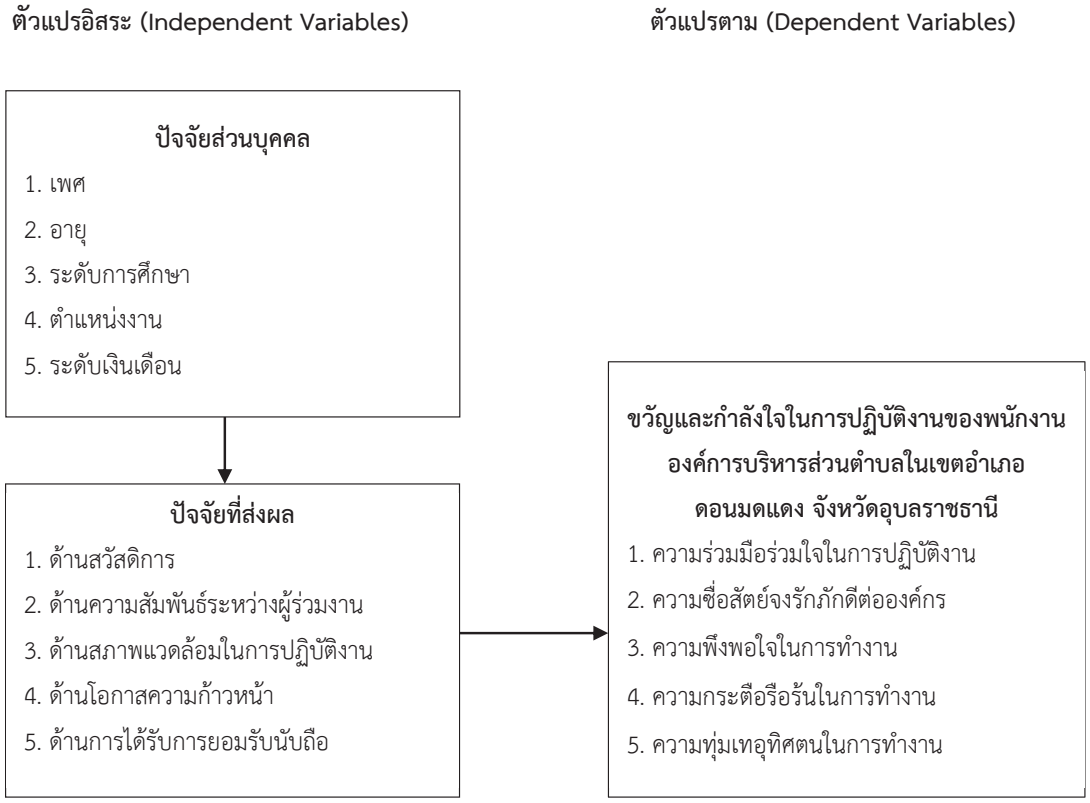
1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและระดับเงินเดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมโดยสังเคราะห์ตัวแปรจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 5 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โอกาสความก้าวหน้า และการได้รับการยอมรับนับถือ ส่วนตัวแปรขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 5 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อองค์กร ความพึงพอใจในการทำงาน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และความทุ่มเทอุทิศตนในการ

ทำงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ในกรณีที่ประชากรมีขนาดเล็ก และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมดประกอบด้วย พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 4 แห่ง จำนวน 187 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มี 5 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โอกาสความก้าวหน้า และการได้รับการยอมรับนับถือ

2. ตัวแปรขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 5 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อองค์กร ความพึงพอใจในการทำงาน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และความทุ่มเทอุทิศตนในการทำงาน

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามโดยประเมินเพื่อหาค่าความสอดคล้องภายในของเครื่องมือในการวิจัย (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC ของข้อคำถามจำนวน 74 ข้อ = 0.9 แสดงว่าคำถามนั้น วัดเนื้อหาตรงตามที่ต้องการวัด และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปจัดพิมพ์แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ใกล้เคียงกับตัวอย่างในการศึกษาวิจัยคือ กลุ่มบุคลากรภายในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอตาลสุม

จังหวัดอุบลราชธานี ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัยทั้งฉบับ (Reliability Analysis) เท่ากับ .93 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพพอที่จะนำไปใช้ได้ตามที่ Nunnally (1978) ได้เสนอแนะไว้ คือ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือควรมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป

แบบสอบถามในเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน จำนวน 39 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นข้อความปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบในงานวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. แจกแบบสอบถามให้แก่พนักงาน จำนวน 187 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไว้เพื่อทำการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ การทดสอบที การทดสอบเอฟ และวิธีการแบบ LSD

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 187 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศชาย ร้อยละ 71.10 เพศหญิง ร้อยละ 28.90 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 35.80 รองลงมาคือ อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 25.10 อายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี ร้อยละ 22.50 และอายุอยู่ในช่วง มากกว่าหรือเท่า 51 ปี ร้อยละ 16.60 ตามลำดับ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 58.30 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 24.10 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 17.60 ตามลำดับ ตำแหน่งงาน พนักงานจ้าง ร้อยละ 45.50 รองลงมาคือ พนักงานส่วนตำบล ร้อยละ 29.40 พนักงานครูองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 21.90 และร้อยละ 3.20 ตามลำดับ และระดับเงินเดือนอยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 42.80 รองลงมาคือ 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 33.20 ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 16.00 และ30,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปร	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S	แปลความหมาย
ด้านสวัสดิการ (X_1)	3.70	.93	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน (X_2)	4.16	.59	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน (X_3)	4.25	.52	มาก
ด้านโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพงาน (X_4)	4.03	.65	มาก
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X_5)	4.04	.61	มาก
ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี (Y)	4.38	.44	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.25) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ($\overline{X}$ = 4.16) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\overline{X}$ = 4.04) ด้านโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพงาน ($\overline{X}$ = 4.03) และด้านสวัสดิการ ($\overline{X}$ = 3.70) ตามลำดับ และ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พนักงานให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (Y = 4.38)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใช้วิธี Enter (n=187)

ตัวพยากรณ์	VIF	B	Beta	t	sig
1. ด้านสวัสดิการ	1.70	-.03	-.08	-1.14	.25
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน	2.32	.14	.19	2.34*	.02
3. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	1.74	.17	.20	2.94**	.00
4. ด้านโอกาสความก้าวหน้า	2.70	.14	.21	2.49**	.01
5. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	2.42	.18	.25	3.06**	.00
Constant = 1.83 R = .69 R^2 = .48 R^2_{adj} = .46 F = 33.73** Sig F = .01					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Enter เพื่อการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัด

อุบลราชธานี ด้วยตัวแปรอิสระ 5 ตัว คือ ด้านสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ตัวแปรตามคือ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านโอกาสความก้าวหน้า ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สามารถร่วมกันทำนายขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของ พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ได้ร้อยละ 46 (R^2_{adj} =.46) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .69 (R=.69)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	ตำแหน่งงาน	ระดับเงินเดือน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน	×	×	×	×	×
ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	×	√	√	×	√
ด้านโอกาสความก้าวหน้า	×	×	×	√	√
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	×	×	×	√	×

√ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

× ไม่แตกต่างกัน

จากตารางที่ 3 พบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศระหว่างเพศชาย และเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

หากจำแนกตามอายุ พบว่า พนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าพนักงานที่มีอายุ 20-30 ปี และอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานแตกต่างกับ อายุ 31-40 ปี และ มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าพบว่าพนักงานที่มี อายุ 20-30 ปี อายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี มี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ พนักงานที่อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพนักงานที่มี อายุ 20-30 ปี อายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ แตกต่างกับพนักงานที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แตกต่างกับพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า พนักงานที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าพนักงานครูองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า แตกต่างกับ พนักงานจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พนักงานครูองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

หากจำแนกตามระดับเงินเดือน พบว่า พนักงานที่มีระดับเงินเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แตกต่างกับ พนักงานที่มีระดับเงินเดือน 30,001 บาท ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า พนักงานที่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท 20,001-30,000 บาท และ 30,001 บาท ขึ้นไป มีความคิดเห็น แตกต่างกับพนักงานที่มีระดับเงินเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่ามีเพียง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อทำการเปรียบเทียบการให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือน พบว่าพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

หากจำแนกตามอายุ พบว่าพนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านการได้รับการยอมรับนับถือแตกต่างกัน โดยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน พนักงานที่มีอายุ 20-30 ปี และอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่าง

จากพนักงานที่มีอายุ 31-40 ปี และ มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป ด้านโอกาสความก้าวหน้าพบว่าพนักงานที่มีอายุ 20-30 ปี อายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานที่อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบวาพนักงานที่มี อายุ 20-30 ปี อายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านนี้แตกต่างจากพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

หากจำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่าพนักงานที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านการได้รับการยอมรับนับถือแตกต่างกันโดยปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าพนักงานครูองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็น แตกต่างจาก พนักงานจ้าง สำหรับปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือพบว่าพนักงานครูองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานจ้าง

หากจำแนกตามระดับเงินเดือน พบว่าด้านโอกาสความก้าวหน้าแตกต่างกัน และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแตกต่างกันส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแตกต่างกับพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 30,001 บาท ขึ้นไป สำหรับปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้า พบว่าพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท 20,001-30,000 บาท และ30,001 บาท ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานที่มีระดับเงินเดือนน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จากปัจจัย 5 ด้าน พบว่ามีปัจจัยเพียง 4 ด้านที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านโอกาสความก้าวหน้า และ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่า ในภาพรวมพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการยอมรับในความรู้ความสามารถและได้รับกำลังใจในการทำงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ คำเกลี้ยง (2559) ที่ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสังกัดกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตะเวนชายแดน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีผลต่อขวัญและกำลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และสอดคล้องกับ ณัฐติกร สังข์ธูป (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท และยังสอดคล้องกับปริชาติ บุญโญรส (2555) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจด้านการ ยกย่องนับถือหรือการยอมรับ ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานพนักงานระดับปฏิบัติการ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 และยังสอดคล้องกับ Sajuyigbe et al. (2013) ที่ศึกษาผลกระทบของการให้รางวัลที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองไอบาดัน รัฐโอโย ประเทศ

ไนจีเรีย ผลการศึกษา พบว่าการได้รับการยอมรับ (Recognition) มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงงาน

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่ดีของสถานที่ทำงาน ความพร้อมของเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์มีเพียงพอ สถานที่ตั้งสะดวกต่อการเดินทางมาทำงาน บรรยากาศในและนอกสถานที่ทำงานเหมาะสมกับการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรันย์ภัทร์ หลายชั้น (2561) ที่ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการฝึกพิเศษ จังหวัดเพชรบุรี ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ และยังสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ คำเกลี้ยง (2559) ที่ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสังกัดกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตะเวนชายแดน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีผลต่อขวัญและกำลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และยังสอดคล้องกับ ศิริกัญญา จันทรง (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ และชลทิตย์ ทักท้วง (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : กรณีศึกษาโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย และอนุพงษ์ สุขแปง (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา และปริชาติ บุญโญรส (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Bawa (2017) ที่ศึกษาการทบทวนวรรณกรรมทั้งทฤษฎีและการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของลูกจ้าง (Employee motivation) และผลิตภาพขององค์การ (Organizational productivity) พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน สัมพันธ์กับผลิตภาพขององค์การและมีส่วนสำคัญในการเสริมแรงจูงใจ ความพึงพอใจในการทำงาน

3. ปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้า พบว่า ในภาพรวมพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านตำแหน่งที่มีโอกาสก้าวหน้าและงานในหน้าที่เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลทิตย์ ทักท้วง (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : กรณีศึกษาโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่าปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสอดคล้องกับ ปริชาต บุญโญรส (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 พบว่าปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 และยังสอดคล้องกับ ศรันย์ภัทร์ หลายชั้น (2561) ที่ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการฝึกพิเศษ จังหวัดเพชรบุรี ปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่สอดคล้องกับผลการวิจัยได้แก่ Aibievi (2014) ที่ศึกษาความสำคัญของการฝึกอบรมในฐานะที่เป็นหนึ่งในเครื่องมือขององค์การในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผลการศึกษา พบว่าการฝึกอบรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าและแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วมีความตั้งใจทุ่มเทให้กับการทำงานมากกว่าพนักงานที่ไม่ได้รับการฝึกอมรม และยังพบว่าการฝึกอบรมนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของผลิตภาพของแรงงาน (Productivity) และ Bawa (2017) ได้ศึกษาการทบทวนวรรณกรรมทั้งทฤษฎี และการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของลูกจ้าง และผลิตภาพขององค์การ ที่พบว่า การเสริมแรงจูงใจทางด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มผลิตภาพของบุคลากร และผลการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอิสราเอล พบว่า การส่งเสริมให้ได้รับความก้าวหน้า

(Promotion) มีส่วนสำคัญในการเสริมแรงจูงใจ ความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อผลิตภาพที่สูงขึ้นในที่สุด และ Hung et al (2018) ที่ศึกษาสภาพบรรยากาศขององค์กร (Organization climate) พันธกิจขององค์การ (Organization commitment) ที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน และการเปลี่ยนงานของตัวแทนประกันชีวิตในประเทศไต้หวัน พบว่าการสนับสนุน และการให้รางวัล ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่วนความพึงพอใจเกี่ยวกับเงินเดือนของพนักงาน มีผลต่อการเปลี่ยนงานของพนักงานตัวแทนประกันชีวิตในประเทศไต้หวัน

4. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน พบว่า ในภาพรวมพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงานมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สามารถปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ ได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติงานจากผู้ร่วมงานและมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐติกร สังข์ธูป (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท และสอดคล้องกับจุฑารัตน์ คำเกลี้ยง (2559) ที่ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสังกัดกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตะเวนชายแดน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา มีผลต่อขวัญและกำลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และยังสอดคล้องกับ ศิริกัญญา จันทรง (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกันกับอนุพงษ์ สุขแปง (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา ต่างพบว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานโดยการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาของงานในหน้าที่ ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่สอดคล้องกับผลการวิจัยได้แก่ Hung et al (2018) ที่ศึกษาสภาพบรรยากาศขององค์กร พันธกิจขององค์การ ที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน พบว่าสภาพบรรยากาศขององค์กร เช่น ความสามัคคี การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน การรับฟังความคิดเห็น การได้รับความไว้วางใจ ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานตัวแทนประกันชีวิตในประเทศไต้หวัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือน พบว่า

เมื่อจำแนกตามเพศพบว่าพนักงานที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าและด้านการได้รับการยอมรับนับถือไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่าพนักงานที่มีอายุ 20-30 ปี และอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน แตกต่างจากพนักงานที่มีอายุ 31-40 ปี และ มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป ด้านโอกาสความก้าวหน้าพบว่าพนักงานที่มี อายุ 20-30 ปี อายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานที่อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบวาพนักงานที่มี อายุ 20-30 ปี อายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะพนักงานกลุ่มอายุที่มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไปมีอายุการทำงานที่ยาวนานและส่วนใหญ่อยู่ในระดับบริหาร หรือหัวหน้างานจึงมีความก้าวหน้า และได้รับการยอมรับมากกว่ากลุ่มพนักงานที่มีอายุการทำงานที่น้อยกว่า

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแตกต่างจากพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

หากจำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่าพนักงานครูองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าและปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือแตกต่างจากพนักงานจ้าง เนื่องจากตำแหน่งงานของพนักงานครูมีความมั่นคงมากกว่าพนักงานจ้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลใช้งบประมาณจ้างเป็นรายปี

หากจำแนกตามระดับเงินเดือน พบว่าพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแตกต่างกับพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 30,001 บาท ขึ้นไป สำหรับปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้า พบว่าพนักงานที่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท 20,001-30,000 บาท และ 30,001 บาท ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานที่มีระดับเงินเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือนจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านโอกาสความก้าวหน้า ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พบว่าพนักงานที่อยู่ในระดับปฏิบัติการและพนักงานจ้างมีความแตกต่างจากพนักงานที่อยู่ในระดับบริหารหรือระดับหัวหน้างาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อการประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พบว่าพนักงานที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างที่ปฏิบัติงานภายนอกสำนักงานไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ระบบสารสนเทศ และระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ดีของสถานที่ทำงาน ซึ่งได้รับความสะดวกน้อยกว่าพนักงานที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรี ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรจะจัดสรรงบประมาณในการสร้างห้องส่วนกลางที่ทุกคนสามารถเข้ามาใช้งานได้โดยไร้ข้อจำกัด ให้มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน พบว่าพนักงานจ้าง และยังมีอายุการทำงานน้อย อาจจะมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานไม่มากเท่ากลุ่มอายุที่ทำงานมานานแล้วและกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหัวหน้างานทำหน้าที่เป็นผู้บริหารขององค์การทำให้มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานไม่เต็มที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกันของพนักงานทุกระดับ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมปลูกต้นไม้ กิจกรรมร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาร่วมกัน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยคลายความเครียดและละลายพฤติกรรม เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้า พบว่าพนักงานที่มีระดับเงินเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร มีข้อจำกัดของตำแหน่งงานที่ถูกจำกัดสิทธิในการเลื่อนตำแหน่ง และการเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนาหรือดูงาน ตลอดจนการได้รับบำเหน็จรางวัลหรือคำยกย่องชมเชยเมื่อมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้กลุ่มพนักงานจ้างได้รับการเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนาหรือดูงาน ตลอดจนการได้รับบำเหน็จรางวัลหรือคำยกย่องชมเชยเมื่อมีผลการปฏิบัติงานที่ดี

4. ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่าในด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นกับการให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การตัดสินใจแก้ไขปัญหา และผู้บริหารควรให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการยกย่องชมเชยตามผลการปฏิบัติงาน

5. ปัจจัยด้านสวัสดิการ พบว่าพนักงานในองค์กรส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้าง มีฐานะเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ซึ่งสิทธิ์ที่จะได้รับสวัสดิการมีน้อยกว่า พนักงานส่วนตำบล พนักครูองค์การบริหารส่วนตำบลและลูกจ้างประจำมีฐานะเป็นพนักงานข้าราชการ สิทธิ์ที่จะได้รับสวัสดิการย่อมมากกว่าพนักงานจ้าง เช่น พนักงานจ้างไม่สามารถเบิกค่าเช่าบ้านได้และไม่สามารถเบิกค่าเล่าเรียนบุตรได้ เพราะเหตุนี้จึงทำให้ไม่สามารถร่วมกันพยากรณ์ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ศึกษาปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ศึกษาปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้ามีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา จึงสุวดี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาและเอาใจใส่ตรวจสอบวิทยานิพนธ์เพื่อความสมบูรณ์ทุกขั้นตอน

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

คงฤทธิ์ แข็งแรง และคณะ. “ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นตามหลักกระจายอำนาจ,” **ชัยภูมิปริทรรศน์.** 1, 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 3

จุฑารัตน์ คำเกลี้ยง. **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสังกัดกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตะเวนชายแดน อำเภอชะอำ.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, 2559.

จิรนันท์ เนื่องนรา. **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.

ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต. **ภาคทฤษฎีของขวัญกำลังใจในการทำงาน (ตอนที่ 1).** (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 13 มีนาคม 2552). จาก http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.phpbookID=1335&read=true&count=true.

ชลทิตย์ ทักท้วง. **ปัจจัยที่ทีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : กรณีศึกษาโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2560.

ณัฐติกร สังข์ธูป. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดชัยนาท.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2560.

ปริชาติ บุญโญรส. **ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2555.

ราชการบริหารส่วนภูมิภาค. อำเภอดอนมดแดง. **บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล.** อุบลราชธานี: ท้องถิ่นอำเภอดอนมดแดง, 2562.

ศรันย์ภัทร์ หลายชั้น. **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการฝึกพิเศษ จังหวัดเพชรบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, 2561.

ศิริกัญญา จันทรง. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559.

สมพงษ์ เกษมสิน. **การบริหารงานบุคคลแผนใหม่.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

อนุพงษ์ สุขแปง. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา, 2562.

Aibievi, S. **Training as an Essential Tool for Increasing Productivity in Oaganization: Uniben in Focus.** Benin City, Edo State, Nigeria: University of Benin, 2014.

Bawa, M.A. **Employee Motivation and Productivity: A review of Literature and Implications for Management Practice.** Delta State, Nigeria: Petroleum Training Institute, Effurun, 2017.

Hung, Li Mei et al. **The Moderating Effects of Salary Satisfaction and Working Pressure on the organization Climate, organization Commitment to TURNOVER Intention.** Hung Kung University, 2018.

Nunnally. **Psychometric Theory.** New York: McGraw-Hill, 1978.

Sajuyigbe et al. "Impact of Reward on Employees Performance in a Selected Manufacturing companies in IBADAN, Oyo Statem, Nigeria International," **Journal of Arts and Commerce.** 2, 2 (February 2013): 27-32.

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

A Study of the Service Quality Affecting the Satisfaction of the Service Recipients from the Subdistrict Administrative Organizations in Khueangnai District, Ubon Ratchathani Province

นริสรา ลาลี[1] ประนอม คำผา[2] และกิตติมา จึงสุวดี[2]
Narisara Lalee[1] Pranom Kumpla[2] and Kittima Cheugsuvadee[2]

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย ตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี[1]
Tambonbanthai Administrative Organizations Tambonbanthai, Khueangnai District, Ubon Ratchathani Province[1]
คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี[2]
Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University[2]
E-mail: narisaraubru@gmail.com
Received: June 4, 2021; Revised: July 23, 2021; Accepted; July 27, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และ 3) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลคือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของผู้รับบริการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่างได้แก่ผู้มารับบริการจำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ด้วยเทคนิควิธี Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า

คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ตามลำดับ ส่วนความพึงพอใจของผู้รับบริการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านค่าใช้จ่าย ด้านอัธยาศัยผู้ให้บริการ ด้านข้อมูลที่ได้รับ ด้านการประสานงาน และด้านความสะดวก ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเห็นอกเห็นใจ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 81.20 โดยผู้มาใช้บริการที่มีอายุ และอาชีพต่างกัน รับรู้คุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านการให้ความมั่นใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจ ผู้รับบริการ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน

Abstract

The objectives of the research were 1) to investigate the service quality and the satisfaction of the service recipients from the subdistrict administrative organizations in Khueangnai District, Ubon Ratchathani Province, 2) to study the service quality affecting the satisfaction of the service recipients, and 3) to compare the service quality classified by the individual information: genders, ages, statuses, educational levels, occupations, and monthly income of the service recipients. The population used in the study included the service recipients from the subdistrict administrative organizations in Khueangnai District, Ubon Ratchathani Province. The samples were 400 service recipients who used the services. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and a multiple regressive analysis with the Stepwise technique.

The research findings were as follows.

When the service quality of the subdistrict administrative organizations in Khueangnai District, Ubon Ratchathani Province was considered in each aspect organized from the highest to the lowest mean scores, the sympathy was at highest mean score, followed by the reassurance, reliability in the services, the response to the service recipients, and the concreteness of the services, respectively. For the satisfaction of the service recipients, when each aspect was considered by organizing from the highest to the lowest mean scores, the expenses had the highest mean score, followed by hospitable service providers, information received, coordination, and convenience, respectively. When the influence of the service quality towards the satisfaction of the service recipients was analyzed, the findings showed that the service quality in the aspects of the concreteness of the services, the response to the service recipients, the reassurance, the sympathy impacted the satisfaction of the service recipients. All of those aspects could be used to predict by 81.20%. The service recipients had different ages and occupations and perceived the service quality in the aspects of the response to the service recipients, the sympathy, the concreteness of the services, and the reassurance differently with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: Service Quality, Satisfaction, Service Recipients, Subdistrict Administrative Organizations in Khueangnai District

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 องค์การบริการส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นการบริการเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้โดยตรงเพื่อเป็นประโยชน์สุขของประชาชน การให้บริการประชาชนจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ให้

บริการ หากผู้รับบริการรับรู้ได้ถึงคุณภาพของการบริการที่ได้รับจะทำให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจต่อหน่วยงานผู้ให้บริการ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7 ปี 2562)

คุณภาพการให้บริการเป็นทัศนคติที่ผู้รับบริการสะสมข้อมูลความคาดหวังไว้ว่าจะได้รับจากบริการ หากอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ก็จะเกิดความพึงพอใจ ซึ่งจะมีระดับความแตกต่างกันออกไปตามความคาดหวังของ แต่ละบุคคล และความพึงพอใจนี้เองเป็นผลมาจากการประเมินผลที่ได้รับจากบริการนั้น ณ ขณะเวลาหนึ่ง (สมพงษ์ พงศ์สถาพร, 2550) จากแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1994) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการต่อความคาดหวังของผู้รับบริการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการบริการนั้น ๆ โดยการประเมินปัจจัยคุณภาพการให้บริการในมุมมองของผู้รับบริการที่เรียกว่า Service Quality หรือ SERVQUAL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ 2) ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ 3) ความเชื่อมั่นในการให้บริการ 4) การตอบสนองต่อความต้องการ และ 5) ความเอาใจใส่ในบริการ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ และความรู้สึกดังกล่าวนี้จะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นถ้าหากความต้องการหรือเป้าหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง (อารี พันธ์มณี, 2546) ซึ่งความพึงพอใจเป็นระดับขั้นของความรู้สึกในด้านบวกหรือลบของคนที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของงานรวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมายการจัดระบบงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นการรับรู้ของบุคคลทั้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้น และระยะยาวที่มีต่อคุณภาพบริการต่าง ๆ ทั้งในระดับแคบที่เกี่ยวกับลักษณะบริการ ที่มีต่อคุณภาพบริการ เช่น ความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ เป็นต้น และในระดับกว้างที่เป็นมุมมองของผู้บริการที่ได้จากบริการทุกประเภท ที่นำไปเป็นข้อสรุปรวมความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อองค์กร (Cullen, 2001) จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของ (Aday and Andersen, 1978) ได้อธิบายถึงปัจจัยสำคัญที่ช่วยประเมินความพึงพอใจประกอบด้วย 1) ด้านความสะดวก 2) ด้านการประสานงาน 3) ด้านข้อมูลที่ได้รับ 4) ด้านอัธยาศัยของผู้ให้บริการ และ 5) ด้านค่าใช้จ่าย

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวน 16 แห่ง มีปริมาณผู้รับบริการจำนวนมาก นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลยังได้รับการถ่ายโอนภารกิจในการปฏิบัติราชการและได้รับการถ่ายโอนงบประมาณจากส่วนราชการอื่น ๆ ทำให้ภาระงานในแต่ละกองเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอต่องานที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลกระทบต่อการให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อราชการ ประชาชนผู้รับบริการเกิดการรอคอยหรือได้รับบริการไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการเกิดความรู้สึกด้านลบกับการให้บริการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเป็นประการสำคัญ ผู้ศึกษาจึงศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำผลการศึกษา มาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและความพึงพอใจในงานบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

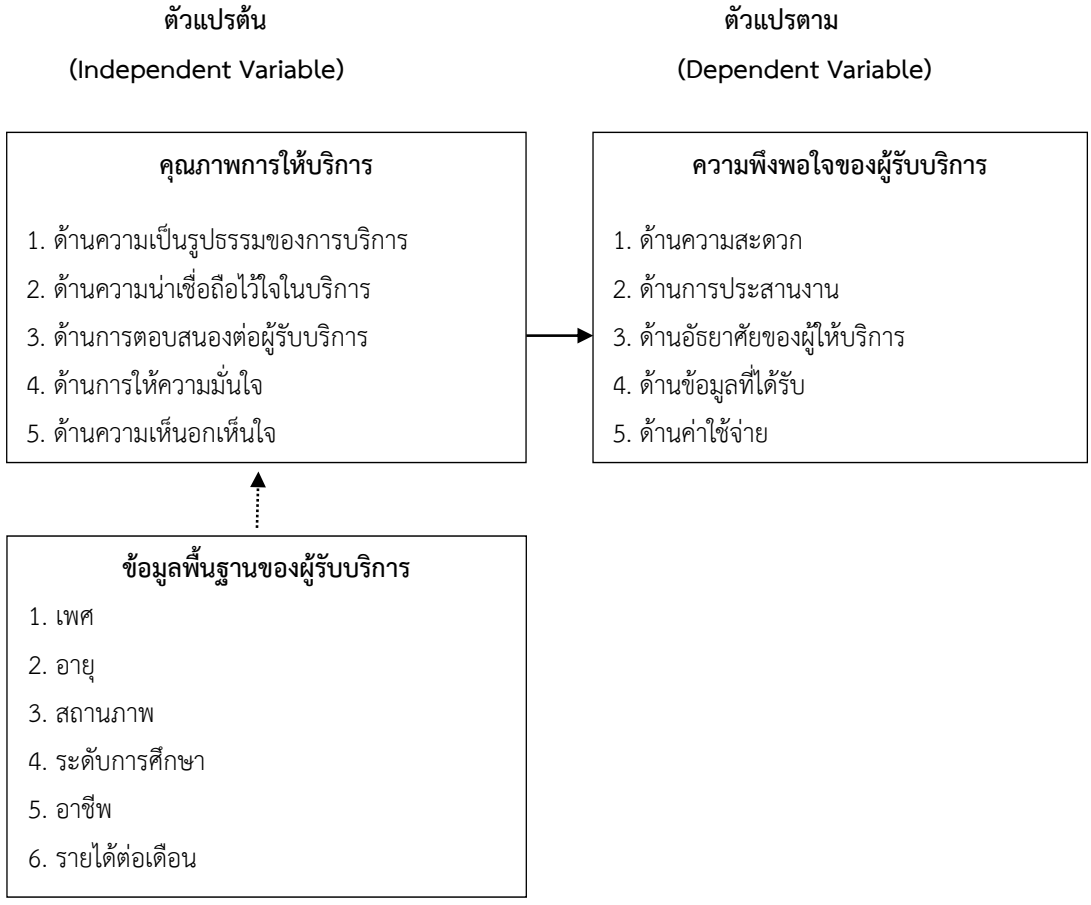
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตามการรับรู้ของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อ

เดือนของผู้รับบริการ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดคุณภาพให้บริการมาจากแนวคิดของ (Parasuraman, Zeithaml and Berry, 1985) และความพึงพอใจของ (Aday and Andersen, 1978) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีรายชื่อในทะเบียนราษฎรในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนประชากรที่ศึกษาทั้งสิ้น 93,809 คน (สำนักทะเบียนราษฎร์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2563) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่เป็นผู้รับบริการจึงคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Cochran (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้จำนวน 384 คน และเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูลจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการ คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของผู้รับบริการ และคุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเห็นอกเห็นใจ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการประกอบด้วย ด้านความสะดวก ด้านการประสานงาน ด้านอัธยาศัยของผู้ให้บริการ ด้านข้อมูลที่ได้รับ และด้านค่าใช้จ่าย

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ 5 ด้าน จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อบอกถึงปัญหาข้อเสนอแนะคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ศึกษากรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ทำการตรวจสอบขั้นต้น หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามที่ได้ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC = Index of item Object Congruence) พบว่ามีค่า .60–1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถามของงานวิจัยนี้ได้มีค่า IOC สอดคล้องเนื้อหาตรงตามความต้องการในการวิจัยคือสามารถวัดความตรงของเนื้อหาได้ มากกว่า .60 ทุกข้อ

5. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 50 คน ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1984) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ .92

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือนของผู้รับบริการ 5,001–10,000 บาท ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี แสดงดังตารางที่ 1 และระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการที่ได้รับแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

คุณภาพการให้บริการ		ระดับคุณภาพการให้บริการ		
		$\bar{X}$	S	แปลผล
1	ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.22	.55	มาก
2	ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ	4.30	.56	มาก
3	ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.28	.55	มาก
4	ด้านการให้ความมั่นใจ	4.32	.56	มาก
5	ด้านความเห็นอกเห็นใจ	4.39	.58	มาก
รวม		**4.31**	**.47**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับ ตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ในการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ		ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S	แปลผล
1	ด้านความสะดวก	4.24	.57	มาก
2	ด้านการประสานงาน	4.27	.60	มาก
3	ด้านข้อมูลที่ได้รับ	4.33	.59	มาก
4	ด้านอัธยาศัยผู้ให้บริการ	4.35	.61	มาก
5	ด้านค่าใช้จ่าย	4.43	.61	มาก
รวม		**4.32**	**.60**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านค่าใช้จ่าย ด้านอัธยาศัยผู้ให้บริการ ด้านข้อมูลที่ได้รับ ด้านการประสานงาน และด้านความสะดวก ตามลำดับ

การหาค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณภาพการให้บริการซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ทั้ง 5 ด้านพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนอง

ต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .57 ถึง .75 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้าน ไม่มีความสัมพันธ์กันเกิน .80 จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity การวิเคราะห์ผลกระทบของคุณภาพการให้บริการ ต่อความพึงพอใจ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของคุณภาพการให้บริการต่อความพึงพอใจโดยวิธี Stepwise

ตัวพยากรณ์	b	beta	t	p
1. ด้านความเห็นอกเห็นใจ (X_5)	.408	.399	11.56**	.00
2. ด้านการให้ความมั่นใจ (X_4)	.379	.351	9.54**	.00
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (X_3)	.187	.171	5.06**	.00
4. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X_1)	.108	.098	3.38**	.00
F = 432.462 Constant = .494	df = 399		SE = .261	
R = .902 R^2 = .814	Adj-R^2 = .812		Sig F = .00	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ สามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจของผู้รับบริการได้ร้อยละ 81.20 (Adj-R^2 = .812) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการ คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่าผู้รับบริการที่มีเพศ สถานภาพระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน พิจารณาคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเห็นอกเห็นใจ ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้รับบริการที่มีอายุ แตกต่างกัน พิจารณาคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจแตกต่างกัน ขณะที่ผู้รับบริการที่มีอาชีพ แตกต่างกัน พิจารณาคุณภาพการให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเห็นอกเห็นใจแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และสามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้ร้อยละ 81.20

การเปรียบเทียบความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการ พบว่าผู้รับบริการที่มีอายุ แตกต่างกัน พิจารณาคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ แตกต่างกัน ขณะที่ผู้รับบริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน พิจารณาคุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจ

และด้านความเห็นอกเห็นใจ แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตามการรับรู้ของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านความเห็นอกเห็นใจ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ดูแลผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหา แนะนำให้แก่ผู้รับบริการ และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำอธิบายให้กับผู้รับบริการ อย่างชัดเจน เข้าใจได้ง่าย แสดงให้เห็นว่าการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่ยึดประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการเป็นหลัก เมื่อมีข้อสงสัยหรือขั้นตอนการปฏิบัติเจ้าหน้าที่พร้อมให้คำแนะนำกับผู้รับบริการอย่าเต็มความสามารถและเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุธัช ผลทวี (2558) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านพนักงานและการตอนรับมากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัญ สายเสน (2558) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการโดยภาพรวมผู้รับบริการเห็นว่าคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี

2. ด้านการให้ความมั่นใจ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความชำนาญงานในการบริการสูง เจ้าหน้าที่ให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการให้บริการแต่ละงานตามขั้นตอน อย่างถูกต้อง ชัดเจน แสดงให้เห็นว่า การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด มีความรับผิดชอบในการรับผิดชอบเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน และปฏิบัติตามขั้นตอนมาตรฐานที่ตั้งไว้ ทำให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา เพชรรัตน์ (2556) โดยได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา พบว่าด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังและการรับรู้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาล ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ถนอมวงษ์ (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3) พบว่าองค์ประกอบของความพึงพอใจในการใช้บริการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจใช้บริการการพัฒนาธุรกิจเงินฝากธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย

3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่เต็มใจช่วยเหลือผู้รับบริการ มีช่องทางให้บริการหลายช่องทางในการติดต่อขอรับบริการ เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการให้บริการได้ทันท่วงทีแสดงให้เห็นว่า การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ เป็นกันเอง ไม่เลือกปฏิบัติ ทุกคนได้รับบริการอย่างเสมอภาคพร้อมทั้งมีช่องทางในการติดต่อขอรับบริการที่สะดวกและทันเวลา ในการติดต่อราชการ ทำให้ประชาชนผู้รับบริการเกิดความประทับใจและพึงพอใจกับการบริการที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม ชูกร (2559) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านแพ้ว พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการอยู่โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ ฉายสถิตย์ (2560) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการอยู่โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่รักษาข้อมูลและไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ขอรับบริการ เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต และโปร่งใสในการให้บริการกับผู้มาขอรับบริการ แสดงให้เห็นว่าการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต และองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน ได้ส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาตนเองในทุกด้านโดยมีการจัดส่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน พร้อมกับการเข้าอบรมโครงการคุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งมีการรับฟังเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และการส่งเสริมการแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย ช่วยเสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัญ สายเสน (2558) ศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้รับบริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ภาพรวมอยู่ในระดับดี เจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการมีการรับฟังเรื่องร้องเรียนจากประชาชน จึงทำให้เจ้าหน้าที่บริการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต การแต่งกายของเจ้าหน้าที่มีการแต่งกายที่สะอาด และเรียบร้อย ช่วยเสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม ชูกร (2559) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านแพ้ว พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ อยู่โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับส่งผลมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สำนักงานมีที่นั่งระหว่างรอรับบริการจากเจ้าหน้าที่อย่างเพียงพอ สำนักงานมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอและปลอดภัยสำหรับผู้รับบริการ สำนักงานมีป้ายบอกจุดในการบริการชัดเจนมองเห็นง่าย แสดงให้เห็นว่า การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนผู้รับบริการได้รับบริการที่สะดวก เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องในมีอุปกรณ์เครื่องมือในการให้บริการที่เพียงพอและพร้อมใช้งานต่อการบริการ ภายในสำนักงานมีที่นั่งระหว่างรอรับบริการ มีแสงสว่าง และอากาศภายในอาคารสถานที่เหมาะสม และมีป้ายประชาสัมพันธ์บอกจุดรับบริการชัดเจนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ พร้อมทั้งมีสถานที่จอดรถกว้างขวางและปลอดภัยทำให้ผู้ติดต่อรู้สึกปลอดภัยและได้รับบริการอย่างดี

ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัญ สายเสน (2558) ศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้รับบริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการภาพรวมอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มาขอรับบริการได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว อุปกรณ์ในการให้บริการมีความพร้อมต่อการบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้รับบริการอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม ชูกร (2559) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านแพ้ว พบว่าคุณภาพการให้บริการด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ มี 5 ด้าน คือ ด้านความสะดวก ด้านการประสานงาน ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ ด้านอัธยาศัยของผู้ให้บริการ และด้านค่าใช้จ่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านค่าใช้จ่าย ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านค่าใช้จ่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ได้รับใบเสร็จทุกครั้งหลังจากชำระเงินเรียบร้อย พอใจกับการชำระค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกำหนด และพอใจบริการที่ไม่ได้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากที่กฎหมายกำหนดแสดงให้เห็นว่า เมื่อประชาชนมารับบริการกับเจ้าหน้าที่ในการชำระค่าบริการค่าธรรมเนียม ชำระภาษีต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ให้ใบเสร็จกับประชาชนทุกครั้งในการรับบริการชำระค่าบริการ ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจกับคุณภาพบริการที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา เพชรรัตน์ (2556) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านอัธยาศัยของผู้ให้บริการ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านอัธยาศัยของผู้ให้บริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม แจ่มใสเป็นมิตรต่อผู้รับบริการ ใช้คำพูดที่สุภาพเรียบร้อย เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม และเป็นกันเอง และเจ้าหน้าที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่อยู่ปฏิบัติงานมีการให้บริการผู้รับบริการด้วยความสุขภาพเรียบร้อย ให้ความใส่ใจดูแลผู้รับบริการเป็นอย่างดีมีความเป็นมิตรกับผู้มาติดต่อรับบริการทำให้เกิดความพึงพอใจกับคุณภาพการให้บริการที่ได้รับอย่างเหมาะสมและสบายใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสุธัช ผลทวี (2558) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลูกค้า ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ด้านพนักงาน และการต้อนรับมากที่สุด

3. ด้านข้อมูลที่ได้รับ ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านข้อมูลที่ได้รับ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีแบบฟอร์มเอกสารในการให้บริการเพียงพอ เจ้าหน้าที่มีการชี้แจงหรือให้ข้อมูล หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบ และขั้นตอนระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่มีการเตรียมความพร้อมให้บริการกับผู้รับบริการด้วยแบบฟอร์มที่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ชี้แจงให้ทราบถึงข้อมูลหลักเกณฑ์และวิธีการขั้นตอนในการติดต่อขอรับบริการทราบ ทำให้มีระยะเวลาในการให้บริการที่เหมาะสมรวดเร็วกับผู้รับบริการส่งผลให้เกิดความพึงพอใจกับการรับบริการในแต่ละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพันธ์ ตะนะโส (2558) ได้ทำการศึกษาการประเมินคุณภาพการให้บริการในมุมมองผู้ใช้บริการของที่ทำการปกครองอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามพึงพอใจกับความสุขภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและด้านการติดต่อสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุธัช ผลทวี (2558) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็น และความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเรณูนคร อำเภอเรณูนคร

จังหวัดนครพนม ลูกค้ามีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ข้อมูลที่ถูกต้องที่ได้รับจากการให้บริการ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการประสานงาน ผลการวิจัย พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านการประสานงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ได้รับคำอธิบาย ข้อสงสัยจากเจ้าหน้าที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่มีการประสานงานหน่วยงานภายในและภายนอกหน่วยงานในการติดต่อสอบถามแก้ปัญหาข้อสงสัยของผู้บริการ และมีช่องทางรับฟังข้อคิดเห็นของต่อการให้บริการ เช่น กล่องรับความเห็น แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตอบข้อสงสัยเมื่อประชาชนผู้รับบริการต้องการสอบถาม เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำอย่างชัดเจน และเข้าใจ พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานหากผู้มาขอรับบริการสงสัยหรือมีปัญหาในการติดต่อส่วนราชการต่าง ๆ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่มีช่องทางรับฟังข้อคิดเห็นของผู้รับบริการ และเจ้าหน้าที่พร้อมนำมาปรับในการให้บริการประชาชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสยาม ชูกร (2559) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านแพ้ว พบว่า ด้านการเข้าถึงจิตใจ อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีจิตบริการ มีความเต็มใจช่วยเหลือผู้รับบริการอย่างเต็มความสามารถ และติดตามสอบถามผู้รับบริการหลังจากที่ให้บริการไปแล้วโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. ด้านความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านความสะดวกภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ได้รับบริการที่ตรงตามความต้องการ ครบถ้วน ถูกต้อง สามารถเข้าถึงการบริการได้ง่ายขั้นตอนไม่ซับซ้อน และได้รับบริการตรงตามระยะเวลาที่กำหนด แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการกับประชาชนผู้รับบริการอย่างตรงเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง ประชาชนผู้รับบริการรับรู้ได้ถึงการเข้าถึงบริการที่ง่าย ไม่ซับซ้อน ทำให้เกิดความพึงพอใจในการบริการของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา เพชรรัตน์ (2556) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2 พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการจำเป็นต้องหาแนวทางหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการให้บริการเพื่อให้ผู้มาติดต่อยื่นภาษี หรือมาติดต่อราชการอื่น ๆ มีความพึงพอใจมากยิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวสุธัช ผลทวี (2558) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ลูกค้ามีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ด้านความสะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำลิน เทียมแก้ว (2560) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2559 พบว่ามีขั้นตอนในการให้บริการสะดวก ผู้รับบริการเข้าถึงการบริการไม่ยุ่งยากเข้าใจง่าย โดยรวมอยู่ระดับมาก

เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตามการรับรู้ของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของผู้รับบริการ

เพศ ผลการวิจัย พบว่าตัวอย่างที่มีเพศต่างกันเห็นว่า คุณภาพการให้บริการของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเห็นอกเห็นใจ รับรู้การให้บริการไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญในการให้บริการ เพศชายและเพศหญิง อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าเพศต่างกัน มีความเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ ฉายสถิตย์ (2560) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ

ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ถนอมวงษ์ (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3) พบว่าเพศต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3) แตกต่างกัน

อายุ ผลการวิจัย พบว่าตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน เห็นว่า คุณภาพการให้บริการของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี อายุแตกต่างกัน ให้ความเห็นต่อด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ รับรู้การให้บริการไม่แตกต่าง ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ รับรู้การให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีอายุมาก เนื่องจากผู้รับบริการที่มีอายุมากการมองเห็นหรือการช่วยเหลือตัวเองในการขอรับบริการไม่สะดวก เช่น การกรอกแบบฟอร์ม การขออนุญาต การให้ข้อมูลต่าง ๆ อาจเข้าใจยากการรับรู้การได้ยินไม่ชัดเจนเจ้าหน้าจึงอำนวยความสะดวกในการให้บริการมากกว่าผู้มาขอรับบริการที่มีอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่า อายุต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัญ สายเสน (2558) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อายุต่างกัน เห็นว่าคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ ฉายสถิตย์ (2560) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

สถานภาพ ผลการวิจัย พบว่าตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกันเห็นว่า คุณภาพการให้บริการของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเห็นอกเห็นใจ รับรู้การให้บริการไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญในการให้บริการทุกสถานภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัญ สายเสน (2558) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สถานภาพต่างกัน เห็นว่าคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ถนอมวงษ์ (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3) พบว่าสถานภาพที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3) ไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา ผลการวิจัย พบว่าตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันเห็นว่า คุณภาพการให้บริการของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลใน เขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเห็นอกเห็นใจ รับรู้การบริการไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญในการให้บริการ กับทุกระดับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน และ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ ฉายสถิตย์ (2560) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

อาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันเห็นว่า คุณภาพการให้บริการของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ รับรู้การให้บริการ ไม่แตกต่าง ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเห็นอกเห็นใจ รับรู้การให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่มีอาชีพรับราชการมีความรู้ด้านกฎหมายมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ทำให้การรับรู้คุณภาพการให้บริการของอาชีพข้าราชการมีความคาดหวังกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมาย เมื่อมีข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะยอมรับข้อเสนอแนะ และหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังเข้าใจความต้องการของผู้รับบริการทุกอาชีพ โดยมีการจัดเวรให้เจ้าหน้าที่อยู่คอยให้บริการในช่วงพักกลางวัน เพื่อให้ความสะดวกกับผู้รับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรวพันธ์ ตะนะโส (2558) ได้ทำการศึกษาการประเมินคุณภาพการให้บริการในมุมมองผู้ใช้บริการของที่ทำการปกครองอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าผู้มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ ฉายสถิตย์ (2560) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน และ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรีไม่แตกต่างกัน

รายได้ต่อเดือน ผลการวิจัยพบว่าตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันเห็นว่า คุณภาพการให้บริการของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเห็นอกเห็นใจ รับรู้การบริการไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญในการให้บริการกับผู้รับบริการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพันธ์ ตะนะโส (2558) ได้ทำการศึกษาการประเมินคุณภาพการให้บริการในมุมมองผู้ใช้บริการของที่ทำการปกครอง อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าผู้มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัญ สายเสน (2558) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้รับบริการที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันเห็นว่า คุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน

คุณภาพการให้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้ใจในการบริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้ร้อยละ 81.20 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา เพชรรัตน์ (2556) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2 พบว่า ด้านคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจ พบว่าผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2 และคุณภาพการให้บริการสามารถพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้รับบริการได้ร้อยละ 77.00 สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรารัตน์ บุญภา (2557) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวสุธัช ผลทวี (2558) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

สาขาเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม พบว่าลูกค้าส่วนใหญ่มีความเห็นต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ด้านความน่าเชื่อถือและความมั่นคงของธนาคารมากที่สุดอยู่ในระดับมาก และระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาเรณูนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ด้านความเห็นอกเห็นใจ เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ควรให้เกียรติผู้รับบริการแสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการมีความสำคัญพร้อมทั้งมีความกระตือรือร้น ที่จะให้บริการกับประชาชนโดยให้ความตระหนักถึงการให้บริการผู้รับบริการกับอายุผู้รับบริการช่วงอายุ 21–30 ปี ให้มากขึ้นและอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เพิ่มขึ้น เพราะอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นอาชีพที่มีความรู้ด้านกฎหมายและขั้นตอนการปฏิบัติงานจึงมีความคาดหวังกับคุณภาพการให้บริการที่สูง ด้านความเห็นอกเห็นใจควรปรับปรุงและให้ความสำคัญกับอายุและอาชีพเพื่อยกระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

2. ด้านการให้ความมั่นใจ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นหน่วยงานที่ให้บริการสำหรับประชาชนที่ต้องไปรับบริการ การรับรู้คุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจควรให้ความตระหนักถึงการให้บริการผู้รับบริการกับอาชีพของผู้รับบริการ ด้านความมั่นใจ คือ อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจรับรู้คุณภาพการให้บริการมีความคาดหวังสูงกว่าอาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพอื่น ๆ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ควรต้องปรับขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ซับซ้อน หรือยุ่งยากให้กับประชาชนผู้ติดต่อขอรับบริการรักษาระดับคุณภาพการให้บริการเพื่อให้ผู้ที่ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อไป

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ควรเพิ่มช่องทางในการให้บริการหลายช่องทางในการติดต่อขอรับบริการ ทำให้ลดระยะเวลาในการให้บริการได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้บริการตามลำดับก่อนและหลัง หากมีผู้รับบริการที่เป็นบุคคลทุพพลภาพ เจ้าหน้าที่ควรให้บริการกับบุคคลทุพพลภาพด้วยความเต็มใจและให้บริการอย่างทันที ทำให้ผู้รับบริการไม่เกิดการรอนาน โดยให้ความตระหนักถึงการให้บริการผู้รับบริการกับอายุของผู้รับบริการช่วงอายุ 21-30 ปี ให้มากขึ้นทำให้เกิดการรับรู้คุณภาพการบริการที่ดีส่งผลต่อความพึงพอใจทุกครั้งที่มาติดต่อขอรับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี สามารถตอบสนองต่อผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว ตรงจุด ถูกต้อง และเป็นธรรม

4. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการอย่างทั่วถึง สถานที่ให้บริการมีความสะอาดเรียบร้อย มีการให้บริการอุปกรณ์และเทคโนโลยีให้กับประชาชนที่มาขอรับบริการ มีจุดบริการน้ำดื่มสะอาด มีทางลาดสำหรับผู้พิการ จัดให้มีห้องน้ำคนพิการ ที่จอดรถอย่างเพียงพอและปลอดภัยสำหรับผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการให้บริการ จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจในสถานที่และเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการจำเป็นต้องหาแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาการให้บริการขององค์การและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้ความใส่ใจดูแลผู้รับบริการด้วยความเป็นมิตร เป็นกันเองเพิ่มช่องทางให้

บริการที่หลากหลายกับผู้มาขอรับบริการ เพื่อให้ผู้มาติดต่อราชการมีความพึงพอใจในการรับบริการมากยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการกับผู้รับบริการในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

2. การศึกษาแรงจูงใจในการให้บริการที่ดีและมีคุณภาพทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีและ มีความพึงพอใจต่อบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

3. ควรศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกองค์การต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้มารับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

4. การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้มาขอรับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการให้บริการที่ดีร่วมกันต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม คำผา ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา จึงสุวดี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาและเอาใจใส่ตรวจสอบวิทยานิพนธ์เพื่อความสมบูรณ์ทุกขั้นตอน

เอกสารอ้างอิง

จักรพันธ์ ฉายสถิตย์. **คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2560.

ทะเบียนราษฎร์อำเภอเขื่องใน. สำนัก. **สถิติประชากรจากทะเบียนบ้าน ตรวจสอบข้อมูลแยกรายพื้นที่ ระดับสำนักทะเบียนเขตพื้นที่อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เดือนมีนาคม.** อุบลราชธานี: สำนักงานทะเบียนราษฎร์อำเภอเขื่องใน , 2563.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.

น้ำลิน เทียมแก้ว. **ความพึงพอใจต่อคุณภาพให้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2559.** มหาสารคาม: สำนักวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

ปาริฉัตร ถนอมวงษ์. **ความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3).** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการเงินและธนาคาร มหาวิทยาลัยสยาม, 2561.

พนิดา เพชรรัตน์. **คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, 2556.

แพรวพันธ์ ตะนะโส. **คุณภาพการให้บริการในมุมมองผู้ใช้บริการของที่ทำการปกครองอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร.** ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

วสุธัช ผลทวี. **ความคิดเห็นและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

สมพงษ์ พงศ์สถาพร. **เคล็ดลับการตลาดบริการ.** กรุงเทพฯ: พีซี พริ้นท์เทค, 2550.

สยาม ชูกร. **คุณภาพการให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านแพ้ว.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559.

อมรารัตน์ บุญภา. **ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา, 2557.

อารี พันธ์มณี. **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ: ใยไหม.เอดดูเคท, 2546.

อารัญ สายเสน. **คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

Aday ,L.N. and R. Andersen. **Thaeoretical and Methodelogical Issues in Socialogical Studies of Consumer Satisfaction with Medical Care.** Social Science and Medicine, 1978.

Cullen, Rowena. “Perspectives on user satisfaction surveys,” **Library Trends.** 49, 4 (Spring 2001): 662-686.

Parasuraman,A., V.A. Zeithaml, and L.L Berry. **“Reassessment of Expectation of Comparison Standard in Measuring Service Quality: Implication for Further Research”. Journal of Marketing,** 1 (January 1994): 15-26.

การระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูลขนาดเล็ก
Identifying General Education Courses Enhancing Students' Learning by Using Small Datasets

สุวัฒน์ บรรลือ และประยงค์ ฐิติธนานนท์
Suwat Banlue and Prayong Thitithananon

คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Faculty of Computer Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: suwat@ubru.ac.th, prayong.t@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา และ 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลกอริทึมการจำแนกประเภทเพื่อการระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูลขนาดเล็ก โดยใช้ข้อมูลการลงทะเบียนเรียน ของนักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ จำนวนทั้งสิ้น 1,302 คน ในช่วงปีการศึกษา 2550 ถึง 2562 จำนวน 26,804 รายการ ทำการคัดเลือกข้อมูล และนอมัลไลซ์ชุดข้อมูลด้วยเทคนิค MinMaxScaler ใช้ Heat map ในการแสดงผลการจัดกลุ่มตามลำดับชั้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และประเมินประสิทธิภาพของอัลกอริทึม โดยใช้เทคนิค LOOCV

ผลการวิจัยพบว่า

1. รายวิชา 9021103 การรู้สารสนเทศและการเรียนรู้ และรายวิชา 9022102 ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาสูงที่สุด

2. พบว่า LDA เป็นอัลกอริทึมที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการจำแนกประเภทเพื่อการระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูลขนาดเล็ก

คำสำคัญ: อัลกอริทึมการจำแนกประเภท ชุดข้อมูลขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of the research were 1) to identify general education courses enhancing students' learning and 2) to compare the efficiency of the classification algorithms used to identify general education courses enhancing students' learning by using small datasets. The research was conducted by using the data from the enrollment information of 1,302 students studying in the computer science with 26,804 enrollment information items during the academic year 2005 to 2019. The data were selected and normalized to be the datasets by using the MinMaxScaler technique that used the Heat map to show the results of the hierarchical clusters to show the relationship between variables and evaluate the efficiency of the algorithm by using the LOOCV technique.

The research findings were as follows.

1. Information and Learning Literacy (9021103) and English for Learning information (9022102) were the general education courses that enhanced the students' learning at the highest level.

2. The LDA was the algorithm that had the highest efficiency in classifying to identify the general education courses that enhanced the students' learning by using the small datasets.

Keywords: Classification Algorithm, Small Datasets

บทนำ

มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปอย่างน้อย 30 หน่วยกิต รายวิชาเอกและรายวิชาอื่น ๆ อีกอย่างน้อย 90 หน่วยกิต ซึ่งจะเห็นว่าผู้เรียนต้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไปประมาณ 1 ใน 4 ของรายวิชาทั้งหมด โดยมาตรฐานดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดกรอบกว้าง ๆ ของโครงสร้างของหลักสูตร แต่รายละเอียดของรายวิชานั้นแต่ละสถาบันจะเป็นผู้ออกแบบและกำหนด โดยส่วนของรายวิชาเอกนั้นแต่ละหลักสูตรจะเป็นผู้กำหนด สำหรับกลุ่มและรายวิชาศึกษาทั่วไปจะถูกกำหนดโดยสถาบันเพื่อให้ทุกหลักสูตรใช้ร่วมกันโดยผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกลุ่มวิชาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ทำให้เกิดความหลากหลาย ดังนั้นหากสถาบันการศึกษาได้วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาในแต่ละหลักสูตรสามารถจัดหลักสูตร หรือจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อส่งเสริมคุณภาพ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปนั้นมีความหลากหลาย ส่งผลให้ข้อมูลมีความกระจายมาก ทำให้ข้อมูลดังกล่าวมีขนาดเล็กและขาดความสมบูรณ์ซึ่งจะส่งผลถึงความแม่นยำในการประมวลผล เนื่องจากอัลกอริทึ่มจำแนกประเภทมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะทำนายผลได้อย่างแม่นยำ (Tsai and Li, 2015) โดยปัญหาดังกล่าวจะสามารถแก้ไขได้โดยการสร้างความสมบูรณ์ให้กับชุดข้อมูล และการเลือกใช้อัลกอริทึ่มแยกประเภทที่ไม่มีความซับซ้อนมาก (Chao et al, 2011)

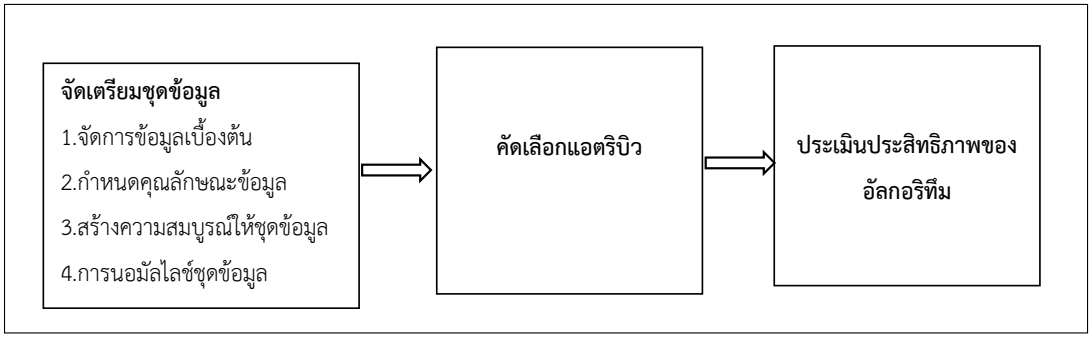
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา

2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลกอริธึมการการจำแนกประเภทเพื่อการระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูลขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก คือ การเตรียมชุดข้อมูล การคัดเลือกแอตริบิว และการประเมินประสิทธิภาพของอัลกอริทึม ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย

ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์จากฐานข้อมูลระบบทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 1,302 คน ในช่วงปีการศึกษา 2550 ถึง 2562 จำนวน 26,804 รายการ โดยมีรายวิชาที่ลงทะเบียนทั้งสิ้น 450 รายวิชา

เครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ Pandas เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดรูปแบบชุดข้อมูลให้เพมาะสมกับใช้งาน ใช้ Matplotlib เพื่อสร้างกราฟ ใช้ Seaborn เพื่อสร้าง Heat map โดยใช้ ภาษา Python และ Scikit-Learn ในการเขียนโปรแกรมเพื่อสร้างโมเดล รวมถึงการวัดประสิทธิภาพของโมเดล

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยนี้มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

การเตรียมข้อมูล

การจัดการข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลการลงทะเบียนเรียนที่ได้จากระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดของข้อมูลมาก และมีปัญหาเกี่ยวกับตัวข้อมูลเอง เช่น ความครบถ้วนสมบูรณ์ และ ชนิดของข้อมูลซึ่งทำให้ข้อมูลไม่พร้อมที่จะใช้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนั้นจึงต้องดำเนินการจัดการข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ในขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป โดยใช้รายละเอียดของข้อมูลเพียงบางส่วนที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย รหัสประจำผู้เรียน รหัสวิชาที่ลงทะเบียนเรียนและระดับผลการเรียนในวิชานั้น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดข้อมูล

แอตริบิว	รายละเอียด
std_id	รหัสนักศึกษา
Subjectcode	รหัสวิชา
Grade	ระดับผลการเรียน

ภายหลังการกำหนดรายละเอียดข้อมูลแล้วจะยังคงเหลือข้อมูลนักศึกษา 1,302 คน จำนวน 26,804 รายการ โดยแต่ละรายการมี 3 แอตริบิวที่ได้กำหนดข้างต้น อย่างไรก็ตามจากข้อมูลการลงทะเบียนของนักศึกษาจำนวน

1,302 คน มีรายวิชาที่ลงทะเบียนทั้งหมด 450 รายวิชา เมื่อตัดรายวิชาเลือกเสรี และรายวิชาที่มีผลการเรียนเป็น I, P และ W จะคงเหลือข้อมูลนักศึกษา 1,302 คน จำนวน 200 รายวิชา นอกจากนี้แล้วยังพบว่าบางรายวิชามีการลงทะเบียนเรียนน้อย เนื่องจากนักศึกษาบางกลุ่มเป็นนักศึกษาตกค้าง หรือลงทะเบียนเพื่อแก้ไขผลการเรียน และบางรายวิชาเป็นรายวิชาที่ถูกยกเลิกเมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยเมื่อตัดข้อมูลนักศึกษาที่มีการลงทะเบียนน้อยกว่าร้อยละ 10 ของรายวิชาทั้งหมด (น้อยกว่า 20 รายวิชา) และรายวิชาที่มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนน้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด (น้อยกว่า 325 คน) จะคงเหลือข้อมูลการลงทะเบียนของนักศึกษาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 814 คน จำนวน 47 รายวิชา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลการลงทะเบียนเรียน

ข้อมูล	จำนวน นักศึกษา (คน)	จำนวน รายวิชา (รายวิชา)
การลงทะเบียนเรียนจากระบบทะเบียน	1,302	450
การลงทะเบียนภายหลังการตัดรายวิชาเลือกเสรี รายวิชาที่มีผลการเรียนเป็น I , P และ W	1,302	200
นักศึกษาที่ลงทะเบียนมากกว่าร้อยละ 10 ของรายวิชาทั้งหมด (> 20 รายวิชา)	814	200
รายวิชาที่มีการลงทะเบียนมากกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด (> 325 คน)	814	47

จากข้อมูลคงเหลือดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่ามีรายวิชาการศึกษาทั่วไปจำนวน 11 รายวิชา ส่วนรายวิชาที่เหลือเป็นรายวิชาอื่น ๆ ตามโครงสร้างหลักสูตรจำนวน 36 รายวิชา ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีต่อผลการเรียนรายวิชาอื่น ๆ และค้นหารายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีระดับการส่งผลสูงที่สุด

การกำหนดคุณลักษณะชุดข้อมูล

จากการที่อัลกอริทึมที่ใช้ในการวิเคราะห์ชุดข้อมูลขนาดเล็กจะมีประสิทธิภาพสูงเมื่อชุดข้อมูลมีชนิดข้อมูลเป็นตัวเลข เช่น LDA (Sharma and Paliwal, 2015) และ KNN (Ingrassia and Morlini, 2005; Pasini, 2015) สำหรับ SVM เป็นอัลกอริทึมที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกับชนิดข้อมูลที่เป็นตัวเลข ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลมีความเหมาะสมกับการทำงาน ในการวิจัยนี้จึงทำการกำหนดคุณลักษณะและรายละเอียดต่าง ๆ ของชุดข้อมูล โดย ชนิดข้อมูล (Data types) ของผลการเรียน (Grade) ซึ่งมีชนิดข้อมูลเป็นสตริง ดังนี้ ‘A’ ‘B+’ ‘B’ ‘C+’ ‘C’ ‘D+’ ‘D’ และ ‘E’ จะถูกกำหนดให้เป็นข้อมูลชนิดตัวเลข 4.00 3.50 3.00 2.50 2.00 2.50 1.50 1.00 และ 0.00 ตามลำดับ

การสร้างความสมบูรณ์ให้ชุดข้อมูล

แม้ว่าจะมีการดำเนินการตัดข้อมูลที่มีรายละเอียดไม่ครบถ้วนออกจากชุดข้อมูล แล้ว ชุดข้อมูลคงเหลือยังคงมีข้อมูลผลการเรียนบางรายวิชาที่ยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนมีการลงทะเบียนเรียนที่แตกต่างกัน ทำให้รายวิชาที่ไม่ได้ลงทะเบียนจะไม่มีข้อมูลผลการเรียน จึงทำการสร้างความสมบูรณ์ให้ชุดข้อมูลโดยเติมเต็มข้อมูลผลการเรียนในส่วนที่ขาดหายไปโดยใช้ค่าโหมด (Mode) ของผลการเรียนในรายวิชานั้น ๆ การใช้โหมดของผลการเรียนในการแทนค่าข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์นั้นจะทำให้ข้อมูลที่ได้อยู่ภายในกรอบของระดับผลการเรียน หากใช้ค่าเฉลี่ย (Means) หรือมัธยฐาน (Median) อาจส่งผลให้ข้อมูลไม่ตรงกับค่าผลการเรียนที่กำหนดตามตารางที่ 3 ได้ จากนั้นจะทำการคำนวนค่าผลการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษาเฉพาะในรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อใช้ในการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป กับผลการเรียนเฉลี่ยในรายวิชาอื่น ๆ

ต่อไป

การนอมัลไลซ์ชุดข้อมูล

การนอมัลไลซ์ชุดข้อมูลถือเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนส่งชุดข้อมูลเข้าทำการจำแนกประเภท ซึ่งจะทำการปรับค่าข้อมูลให้อยู่ภายในช่วง [0,1] หรือ [- 1,1] ซึ่งจะให้ผลลัพธ์ในการจำแนกประเภทที่มีความแม่นยำสูงกว่าข้อมูลที่มีค่าข้อมูลในช่วงอื่น โดยในการวิจัยนี้ใช้วิธีการนอมัลไลซ์แบบ MinMaxScaler ซึ่งจะปรับค่าของข้อมูลให้อยู่ในช่วง [0,1] โดยใช้สมการ

$$Y = \frac{X - \min(X)}{\max(X) - \min(X)}$$

การคัดเลือกแอตริบิว

การคัดเลือกแอตริบิวเป็นขั้นตอนในการการเลือกคุณสมบัติ โดยใช้ Heat map ในการแสดงผลการจัดกลุ่มตามลำดับชั้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และระบุตัวบ่งชี้หลักที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งจะทำการประมวลผล และคัดเลือกแอตริบิวโดยการพิจารณาจากลักษณะของข้อมูล และจะใช้ผลการบ่งชี้ที่ได้จาก Heat map ในเปรียบเทียบกับตัวบ่งชี้ที่ระบุได้โดยอัลกอริทึมจำแนกประเภทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการระบุแอตริบิว

การวัดประสิทธิภาพอัลกอริทึม

การวิจัยนี้ใช้อัลกอริทึมการจำแนกประเภทหลายแบบ ซึ่งประกอบด้วย LR, LDA, KNN, CART, NB และ SVM เพื่อวิเคราะห์ค้นหารายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา และประเมินประสิทธิภาพของอัลกอริทึมแต่ละแบบเมื่อทำงานกับชุดข้อมูลขนาดเล็ก ซึ่งมีผู้วิจัยและค้นพบว่า LDA เป็นอัลกอริทึมที่มีประสิทธิภาพสูงเมื่อทำงานกับชุดข้อมูลขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจดจำใบหน้า เสียงพูด และการคาดการณ์ตลาดการเงิน (Mustafa, Allen and Appiah, 2017; Pasini, 2015; Sharma and Paliwal, 2015) แต่เนื่องจากไม่มีอัลกอริทึมใดที่ถือได้ว่ามีประสิทธิภาพดีในทุกสถานการณ์ ดังนั้น งานวิจัยนี้จะตรวจสอบประสิทธิภาพอัลกอริทึมดังกล่าวข้างต้น โดยการเปรียบเทียบความแม่นยำ (Accuracy) ในการทำงานเพื่อประเมินประสิทธิภาพของอัลกอริทึม โดยใช้เทคนิค Leave-One-Out Cross (LOOCV) ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบความถูกต้องที่เป็นที่นิยมใช้งานกับชุดข้อมูลขนาดเล็ก (Rao, Fung and Rosales, 2008) โดยแทนที่จะแบ่งชุดข้อมูลออกเป็นชุดฝึกฝนและชุดทดสอบ แต่จะใช้ชุดข้อมูลทั้งหมด (ยกเว้นหนึ่งรายการ) เพื่อฝึกฝนโดยจะทำการประมวลผลแบบวนซ้ำ (Cross-validation หรือ k-fold cross-validation) เพื่อทดสอบชุดข้อมูล และใช้ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพ (ความแม่นยำ) ของการทดสอบทั้งหมดเป็นผลลัพธ์เพื่อระบุประสิทธิภาพของอัลกอริทึม

การวิเคราะห์ข้อมูล

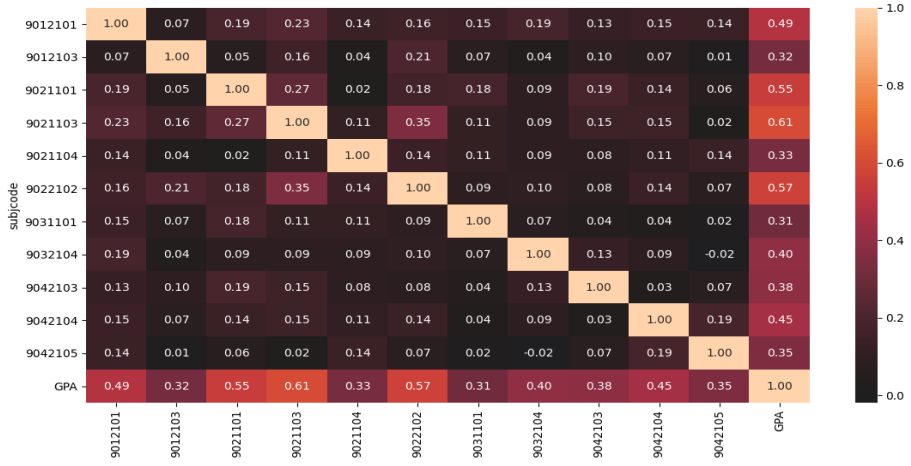
ผลจากการจัดการข้อมูลเบื้องต้นได้ข้อมูลการลงทะเบียนของนักศึกษาที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 814 คน จำนวน 47 รายวิชา โดยเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไปจำนวน 11 รายวิชา และรายวิชาอื่น ๆ ตามโครงสร้างหลักสูตรจำนวน 36 รายวิชา และทำการสร้างความสมบูรณ์ให้กับชุดข้อมูลผลการเรียนในส่วนที่ขาดหายไปโดยใช้ค่าโหมดของผลการเรียนในรายวิชานั้น ๆ ทำให้ได้ชุดข้อมูลที่มีข้อมูลนักศึกษา 814 คน โดยมีผลการเรียนครบถ้วนทั้ง 47 รายวิชา และทำการคำนวนผลการเรียนเฉลี่ยเฉพาะรายวิชาที่ไม่ใช่รายวิชาศึกษาทั่วไป โดยเพิ่มข้อมูลผลการเรียนเฉลี่ยที่คำนวนได้เข้าไปในชุดข้อมูล

เมื่อทำการการนอมัลไลซ์ข้อมูลด้วยวิธีการ MinMaxScaler เพื่อปรับค่าของข้อมูลให้อยู่ในช่วง [0,1] ทำให้ได้ชุดข้อมูลใหม่ที่มีการปรับค่าข้อมูลผลการเรียนอยู่ภายในช่วง [0,1] โดยในภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างชุดข้อมูลหลังการปรับค่าข้อมูล

subjcode	9012101	9012103	9021101	...	9042104	9042105	GPA
std_id				...			
50122425113	0.5	0.750	0.875	...	0.500	0.875	0.346286
50122425118	0.5	0.625	0.625	...	0.500	0.875	0.388343
50122425119	0.5	0.875	0.875	...	0.500	0.875	0.554286
50122425123	0.5	0.750	0.750	...	0.250	0.875	0.232000
50122425210	0.5	0.625	0.750	...	0.625	0.875	0.346743
...	...	...	...	...	...	...	...
60322420139	0.5	0.625	0.500	...	0.750	0.875	0.454629
60322420142	0.5	0.625	1.000	...	0.750	0.875	0.598629
60322420143	0.5	1.000	0.500	...	0.750	1.000	0.611886
60322420147	0.5	1.000	0.500	...	0.750	0.875	0.564343
60322420150	0.5	0.625	0.500	...	0.750	0.875	0.582171

ภาพที่ 2 แสดงชุดข้อมูลหลังการปรับค่าข้อมูล

ผลจากการใช้ heat map เพื่อแสดงผลการจัดกลุ่มตามลำดับชั้น และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป กับผลการเรียนเฉลี่ยในรายวิชาอื่น ๆ ตามโครงสร้างหลักสูตร แสดงในภาพที่ 3 ซึ่ง พบว่ารายวิชาที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษามากที่สุดคือรายวิชา 9021103 การรู้สารสนเทศและการเรียนรู้ และ 9022102 ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยจะใช้รายวิชานี้ในเปรียบเทียบกับรายวิชาที่ระบุโดยอัลกอริทึมจำแนกประเภทแต่ละแบบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการทำงานของอัลกอริทึม

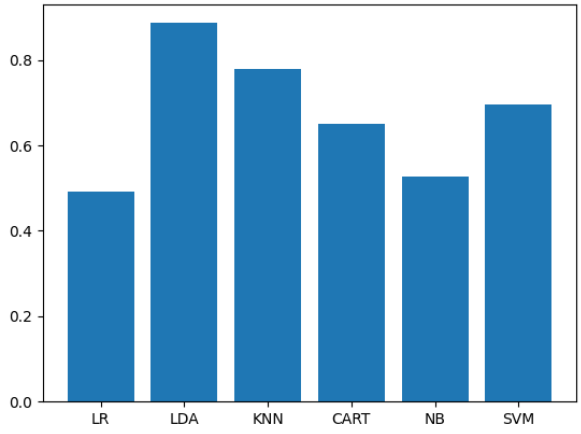

ภาพที่ 3 heat map แสดงความสัมพันธ์ของรายวิชา

เมื่อทดสอบชุดข้อมูลกับอัลกอริทึมการจำแนกประเภทแต่ละแบบและตรวจสอบความถูกต้องในการทำงานของอัลกอริทึมแต่ละแบบด้วยวิธีการ LOOCV ได้ค่าความแม่นยำ ซึ่งบ่งบอกถึงประสิทธิภาพของอัลกอริทึม ดังแสดงในตารางที่ 3 และกราฟแสดงประสิทธิภาพของอัลกอริทึม แสดงในภาพที่ 5

ตารางที่ 3 แสดงประสิทธิภาพอัลกอริทึมจำแนกประเภท

อัลกอริธึม	ประสิทธิภาพ	
	ความแม่นยำ	SD.
LR	0.471034	0.058827
LDA	0.877126	0.037894
KNN	0.774828	0.039961
CART	0.532644	0.061417
NB	0.443563	0.089254
SVM	0.641609	0.066963

ภาพที่ 5 แสดงประสิทธิภาพของอัลกอริทึม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 3 พบว่า LDA มีอัตราความแม่นยำในการทำงานสูงที่สุดโดยมีความแม่นยำเท่ากับ 0.877126 เมื่อพิจารณาการระบุรายวิชาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยอัลกอริทึม LDA พบว่ารายวิชา 9021103 การรู้สารสนเทศและการเรียนรู้ มีค่าความสำคัญ 115.91710 และรายวิชา 9022102 ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าความสำคัญ 100.42111 เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ดีที่สุดและรองลงมาตามลำดับ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญของรายวิชาดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าน้ำหนักรายวิชาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ได้จากการระบุโดย LDA

ความสำคัญของรายวิชา											
รายวิชา	**9012101**	**9012103**	**9021101**	**9021103**	**9021104**	**9022102**	**9031101**	**9032104**	**9042103**	**9042104**	**9042105**
น้ำหนัก	83.31632	63.20597	83.95628	**115.91710**	65.59424	**100.42111**	56.50617	78.18573	74.16519	79.97605	71.10661

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลกอริธึมจำแนกประเภทเพื่อระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูลขนาดเล็ก ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Heat map พบว่ารายวิชา 9021103 การรู้สารสนเทศและการเรียนรู้ และ 9022102 ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ดีที่สุด ในขณะที่ผลการระบุรายวิชาโดยอัลกอริทึมจำแนกรูปแบบพบว่ารายวิชา 9021103 การรู้สารสนเทศและการเรียนรู้ และ 9022102 ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ดีที่สุดเช่นเดียวกัน และจากการเปรียบเทียบความแม่นยำในการทำงานพบว่า LDA เป็นอัลกอริทึมจำแนกรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำสูงที่สุดในการระบุรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

รายวิชา 9021103 การรู้สารสนเทศและการเรียนรู้ และ 9022102 ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นรายวิชาที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แต่เนื่องจากรายวิชาดังกล่าวเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งนักศึกษาอาจเลือกที่จะไม่ลงทะเบียนเรียน หรือเรียนรายวิชา อื่น ๆ ทดแทนเพื่อให้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร ดังนั้นหากกำหนดให้เป็นวิชาบังคับให้นักศึกษาในกลุ่มเป้าหมายต้องเรียนในรายวิชานี้ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วในการวิจัยนี้พบว่าอัลกอริทึมจำแนกประเภทที่มีความแม่นยำในการทำงานกับข้อมูลขนาดเล็ก คือ LDA สอดคล้องกับ (Mahmoud and Zohair, 2019) ที่พยากรณ์ประสิทธิภาพของผู้เรียนโดยใช้ชุดข้อมูลขนาดเล็ก และ (Mueen, Zafar and Manzoor, 2016) ที่สร้างโมเดลเพื่อพยากรณ์ประสิทธิภาพการเรียนซึ่งพบว่า LDA เป็นอัลกอริทึมที่มีความแม่นยำในการทำงานสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้คือ ชุดข้อมูลมีขนาดเล็ก และการขาดความสมบูรณ์ของข้อมูล และเมื่อดำเนินการกับข้อมูลเบื้องต้น โดยการคัดเลือกข้อมูล ก็ยิ่งทำให้ชุดข้อมูลมีขนาดเล็กลงไปอีก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป จะใช้ข้อมูลการลงทะเบียนของนักศึกษาในทุกสาขา และเพิ่มจำนวนปีการศึกษาที่เก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้มีประสิทธิภาพและความแม่นยำสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่อนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ขอขอบคุณ ผศ.ดร. เสทื้อน เทพรงทอง และ ผศ.เสรี หร่ายเจริญ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำที่สำคัญ ต่อการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้าง

Chao, G. et al. “A new approach to prediction of radiotherapy of bladder cancer cells in small dataset analysis,” **Expert Syst.** 38, 7 (2011): 7963–7969.

Ingrassia, S. and I. Morlini. **Neural network modeling for small datasets.** (online) 2005 (cited 24 January 2021). Available from: https://www.researchgate.net/publication/232795375_Neural_Network_Modeling_for_Small_Datasets

Mahmoud. L and A. Zohair. “Prediction of Student’s performance by modelling small dataset size,” **International Journal of Educational Technology in Higher Education.** 16, 1 (2019): 1-18.

Mueen, A., B. Zafar and U. Manzoor. “Modeling and Predicting Students’ Academic Performance Using Data Mining Techniques,” **Modern Education and Computer Science.** 8, 11 (2016): 36-42.

Mustafa, M. K., T. Allen and K. Appiah. **A comparative review of dynamic neural networks and hidden Markov model methods for mobile on-device speech recognition.** (online) 2017 (cited 5 January 2021). Available from: https://www.researchgate.net/publication/317768552_A_comparative_review_of_dynamic_neural_networks_and_hidden_Markov_model_methods_for_mobile_on-device_speech_recognition

Pasini, A. **Artificial neural networks for small dataset analysis.** (online) 2015 (cited 12 February 2021). Available from: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4454870/

Rao, R. B., G. Fung and R. Rosales. **On the dangers of cross-validation. An experimental evaluation.** (online) 2008 (cited 12 February 2021). Available from: https://people.csail.mit.edu/romer/papers/CrossVal_SDM08.pdf

Sharma, A. and K. K. Paliwal. **Linear discriminant analysis for the small sample size problem: An** (online) 2015 (cited 25 February 2021). Available from: https://core.ac.uk/download/pdf/143905484.pdf.

Tsai, C.H and D.C. Li. **“Improving Knowledge Acquisition Capability of M5’ Model Tree on Small Datasets,”** 2015 3rd International Conference on Applied Computing and Information Technology 2nd International Conference on Computational Science and Intelligence, 2015. pp.379-386.

การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการ ในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษ

A Study of Effectiveness on the 6 Principles for Exemplary Teaching of English Learners

วันชนะ บุญชม[1] และจุฑามณี ทิพราช[2]
Wanchana Boonchom[1] and Jutamanee Tipparach[2]

สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี [1]
English Program, faculty of Humanities and Social Sciences
Ubon Ratchathani Rajabhat University[1]
สาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี [2]
Business English Program, faculty of Humanities and Social Sciences
Ubon Ratchathani Rajabhat University[2]
E-mail: wanchana.b@ubru.ac.th, jutamanee.t@ubru.ac.th
Received: June 9, 2021; Revised: August 7, 2021; Accepted; August 9, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL 2) ศึกษาประสิทธิภาพแผนการสอนที่ได้จัดพัฒนา 3) เปรียบเทียบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนตามแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น ตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียน แบบทดสอบกิจกรรมระหว่างเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการสอนจำนวน 4 แผนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ประกอบด้วย 1) เนื้อหา 2) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL 3) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

2. แผนการสอนที่จัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.63/80.81

3. ผลการเปรียบเทียบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียนจากจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่จัดทำขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

4. ตัวอย่างมีความพึงพอใจในการสอนตามแผนการสอนที่จัดทำขึ้นในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = .59)

คำสำคัญ: หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษ สมาคมครูผู้สอนภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย แผนการสอน ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้

Abstract

The objectives of the research were 1) to develop the lesson plans for learning skills based on the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL, 2) to study the effectiveness of the developed lesson plans, 3) to compare learning achievement tests before and after learning by using the developed lesson plans, and 4) to study the students' satisfaction after learning by using the developed lesson plans. The samples were 40 students registering in English for Learning Skills in the first semester of the academic year 2020. They were randomized by simple random sampling. The research instruments were learning achievement tests: before and after learning, tests for activities between learning, and a questionnaire for the students' satisfaction after learning by using the lesson plans. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and the paired-samples t-test.

The research findings were as follows.

1. The four developed lesson plans on English for Learning Skills based on the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL consisted of 1) learning content, 2) learning management based on the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL, 3) material and learning resources, and 4) assessment and evaluation.

2. The developed lesson plans had the efficiency (E_1/E_2) at 80.63/80.81 which was higher than the efficiency of the standard regulated.

3. The findings of the comparison of the mean scores from the learning achievement tests before and after learning by using the developed lesson plans showed that the mean score after learning was higher than that before learning with the statistical significance at the level of 0.05.

4. The findings of the analysis of the students' satisfaction on the developed lesson plans showed that the students were satisfied after learning by using the developed lesson plans in the overall at the highest level ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = .59).

Keywords: The Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners, The Association of Teaching English to Speakers of Other Languages, Lesson Plans, English for Learning Skills

บทนำ

การใช้แนวคิด เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมใหม่มาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผลการเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แนวคิด เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมใหม่เหล่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ผู้เรียน

เกิดแรงจูงใจในการเรียน และประหยัดเวลาในการเรียน (ขัณธ์ชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, 2559)

Oxford (1990) ได้นำกลวิธีการเรียนโดยตรง (Direct Strategies) เช่น กลวิธีการจำ (Memory Strategy) และกลวิธีด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Strategies) และกลวิธีการเรียนโดยอ้อม (Indirect Strategies) นอกเหนือจากกลวิธีดังกล่าวแล้ว ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกับเรียนรู้บางทฤษฎี เช่น ทฤษฎีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Theory) และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำแนวคิดของทฤษฎีดังกล่าวมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน (Duffy and Cunningham, 1996)

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Mehrotra and Wagner, 2009) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receiver) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Creators) (Fedler and Brent, 1996) ผู้สอนได้นำหลักการนี้มาจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนตัวอย่าง เช่น สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ มีขั้นตอนที่เรียกว่า POARE Model โดยที่ P คือ ความพร้อม O คือ นักศึกษาทราบทิศทางในการเรียน A คือ นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ R คือ อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนเชิงรุก และ E คือ ประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/75) และเมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้พบว่า พฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ และนักศึกษากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมในระดับดี

หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคมการสอนภาษาอังกฤษให้กับผู้ใช้ภาษาอื่น (Teaching English to Speakers of Other Languages, TESOL) เป็นแนวทางสากลที่รวบรวมมาจากการวิจัยหลายทศวรรษในการสอนภาษาและทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับเรียนรู้ทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognition Theory) ซึ่งเป็นการรู้ถึงกระบวนการคิดของตนเองและเป็นการเลือกวิธีวางแผน กำกับควบคุม และประเมินการคิดของตนเองได้ รวมถึงทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์เดิมผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยน ความคิด และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน จนเกิดเป็นความรู้และความเข้าใจ สามารถจัดการกับปัญหาได้ และยังสอดคล้องกับการสอนแบบ Active learning ที่เน้นการปฏิบัติจริงที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสอนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเป็นประสบการณ์ตรงและเรียนรู้จากการกระทำของตนเองได้ทดลองทำ หาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ และหาข้อสรุปได้

หลักดังกล่าวนี้เป็นเป้าหมายช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างดีเยี่ยม และควรอยู่ภายใต้โปรแกรมการสอนภาษาอังกฤษหลักการทั้ง 6 ประการ ได้แก่ 1) รู้จักผู้เรียน 2) สร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา 3) ออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา 4) ปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็น 5) ติดตาม และประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียน และ 6) มีส่วนร่วม และทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติ หลัก 6 ประการของสมาคม TESOL จะช่วยให้ครูมีความรู้เพื่อใช้ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงการสอนและการวัดผลผู้เรียนภาษาอังกฤษ (TESOL Writing Team, 2018)

งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาประสิทธิภาพของหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL โดยการนำเอาหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL มาบูรณาการการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นที่ทักษะการอ่านเพราะ

การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์จึงทำให้เกิดอุปสรรคในจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน การฟัง และการพูดโดยการนำเอาหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL มาบูรณาการให้ประสบความสำเร็จได้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเนื้อหาในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ด้านตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษาซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ระยะเวลา 1 ปีในการศึกษา 2563

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ได้พัฒนาขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนตามแผนการสอนในรายวิชารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ตามแผนการสอนตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ได้พัฒนาขึ้น

ทบทวนวรรณกรรม

เนื้อหาในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ ความหมายและความสำคัญของหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL (Definition of the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL)

หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL (the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL) คือ หลักการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสมาคมการสอนภาษาอังกฤษให้กับผู้ใช้ภาษาอื่น (Teaching English to Speakers of Other Languages, TESOL) เป็นแนวทางสากลที่รวบรวมมาจากการวิจัยหลายทศวรรษในการสอนภาษาและทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา (TESOL, 2018) หลักดังกล่าวนี้เป็นเป้าหมายช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างดีเยี่ยมและควรอยู่ภายใต้โปรแกรมการสอนภาษาอังกฤษโดยที่หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยรู้จักผู้เรียน สร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา ออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา ปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็น ติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียน และมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติ โดยแต่ละข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การรู้จักผู้เรียน หมายถึง ผู้สอนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น ชื่อของผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของผู้เรียน และพื้นฐานของผู้เรียนในรายวิชาที่สอน นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ผู้สอนได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนนำมาใช้ในห้องเรียนเพื่อยกระดับการเรียนรู้ และผู้สอนสร้างแผนการสอนบนพื้นฐานมูลของผู้เรียน

1.2 การสร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา หมายถึง เงื่อนไขที่ผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนทุกคนเห็นถึงความคาดหวังของความสำเร็จ ผู้สอนวางแผนการสอนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนแรงจูงใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษา ผู้สอนสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน เพื่อที่จะให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจ ผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดผู้เรียนที่แตกต่างกัน

1.3 การออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา หมายถึง การใช้แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวป้อนทางภาษาที่สามารถเข้าใจได้เพื่อสื่อข้อมูลให้กับนักเรียน การเสริมต่อการป้อนข้อมูลทางภาษาในหลายวิธีเพื่อช่วยให้ผู้เรียนรับรู้และส่งเสริมความเข้าใจ และการสื่อสารโดยใช้คำสั่งที่ชัดเจนเพื่อดำเนินการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

1.4 การปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็น หมายถึง การตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนเป็นประจำ การปรับการพูดคุยหรือสื่อการสอนตามการตอบรับของผู้เรียน และการให้เวลาเพื่อรอเพิ่มขึ้นหากผู้เรียนต้องการ

1.5 การติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียน หมายถึง การตรวจสอบข้อผิดพลาด (ทางภาษา) ของผู้เรียน การออกแบบการประเมินผลในชั้นเรียนที่หลากหลายเพื่อประเมินผลการเรียนของผู้เรียนและเพื่อให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่มีประสิทธิภาพแบบต่อเนื่องอย่างมีกลยุทธ์

1.6 การมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติ หมายถึง การให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน การพบปะกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อวางแผนร่วมกันสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในวิชาชีพครู

การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ รู้จักผู้เรียน สร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา ออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา ปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็น ติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียน และมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดของแต่ละข้อตามที่ระบุไว้ในข้อ 1 ความหมายและคำนิยามของหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL

2. ความสำคัญของหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL (Importance of the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL)

หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL (the Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL) มีนักวิชาการ เช่น Hagar (2019) และ Echevarria (2018) ได้ศึกษาและอธิบายถึงความสำคัญของหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL (The Six Principles for Exemplary Teaching of English Learners of TESOL) ที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

Hagar (2019) ได้ศึกษา"หลัก 6 ประการ" ของการสอนภาษาอังกฤษให้กับผู้พูดภาษาอื่นของสมาคม TESOL มีพื้นฐานมาจากการวิจัยหลายทศวรรษและมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางสากลสำหรับการสอนและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ หลักการมีดังนี้ (1) รู้จักผู้เรียนของคุณ (2) สร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา (3) ออกแบบบทเรียนคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา (4) ปรับการสอนตามความจำเป็น (5) ติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียน และ (6) มีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนแห่งการปฏิบัติ จุดประสงค์ของบทความนี้มีไว้เพื่อให้ผู้เขียนมองอย่างใกล้ชิดถึงความหมายของหลักการสำหรับเพื่อนครูภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) และเพื่อแนะนำวิธีการใช้งานจริงของครูในเกือบทุกประเทศหรือบริบทใด ๆ การประกอบอาชีพ

Echevarria (2018) ศึกษาหลักการ 6 ข้อสำหรับการสอนที่เป็นแบบอย่างของผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL เป็นการนำเสนอพื้นฐานการสอนที่ครูผู้สอนผู้เรียนภาษาอังกฤษทุกคนควรรู้ รวมถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาษาที่สองเพื่อให้ครูสามารถตัดสินใจใช้ด้านการสอน และมีวิธีการสอนและการประเมินที่มีประสิทธิภาพ หลักการ 6 ข้อเป็นตัวแทนของวิธีการที่ใช้สินทรัพย์เพื่อการพัฒนาภาษาและหนังสือเล่มนี้แสดงวิสัยทัศน์ที่ผู้เชี่ยวชาญ

ภาษาเป็นมืออาชีพที่มีความเชี่ยวชาญที่สำคัญในการแบ่งปันกับเพื่อนร่วมงาน

กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL มีความสอดคล้องกับกระบวนการการเรียนรู้จากทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognition Theory) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ซึ่งต่างมุ่งเน้นที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการวางแผน วิเคราะห์ปัญหา ตามความถนัดและความสนใจ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน จนเกิดองค์ความรู้และความเข้าใจได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 หมู่เรียนที่ 10 จำนวนทั้งสิ้น 55 คน

ตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียนเกี่ยวกับหัวข้อ References, Reading for Topics and Main Ideas, Reading for Details and Scanning และ Inferences จัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักแนวคิดสำหรับงานวิจัยแล้วนำไปทดลองกับตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบแต่ละข้อ จากนั้นนำมาคัดเฉพาะข้อที่มีค่าความยากตั้งแต่ระดับ .20– .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ระดับ .20–1.00 ได้จำนวนทั้งหมด 40 ข้อ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับ References จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับ Reading for Topics and Main Ideas จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับ Reading for Details and Scanning จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับ Inferences จำนวน 10 ข้อ

2. แบบทดสอบกิจกรรมระหว่างเรียน

3. แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มสัมพันธ์

การทำวิจัย แบ่งขั้นตอนในการทำวิจัยออกเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อออกแบบและวางแผนในการทำวิจัย

2. ออกแบบแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL

2.1 การรู้จักผู้เรียน จากการประเมินแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียน

2.2 การสร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา โดยระบุความสามารถของผู้เรียนในความเข้าใจ และการใช้ในแต่ละหัวข้อได้อย่างถูกต้อง

2.3 การออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา โดยนำเข้าสู่บทเรียนบรรยายหลักการและทฤษฎี ฝึกปฏิบัติและนำเสนอเป็นกลุ่มย่อย ภายใต้เงื่อนเวลาที่กำหนด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังขอเสนอแนะ

2.4 การปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็น ประเมินผลการทำกิจกรรมโดยผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเอง

2.5 การติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียนจากกิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

2.6 การมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติ นำองค์ความรู้ที่สนใจมาสร้างสรรค์ผลงานและนำเสนอ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่

3. นำแผนที่ได้รับการออกแบบโดยผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแผนการสอนเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. จัดทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจหลังเรียนตามแผนการสอนที่จัดทำขึ้น

5. ตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน

6. นำแผนการสอนที่ได้รับการออกแบบในข้อที่ 2) และผ่านการตรวจสอบในข้อที่ 3) มาสอนตัวอย่าง

7. ทำแบบทดสอบหลังเรียนกับตัวอย่าง

8. นำผลที่ได้ในข้อ 5 6 และ 7 มาวิเคราะห์ข้อมูล

9. สรุปผลการวิจัย

10. เผยแพร่งานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษ มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. แผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ได้พัฒนาตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ IOC จำนวน 4 แผน ได้ค่า IOC ที่ 1 แต่ละแผนประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานเหมือนกัน 4 องค์ประกอบ คือ 1) เนื้อหา 2) การจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL 3) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 2 คือ การจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ได้ใช้หลักการที่เหมือนกันออกแบบแผนการสอน โดยมีการเชื่อมโยง หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL เข้ากับแผนการสอนในรายวิชภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ ดังนี้

1) การรู้จักผู้เรียน ได้เชื่อมโยงเข้ากับแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้โดยการให้นักศึกษาทำการทดสอบก่อนเรียน

2) การสร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษาได้เชื่อมโยงเข้ากับแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อทักษะการเรียนรู้โดยการให้นักศึกษาโดยการกำหนดเงื่อนไขที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้

3) การออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษาได้เชื่อมโยงเข้ากับแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้โดยการให้นักศึกษาโดยการออกแบบบทเรียนโดยใช้โปรแกรม Kahoot เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

4) การปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็นได้เชื่อมโยงเข้ากับแผนการสอนรายวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ โดยการให้นักศึกษาโดยการจัดทำสื่อการสอน Interactive PowerPoints ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

5) การติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียนได้เชื่อมโยงเข้ากับแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้โดยการให้นักศึกษาโดยการให้นักศึกษาทำแบบทดสอบกิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

6) การมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติได้เชื่อมโยงเข้ากับแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้โดยการให้นักศึกษาทำคลิปวีดีโอในเนื้อหาที่ได้เรียนรู้เพื่อเผยแพร่ในเฟสบุคกลุ่ม English Learning Community

2. ประสิทธิภาพแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ได้พัฒนาขึ้น เนื่องจากแบบทดสอบการจัดการเรียนรู้ตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้และความจำของเนื้อหา ดังนั้น เกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 จึงตั้งไว้ที่ 80/80

$$E_1 = \frac{\bar{X}\,(\text{ระหว่างเรียน})}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100 \qquad E_2 = \frac{\bar{X}\,(\text{หลังเรียน})}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$$

โดยที่ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพท์

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

แบบทดสอบการจัดการเรียนรู้ตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL ได้ผ่านการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแผนการสอนหรือเรียกว่า การหาค่า IOC (Index of Item objective Congruence) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC. ที่ได้ คือ 1

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)	40	32.25	8.86	80.63
ประสิทธิภาพของผลลัพท์ (E2)	40	32.33	7.92	80.81

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL ประกอบด้วยประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.63 และประสิทธิภาพของผลลัพท์ (E_2) ของแผนมีค่าเท่ากับ 80.81 ดังนั้นแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL จึงมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.63/80.81

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ก่อนและหลังเรียนจากกการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการ ในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นโดยผู้ทำวิจัยและแบบทดสอบนี้ได้ผ่านการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ หรือ ค่า IOC (Index of Item objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC (Index of Item objective Congruence) มีความสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ และแบบทดสอบนี้ยังได้ผ่านการหาค่าความยากง่าย (p) ค่าความเชื่อมั่น พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นที่ .91 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยพบว่า ค่าความยากง่าย (p) มีค่าอยู่ระหว่าง .20–.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .25–.92.

การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ก่อนและหลังเรียนจากกการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL

คะแนนทดสอบ	N	df	Mean	S	t	sig
ก่อนเรียน	40	39	16.8	21.14	17.54**	.00
หลังเรียน	40		32.33	7.92		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางแสดงที่ 2 จะเห็นว่า คะแนนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ก่อนเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.8 ส่วนหลังเรียนจากการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.18 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการฯ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนตามแผนการสอนในรายวิชารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแผนการสอนตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ได้พัฒนาขึ้น พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจคุณภาพของการจัดกิจกรรมตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S = .59) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า แผนกิจกรรมมีการกำหนดเงื่อนไขภาษาที่เรียนรู้อย่างชัดเจน กิจกรรมมีความหลากหลายซึ่งช่วยส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหา เนื้อหาและกิจกรรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน (ไม่ยากหรือง่ายเกินไป) มีการประเมินผลการพัฒนาด้านภาษาของผู้เรียนสม่ำเสมอ และประโยชน์ที่ผู้เรียนได้ประโยชน์จากกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการฯ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในขณะที่รายละเอียดผู้เรียนประเมินความรู้ความสามารถของตนก่อนเรียนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบ และทำกิจกรรม มีความพึงพอใจในระดับมาก และผลของการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อภาพรวมของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL พบว่า นักศึกษาตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.3, S = .54)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ซึ่งมีสอดคล้องกับกระบวนการการเรียนรู้จากหลากหลายทฤษฎี ซึ่งมุ่งเน้นผู้

เรียนเป็นสำคัญในการวางแผนตามความถนัดและความสนใจ แลกเปลี่ยนความคิดวิเคราะห์ปัญหา และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวทำให้เกิดองค์ความรู้ได้ โดยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. แผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ประกอบด้วย 1) การรู้จักผู้เรียน จากการประเมินแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังเรียน 2) การสร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ภาษา โดยระบุความสามารถของผู้เรียนในความเข้าใจและการใช้ในแต่ละหัวข้อเพื่อการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ 3) การออกแบบบทเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาภาษา โดยนำเข้าสู่บทเรียนบรรยายหลักการและทฤษฎี ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนโดยใช้สื่อออนไลน์โปรแกรม Kahoot และฝึกปฏิบัติและนำเสนอเป็นกลุ่มย่อย ภายใต้เงื่อนเวลาที่กำหนด แลกเปลี่ยนเรียนรู้รับฟังขอเสนอแนะ 4) การปรับการถ่ายทอดบทเรียนตามความจำเป็น โดยการจัดทำสื่อการสอน Interactive PowerPoints ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ 5) การติดตามและประเมินการพัฒนาภาษาของผู้เรียนโดยการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังเรียน และ 6) การมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ฝึกปฏิบัติโดยการให้ผู้เรียนทำคลิปวีดีโอโดยนำองค์ความรู้ที่สนใจมาสร้างสรรค์ผลงานและนำเสนอ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่ในเฟสบุคกลุ่ม English Learning Community เป็นหลักการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเช่นเดียวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ POARE Model (สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2560) ที่ได้นำเอาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นหลักการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาเป็นพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ POARE Model ที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ POARE โดยที่ P คือ ความพร้อม O คือ นักศึกษาทราบทิศทางในการเรียน A คือ นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ R คือ อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนเชิงรุก และ E คือ ประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน แต่กุลจิรา รักษนคร และคณะ (2553) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “กินดี มีสุข” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธี Lesson Study Approach เป็นลักษณะสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อร่วมกันพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม

2. ประสิทธิภาพแผนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ได้พัฒนาขึ้น พบว่า แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.63/80.81 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าแผนการสอนที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้าได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Hagar (2019) ยืนยันว่าเป็นหลักการที่มีพื้นฐานมาจากการวิจัยหลายทศวรรษและมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางสากลสำหรับการสอนและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ มีหลักการสำหรับครูภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) และเป็นหลักการที่สามารถนำไปใช้งานจริงสำหรับครูในเกือบทุกประเทศหรือทุกบริบท และ Echevarria (2018) ก็มีแนวคิดเหมือนกันกรณีที่ว่า หลัก 6 ประการนี้สามารถนำไปใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการสอนที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษทุกคนควรรู้ แต่ต่างกันตรงว่าควรมีการวิจัยเกี่ยวในการพัฒนาการสอนภาษาที่สองโดยใช้หลักการนี้เพิ่มเติมเพื่อให้ครูสามารถตัดสินใจใช้ด้านการสอน และมีวิธีการสอนและการประเมินที่มีประสิทธิภาพนอกเหนือจากการใช้หลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL มาพัฒนาแผนการสอนแล้ว ในอดีต พรศิริ อูปคำ และยุทธศักดิ์ ชื่นใจชน (2558) ได้จัดทำแผนการสอนที่ใช้ทฤษฎีคอนตรัคติวิสต์ที่มีประสิทธิภาพ ผลการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนนี้ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังได้รับการสอนตามแผนการสอนที่ใช้ทฤษฎีคอนตรัสชั่นนิสซึ่มและนักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษตามทฤษฎีคอนสตรัคชั่นนิซึ่ม

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนจากกการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาตัวอย่างหลังจาก

ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพของสมาคม TESOL หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นในเรื่องทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงลึกเพียงทักษะเดียว แตกต่างกับงานวิจัย สุณิสา เกียวกุล (2548) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบ 4MAT ที่ได้กำหนดผลสัมฤทธิ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนตามแผนการสอนในรายวิชารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ตามแผนการสอนตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ที่ได้พัฒนาขึ้น พบว่าในภาพรวมนักศึกษาตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.3, S.D. = .54) ซึ่งเป็นระดับที่แสดงให้เห็นว่าแผนการสอนตามแนวคิดหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ได้ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาตัวอย่าง แตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ที่ดำเนินการตามแผนการสอนที่ใช้หลักการอื่น เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบ POARE Model ที่ได้นำเอาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) (สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี 2560) และการที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบ 4MAT (สุณิสา เกียวกุล, 2548) ที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนตามแผนดังกล่าวในภาพรวมในระดับมากเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาการจัดทำแผนการสอนหลัก 6 ประการในการสอนแบบมืออาชีพให้แก่ผู้เรียนภาษาอังกฤษของสมาคม TESOL ได้เชื่อมโยง 6 หลักการกับพัฒนาแผนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นไปที่ทักษะการอ่านเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านเดียวเท่านั้น ดังนั้น ในการดำเนินการครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเพิ่มการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด และการเขียน ไปพร้อมกันในแผนการสอน 1 แผน

2. จากแบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่า ตัวอย่างมาจาก 7 คณะ ได้แก่ เกษตรศาสตร์ (5%) ครุศาสตร์ (27.5%) เทคโนโลยีอุตสาหกรรม (2.5%) นิติศาสตร์ (5%) บริหารธุรกิจและการจัดการ (20%) มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (30%) และวิทยาศาสตร์ (10%) จะเห็นได้ว่าตัวอย่างมีความหลากหลายมากเกินไป ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรคำนึงถึงตัวอย่างที่ควรมาจากสาขาวิชาเดียวกัน เพื่อลดความแตกต่างในด้านความรู้และประสบการณ์ทางด้านภาษาอังกฤษที่ใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.องอาจ เทียบเกาะ ที่ปรึกษางานวิจัยที่ได้ให้ความกรุณา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ได้เครื่องมือในการวิจันที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ กู้เกียรติกูล อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทิพราช อาจารย์ประจำภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อาจารย์กัญญารัตน์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ และให้ความอนุเคราะห์ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอบใจนักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบทดสอบ และแบบวัดด้วยความเต็มใจ

เอกสารอ้างอิง

กุลจิรา รักษนคร และคณะ. “พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กินดี มีสุข ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6,” **ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 33, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553): 51-59.

ขัณธ์ชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. **การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่.** สงขลา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2559.

พรศิริ อูปคำ และยุทธศักดิ์ ชื่นใจชน. **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ และไม่ใช้คำอุปสรรคในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2558.

สุณิสา เกียวกุล. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวดี. **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัย เทคโนโลยีภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560.

Bonwell, C.C. **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom AEHE-ERIC Higher Education Report No.1.** Washington, D.C.: Jossey–Bass, 1991.

Duffy, T. M., and D.J. Cunningham. **Constructivism: Implications for the Design and Delivery of Instruction.** New York: Macmillan Library Reference USA, 1996.

Echevarria, J. **How Does SIOP Align with TESOL’s 6 Principles?.** (online) 2018 (cited September 2020). Available from: https://www.janaechevarria.com/?p=1138

Fedler, R.M. and R. Brent. “Active - inductive - Cooperative Learning: An instructional Model for Chemistry,” **Journal of Chemical Education.** 73 (September 1996): 832–836.

Hagar, Trenton. “Practical Applications of TESOL's The 6 Principles for Exemplary Teaching of English Learners,” **English Teaching Forum.** 57, 1 (January 2019): 44-52.

Mehrotra, C, M. and L.S. Wagner. **Aging and Diversity: An Active Learning Experience.** New York: Routledge, 2009.

Oxford, R. **Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know.** New York: Newbury House Publishers, 1990.

———. **Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know.** New York: Harper Collins, 1992.

TESOL International Association (TESOL). **The 6 principles for exemplary teaching of English learners: Grades K–12.** Alexandria, VA: TESOL International Association, 2018.

TESOL Writing Team. **The 6 Principles for Exemplary Teaching of English Learners.** Chicago: TESOL Press, 2018.

ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ ในจังหวัดอุบลราชธานี: กรณีศึกษา บ้านเกษตรพัฒนา เทศบาลตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

Possibility of the Health Tourism Development in the Form of the Creative Alternative Medicine in Ubon Ratchathani Province: A Case Study of Ban Kaset Puttana, Kum-Kwang Subdistrict, Warinchamrab District, Ubon Ratchathani Province

สายรุ้ง ดินโคกสูง นรา หัตถสิน และบุษดี ทิพรส
Sairoong Dinkoksung, Nara Huttasin and Bussadee Tipparod

คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Business School, Ubon Ratchathani University
E-mail: Sairoong.d@ubu.ac.th, huttasinn@gmail.com, Bussadee@gmail.com
Received: July 12, 2021; Revised: August 11, 2021; Accepted: August 13, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนเจ้าของพื้นที่ 2) ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ และ 3) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดอุบลราชธานี ในการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี นักวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจความต้องการด้านอุปสงค์ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 245 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และใช้สถิติเชิงพรรณา ในการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการค้นหาศักยภาพของพื้นที่ (อุปทาน) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สุ่มตัวอย่างแบบ Purposive ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำและตัวแทนชุมชน บุคลากรจากโรงพยาบาลของรัฐ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ตัวแทนเครือข่ายอาหารไร้สารพิษ นักท่องเที่ยวอาสาสมัคร สื่อมวลชนในจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ชุมชนมีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสอดคล้องกับหลัก 8 อ. อันได้แก่ อิทธิบาท 4 อาหารดี อารมณ์ดี อากาศดี ออกกำลังกายและอิริยาบถ เอนกาย เอาพิษภัยออก โดยสามารถนำมาจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบเช้าไปเย็นกลับ 2) แบบ 2 วัน 1 คืน และ 3) แบบ 3 วัน 2 คืน ซึ่งมีต้นทุนค่าอาหารและเครื่องดื่มต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ที่จำนวน 80 บาทต่อมื้อ และที่พักควรมีราคาอยู่ที่ 500 บาทต่อคืนต่อนักท่องเที่ยว 1 คน

2. ด้านความเป็นไปได้พบว่าชุมชนมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตอาหารอินทรีย์ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพโดยใช้ธรรมชาติบำบัด และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมเพื่อสุขภาพได้ อาทิ วัดป่าเกษตร สาขาที่ 46 ของวัดหนองป่าพง วัดบ้านเกษตรพัฒนาเหนือและสวนไม้ดอกที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้

3. ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือควรพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านทักษะการนำเที่ยวและทักษะการต้อนรับให้แก่ชุมชน นอกจากนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะ ได้แก่ผ่านช่องทางอินเตอร์เน็ต ช่องทางโดยตรงโดยผู้ให้บริการ และผ่านสถานพยาบาลต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ หลัก 8 อ. รูปแบบการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลคำขวาง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study a model of the health tourism products in the form of the creative alternative medicine cooperating with the host communities, 2) to study possibility of the health tourism development in the form of the creative alternative medicine, and 3) to propose guidelines for developing health tourism in the form of the creative alternative medicine that was suitable for Ubon Ratchathani Province. In the study of the model of the health tourism products, the researchers used the mixed methods research by using the quantitative research with a questionnaire as a research instrument to survey the needs of the demand in a group of 245 samples who were tourists and traveled to Ubon Ratchathani Province. The samples were randomized by accidental sampling. The descriptive statistics were used to propose the collected data in the forms of mean, percentage, and standard deviation, and the quantitative research was used to search for the potential of the demand in the area. The data were collected by using the in-depth interview and the participatory action research The samples were selected by purposive sampling. They included 45 participants consisting of academic villagers, leaders and representative of the communities, staff from public hospitals, tourism entrepreneurs, representatives from non-toxic food networks, volunteer tourists, and mass media in Ubon Ratchathani Province.

The research findings were as follows.

1. The communities had the tourism products related to the eight principles: Itthibaht 4, good food, good emotion, good weather, exercising, and lying down to get rid of toxicity. The tourism products could be arranged into 3 package tours: 1) a day trip, 2) two days and one night, and 3) three days and two nights. The cost of food and drink per tourist was 80 baht per meal, and the accommodation should cost 500 baht per night per tourist.

2. In the possibility, the findings showed that the communities had potential to be the health tourist attractions because they had organic food resources, learning resources for health care by using natural treatment, and tourist attractions that could be connected to health activities such as Wat Pha Kaset, the 46th branch of Wat Pha Nong Pha Pong, Wat Pha Kaset Puttana Nuae, and flower gardens that could be places to arrange activities with the health tourism.

3. The important suggestions were that the human resources should be developed in the skills for both tour guides and greetings for people in the communities. In addition, the

advertisements should be done in the tourisms for the communities continually by using the formal advertisement channels that the samples recommended. The formal advertisement channels included the internets, face to face to the service recipients done by the service providers, and the hospitals that supported the health tourism.

Keywords: Health tourism in the form of the creative alternative medicine, 8 principles of the tourism models, Kham Khwang Subdistrict Municipality

บทนำ

"อโรคยา ปรมา ลาภา ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ" เป็นพระพุทธภาษิตร่วมสมัยอย่างยิ่งในสภาวะแวดล้อมปัจจุบันที่การดำรงชีวิตของมนุษย์เต็มไปด้วยความเสี่ยงจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเร่งรีบจากการดำเนินชีวิต อันก่อให้เกิดความเครียดสะสมและนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ ความสุขอันเกิดจากการมีสุขภาพที่ดีถือเป็นความปรารถนาของมนุษย์ทุกคน เพราะเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จในชีวิตด้วยการมีสุขภาพกายและใจที่ดีนั้นนำมาซึ่งการมีหลักประกันความมั่นคงของชีวิตในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคมและชาติ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการเติมเต็มหลักประกันความมั่นคงดังกล่าว เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งเกิดจากการมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดสุขภาวะแบบองค์รวมทั้งกาย ใจและจิตวิญญาณ จึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นไปเพื่อการรักษาโรค ฟื้นฟูสุขภาพและรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่จะตัดสินใจเลือกวิธีการบำบัดรักษาโรคให้เหมาะสมกับตัวเองตามแต่เวลา โอกาสและสถานที่ วิธีการดูแลบำบัดสุขภาพด้วยตัว ของนักท่องเที่ยวเองนี้ในทางการสาธารณสุขเรียกว่า การแพทย์ทางเลือกซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของคนไทยมากขึ้นในการดูแลใส่ใจในสุขภาพของตนเอง ดังนั้นแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สังเกตได้จากการขยายตัวของธุรกิจสปา ธุรกิจสมุนไพร รีสอร์ตและสถาบันเพื่อสุขภาพต่าง ๆ อันเกิดจากภูมิปัญญาของแพทย์ทางเลือกไทย (เช่น การนวดบำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัด และโภชนบำบัด) เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการด้านรักษ์สุขภาพที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นโอกาสในการพัฒนาความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน และจะสามารถนำมาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

จังหวัดอุบลราชธานีได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง เพราะมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยวและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่จากการศึกษาถึงศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดโดย บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข และคณะ (2553) นั้นปรากฏเฉพาะการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อการประชุม สัมมนาและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเท่านั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีการนำเสนอเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ อันจะสามารถนำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวสำหรับพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีได้ และถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้าน (ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ และคณะ, 2550) และแบบสมัยใหม่ (ศิริกัญญา ฤทธิ์แปลกและคณะ, 2550) ในพื้นที่อิสานใต้ แต่ผลการศึกษาดังกล่าวยังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่ได้เพราะขาดข้อมูลเชิงลึก ที่น่าสนใจอีกประการคือจังหวัดอุบลราชธานี มีศักยภาพในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ เห็นได้จากการมีต้นทุนเดิมทางสังคมของชุมชนต่าง ๆ ที่มีการทำเกษตรด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลอดสารเคมี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก

คือเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารปลอดสารพิษเพื่อการมีสุขภาพที่ดี ลดการเจ็บป่วยรวมทั้งลดการพึ่งพาโรงพยาบาล นำไปสู่การมีชีวิตที่ยืนยาว

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ในเขตที่อำเภอวารินชำราบซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ห่างจากอำเภอเมืองเพียง 2 กิโลเมตร มีชุมชนบ้านเกษตรพัฒนา หมู่บ้านรวมพลัง และหมู่บ้านหนองหมากแข้ง ซึ่งทั้ง 3 ชุมชน ปัจจุบันได้กลายเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการทำกสิกรรมปลอดสารพิษของเหล่านักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา ตลอดทั้งผู้สนใจในเรื่องการรับประทานผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ปลอดสารเคมี โดยได้รับสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ได้มาตรฐานของประเทศไทย "Organic Thailand's Brand" จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนเองได้มีแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกด้วย เห็นได้จากสมาชิกในชุมชนบางส่วนได้มีการนำแนวความคิดเรื่องการรักษาสุขภาพแบบองค์รวมร่วมกับเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมของหมอเขียว (ใจเพชร กล้าจน, 2553) และขยายผลไปยังกลุ่มเครือข่ายผู้รักสุขภาพ อีกทั้งยังมีแนวคิดในการพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแนวคิดในการให้บริการที่พักแบบโฮมเสตย์เชิงสุขภาพ (Healthy Homestay) อีกด้วย จากการสำรวจเบื้องต้นยังพบว่าชุมชนดังกล่าวขาดความมั่นใจในตนเอง กล่าวคือยังต้องการภาคีร่วมสนับสนุนส่งเสริมเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ รวมทั้งชุมชนเองมองว่าหากมีสถาบันการศึกษาเข้ามาร่วมกันพัฒนาศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่จะทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากต้นทุนเดิมและศักยภาพที่ชุมชนมี หากได้รับการส่งเสริมเพื่อดึงศักยภาพของชุมชนออกมา โดยการลงพื้นที่ทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาและภาคีร่วม จะเป็นการช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนในเรื่องการจัดการท่องเที่ยว โดยการทำงานวิจัยนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับนักวิจัยในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ เพื่อชี้ให้ชุมชนเห็นถึงต้นทุนเดิมทางสังคม และวัฒนธรรมที่มีศักยภาพของตนเอง นำมาพัฒนาต่อยอดด้วยการใส่มูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกันจังหวัดอุบลราชธานีก็จะมีผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ ที่อาจจะเพิ่มจำนวนวันพักค้างคืนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีจากแรงดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมซึ่งนักท่องเที่ยวรู้จักดีอยู่แล้วได้อีกด้วย และประการที่สำคัญที่สุดคือหากชุมชนได้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง จะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ และความเข้มแข็งของชุมชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน อันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจุลภาคและมหภาคของประเทศต่อไป ในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่สอนวิชาด้านการท่องเที่ยวก็จะสามารถบูรณาการการทำงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในเขตอำเภอวารินชำราบโดยการลงพื้นที่ทำการศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านเกษตรพัฒนา เทศบาลตำบลคำขวาง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวใหม่อย่างประจักษ์และเป็นรูปธรรม อันจะสามารถนำไปสู่การกระจายรายได้ สร้างความภาคภูมิใจและอนุรักษ์วัฒนธรรมให้แก่ประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป

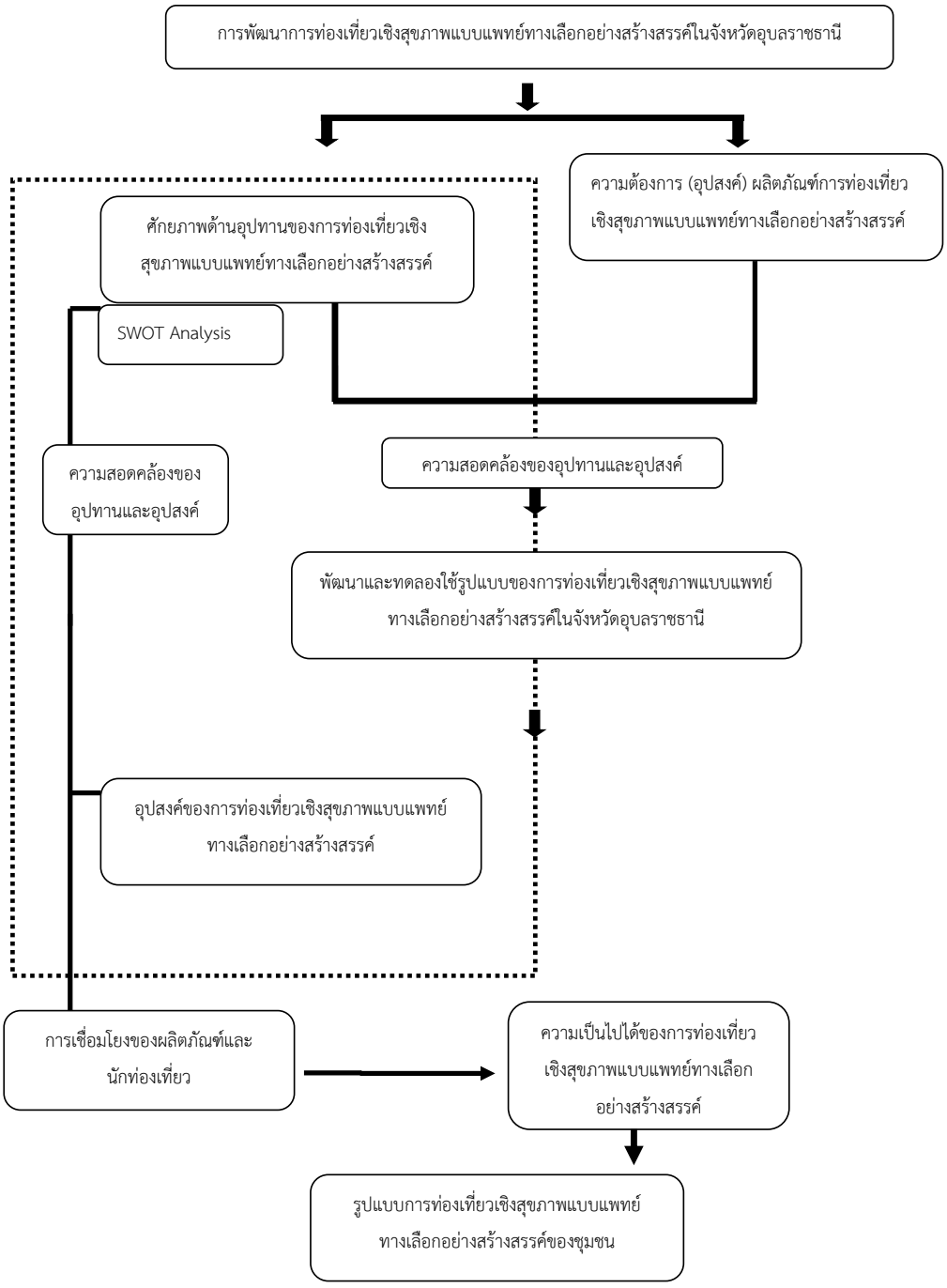
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนเจ้าของพื้นที่ ในจังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ ในจังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ ที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

การดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาผลิตภัณฑ์และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์จากลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ก. ตัวอย่างด้านอุปสงค์ ได้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 245 คน สุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข. ตัวอย่าง ด้านอุปทาน จำนวน 20 คน สุ่มตัวอย่างแบบ Purposive ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์หรือแพทย์ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลอื่น ๆ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตัวแทนเครือข่ายอาหารไร้สารพิษ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกด้านการจัดกิจกรรมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อสร้างคลังข้อมูลสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยหลัก 8 อ. เป็นแนวคิดนำ

ระยะที่ 2 ทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์กับตัวอย่างที่อาสาสมัครเข้ามาเป็นนักท่องเที่ยวทดลอง จำนวน 25 คน ที่เป็นนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวตามโปรแกรมที่ได้กำหนดไว้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งในระยะนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยใช้วิธีการสังเกต ถ่ายภาพและสัมภาษณ์ถึงความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยงแบบแพทย์ทางเลือกจากตัวอย่าง

ระยะที่ 3 ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในด้านการเชื่อมโยงระหว่างอุปทาน และอุปสงค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวแบบใหม่ให้เป็นรูปธรรม โดยใช้การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อขอข้อมูลย้อนกลับ ถึงความเป็นไปได้ในการสนับสนุนและนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างเป็นทางการจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการผลิตภัณฑ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

1. การจัดเวทีชาวบ้าน

ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยของชุมชน ประชุมชี้แจงโครงการ และจัดอบรมวิธีการออกแบบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการคืนข้อมูลสู่ชุมชน ทั้งนี้ในการดำเนินการจัดเวทีชาวบ้านในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกรอบแนวคิด ข้อมูล และแนวการวิจัยให้มีความสอดคล้องกัน กำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้งตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยตรงตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

2. การสำรวจ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศักยภาพของพื้นที่ ทั้งในด้านทรัพยากรชุมชน สภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน จัดทำแผนที่ชุมชนและแผนผังทรัพยากรของชุมชน

3. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน ประวัติชุมชน ตำนานความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนโดยการกำหนดกรอบประเด็นคำถามล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การสังเกต

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อเข้าใจในธรรมชาติและลักษณะของคนในชุมชน ทั้งก่อนและหลังเกิดกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการวิจัย

5. การทดลองเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยทำการทดลองเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันออกแบบรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน และทำการทดลองเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 ครั้ง เพื่อให้ชุมชนได้เกิดทักษะในด้านการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์

1.1 ผลการศึกษาด้านความต้องการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ (ด้านอุปสงค์)

ผลการศึกษาจากพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกินกึ่งหนึ่งเป็นหญิง ร้อยละ 60.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 – 40 ปี ร้อยละ 72.1 ซึ่งเป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนอยู่ประมาณ 10,000–29,999 บาท ร้อยละ 62.5 การศึกษาขั้นต่ำปริญญาตรี ร้อยละ 68.9 มีสถานภาพที่ก้ำกึ่งกันระหว่าง โสด ร้อยละ 48.2 และสมรส ร้อยละ 45.7 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 33.1 รับราชการ ร้อยละ 23.7 และพนักงานองค์การเอกชน ร้อยละ 20.8 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 71 (โดยกลุ่มตัวอย่างมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีมากที่สุด คือ จำนวน 45 คน รองลงมาคือจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน) ทั้งนี้ตัวอย่างร้อยละ 100 เป็นผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งในรอบ 1 ปีนี้ตัวอย่างเคยเดินทางมาจังหวัดอุบลราชธานีอย่างน้อย 3 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 68.6 โดยแต่ละครั้งที่เดินทางมาจะพำนักอยู่ในอุบลราชธานีเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 4 วัน ร้อยละ 57.6 เหตุผลของการเดินทางมาในแต่ละครั้งคือ เพื่อทำกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.9 และเพื่อเยี่ยมญาติ ร้อยละ 22.9 ซึ่งบุคคลที่ร่วมเดินทางมักเป็นคู่รัก ร้อยละ 23.8 และเพื่อน ร้อยละ 20.6 ทั้งนี้มีจำนวนบุคคลที่เดินทางมาด้วยประมาณ 2–5 คน ร้อยละ 66.1 และส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 46.4

ด้านทัศนคติและพฤติกรรมในการซื้อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีที่กลุ่มตัวอย่างรู้จักและชอบนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ รู้จักและชอบการท่องเที่ยวแบบชมแหล่งธรรมชาติมากที่สุดคือ ร้อยละ 77.1 และร้อยละ 72.7 รองลงมาคือ การท่องเที่ยวแบบชมแหล่งศิลปวัฒนธรรม/ประวัติศาสตร์/ประเพณี/วิถีชีวิตในชนบท โดยรู้จัก ร้อยละ 35.2 และชอบร้อยละ 31.8 และการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา โดยรู้จัก ร้อยละ 24.5 และชอบ ร้อยละ 15.5 ตามลำดับ

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีลักษณะเป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็พ่วงกิจกรรมด้านสุขภาพไว้ด้วยมากที่สุด ร้อยละ 24.1 รองลงมาคือ เป็นการเดินทางที่มีบริการด้านแพทย์ทางเลือกเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การนวดแผนไทย

สปา และการแพทย์แผนไทย ร้อยละ 9.9 เป็นการเดินทางที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงวัย ร้อยละ 9.8 และเป็นการเดินทางที่เหมาะกับทุกเพศทุกวัยเพื่อประโยชน์ในการบำบัด รักษา ฟื้นฟู และส่งเสริมสุขภาพกายและใจ ร้อยละ 9.4 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตัวอย่างจะมีมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเชิงการเดินทางที่มีเรื่องของสุขภาพมาพ่วงด้วย แต่ก็มีตัวอย่างเพียงร้อยละ 24.1 เท่านั้นที่เคยใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ด้านรูปแบบลักษณะกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมพบว่า การตรวจสุขภาพ การนวดแผนไทย และสปา เป็นลักษณะกิจกรรมที่ตัวอย่างเคยใช้บริการมาเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 20.0, 16.3, และ 14.1 ตามลำดับ โดยในการเข้าร่วมกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้ตัวอย่างมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพและเพื่อฟื้นฟูสุขภาพมากที่สุด ร้อยละ 33.9 และ 32.2 ตามลำดับ

สำหรับโอกาสที่ตัวอย่างเคยใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นพบว่า ใช้เมื่อมีเวลาว่างมากที่สุด ร้อยละ 47.5 รองลงมาคือ เมื่อต้องการตรวจสุขภาพ ร้อยละ 20.3 และเมื่อต้องการผ่อนคลาย ร้อยละ 18.6 ทั้งนี้ตัวอย่างเหล่านี้จะใช้บริการโดยเฉลี่ย 6.56 ครั้งต่อปี

สถานที่ที่ตัวอย่างที่เคยใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นได้แก่ สถานให้บริการ ของเอกชน เช่น รีสอร์ต โรงแรม บ้านพักสุขภาพ ศูนย์บำบัดโรค สถานที่อบสมุนไพร ร้านสปา ศูนย์โยคะ มากที่สุด ร้อยละ 29.4 และรองลงมาคือโรงพยาบาล/สถานพยาบาลของรัฐ ร้อยละ 28.2 สำหรับเหตุผลที่ตัวอย่างตัดสินใจใช้บริการในสถานที่ดังกล่าวนั้นพบว่า ความน่าเชื่อถือของบุคลากรที่ให้บริการความเป็นมืออาชีพ (เช่น มีระบบการจัดการที่ดี มีการดูแลเอาใจใส่ทั่วถึง) การเข้าถึงง่าย (เช่น การเดินทางเข้าถึงแหล่งให้บริการมีความสะดวก) และการมีค่าใช้จ่ายที่สมเหตุสมผล เป็นเหตุผลที่ตัวอย่างให้ความสำคัญมากร้อยละ 15.1, 14.0, 10.8, และ 10.2 ตามลำดับ

ส่วนเหตุผลด้านการประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการด้านสุขภาพในสถานที่ดังที่กล่าวมาของตัวอย่างนั้นพบว่า คำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด และการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีอิทธิพลมากที่สุดร้อยละ 24.8 และ 14.3 ตามลำดับ ส่วนเหตุผลด้านราคานั้นพบว่า ตัวอย่างให้ความสำคัญกับความรู้สึกคุ้มค่ามากที่สุด “ราคาย่อมแตกต่างกันตามความรู้สึกคุ้มค่าที่ได้รับจากการใช้บริการด้านสุขภาพ” ร้อยละ 21.1 และรองลงมาคือการให้ความสำคัญกับประเภทของการให้บริการ “ราคาย่อมแตกต่างกันตามประเภทของการให้บริการด้านสุขภาพในแต่ละสถานที่” ร้อยละ 20.2 ในขณะที่ตัวอย่างที่ไม่เคยใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเลยนั้นให้เหตุผลว่า ชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ มากกว่า ร้อยละ 27.9 และยังไม่มีโอกาสและเวลาที่อำนวยสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ร้อยละ 19.4

การศึกษาครั้งนี้ได้ให้คำนิยามการท่องเที่ยวเชิงสุขสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ว่า “การท่องเที่ยวที่เน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมโดยเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีโปรแกรมดูแลสุขภาพแบบปรับสมดุลด้วยหลัก 8 อ. คือ อิทธิบาท ๔ อาหารดี อารมณ์ดี อากาศดี ออกกำลังกายและอิริยาบถ เอนกาย เอาพิษออก” ซึ่งผลการศึกษาความต้องการดังกล่าว พบว่า ตัวอย่างให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความต้องการด้านผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.22, S = 1.14) โดยความสำคัญความต้องการผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีที่พักที่สะอาดและสงบ แวดล้อมด้วยพื้นที่สีเขียวและธรรมชาติต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.77, S = 1.05) การรับประทานอาหารปลอดสารพิษ (ค่าเฉลี่ย = 3.66, S = 1.02) การชมภาพยนตร์หรือรายการทีวีที่เน้นด้านความบันเทิงใจ เช่น รายการตลกขำขัน (ค่าเฉลี่ย = 3.64, S = 1.05) การฟังเพลงบรรเลงเบา ๆ เพื่อการผ่อนคลาย (ค่าเฉลี่ย = 3.61, S = 1.09) การมีที่พักที่พร้อมสรรพด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ แอร์ เครื่องทำน้ำอุ่น (เช่น รูปแบบการพักแบบโรงแรม รีสอร์ต หรือ เซอร์วิสอพาร์ตเม้นท์) (ค่าเฉลี่ย = 3.61, S = 1.08) การมีที่พักที่พอเหมาะแก่การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพฯ ในรูปแบบของความพอเพียง (เช่น รูปแบบการพักแบบโฮมสเตย์ สถานบริการพยาบาล ศาสนสถาน) (ค่าเฉลี่ย =3.58, S. = 1.08) การควบคุมอาหารบางประเภทที่อาจส่งผลร้ายต่อสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย = 3.57, S. = 1.02) และการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มบางประเภทที่อาจส่งผลร้าย

ต่อสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย = 3.56, S = 2.17) ส่วนความต้องการด้านผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น การทำกิจกรรมด้านกีฬา การนอนหลับพักผ่อน การล้างพิษ การปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับด้านการศาสนานั้นล้วนมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าตัวอย่างให้ความสำคัญกับความต้องการการรำมวยจีน/ไท้เก็ก อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.42, S = 1.23)

ส่วนความต้องการด้านราคาของโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์นั้นพบว่า ตัวอย่างมีความต้องการด้านราคาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.13, S = 1.14) โดยความต้องการด้านราคาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ราคาคิดตามระดับของคุณภาพการให้บริการ เช่น คุณภาพของวัตถุดิบ/ห้องพัก (ค่าเฉลี่ย = 3.22, S = 1.09) ราคาคิดตามต้นทุนของกิจกรรมเชิงสุขภาพแต่ละประเภท (ค่าเฉลี่ย = 3.18, S = 1.11) ราคาคิดตามจำนวนวันที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านดูแลรักษา/บำบัด/ฟื้นฟู/ส่งเสริมสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย = 3.14, S = 1.06) และราคาเป็นไปตามความสมัครใจที่จะจ่าย/บริจาคของนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.14, S = 1.11)

ด้านระดับความต้องการด้านการจัดจำหน่ายของโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ของตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.05, S = 1.14) โดยเรียงลำดับความต้องการดังกล่าวจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับดังนี้คือ จำหน่ายโปรแกรมฯ ผ่านช่องทางอินเตอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย = 3.18, S = 1.18) จำหน่ายโปรแกรมฯ โดยตรงโดยผู้ให้บริการ (face-to-face) (ค่าเฉลี่ย = 3.11, S. = 1.15) และจำหน่ายโปรแกรมฯ ผ่านสถานพยาบาลต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 3.05, S = 1.14)

จากข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ได้ดังนี้

ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชนสามารถนำมาจัดได้ตามหลัก 8 อ. อันได้แก่ อิทธิบาท 4 อาหารดี อารมณ์ดี อากาศดี ออกกำลังกายและอิริยาบถ เอนกาย เอาพิษภัยออก ได้ครบ

ด้านโปรแกรมการท่องเที่ยว สามารถจัดได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบเช้าไปเย็นกลับ 2) แบบ 2 วัน 1 คืน และ 3) แบบ 3 วัน 2 คืน โดยมีต้นทุนค่าอาหารต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ที่จำนวน 80 บาทต่อมื้อ และที่พักควรมีราคาอยู่ที่ 500 บาทต่อคืนต่อนักท่องเที่ยว 1 คน

2. ด้านความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ จากการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่หมู่บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยจำแนกได้ดังนี้

2.1 ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

พบว่า ตำบลคำขวางเป็นชุมชนมีศักยภาพด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจาก

1. เป็นแหล่งผลิตอาหารอินทรีย์ โดยพบที่บ้านสวนตามรอยธรรมเกษตรกรรมไร้สารพิษ เศรษฐกิจพอเพียง หรือบ้านแม่เกศแก้ว เข็มเพชร ตั้งอยู่ เลขที่ 149 หมู่ 7 บ้านเกษตรพัฒนา ซึ่งนางเกศแก้ว เข็มเพชร หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าแม่เกศ มีที่พักอาศัยอยู่บนที่ดินจำนวน 50 ไร่ ปัจจุบันทำการเกษตรแบบไร้สารเคมีโดยน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับเกษตรธรรมชาติ และหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นยังทำการเกษตรตามแนวคิดที่ว่า ปลูกที่อย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ทำทุกอย่างไว้ใช้และใช้ทุกอย่างที่ทำ ซึ่งเป็นการทำการเกษตรแบบธรรมชาติและไร้สารพิษตั้งแต่ ปี 2541 เป็นต้นมา อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ที่สามารถรับประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีและสามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจได้อย่างดี

2. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพโดยใช้ธรรมชาติบำบัด

โดยพบว่า บ้านเกษตรพัฒนา หมู่ 7 มีแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพโดยวิธีธรรมชาติบำบัด ซึ่งเน้นการออกกำลังกายและดูแลเรื่องการรับประทานอาหารแทนการใช้ยาเคมีจากโรงพยาบาล โดยพบว่าคุณบุษดี ทิพรส เจ้าของบ้านสวนทิพย์ ซึ่งอดีตเคยรับราชการพยาบาลวิชาชีพ ฝ่ายสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ ที่โรงพยาบาลของรัฐหลายแห่ง อาทิ โรงพยาลยุพราชเดชอุดม และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี และต่อมาเมื่อปี พ.ศ 2547 ได้ลาออก

จากราชการเพื่อดูแลบิดามารดาที่ชราและสุขภาพไม่ดี จุดเริ่มต้นในเรื่องการนำแนวคิดการดูแลสุขภาพโดยวิธีธรรมชาติบำบัดมาใช้ในการดูแลมารดา อายุ 84 ปี และมีอาการป่วยด้วยโรคกระดูก นอกจากนี้คุณบุษดียังได้นำแนวทางของหมอเจ คอบ มาเป็นแนวทางในการดูแลคุณแม่ที่มีอาการป่วยด้วยอาการปวดกระดูกและกล้ามเนื้อจากภาวะโรคกระดูกจนสามารถลดปริมาณการใช้ยาจาก 20 เม็ดต่อวันเหลือวันละ 3-4 เม็ด และไม่ใช้ยาของโรงพยาบาลเลยในปัจจุบัน ซึ่งคุณบุษดีเชื่อว่าธรรมชาติบำบัดเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นเรื่องการปรับเปลี่ยนอาหารปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่เข้าหาแนวทางการรับประทานอาหารให้เป็นยา เน้นผักผลไม้ที่ปลูกเอง โดยเมนูที่ทำเป็นประจำคือเมนูยาซุมใหญ่ ที่ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดมาจากคุณพ่อคง ทิพรส ผู้เป็นบิดาที่ชอบรับประทานผักและมีความสนใจเรื่องสมุนไพร อีกทั้งยังมีเมี่ยงสด และสลัดเมืองเลย มีลักษณะคล้ายสลัดหลวงพระบางโดยใช้ไข่แดงต้มสุกกับน้ำมันมะพร้าวแทนน้ำมันพืช ข้าวต้มปลาธัญพืชซึ่งเป็นเมนูที่ย่อยง่ายเหมาะสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่รักสุขภาพ นอกจากอาหารแล้วยังจัดตารางออกกำลังกายเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อให้คุณแม่อีกด้วย ที่น่าสนใจคือแนวปฏิบัติในการลดปริมาณการใช้ที่คุณบุษดีได้นำมาเป็นหลักในการดูแลตนเองเบื้องต้นมาคือการใช้น้ำบำบัดอาการปวดศีรษะแทนการรับประทานยาลดปวดจากโรงพยาบาล โดยหากมีอาการปวดศีรษะให้ใช้น้ำราดศีรษะโดยให้น้ำไหลต่อเนื่องประมาณ 5-15 นาที ให้เปียกเฉพาะบริเวณศีรษะเท่านั้น หากอาการไม่ดีขึ้นให้ใช้ผ้าชุบน้ำเปียกหมาด ๆ พันรอบศีรษะนานประมาณ 30 นาที ส่วนการปวดท้อง หรือปวดบริเวณ ต่าง ๆ เช่น ปวดแขน ปวดขา ปวดข้อหรือปวดเมื่อยก็ให้ใช้ผ้าเปียกประคบประมาณ 30 นาที ยกเว้นการปวดประจำเดือนที่ต้องห้ามใช้ผ้าเปียกประคบเด็ดขาด เสร็จแล้วให้บีบนวดตัวเองเพื่อผ่อนคลายทางด้านจิตใจให้ผ่อนคลายพยายามคิดเชิงบวกหรือคิดในเรื่องที่น่ารื่นรมย์ อาการก็จะดีขึ้น

นอกจากแนวคิดธรรมชาติบำบัดแล้วคุณบุษดียังเป็นเจ้าของบ้านสวนทิพย์โฮมสเตย์อีกด้วย โดยบ้านสวนทิพย์โฮมสเตย์ ตั้งอยู่เลขที่ 72 หมู่ 7 บ้านเกษตรพัฒนา บนเนื้อที่ 10 ไร่ ภายในบริเวณบ้านร่มรื่น มีต้นไม้น้อยใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไม้ผลที่สามารถรับประทานได้เช่นขนุน มะม่วง กระท้อน สะเดา และยังมีผักพื้นบ้านนานาชนิดเช่น ตำลึง กระเฉด ข่า ตระไคร้ ใบมะกรูด มะนาว ภายในตัวบ้านมี 3 ห้องนอน ชั้น 2 มี 1 ห้องนอน 1 ห้องโถง สามารถรับรองแขกได้ 10 คน ต่อคืน นอกจากนั้นภายในบริเวณยังมีพบว่าเรือนรับรองที่สามารถรองรับแขกได้ ประมาณ 3-5 คน ปัจจุบันบ้านสวนทิพย์ได้เปิดรับรองแขกที่สนใจเรื่องธรรมชาติบำบัดอยู่เป็นพัก(แบบไม่เป็นทางการ) ตามความสะดวกของเจ้าของบ้านเป็นหลัก

3. มีวัดป่าเกษตร สาขาที่ 46 ของวัดหนองป่าพง จุดนี้สามารถสร้างกิจกรรมการท่องโดยเพิ่มกิจกรรมการตักบาตรตอนเช้า อีกทั้งวัดยังสามารถเป็นจุดแวะพักตามเส้นทางจักรยานที่มีบรรยากาศร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวอีกด้วย โดยภายในวัดพบปูชนียวัตถุและวัตถุโบราณ คือพระพุทธรูป 5 องค์ มีศาลาการเปรียญพระพุทธรูปปางประทานพร อุโบสถ ศาลาบำเพ็ญกุศล และเมรุเผาศพ ที่ชาวบ้านร่วมบริจาคเพื่อสร้างถวายวัด ที่สำคัญคือภายในบริเวณวัดนั้นยังคงบรรยากาศความเป็นวัดป่า โดยมีต้นไม้ให้ร่มเงาร่มรื่น

4. มีแหล่งปลูกไม้ดอก ใน พื้นที่หมู่ 9 (บ้านพ่อโจ)

นอกจากนั้นยังพบว่า บ้านเกษตรพัฒนาหมู่ 9 เป็นแหล่งเพาะปลูกไม้ดอกที่สำคัญที่ส่งจำหน่ายตามร้านดอกไม้ทั้งในและนอกจังหวัดอุบลราชธานี โดยพบว่าบ้านพ่อโจ เป็นสวนไม้ดอกที่ทำการปลูกไม้ดอกจำพวกเบญจมาศและมัมสีต่าง ๆ ตลอดทั้งปี จุดนี้สามารถสร้างกิจกรรมเป็นจุดแวะพักของเส้นทางจักรยานที่นักท่องเที่ยวสามารถแวะเก็บภาพความประทับใจกับดอกไม้หลากหลายสีอีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าของสวนได้จำหน่ายดอกไม้ให้แก่นักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

5. มีศาสนสถาน เช่น วัดบ้านเกษตรพัฒนาเหนือที่ตั้งอยู่ใจกลางหมู่บ้านเกษตรพัฒนาเหนือ หมู่ 9 ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี บนเนื้อที่ 12 ไร่ ที่พบว่าภายในอุโบสถพบปูชนียวัตถุและวัตถุโบราณที่สำคัญได้แก่ พระพุทธรูป 6 องค์ จุดนี้นับว่ามีภูมิทัศน์ที่สวยประกอบกับมีจุดเด่นคือหลวงพ่อโตที่ประดิษฐานอยู่บริเวณด้านหน้าของวัด อีกทั้งภายในบริเวณวัดก็มีบรรยากาศร่มรื่นเหมาะแก่การนั่งสมาธิสวดมนต์ภาวนาอีกด้วย จุด

นี้สามารถใช้เป็นจุดแวะพักตามเส้นทางจักรยานเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เก็บภาพถ่ายเป็นที่ระลึก

2.2 ด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์

เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A) ของ Dickman (1996) พบว่าบ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวางมีองค์ประกอบพื้นฐานของการท่องเที่ยวครบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) พบว่าชุมชนมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ใช้เวลาเดินทางจากสนามบินนานาชาติอุบลราชธานีมายังชุมชนเพียง 30 นาที โดยรถยนต์ ระบบคมนาคมสะดวก ชุมชนมีที่ตั้งห่างจากถนนหลวงหมายเลข 24 โชคชัย-เดชอุดมเพียงแค่ 2 กิโลเมตร การเดินทางเข้ามายังชุมชนมีความสะดวก ซึ่งสามารถเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงชุมชนได้อย่างสะดวกทั้งการใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือรถรับจ้างสาธารณะ (Taxi)

2) ด้านการมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะชุมชนยังไม่มีกลุ่มบ้านพักในรูปแบบ Homestay ที่ชัดเจน โดยพบเพียงบ้านสวนทิพย์เท่านั้นที่มีความพร้อมและได้ทดลองให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวบ้างแล้ว แต่ยังพบว่าหากชุมชนมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ดีก็จะสามารถเชิญชวนสมาชิกในชุมชนเข้ามาร่วมเปิดบ้านเป็นที่พักเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนั้นในบริเวณใกล้เคียงยังพบที่พักประเภทรีสอร์ท เช่น เกษตร รีสอร์ท ภัทราวดี รีสอร์ทที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทุกวัน

3) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) พบว่าบ้านเกษตรพัฒนามีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้ 1) ฐานเรียนรู้ด้านการเกษตรวิถีธรรมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งผลิตอาหารไร้สารพิษของนางเกศแก้ว เข็มเพชร 2) บ้านสวนทิพย์ 3) วัดป่าเกษตร 4) วัดบ้านเกษตรพัฒนาเหนือ และ 4) สวนดอกไม้พ่อโจ ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activitiesและ Recreational Activities) พบว่าสามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ (Creatively alternative medical tourism) รูปแบบใหม่ที่เกิดจากการประยุกต์โดยการผสมผสานระหว่างการรักษาสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนได้โดยสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมการดูแลสุขภาพแบบปรับสมดุลตามหลัก 8 อ. (อิทธิบาท 4 อาหารดี อารมณ์ดี อากาศดี ออกกำลังกาย และอิริยาบถ เอนกาย เอาพิษภัยออก) ภายในชุมชนได้ดังนี้

4.1) อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โดยมีฐานเรียนรู้บ้านแม่เกศแก้ว เข็มเพชร ซึ่งฐานนี้นักท่องเที่ยวจะได้ทำกิจกรรมชมสวนเกษตรอินทรีย์ของแม่เกศแก้ว ชมการทำปุ๋ยมูลไก่ การเพาะต้นกล้าของพืช ได้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ได้ดื่มน้ำมะพร้าวน้ำหอมที่บริการระหว่างการเดินชมสวนพร้อมกับฟังการบรรยายเรื่องเกษตรวิถีธรรมที่แม่เกศแก้วได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน ภายหลังจากการบรรยายแม่เกศแก้วจะนำสวดมนต์เพื่อเจริญสติอีกด้วย

4.2) อาหารดี ซึ่งจากการทำกิจกรรมทดลองท่องเที่ยวพบว่าเป็นเป็นฐานที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมากที่สุด เพราะเป็นอาหารที่หาทานได้ยาก โดยเฉพาะเมนูยาซุมใหญ่ที่หาทานได้ที่นี่เพียงที่เดียว อีกทั้งนักท่องเที่ยวยังจะได้รับความรู้เรื่องของโภชนาการเบื้องต้นและพิษภัยของการรับประทานอาหารเกินความต้องการของร่างกาย รวมถึงการบริโภคน้ำตาลเกินความจำเป็นของร่างกาย แล้วต่อด้วยกิจกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพไร้สารพิษที่รู้แหล่งที่ปลูก กิจกรรมนี้นักท่องเที่ยวจะได้มีส่วนร่วมในการเก็บผัก การเตรียมอาหารพร้อมกับได้ความรู้จากคุณบุษดี ทิพรส เจ้าของบ้านสวนทิพย์ แหล่งที่มาของอาหารจะมาจากสวนเกษตรอินทรีย์แม่เกศแก้ว และภายในบ้านสวนทิพย์เอง แม้ว่าจะมีการพึ่งพิงอาหารจากภายนอกอยู่บ้างอาทิจำพวกเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เช่น ปลา ไข่ แต่ก็นับได้ว่าสามารถลดความเสี่ยงจากการได้รับสารเคมีที่มากับผักผลไม้ได้มาก อีกทั้งยังมีเมนูข้าวต้มปลาธัญพืช สะเดาน้ำปลาหวานและเมนูเครื่องดื่มสมุนไพรเช่น น้ำอัญชัญ น้ำเสาวรส น้ำย่านาง น้ำตะไคร้(ไม่ใส่น้ำตาล) ส่วนอาหารว่างก็เช่นกล้วยต้มด้วย

4.3 อารมณ์ดี สืบเนื่องจากพื้นที่วิจัยมีบรรยากาศที่ร่มรื่นและเมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ได้ทำกิจกิจกรรมทำบุญตักบาตรตอนเช้า ได้ฟังเสียงนกร้อง ตลอดทั้งการได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระว่างนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง สามารถสร้างสุนทรียภาพทางอารมณ์ได้ดี ดังนั้นกิจกรรมในฐานนี้จึงสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย นอกจากนั้น ภายในบ้านสวนทิพย์ยังมีมุมถ่ายภาพสวย ๆ ที่มีกล้วยไม้หลากสีเป็นพื้นหลัง (Back drop) อีกด้วย

4.4 อากาศดี เนื่องจากทำเลที่ตั้งของชุมชนนั้นห่างไกลจากแหล่งผลิตมลภาวะเป็นพิษ เช่นโรงงานอุตสาหกรรมประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นาซึ่งนับว่ายังมีพื้นที่สีเขียวมาก ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงสามารถสูดอากาศบริสุทธิ์ในชุมชนได้อย่างเต็มปอด โดยเฉพาะตอนเช้าซึ่งเหมาะแก่การปั่นจักรยานหรือเดินออกกำลังกายเบาๆ

4.5 ออกกำลังกายใจ สามารถทำได้ทั้งการเดิน การทำโยคะ การสวดมนต์ และการปั่นจักรยานชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน

4.6 การเปลี่ยนอิริยาบถ อาทิเช่น การนอนอ่านหนังสือที่ชอบใต้ร่มไม้ หรือการทำกิจกรรมอื่นเช่น การนวดโดยใช้บริการร้านนวดแผนไทยพ่อบรรยงค์ ในพื้นที่ในตำบลแสนสุขซึ่งเป็นชุมชนติดกัน การขัดผิวหน้าและผิวกายด้วยสครับที่ทำมาจากถั่วเขียวบดละเอียดที่ผลิตได้เองในชุมชน

4.7 เอนกาย การได้งีบหลังอาหารมื้อกลางวันในบรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย หรือการได้งีบหลับภายหลังจากการนวดเพื่อให้ร่างกายได้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพปกติถือเป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุดอีกรูปแบบหนึ่ง

4.8 เอาพิษออกการแนะนำการใช้น้ำเพื่อการขับพิษออกจากร่างกาย ได้แก่ การแช่น้ำเพื่อลดอาการปวด การสาธิตเชิงปฏิบัติการเรื่องการลดอาการปวดหัวโดยไม่ใช้ยาเคมีแต่ใช้น้ำชุบผ้าขนหนูพันบริเวณที่ปวด การดื่มน้ำเพื่อขับสารพิษออกจากร่างกาย และการฟังบรรยายเรื่องร่างกายกับการขับพิษ การสวดมนต์ วิทยากรโดยคุณบุษดี ทิพรส อดีตพยาบาลฝ่ายป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ

5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) พบว่าชุมชนเทศบาลตำบลมีสิ่งอำนวยความสะดวกอาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร ไปรษณีย์สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า และห้องสุขาไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างพอเพียง

2.3 นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ ที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดอุบลราชธานี

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมการทดลองท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ทำให้ได้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านอาหาร ถึงแม้ว่าอาหารเช้าจะมีความเหมาะสมแล้วแต่ก็ยังมีประเด็นที่สำคัญเพื่อการพัฒนา เช่น ควรเพิ่มรายละเอียดด้านปริมาณแคลลอรี่ของอาหารที่ได้รับต่อ 1 มื้อ ควรใช้อาหารท้องถิ่นทั้งหมดไม่ควรนำอาหารจากภายในเข้ามา ควรสาธิตวิธีการรับประทานอาหารพื้นถิ่น เช่น เมนูเมี่ยง ควรจัดอาหารว่างและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายและมีปริมาณแคลลอรี่ต่ำให้นักท่องเที่ยวรับประทานก่อนอาหารมื้อหลัก เช่น น้ำสมุนไพร น้ำผักผลไม้ปั่น กล้วยต้ม มะเฟือง อาหารไม่ควรมีรสเค็มเกินไป ควรเติมเรื่องเล่าให้เมนูอาหาร เช่น ประโยชน์และที่มาของอาหารเพื่อสร้างจุดขายให้อาหารมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งอาหารมื้อเย็นควรเป็นเมนูเบา ๆ เช่น สลัดกับข้าวต้ม เป็นต้น

2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีประเด็นที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา เช่น ควรมีกิจกรรมทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวที่ไม่ถนัดสวดมนต์และนักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาอื่น เช่น การหามุมสงบจิตใจ กิจกรรมหลังตื่นนอนตอนเช้าควรเป็นแบบทางเลือกเพราะนักท่องเที่ยวบางคนอาจไม่คุ้นเคยกับการตื่นเช้ามาก ควรระบุเวลาในแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน เช่น กิจกรรมใส่บาตร และ กิจกรรม Morning fresh บุคลากรในชุมชนควรได้รับการพัฒนา เช่น มัคคุเทศก์และพนักงานต้อนรับเนื่องจากพบว่ายังขาดทักษะในการต้อนรับและขาดทักษะในการประสานงานระหว่างทีมงานของชุมชน ควรมีป้ายบอกทางภายในชุมชน และที่สำคัญควรมีระบบช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุจากกิจกรรมปั่นจักรยาน เช่น ควรจัดเตรียมชุดปฐมพยาบาลและควรตรวจสอบความพร้อมของจักรยานทุกคันตลอดทั้ง

ควรมีบุคลากรของชุมชนอยู่ในหัวและท้ายขบวนจักรยานของนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง

3) ด้านที่พัก มีประเด็นที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา เช่น ควรปรับปรุงเรื่องระบบน้ำประปา และซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ ราคาของที่พักไม่ควรเกิน 500 บาทต่อคืนต่อคน และที่นอนควรเป็นที่นอนแบบแยกนอนหนึ่งคนต่อหนึ่งผืน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับ Siriwan (2019) ที่ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษาบ้านทุ่งประดู่ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในงานวิจัยเรื่อง POTENTIAL OF COMMUNITY-BASED HEALTH TOURISM: A CASE STUDY OF BAN THUNG PRADU, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE. Actual Economy: Local Solutions for Global Challenges ที่พบว่า บ้านทุ่งประดู่มีศักยภาพสูงในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านพื้นที่ รวมถึงการอนุรักษ์คุณค่าของชุมชน นอกจากนั้นยังพบว่าชุมชนมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามก็ยังพบปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน เช่น จำนวนของร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ที่พัก การสื่อความหมายและสัญญลักษณ์ บริการอินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์ที่พบว่ายังมีศักยภาพในระดับปานกลาง ดังนั้น ชุมชนจึงควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ ในการวางแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ตลอดทั้งพัฒนาสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และสินค้าทางการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ด้านภูมิปัญญาของท้องถิ่น ทั้งนี้นักวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าความเพิ่มการทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและสร้างเครือข่ายกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ Khanal and Shimizu (2019) ที่ได้ศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศเนปาล (POTENTIAL OF HEALTH TOURISM DEVELOPMENT IN NEPAL: LITERATURE REVIEW AND FUTURE VIEW) โดยได้ชี้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมเพื่อการรักษาสุขภาพเป็นกิจกรรมหลักในการท่องเที่ยวนั้น เช่น การพักแรมในศูนย์สุขภาพหรือรีสอร์ตที่มีบริการรักษาสุขภาพ การรับประทานอาหารชีวจิต/มังสวิรัติเพื่อสุขภาพ การฝึกสมาธิ การออกกำลังกาย เพื่อให้เกิดผลแก่การรักษาสุขภาพภายในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกฯ ที่จัดขึ้นในพื้นที่เทศบาลตำบลคำขวางที่ได้เน้นไปในแนวทางการผสมผสานกิจกรรมเพื่อการรักษาสุขภาพเป็นกิจกรรมหลัก เช่น การพักแรมที่บ้านสวนทิพย์ การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพที่มาจากแหล่งผลิตที่ใช้ระบบการปลูกแบบไร้สารพิษ อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรวรรณ สังขกร และคณะ (2555) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ว่าเป็นการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ 1. การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในประเทศไทย เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลภายในประเทศไทยนั้นถูกกว่าในต่างประเทศ อีกทั้งประเทศไทยยังมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ 2. การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวต้องการอากาศที่บริสุทธิ์ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สดใส อาหารเพื่อสุขภาพ และการออกกาลังกายอย่างเบา ๆ เพื่อฟื้นฟูสุขภาพ 3. การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพนักท่องเที่ยวที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตัวเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ย่ำแย่ในปัจจุบัน โดยการหันมาออกกำลังกายที่ถูกวิธี การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ ไทเก็ก การพักผ่อนในที่อากาศบริสุทธิ์ใกล้ชิดธรรมชาติมาก การอาบน้ำแร่ การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกฯ ในพื้นที่เทศบาลตำบล

คำขวางสอดรับกับระดับที่ 2 และระดับที่ 3 ตามแนวคิดดังกล่าว

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ Izadi et al (2012) ที่ได้ศึกษาสถานการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศอิหร่าน โอกาสหรืออุปสรรค (Situation of health tourism in Iran; opportunity or threat) โดยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น ครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภทที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศอิหร่านนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ถูกกำหนดเป็นกลยุทธ์ระดับชาติในการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ โดยอิหร่านมีจุดแข็งหลายประการ อาทิเช่น การมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ การมีเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยอีกทั้งยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามยังพบจุดอ่อนที่เป็นความท้าทายบางประการ อาทิ ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตลอดทั้งเรื่องการขาดการวางแผนพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากพบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกฯ ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำขวางนั้นมีจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่ยังพบจุดอ่อนเรื่องการขาดการวางแผนพัฒนาที่เหมาะสม

อีกทั้งผลการวิจัยยังได้สอดคล้องกับการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสมัยใหม่ในอีสานใต้ โดยศิริกัญญา ฤทธิ์แปลก และคณะ (2550) เนื่องจากพบว่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสมัยใหม่ซึ่งเป็นการให้บริการสุขภาพแบบองค์รวมคือ กาย จิต สังคม อารมณ์และจิตวิญญาณนั้น อาศัยหลัก 4 อ. (ผลิตภัณฑ์ด้านที่พักอาศัย ผลิตภัณฑ์ด้านอาหารเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์การออกกำลังกาย และผลิตภัณฑ์ด้านจิตใจและอารมณ์โดยเน้นการผ่อนคลาย) โดยแตกต่างกันตรงที่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกฯ ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำขวางนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ถึง 8 อ. เหตุเพราะชุมชนนั้นมีศักยภาพสูงในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

นอกจากนั้นข้อค้นพบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำขวางยังได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Kamassi et al (2020) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง The identity and role of stakeholders in the medical tourism industry: state of the art ซึ่งได้ระบุไว้ว่าการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวร่วมกับการรักษา (Medical tourism) จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Key stakeholders) จำนวน 8 กลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรประสานงาน องค์กรที่ให้การรับรอง หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการตลาด ผู้ให้บริการด้านการประกันภัยและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้ง 8 กลุ่มนี้ล้วนมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่นเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกฯ ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำขวางนั้นก็ต้องการรับการส่งเสริมจากหน่วยภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานอุบลราชธานี โรงพยาบาลในบริเวณใกล้เคียงรวมถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการดูแลและอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้มีความพร้อมในการรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่ เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

1. ทีมวิจัยชุมชนมีจำนวนน้อยและยังขาดความเข้มแข็งของระบบกลุ่มส่วนหนึ่งมาจากมีการเป็นชุมชนกึ่งเมืองซึ่งมีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่มากกว่าชุมชนชนบท ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มมีความสำคัญมากต่อความยั่งยืนในการพัฒนา

2. บุคคลที่เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมีงานประจำซึ่งบางครั้งทำให้ไม่สอดคล้องกับเวลาที่คนส่วนใหญ่ของกลุ่มว่าง หากแกนนำติดภารกิจงานประจำก็ไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากไม่มีผู้ทำหน้าที่แทนได้

3. กลุ่มคนที่เข้าร่วมรับฟังและจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่มีความหลากหลายในชุมชน (ขาดกลุ่มที่มีส่วนได้เสีย) จากปัญหาที่พบข้างต้น ทีมวิจัยทั้งหมดจะได้หาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และศักยภาพของชุมชนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ทีมวิจัยชุมชนควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการรับผิดชอบของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรมีการประชุมสรุปงานทุกครั้งหลังจากมีการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้พัฒนารูปแบบกิจกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2. บุคคลที่เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวควรจัดสรรเวลาเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มหรือผู้ที่สนใจเข้าร่วม ได้มีโอกาสพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและนำปัญหามาหาทางแก้ไข อีกทั้งควรฝึกชักชวนเยาวชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

3. ควรมีการประสานหน่วยงานที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อื่น ๆ เพื่อช่วยในการจัดหางบประมาณในการทำกิจกรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดอุบลราชธานี

2. แนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดอุบลราชธานี

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างยั่งยืน

4. กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแพทย์ทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรวรรณ สังขกร และคณะ. **การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ในภาคเหนือตอนบนที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ.** เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

ใจเพชร กล้าจน. **ความเจ็บป่วยกับการดูแลสุขภาพแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธของศูนย์การเรียนรู้สุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสวนป่านาบุญ อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2553

บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข และคณะ. **โครงการศักยภาพมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี.** อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2553.

ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศและคณะ. **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้.** บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2550.

ศิริกัญญา ฤทธิ์แปลก และคณะ. **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบสมัยใหม่ในอีสานใต้.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฯ, 2550.

Dickman, C.R. **Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna.** Canberra: Australian Nature Conservation Agency, 1996.

Izadi, M. MD. et al. "Situation of health tourism in Iran; opportunity or threat," **Iranian Journal of Military Medicine.** 14, 2 (Summer 2012): 69-75.

Kamassi, Ahmed et al. "The identity and role of stakeholders in the medical tourism industry: state of the art," **Tourism Review,** 75, 3 (February 2020): DOI: https://doi.org/10.1108/TR-01-2019-0031

Khanal, Bishnu Prasad and Tetsuo Shimizu. "Potential of Health Tourism Development in Nepal: Literature Review and Future View," **Journal on Tourism and Sustainability.** 2, 2 (June 2019): 2515-678.

Siriwan, T. **POTENTIAL OF COMMUNITY-BASED HEALTH TOURISM: A CASE STUDY OF BAN THUNG PRADU, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.** Actual Economy: Local Solutions for Global Challenges, 2019.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ (Publication Ethics)

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นวารสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้น และเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมในการเผยแพร่บทความไว้อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความไม่ซ้ำซ้อนกับผู้อื่นและบทความไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่อื่น ๆ มาก่อน
2. ถ้าผู้นิพนธ์นำผลงานผู้อื่นมาใช้ประกอบในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงทั้งในเนื้อหาบทความและท้ายบทความให้รายละเอียดครบถ้วน
3. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงในผลการวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่ปกปิดข้อมูลหรือรายงานข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความต้องมีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ถ้าผลงานของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วมหรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการตามหลักจริยธรรมและให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
2. บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความ โดยปราศจากอคติใด ๆ ต่อ ผู้นิพนธ์หรือบทความ
3. บรรณาธิการต้องจัดให้มีการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความ เพื่อป้องกันการลอกเลียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เชื่อถือได้
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความต่อผู้อื่นจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนต่อผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
2. ถ้าผู้ประเมินได้รับบทความและพิจารณาแล้วเห็นว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือบทความไม่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ ผู้ประเมินต้องปฏิเสธการประเมินบทความทันที
3. ถ้าผู้ประเมินพบว่าบทความมีการซ้ำซ้อน ลอกเลียนจากบทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ผู้ประเมินต้องแจ้งบรรณาธิการให้ทราบทันที
4. ผู้ประเมินต้องดำเนินการพิจารณาบทความตามระยะเวลาที่กำหนด
5. ผู้ประเมินต้องประเมินโดยยึดหลักวิชาการ ไม่มีอคติหรือเจตนาอื่นที่ไม่ดีต่อบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 **วัตถุประสงค์** เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป

1.2 **ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์** ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์

1.3 **ขอบเขตเนื้อหา** ประกอบด้วยสาขาวิชาสาขาศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง

1.4 **กำหนดพิมพ์เผยแพร่** ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม ของทุกปี

2. เกณฑ์การตีพิมพ์

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและมีประโยชน์ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่บทความเกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่านขึ้นไปต่อหนึ่งบทความและเป็นผู้ที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งตีพิมพ์

2.5 บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

3. ประเภทของบทความ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถส่งบทความได้ 3 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ ดังนี้

3.1 **บทความวิจัย** ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

3.1.1 ชื่อเรื่อง

3.1.2 ชื่อผู้เขียน

3.1.3 หน่วยงานหรือคณะ และมหาวิทยาลัย

3.1.4 บทคัดย่อ

3.1.5 คำสำคัญ

3.1.6 บทนำ

3.1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.9 สรุปผลการวิจัย

3.1.10 อภิปรายผลการวิจัย

3.1.11 ข้อเสนอแนะ

3.1.12 กิตติกรรมประกาศ

3.1.13 เอกสารอ้างอิง

3.1.14 ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ หรือกราฟ

3.2. **บทความวิชาการ**

3.2.1 ชื่อเรื่อง

3.2.2 ผู้แต่ง

3.2.3 บทคัดย่อ

3.2.4 คำสำคัญ

3.2.5 บทนำ

3.2.6 เนื้อหา

3.2.7 บทสรุป

3.2.8 เอกสารอ้างอิง

3.3. **บทความปริทัศน์**

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ความรู้อย่างกว้างและลึกอย่างทันสมัย โดยใช้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควร ศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็น การนำเสนอภาพรวมที่น่าสนใจ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

3.3.1 ชื่อเรื่อง

3.3.2 ชื่อผู้เขียน

3.3.3 คำสำคัญ

3.3.4 บทนำ

3.3.5 บทสรุป

4. รูปแบบและการเตรียมต้นฉบับ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดแนวทางการเขียนบทความสำหรับการตีพิมพ์ในวารสาร โดยผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาบทความทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสั้นขนาด A4 แบบคอลัมน์เดียว โดยมีความยาวของบทความรวม 8-10 หน้า ให้ใช้ขนาดและรูปแบบตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะและขนาดตัวอักษรที่กำหนดให้ใช้ในการพิมพ์บทความ

หัวข้อ/ส่วนประกอบ	แบบตัวอักษรและขนาด	ลักษณะของตัวอักษร	การวางตำแหน่ง
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วม	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กึ่งกลาง
ที่อยู่ผู้เขียน	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวเอียง	กึ่งกลาง
หัวข้อ	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย
เนื้อเรื่อง	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กระจายแบบไทย
หัวข้อเอกสารอ้างอิง	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย

ส่วนชื่อและที่อยู่ผู้เขียนจะมีสัญลักษณ์[1] ท้ายนามสกุลผู้เขียนหลัก และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้วิจัยร่วม[1] ตามลำดับ ที่อยู่ผู้เขียนให้ระบุที่อยู่ หน่วยงาน คณะ และมหาวิทยาลัยที่สังกัด ถ้าผู้เขียนมีที่อยู่ต่างกันให้ระบุเป็นตัวเลข[1,2,...]

รูปแบบการพิมพ์ต้นฉบับบทความให้เป็นไปตามที่กำหนดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

ขอบกระดาษ	ระยะขอบ (นิ้ว)
ขอบกระดาษบน	1.5
ขอบกระดาษล่าง	1
ขอบกระดาษซ้าย	1.5
ขอบกระดาษขวา	1

5. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิง เป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาเป็นวิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง ปีที่พิมพ์) หรือระบบ APA (America Psychological Association Style)

ตัวอย่าง ศิริชัย//การญจนวาสี /(2559)

เอกสารอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบเพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิงถึง จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร ถ้าเป็นบทความภาษาไทยนำโดยกลุ่มเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและตามด้วยกลุ่มเอกสารภาษาอังกฤษ รูปแบบของการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ: ผู้แต่ง.//**ชื่อเรื่อง.**//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/ผู้จัดพิมพ์,/ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: ประภัสสร์ เทพชาตรี. **สถานการณ์โลก 2553 และแนวโน้มปี 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554.

Stebbing, Lionel. **Quality Assurance : The Route to Efficiency and Competitiveness.** 3rd ed. New York: Ellis Horwood, 1993.

การอ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ: ผู้เขียน.//"ชื่อบทความ,"//**ชื่อวารสาร.**//ปีที่,/ฉบับที่/(วันที่/เดือน/ปี):/เลขหน้า

ตัวอย่าง: ดุษฎี วรธรรมดุษฎี. "วัฒนธรรมกับการดื่ม," **ราชพฤกษ์.** 10, 3 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2556): 13-20.

Gatten, Jeffrey N. "Measuring Consortium Impact on User Perception: OhioLINK and LibQUAL+™," **The Journal of Academic Librarianship.** 30, 3 (May 2004): 115-135.

การอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ผู้เขียน.// "ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,"//**ชื่อหนังสือพิมพ์**.//วันที่/เดือน/ปี/:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "ข้าวไกลนา," **สยามรัฐ.** 12 มกราคม 2519: 3.

Jansen, Peter. "2009-Thailand's Year Before the Decisive Storm," Bangkok Post. 12 December 2009: 11. "Facts about Cambodia's King Sihamoni," The Nation. 12 December 2000: 1.

การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

รูปแบบ ผู้เขียน.//**ชื่อวิทยานิพนธ์.**//ประเภทของบทนิพนธ์พร้อมด้วยชื่อหลักสูตร/สถาบัน,/ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: วิตติกา ทางชั้น. **กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีในเชิงบูรณาการ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

Buppha Devahuti. Use of Computer in Serials Control in Thai Libraries. Master's Thasis Department of Library Science Chulalongkorn University, 1975.

การอ้างอิงจากบทความ/เอกสารที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ

รูปแบบ: ผู้เขียน.//"ชื่อบทความ/เอกสาร,"//ใน:/ชื่อบรรณาธิการ./บรรณาธิการ.// ชื่อเรื่องหรือหัวข้อการประชุม.//ชื่อการประชุม:/วันที่/เดือน/ปีที่จัดประชุม:/สถานที่จัดประชุม.//สถานที่พิมพ์:/ผู้จัดพิมพ์,/ปีพิมพ์.//หน้า.

ตัวอย่าง: บุญส่ง พัจนสุนทร. "ภาวะช็อก: การวินิจฉัยและการวินิจฉัยแยกโรค," ใน: พลากร สุรกุลประภา, บรรณาธิการ. **Medicine in the evidence-based era.** การประชุมวิชาการประจำปี 2544 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งที่ 17; 16-19 ตุลาคม 2544; ขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะแพทยศาสตร์, 2544.หน้า 195-208.

Bengtsson, S. and B.G. Solheim. "Enforcement of Data Protection, Privacy and Security in Medical Informatics," In: Lun K. C, Lun, P. Degoulet and T. E. Piemme, editors. **MEDINFO 92**. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 6-10 September 1992; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland, 1992. pp. 1561-1565.

การอ้างอิงจากสื่ออินเทอร์เน็ต

ข้อมูลจาก Website ของบุคคล

รูปแบบ: ผู้แต่ง.//**ชื่อเรื่อง.**/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี).// จาก:/URL

ตัวอย่าง: ฟาดีละห์ บาโล. **การศึกษาของเด็กไทยในปัจจุบัน.** (ออนไลน์) 7 เมษายน 2556 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก http://www.l3nr.org/posts/538618

Emanuels, Brian. **Another Study Fuels Movement to Push Back High School Start. Times.** (online) 14 March 1014 (cited 18 May 2014). Available form: http://blogs. Edweek.org/edweek/inside-school-research/2014/03/later_start_times.html?cmp= ENL-EU-NEWS3

ข้อมูลจาก Website ของหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ: ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี).//จาก:/URL

ตัวอย่าง: ฐากูร จุลินทร .**ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2555**. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก http://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2556-thakoon.pdf

Thaweesak Koanantakool, **Getting Ready for New Millennium: What are the Thai Government's Actions Toward the Year 2000.** (online) 1999 (cited 20 August 1999). Available from: http://nectec.or.th/it-projects/

6. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayatat/

6.1. เมื่อกองบรรณาธิการวารสารได้รับต้นฉบับแล้ว จะนำมาพิจารณาแล้วแจ้งตอบกลับให้ผู้เขียนทราบผลว่าผ่านการพิจารณาหรือไม่ผ่าน

6.2. บทความที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะได้รับการตรวจสอบวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

6.3. บทความเมื่อได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งผลการพิจารณาบทความ ให้ผู้เขียนไปปรับแก้ไขบทความและส่งกลับมากองบรรณาธิการ

6.4. เมื่อบทความของผู้เขียนได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารให้ผู้เขียน จำนวน 1 เล่ม

7. ติดต่อสอบถามข้อมูล

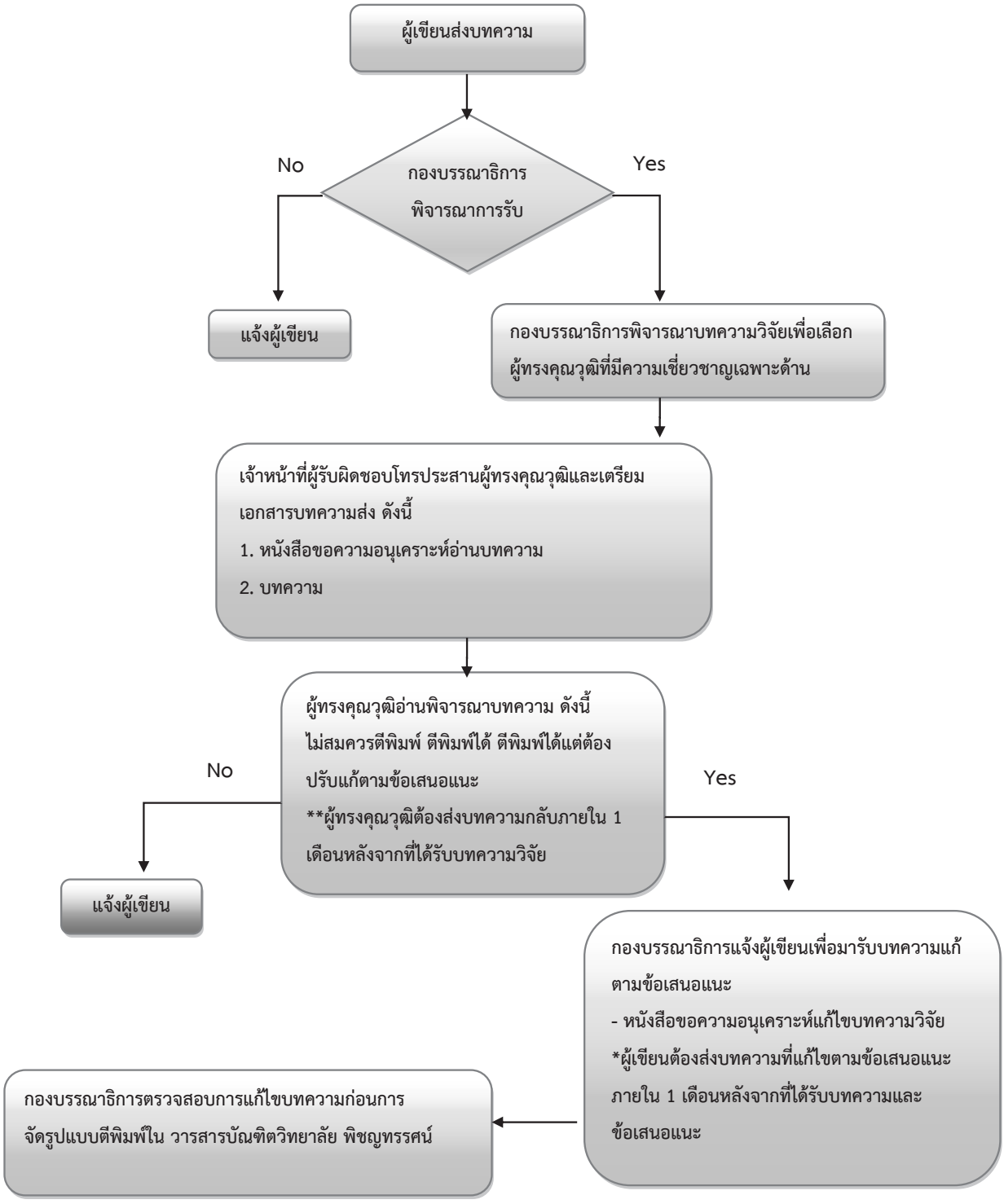
สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 0-4535-2097 มือถือ 062-424-9400 โทรสาร 0-4535-2120

E-mail: info.gra@ubru.ac.th

ขั้นตอนการรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิชญทรรศน์” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เลข.....
รับวันที่...../...../.....
ผู้รับ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
เรื่อง ขอตีพิมพ์บทความลงบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ชื่อผู้ส่งบทความ (ภาษาไทย) .....
(ภาษาอังกฤษ) .....

2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด .....ชื่อย่อ.....

3. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ชื่อภาษาไทย .....ชื่อภาษาอังกฤษ .....

4. สถานภาพผู้ส่งบทความ

4.1 ( ) อาจารย์ ( ) อื่น ๆ ระบุ .....สถาบัน .....คณะ.....

ชื่อผู้วิจัยร่วม กรณีผู้ส่งบทความไม่เป็นนักศึกษา (ถ้ามี)

4.1.1 ชื่อภาษาไทย .....ภาษาอังกฤษ .....

วุฒิการศึกษาสูงสุด .....ที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ .....

4.1.2 ชื่อภาษาไทย .....ภาษาอังกฤษ .....

วุฒิการศึกษาสูงสุด .....ที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ .....

4.2 ( ) นักศึกษา ☐ ปริญญาเอก ☐ ปริญญาโท หลักสูตร.....

สาขา.....คณะ.....สถาบัน.....

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

4.2.1 ชื่อภาษาไทย .....ภาษาอังกฤษ .....

วุฒิการศึกษาสูงสุด .....ที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ .....

4.2.1 ชื่อภาษาไทย .....ภาษาอังกฤษ .....

วุฒิการศึกษาสูงสุด .....ที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ .....

5. ประเภทของบทความ ( ) บทความวิจัย ( ) บทความวิชาการ ( ) บทความจากปริทัศน์ ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ที่อยู่ผู้ส่งบทความ (ที่ติดต่อได้สะดวก).....

.....

.....

7. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ .....โทรสาร .....E-mail .....

8. สิ่งที่ส่งมาด้วยเพื่อให้กรรมการพิจารณา

( ) เอกสารพิมพ์ต้นฉบับบทความ จำนวน 2 ชุด

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ต้นฉบับที่ส่งให้พิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น และยินดีแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการเสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ .....

( )

...../...../.....

10. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (กรณีเป็นวิทยานิพนธ์) ได้ตรวจบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหาของบทความนี้ มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยบทความนี้เป็น

☐ เนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์ ☐ เนื้อหาโดยองค์รวมทั้งหมดของวิทยานิพนธ์

เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ลงชื่อ .....

( )

...../...../.....

ส่วนนี้สำหรับเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย "พิชญทรรศน์" มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

11. ความเห็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบองค์ประกอบของบทความ

( ) ครบ ( ) ไม่ครบ ขาด .....

เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ ลงชื่อ .....

(นางสาวปณิดา ธรรมวงค์)

..... /...../.....

12. ความเห็นของบรรณาธิการ

( ) เก็บเรื่อง ( ) ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมส่วนประกอบที่ยังไม่ครบ หรือ ไม่สมบูรณ์

( ) นำส่ง Peer Review พิจารณา ควรแต่งตั้ง ( ) ผศ. ( ) รศ. ( ) ศ. ( ) ดร.

1 ..... 2 .....

อนุมัติ ☐ ไม่อนุมัติ ☐

บรรณาธิการ ลงชื่อ .....

(รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส)

...../...../.....

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

โปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัครเป็นสมาชิกดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุลผู้รับ.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร..... E-mail .....

หน่วยงาน..... สถานที่ทำงาน .....

ถนน.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

☐ สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี ค่าสมาชิก 200 บาท

☐ สมัครเป็นสมาชิกสองปีติดต่อกัน ค่าสมาชิก 400 บาท

ท่านสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร 045-352-097 โทรสาร 045-352-120

MEMBERSHIP APPLICATION

Date.....Month.....Year.....

Name..... .....

Last First

Mailing Address.....

Street Number and Name

....

District (City) Amphur (State)

....

Province (Country) Postal Code

E-mail Address..... Telephone No. .....

Fax No. .....

☐ One-year Membership (200 Baht)

☐ Two-year Membership (400 Baht)

You can contact us at Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2 Ratchathani Road Mueang District of Ubon Ratchathani Province, 34000 Tel: 045-352-097 Fax. 045-352-120

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย
พิชญทรรศน์
ISSN 1905-5811

ผู้ประเมินบทความ (Readers) ปีที่ 16 ฉบับที่ 2

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยกนิฏฐ์ โชติวนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ส่งเสริม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร ใจการุณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิ	ข้าราชการเกษียณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย คูหาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังชรินทร์ ทองปาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ กู้เกียรติกูล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ บรรลือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมเดช ทาระหอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ตังควนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรนี อะโอกิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมพงส์พิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศานาจ โสภาพล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.เยาวรักษ์ ทองพุ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.กุลวดี ละม้ายจีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.สายรุ้ง ดินโคกสูง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Journal of Graduate School, Pitchayatat, Ubon Ratchathani Rajabhat University

ISSN 1905-5811

Journal Readers; Vol. 16 No. 2

Assoc. Prof. Dr.Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc.Prof. Dr.Udompun Pitprasert	Sisaket Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Nalinee Thongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Nopparat Songserm	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Supaporn Chaigarun	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Saman Asawapoom	Retired Civil Servant
Asst. Prof. Dr.Uthai Kuhapong	Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Angcharin Thongpan	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Supath Kookiattikoon	Ubon Ratchathani University
Asst. Prof. Dr.Suwat Banlue	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Udomdet Tarahom	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sudaporn Tangkawanit	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Supannee Aoki	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Bhumbhong Jomhongbhibhat	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Piyaporn Phitchayapirath	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Pongthorn Singpan	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Suwimon Phoglin	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Nisanart Sopapol	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Yaowaluk Tongphum	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Kulvadee Lamaijeen	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Sairung Dinkhoksung	Ubon Ratchathani University